

Danskernes Historie Online

Danske Slægtsforskeres Bibliotek

Dette værk er downloadet fra Danskernes Historie Online

Danskernes Historie Online er Danmarks største digitaliseringsprojekt af litteratur inden for emner som personalhistorie, lokalhistorie og slægtsforskning. Biblioteket hører under den almennyttige forening Danske Slægtsforskere. Vi bevarer vores fælles kulturarv, digitaliserer den og stiller den til rådighed for alle interesserede.

Støt vores arbejde – Bliv sponsor

Som sponsor i biblioteket opnår du en række fordele. Læs mere om fordele og sponsorat her: <https://slaegtsbibliotek.dk/sponsorat>

Ophavsret

Biblioteket indeholder værker både med og uden ophavsret. For værker, som er omfattet af ophavsret, må PDF-filen kun benyttes til personligt brug.

Links

Slægtsforskernes Bibliotek: <https://slaegtsbibliotek.dk>

Danske Slægtsforskere: <https://slaegt.dk>

Forord

Her er afslutningen på Roskildefredens traktat (svensk udgave) med mæglernes og de svenske forhandleres signaturer.

Actum uthi Roskildh den 26. Februarij anno 1658.

Le chevalier de Terlon. Ph. Meadowe.

Corfitz greffue Sten Bielke.

aff Wllfeldt.

Chevalier Hugues de Terlon var en kendt diplomat i det 17' de århundrede, som først blev fransk gesandt til Sverige fra 1658. Fra 1670 til 1676 var han fransk ambassadør i Danmark, hvor han blev ven med Griffenfeld. Ved siden af sin diplomatiske rolle gjorde han meget for at beskytte katolicismen i Norden. Hans memoirer blev udgivet i 1682, men først oversat til dansk i 1753 af danskeren A.S. Dellgast.

Terlon var ridder af St. Johan af Jerusalem (Johanniterordenen). Han levede mellem 1620 og 1690. Meget vides ikke om hans livsforløb, og han selv røber kun lidt om sit privatliv i sin beretning.

På en større herregård i Sydsjælland hænger et offentligt tilgængeligt portræt af Terlon. Portrættets oprindelse er sandsynligvis ukendt. Det er formodentlig udført i hans levetid og viser en mand omkring de 35 år med et noget "vildt" udseende; mørk strittende hårpragt og et udpræget sydlandsk udseende. Ikke en fremtræden man ville forbinde med en stiv og kedelig karriérediplomat.

Terlons beretning gennemsyres af en helt åben sympati for den svenske konge og hans sag. Så hans rolle som neutral mægler er ikke helt dadelfri. Da den franske udenrigspolitik støttede den svenske ekspansive politik i Nordeuropa, er Terlons holdning naturligvis dikteret af det; men på det personlige plan må han nok siges at være stor beundrer af Carl X Gustav. Han er således mere part i krigene end mægler.

Nedenstående "oversættelse" af Dellgast udelader de første 75 sider af Terlons bog (i 2 dele), da disse hovedsageligt beskæftiger sig med Carl X Gustavs polske eventyr. Dellgasts kommentarer, henvisninger og referencer, især til Ludvig Holberg, er også oversprunget. Oversættelsen er egentlig alene en konvertering af teksten fra det gotiske alfabet til det latinske alfabet – hensigten er at lette tilegnelsen af bogen uden at ændre på formuleringerne fra 1700 tallet. Læseren må afgøre hvorvidt det er lykkedes.

Dan Christensen, 2014

Ridderens TERLONS
Historiske
Merkværdigheder,

Kongen af Frankrig overgivne,

som

en Rapport,

om hans Underhandlinger ved de Danske,

Svenske og Polske Hoffer,

fra Året 1656 til 1661

Af Fransk på Dansk oversat, og med adskillige

Historiske Anmerkninger oplyste

ved

A.S. DELLGAST

S.S.Minist. Candidat

Første Deel

Kiøbenhavn, på Oversætterens Bekostning, 1753

P. 75 (Første 74 sider overspringes pga. udenfor emnet)

Da kom Kongen af **Dannemark** til Danzig med sin og den Hollandske Flode, paa nogle Efterretninger, som hand havde faaet, at Kongen af **Sverrig** uden Tvivl skulde have ont ved, i Sikkerhed at komme tilbage til Tydskland, ja man havde forsikret ham, at, naar Kongen af **Sverrig** vilde begive sig fra Polen igien, så skulde de Ungerske tillige med de Polske Tropper afskiere ham Passen, og hindre ham fra at komme sit eget Land til Hielp, som alt af de Danske var meget ilde medhandlet, baade i Sverrig og i Hertugdømmet Bremen, hvor de havde indtaget Bremerwerde, og sat hele Landet under Contribution. Saa at de Polske Tropper skulde uden Tvivl afskiere ham Passen, og reent ødelegge de Svenske, hvilket var saa meget des lettere at gjøre, som de desuden vare i meget slet Stand, som kand sees i Slutningen af dette. Men da Kongen af Dannemark fik de Tidender, at Kongen af **Sverrig** var kommet Danzig forbi, at hand allerede var kommet langt ind i Pommern, og marcherede lige ad Lybeck og Hamborg, som er et Grendsestæd ved Hollsteen, og tilhører Kongen af Dannemark, og at Kongen af **Sverrig** ikke gik til Søes, hvor hand havde tænkt, at hand kunde have angrebet ham, ville hand ikke gaa i Land til Danzig, men satte satte Seyl til Dannemark, efter at hand var bleven hilset af Borgermesterne i Danzig, og havde faaet nogle Forfriskninger af dem, som de tilbøde ham. Kongen af Dannemark kom da, efter en kort og lykkelig Sejlads, til sin Hovedstad, heel fortrydelig over, at have gjort denne Reyse forgieves.

Græven af **Avaugour** og jeg komme til Danzig samme Dag, som Kongen af Dannemark havde lettet Anker, og var gaaet derfra. De, som havde bildt Kongen af Dannemark ind, at man ville hindre Kongen af **Sverrig** fra at komme ud af Polen, havde uden Tvivl ikke havt andet Fortsæt dermed, end at indvikle ham i denne Kriig, i Tanke, derved enten reent at ruinere Kongen af **Sverrig**, eller i det mindste tilføye ham en merkelig Skade, og ved saadan hans Kræfters Deling faae ham til reent at forlade Polen, da de holdte sig forsikrede om, at hand strax maatte begive sig hen at forsvare sine Lande, saasnart hand merkede de vare angrebne.

Nogle dage derefter reyste vi fra Danzig, for at komme igien til Kongen af Sverrig, som havde fra Danzig til indtil Fussbuttelt, et Grendsestæd i Holsteen, hvor hand ankom den 23. Julii 1657, uden at have mødt nogen af sine Fjender. Dagen derpaa gik hand videre til **Mayenfeldt**, hvor hand fandt 4. Holsteenske Regimenter. Rorber, som commanderte dem, og var Ahlefeldts Obristlieutenant, tog tapperligen imod Kongen af Sverrigs Anfald, ja hand faldt endog ind paa de Svenskes venstre Fløy, og havde ufeilbarlig bragt den i Uorden, dersom ikke hans Folk havde forladt ham, hvorpaa hand blev omringet og gjort til Fange. Det man siger at have skrekket de Danske, var, at de meente, at Kongen af **Sverrig** ikke allene var selv tilstede, men havde endog sin hele Armee med sig, den de forestilte sig langt stærkere og i bedre Stand, end den i Gierningen var.

Denne lykkelige Hændelse gjorde, at Kongen af **Sverrig** gik ind i Kongen af Dannemarks Lande, og leyrede sig ved Altona i Grævskabet Pinnenberg, strax ved Hamborg, Hvor hand satte sin Armee i Stand i nogle Dage, hvilket den høylig behøvede, saasom den var temmelig udmattet af den lange March, den i Hast havde gjort, fra Polen og dertil. De Forfriskninger hand fik fra Stæderne Hamborg og Lybeck, for at spare de Lande og Gaarde, som hørte dem til, som Plyndrerier og Ildebrand, hialp meget til at bringe hans Tropper til rette igien, og jeg kand forsikre, at der var faa

Svenske Ryttere eller Fodfolk i Stand til at slaas. Dersom de Danske havde vidst i hvad Stand Kongen af **Sverrig** kom fra Polen, havde de lettelig kundet ødelegge ham. Hvilket viser, at en Seyerherre ofte gjør større Fremgang ved det rygte hand er kommet i, og den Frygt man har for ham, end ved sine virkelige Kræfter.

Jeg maa melde Deres Majestæt, at Admiral **Wrangel** havde holdt den Danske Kriigshærs Anfald ud, som var marcheret ind i den Provinz **Bremen**, og at hand havde faaet dem til at ophæve Beleyringen for **Stade**, efterat hand havde slaaet de Tropper, som laae omkring samme Stad, og, for Admiral **Wrangels** Ankomst i Landet, havde taget Kontribution af den, efter at de havde indtaget den Fæstning **Bremerswerde**, som hørde Admiralen selv til, og som ikke blev given de Svenske tilbage, førend ved den Roskildske Fred. Marschall **Bilde**, som commanderte den Danske Armee, laae paa den tid i leyr ved et lidet Stæd, som kaldes Fæstningen **Steinburg**; men, da hand saae, hvad Fare hand var udi, besluttede hand at begive sig til Rendsborg, en Stad, som ligger midt i Holsteen, for der at hindre de Svenske at gaae over Floden, som gaar nedden omkring ved Stadens Mure. Dette Forsæt behagede ikke synderlig den **største** deel af Officererne, som hans bedste Tropper bestode af, saasom de befrygtede, at Holsteen, som var nesten alles deres Fødeland, skulle blive Krigens Skueplads, og altsaa reent ruineres, men, efter Generalens Ordre, begave de sig paa Veyen til Friderichsodde.

Den 3. Augusti kom Kongen af **Sverrig** ind i **Maersland**, og tog med Accord den Skandse **Krecouer**. Den 8. i samme Maaned slog hand sin Leyr for **Itzehoe**; og, endskiønt Marschal **Bilde** camperede strax hos, saa brændte hand den dog nesten gandske med gloende Kugler, som de Svenske med Fordel pleye at betiene sig af. Derfra gik Kongen af **Sverrig** videre, og leyrede sin Armee paa en slet Mark, som kaldes Kropperheide, imedens hand selv drog hen at besøge sin Svigerfader **Hertugen af Holsteen**, for at tale mundtlig med ham. Derpaa indqvarterede hand sine Folk i det Land hand nu havde indtaget, hvor der fandtes Overflødighed af Føde for hans Armee, som var bleven forstærket i Nabolauget af Hamborg, formedelst den lykkelige Fremgang hans Vaaben havde havt; og selv udvalgte hand til sit Opholdssted Staden **Kiel**, hvorfra hand uddeelte sine Ordres, saavel for sine Sager i Almindelighed, som for sit Forehavende, at udføre. Imidlertid skibede Marschal **Bilde** sine Tropper ind til **Glykstadt**, og seylede langs med Jydland, og omkring den farlige Kant af Landet, kaldet Skavn, og bragte dem lykkeligen til Friederichsodde. Derfra gjorde hand i hast en Tour til Kiøbenhavn, og, som hand sammesteds ikke fandt Kongen af Dannemark, der, som jeg tilforn har sagt, var gaaet til søes til Danzig, begav hand sig, saa snart mueligt, til Friderichsodde igjen, for der at sette alle Ting i Orden, befrygtende, at de Svenske skulde komme og anfalde denne Fæstning, som siden skede.

Græven af **Avaugour** og jeg komme den 27. Aug. Til Lybek. Kongen af **Sverrig** var i Kiel, som er kun 14 Mile derfra; men som Græven af **Avaugour** blev syg der paa Steden, vilde jeg ikke forlade ham indtil hans Død, som skede den 6. September. Efterat jeg da havde gjort hvad jeg burde, for at ære hans Stand, og en Minister, som saa vel havde tient Deres Majestæt i Tydskland, saavel i krigen, som i Negociationer, saa lod jeg hans Legeme føre til Frankrig ved hans Almisseforvaltere Herr **Briseval**, og hans Kammertiener, hvilke bragte det til hans Frue Syster, efter hendes Begiering. Som jeg da holdt for, at Deres Majestæts Tieneste ikke tillod, som Grævens af

Avaugour, stod ledig, og at der nødvendig maate være en Minister hos saadan en Herre, som Kongen af **Sverrig** var, der havde saa store og vidtløftige Ting for, saa holdt jeg det for min Pligt at forlade Lybek, og begive mig til **Kiel**, for at være hos ham. Denne Konge havde viist mig nogen slags Agtelse og megen Godhed paa denne Reise, jeg havde den Ære at giøre med ham i Polen, hand havde endog taalt, at jeg talte temmelig frit med ham. Jeg forestilte mig da, at siden jeg var saa vel antagen hos ham, kunde jeg maaske forrette noget til Deres Majestæts Tieneste, indtil Samme kunde faae anderledes anordnet, og en dygtigere Ambassadeur, end jeg, kunde blive sendt, som værdelig kunde forestaae dette Embede.

Da Kongen af **Sverrig** havde erfaret, at jeg var **Kiel**, beviiste hand mig den Naade, at sende sin Ceremoniemester Herr **Hockes** til mig, for at bevidne, hvor nær Græven af **Avaugours** Død gik ham, og tillige hvor kiert det var ham at fornemme, at jeg var kommet til ham, da hand haabede og ønskede, at jeg maatte blive der i samme Værdighed som den Afdøde. Herr **Hockes** spurgte mig og paa Kongens sin Herres Vegne, hvorledes jeg ville modtages? Og lod mig tillige vide, at hand til den Ende havde Ordre, at bringe mig hans Vogne, og udtrykkeligen sige mig, at, om jeg endskiønt endnu ikke havde faaet Creditivbreve fra Deres Majestæt, for at betræde Græven af **Avaugours** Sted, saasom Tiden, efter dette Dødsfald, havde været for kort til endnu at have kundet sende dem, saa vilde han dog tage imod mig, paa hvad Maade og under hvad Caractére jeg forlangede. Jeg svarede ham paa denne Høflighed, at jeg var Kongen hans Herre høystforbunden, og vilde selv have den Ære at takke ham derfor, og at jeg gierne vilde komme hen at giøre min Opvartning, dersom hand behagede at give mig en Audienz, hvilket jeg vilde giøre uden Ceremonier, siden jeg ikkun kom som den der havde været Envoyé extraordinaire hos ham, dog med den Forskel, at, ihvorvel jeg ingen nye Creditivbreve havde faaet, forsikrede jeg dog ham om, at berette **Deres Majestæt** alt hvad hand vilde betro mig, indtil Samme kunde faa denne Post besat ved at sende en anden Ambassadeur, saasom Kongen af **Sverrig** gierne ønskede at have én hos sig, og at hand da imidlertid kunde omgaaes mig, som om jeg havde samme Caractére. Derpaa kom jeg til ham, og sagde ham det Samme, hvilket hand med megen Godhed bifaldt, og omgikkes mig med lige saa stor Fortrolighed, som om jeg havde været virkelig Ambassadeur. Derefter havde jeg den Ære, hver Postdag at indberette Deres Majestæt alt hvad jeg foretog mig, og hvad der skede hos Kongen af **Sverrig**, hvorom jeg ogsaa gav Efterretning til alle Deres Majestæts Ministre ved de andre Hoffer, paa det Correspondencen kunde vedligeholdes, og at ingen Ophold matte skee i Deres Majestæts Tieneste; hvortil jeg betiente mig af mine egne og den afdøde Græve **Avaugours** Chifres, saasom jeg havde antaget Secretairene og all de Betientere, som havde tient ham i hans Gesandtskab.

Kongen af **Sverrig** reyste fra **Kiel**, for at naae Admiral **Wrangel**, som da var nær ved Friderichsodde. Hand raadførte sig da med ham om, hvad Midler man skulde bruge, for at angribe dette Stæd, og efterat det var bleven besluttet, hvad hand skulde giøre, gav han ham sine Ordres, og begav sig derpaa igien til **Kiel**, hvor hand kun forblev i kort Tiid og marcherte derpaa mod Lybek, hvor hand dog ikke vilde gaae ind, men i det hand passerede der forbi, tog imod Øvrighedspersonernes Opvartning og de Forfriskninger, som de bragte ham: Derfra gik hand til Pommern, for der at være i Middelpunkten af alle sine Forretninger, og for des bedre at kunde give sine Ordres til alle Sider: Desuden tiente og denne Contremarsch til at skiule det Forsæt hand havde at oppebie Isen, for ved Hiælp af Samme at bestige de Danske Øer, og angribe Friderichsodde, som

nødvendig maatte indtages, førend han kunde faae Quarterer i Stand for sin hele Armees, eftersom de hand havde der i Landet vare ikke sikre, saa længe denne Stad var i de Danskes Hænder, og begge Dele gik ham lykkeligen af.

Jeg havde, saavel paa denne Reyse, som paa alle de andre jeg gjorde med denne Konge, den Ære at sidde hos ham i hans Vogn, og at følge med ham til Stæderne Wismar og Wollgast i Pommern, hvor hand, kort efter sin Ankomst, fik ved Herr **de la Roche, Græv Pontus de la Gardie** hans Major, som Admiral **Wrangel** affærdigede til ham, den Tidende, at Friderichsodde var indtagen, og at Admiralen med Magt havde bemægtiget sig samme Stad den 4. Octobr., da 2000 Mand af Besætningen vare bleven dræbte, de øvrige giorte til Fanger, og al Bagage samt Pengene, som der forvartes til den Danske Armees besoldning, tagne. Marchal Bilde, som med stor Forstand og Tapperhed havde forsvaret Staden, blev tagen til Fange, men døde den 10. Novembr. Af Blessyrerne hand havde faaet. Generaladmiral **Wrangel** gjorde sandelig ved denne Leylighed en dristig Gierning, hvortil udfordredes lige saa stor Forstand, som Tapperhed. Prinzen af Anhalt signaliserte sig der ogsaa, i det hand kom ind i Byen fra Standsiden med Rytteriet, formedelst en Aabning der var skeet ved nogle Palissader, han havde kastet over Ende. Hand sloges med saa stor mandighed, og blev tillige saa trolig hiulpet af dem hand commanderte, at hand han havde megen Deel i den Ære, som blev indlagt paa denne for Kongen af **Sverrigs** Forsæt saa lykkelige Dag.

Men i hvorvel denne Tidende gav Kongen af **Sverrig** Efterretning om en for ham saa yderlig vigtig Stads Erobring, saa foraarsagede dog samme langt fra ikke nogen Glæde hos ham, men tværtimod en slags Misfornøjelse; thi hand havde tænkt, at dette store Foretagende ikke kunde ladet sig gjøre uden hans Nærværelse, og at Admiral **Wrangel** skulde havde ventet med at sette det i Verk, indtil hand selv var kommet dertil, og som hand var jaloux paa sin Ære og sit berømmelige Navn, saa syntes ham, at han ey med Føye kunde fornøye sig med en Seyer, som hand ingen Deel havde udi, da det inderlig fortrød ham, at hand ikke havde gjort noget med til denne saa dristige og mandige Gierning: Dog skiulte hand disse sine Tanker, og fandt sig nødt til at berømme sin Generaladmiral, endskiønt hand virkelig gierne havde seet, at det ikke just var falden slet saa lykkelig ud, saasom hand selv ingen Deel kunde have i den derved indlagte Ære.

Da nu Kongen af **Sverrig** ved denne erobring saae sig forsikret om hele Jylland for sin Armees, saasom hand formedelst denne Stad havde dette hele store Land under Contribution, og ved samme leylighed en stor Deel af de danske Tropper vare slagne, saa bestyrkede hand sig end mere i det Forsæt hand havde fattet, nemlig at oppebie Iisen, for at forsøge med sin Armees Landgangen paa de Danske Øer, som hand og siden gjorde.

Dersom Kongen af Dannemark havde været Suverain, og kunde selv have raadet for sine Rigers Kræfter, saa havde han gandske vist kundet hindre Kongen af **Sverrig** i den Fremgang hand i begyndelsen gjorde i Holsteen, saavel som Friderichsoddes Erobring, siden hand var en ædelmodig og uforsagt Herre; thi hverken Marschal **Bilde**, de andre Danske Officerer eller Tropperne fattedes Mod og Tapperhed, men maaske de ikke havde al den Krigserfarenhed, eller snarere al den Lykke, som behøvedes til at modstaa Kongen af **Sverrig** og hans Generaladmiral, der var lige saa fuldkommen erfaren i Krigssager, som Kongen selv; thi hand var dristig, og foretog uforfærdet de

allervanskeligste Ting, stolende paa, at intet kunde staa en Armee imod, som var vandt til at det Onde man i Krigen maae udstaae, og til at vinde.

Da Kongen af Dannemark saae, at Friderichsodde var tabt, og et stort Tal af hans beste Tropper slagen, skrev hand til de Ministre hand havde i Holland, Generalstaternes Ambassadeur, som var hos ham, skrev tilligemed, at de der skulde hverve Folk, hvilket Generalstaterne bifaldt, og forstrakte Kongen med de Penge, som dertil behøvedes; thi hollænderne frygtede for, at Kongen af **Sverrigs** Fremgang skulde blive dem til Skade, og gjøre hinder eller Ophold i deres Handel.

Eftersom Underhandlingen i Polen havde taget sin Begyndelse, imens Græven af **Avaugour** endnu levede, da det var ham, som først aabnede den for Kongen af **Sverrig**, og, saasom jeg kunde see af Brevene og af det, som var passeret med Kongen, at Deres Majestæt hierne saae denne Fred bragt i Stand, saa overtalte jeg Kongen af **Sverrig** at tillade mig, at skrive til Msr. de **Lombres**, Deres majestæts Ambassadeur i Polen, og lade ham vide, at Kongen af **Sverrig** ret alvorligen ønskede denne Fred bragt i Stand, og er jeg forsikret om, at hand og paa den Tiid alvorligen attraaede den, saasom hand da kun tænkte paa at angribe Dannemark. Jeg skikkede da breve herom til Polen med Herr **Akacia**, som een der havde forrettet Negociationer der i Riget, og altså kiendte Hoffet. Jeg addresserte ham til Mrs. de **Lombres**, og gav mig den Frihed, at skrive Dronngen af Polen til, for at forsikre hende, at **Kongen** af **Sverrig** gierne vilde have Fred, at den kunde være nesten ja maaskee gandske sluttet, dersom man ikke paa begge sider havde saadan Mistroe til hverandre, og dersom ikke de fremmede Ministre, som vare hos hende, havde holdet hende derfra, ved at indprente hende Mistanke og Jalousie. Dronningen af Polen havde den Naade at besvare mit Brev saaledes, som følger:

Min Herr Ridder Terlon! Jeg takker eder for de Forsikreinger, som I ved eders Brev har vildet give mig den Velvillighed I bær for mig. Herr Akacia har forsikret mig om, at I er oprigtig sindet for Freden, hand skal og kunde berette eder, at jeg for alting længes efter samme, og derfor beder eder, at gjøre dertil alt hvad som staar i eders Magt. Værer imidlertid forsikret om, at jeg med fornøyle skal betiene mig af alle de leyligheder, hvorved jeg kand bevidne den Højagtelse, som jeg har for eders Person og Fortienester. Jeg befaler eder for Resten i Guds hellige Beskiermelse. Skrevet til Posna

Den 22. dec. 1657.

Louisa Maria,

Dronning.

Efter Polens Allieredes Statsregler var dette den retteste maade at gaae til verks paa; thi, dersom Dronningen paa den Tiid havde drevet stærk paa, saa tvivler jeg ikke om, at jo Kongen af **Sverrig** havde sluttet Freden med hende, hvilket ikke kunde være til hans Fienders Fordeel, saasom de haabede, at Kongen af **Sverrig** i Tidens Længde skulde komme til at ligge under i Polen, hvilket og ufeilbarlig havde skeet, hvis hand ikke havde havt den Lykke at slippe ud deraf, for at forsvare sine Lande.

Dersom Dannemarks Allierede havde hindret Kongen af **Sverrig** at komme tilbage til Tydskland, som var dem en let sag, saa havde de ruineret og sat hans Lande i yderste Fare, og Kongen af Dannemark havde seet sig sikker for det Uheld, som hændtes ham. Hvoraf sees, at naar Allierede ikke selv reent ud have deel i den antændte Kriigslue, saa gaae de gierne langsom og efterladen til Verks. Vil man derfor handle forsigtig, maa man mage det saa, at man mere kand lide paa sine egne end andres Kræfter.

Saasom Kongen af **Sverrig** og gierne vilde slutte Fred med Moskow, saa sendte den Engelske Protector en Minister, som ved sin Underhandling skulde søge at befordre samme; men Czaren vilde ikke erkiende ham, sigende, at han ikke kom fra Engellands retmæssige Herre; thi Moskow havde aldrig erkiendt nogen Protector i Engelland, og ligesaa lidet hans indbildte Republik. Dersom alle Regentere vilde gjøre ligesaa, da havde Rebellere kun liden Sikkerhed at vente, og der vilde ikke forefalde saa idelig Opstand, hvilket ikke gierne skee, uden naar Konger og Fyrster ikke ere Enevolds, eller udygtige til at føre en Enevolds Regiering.

Dette forvoldte, at Kongen af **Sverrig** ønskede, Deres Majestæt vilde sende en Envoyé, for at bringe dette Forliig til Veye, og efter at jeg ved mine Breve havde ladet Deres majestæt dette vide, som da Samme aldrig forsømmer nogen Leylighed til at give sine Venner og Allierede virkelige Prøver paa sit Venskab, saa sendte og Deres Majestæt mig det Creditivbrev, som jeg i den Henseende havde begiert for Herr de **Minieres**, en Fransk Adelsmand, som var hos mig, og havde været i Svensk Tieneste, som Obrist i den Polske krieg, hvilken, efter den ham givne Ordre, forføyede sig til Moscow, hvor hand meget vel forrettede sin Commission, og gav Kongen af **Sverrig** Efterretning derom, saasom bemeldte Envoyé gik i Land ved Sundet, hvor Kongen af **Sverrig** da var formedelst den anden Kriig med Dannemark, hvorom jeg siden skal melde.

Herr de **Minieres** begav sig derpaa til Frankrig, for at give Rapport derom til Deres majestæt, og til et Beviis, at Samme dermed var fornøyet, betalte Deres majestæt ham sin Reyse langt bedre end hand kunde ventet, og sendte ham desuden som sin Kriigsraad, i den Liga ved Rhinstrømmen, ligesom Deres Majestæt altid pleyer at belønne dem, som De betiene sig af, og som tiene dem vel.

Kongen af **Sverrig** forlod Wismar, da hand der i nogle Maaneder havde opholdt sig, og efter at hand først havde givet Generalstaternes Ambassadeurer Afskedsaudienz, hvilke derpaa begave sig paa Hjemreisen til Holland, og Kongen af **Sverrig** marcherede til Kiel, hvor hand forblev nogle Dage, for at give sine Ordres til det Forsæt hand havde, at gjøre Landgang paa de Danske øer. Den 3. Febr. 1658 reyste hand fra Kiel til **Gottorp**, til Hertugen af Holsteen, hvor hand opholdt sig 5 eller 6 Dage, og gav sig saa paa reysen til det lille Belt, hvor det er smallest, men hvor det tillige er meget dybt, og Strømmen meget stærk.

Hand havde alt for lang Tiid siden fattet det Forsæt at gjøre et Forsøg paa Fyhn, hvortil hand vilde betiene sig af Iisen, og saasom den stærke Frost, det i nogle Dage havde været, syntes at give ham leylighed dertil, saa fik hand nu i sinde at sette dette Forehavende i Verk, saa fremt ellers Iisen kunde bære hans Armee og Artillerie. Til den Ende havde han sendt Generaladmiral **Wrangel** forud, for at samle tropperne, og holde dem Marschfærdige, og da de samme den 8de af bemeldte Maaned vare komne til Strandbredden af det lille Belt, lod hand strax nogle escadrons af sine

Dragoner gaae over, for at bemægtige sig en liden Halvøe, som kaldes Bogen, som gaaer midt i det lille Belt imellem Assens og Middelfart, hvor Kongen selv indfandt sig i Slæde, i hvilken jeg havde den Ære at sidde hos ham. Men de, som Kongen af **Sverrig** havde udsendt, for at forsøge Iisen og at gaae over til Fyhn, hvis den var stærk nok, bragte Admiral **Wrangel** den Tidende, at Iisen var alt for svag paa den Side, hvor de gik, hvilket og var saa i Sandhed; thi hand havde seet nogle af Rytterne for sine Øyne slippe igiennem Iisen og drukne. Desuden stode de Danske paa Udkanterne af Øen med Canoner, og skiøde uden Ophold paa Iisen, for at bryde og svække den; og, som den Svenske Armee var gandske blottet, saa gjorde dette dem megen Ulejlighed, i det at Canonkuglerne gleede hen ad Søen, som var glat, undtagen paa nogle Stæder, hvor der fandtes høye banker af Iis og Snee, naar de stødte derimod, fløy de frem med en særdeles Hæftighed: Alt dette lod han Kongen af **Sverrig** vide, som holdt for, at giøre best i at drage sig tilbage og sette det op til den følgende Dag, i haab, at Iisen skulde blive stærkere,

Imidlertid leyrede hand sin Armee langs med det lille Belt, og sendte hele natten smaa Partier ud til alle Sider, for at prøve Iisen, og erfare, hvor man sikkert kunde gaae over, og ventede med megen Utaalmodighed og Urolighed efter, hvad Tidender de bragte; thi hand sov ikke hele Natten, førend hand Klokken 2 om Morgenen ved Partiernes Tilbagekomst og af nogle Bønder fik at vide, at det havde frusset meget stærk Natten igennem, og at man uden Fare kunde gaae over Iisen til Fyhn.

Jeg var paa den Tiid tilstede i hans Kammer, og saae ham strax give Ordre til at lade hele Armeen marchere frem til bemeldte Halvøe, som hand dagen tilforn havde indtaget, og for at udføre sit Forsæt, gav han Ordre til Slag, og befoel Rytterne at føre deres Heste ved Tøylen, og marchere langt fra hverandre: Og at Canonerne ligeledes skulde være i en lige Distance fra hverandre, for ikke at bryde Iisen ved alt for stor Tyngde, indtil man var kommet over Strømmen, hvor Iisen var svagest. Saa beføl hand og fremdeles, at Armeen skulde stille sig i Slagtorden, saa snart den var kommen over, og saaledes gaae Fienden i Møde, som saas opstilt langs med Strandbredden, Kongen af **Sverrig** kiørte lige dertil i Slæde, og steeg derpaa til Hest, hvilket jeg og gjorde, for at kunde være stedse hos hans Person.

Den højre Fløy af sin Armee gav hand til Admiral **Wrangel**, og under ham commanderede, som Generallieutenant, Marggræven af **Baden**, og Græv **Toth**, som generalmajor, commanderede Rytteriet. Kongen af **Sverrig** tog selv den venstre Fløy, og Græve Jacob de la **Gardie** commanderede Fodfolket; men, som Armeen marcherte alt for langsom, fordi krigsfolket var adspredt, for ikke at bryde Iisen, og som det desuden faldt dem besværligt at komme frem, saa merkede Kongen af **Sverrig** ogsaa, at hans Fortropper allerede var kommet over det Sted af Strømmen, som var farligst, hvorfor hand beføl Admiral **Wrangel**, at marchere frem med den højre Fløy, for at hiælpe Fortropperne, naar de skulde træffe paa de Danske, som stode langs med Strandbredden i Slagtorden, da hand imidlertid selv vilde oppebie Fodfolket, og siden sette den venstre Fløy i Stand til at følge med.

Kongen af **Sverrig** vilde ikke gaae alt for hastig frem, befrygtende, at de danske, naar de saae hans hele Armee at komme paa Øen, de da skulde tage Veyen til Jylland og Holsteen, fra den Side hvor Øen vender imod samme Provinzer, og det ad samme Vey, som Kongen af **Sverrig** var

kommen til Fyhn paa, hvilket hand ikke gierne saae, eftersom hand havde ladet en del af Armeens Bagage blive der tilbage, for at gjøre dette Tog des mere ubehindret. Og, hvis de Danske havde været saa forsigtige og grebet til dette, saa havde det været dem en stor fordeel, og derimod de Svenske til stor Skade, som og de Danske havde giort allerbest i at betiene sig af dette Middel, allerhelst da de dog saae, de umueligen kunde hindre Kongen af **Sverrig** fra, at bemægtige sig Øen, som Udfaldet viiste.

Da nu Kongen af **Sverrig** merkede, at de Danske Tropper begyndte at blive forsagte, i steden for at gaae ham i møde og angribe ham, saa lod hand den venstre Fløy gaae frem ad det hastigste mueligt var, og det fornemlig da hand fik Tidende, at Admiral **Wrangel** havde drevet de danske tilbage, som hand havde fundet for sig, og taget Obristen, som commanderte dem, tilligemed alle Officererne fangne: Herudover ilede hand af alle Kræfter, for at nærme sig til Øen, hvor hand vidste, at Obristen **Jens**, som commanderte de Danske Tropper i General Gyldenløves Fraværelse, som var meget syg, havde posteret sig paa et meget fordeelagtigt Sted, hvor hand blev bedækket af nogle Gierder paa den ene og af Havet paa den anden Side.

Over denne Fiendernes Postyr deelte Kongen af **Sverrig** sin høyre Fløy, og gav en deel af samme til Admiral **Wrangel**, med Ordre, at angribe de Danske ved Strandsiden, da hand imidlertid selv med den øvrige deel vilde gjøre Forsøg paa at komme igiennem Gierderne. Og som denne Konge forestilte sig, at naar Obrist **Jens** (den hand vidste var lige saa forsigtig, som tapper) først saae sig alt for svag til at gjøre Modstand, saa vilde hand kun holde et eneste Anfald ud, og strax derpaa søge med Ære at drage sig tilbage; saa passede hand Tiden til at omringe ham saa vel, at han umuelig kunde undgaae.

Da hand nu endelig var kommen igiennem Gierderne, befalede hand Marggræven af Baden, at begynde Anfaldet med e Escadroner, hvilket og gik saa vel, at hand strax kuldkastede 4 danske Escadroner, og Admiral **Wrangel**, som var paa den Høyre Side af Kongen af **Sverrig**, faldt an paa samme Tiid, drev iligemaade tilbage, og slog sig igiennem alt hvad der gjorde ham Modstand. Sandt er det, at da Iisen imidlertid paa et Sted blev brudt, saa druknede af begge Partier 2 Compagnier, ved hvilken Leylighed og Kongen af **Sverrig** mistede sin Karret, som hand jevnlig brugte, og min Chaise havde samme Skiebne. Da Kongen af **Sverrig** saae denne Hændelse, havde hand Aarsag med sin hele Armee, som hand commanderte, at frygte for samme Uhæld; men, som hand var en uforfærdet Herre, saa, omendskiønt hand vel saae i hvad Fare hand befandt sig, faldt han dog ikke paa at vende sig til Landsiden, som Hand uden Fare kunde have giort, men lod derimod det Hull i Søen, hvor disse Folk vare druknede, ligge paa venstre Haand, og gik løs paa Fienderne, som støde paa hans høyre Side paa Havet, og paa det de Danske ikke skulde betiene sig af denne Omstændighed til at falde Admiral **Wrangel** i Flanqven, saa commanderte Kongen af **Sverrig** Græv **Toth** imod dem med et Regiment Svenske, som i denne Begivenhed gjorde alt hvad en brav Cavalier og god Officer kunde gjøre.

Da nu de Danske Ryttere vare bragte i Uorden, gik Admiral **Wrangel** selv mod Fodfolket, som stod paa Iisen, og tog vare paa det Sted, hvor Artilleriet holdt, og raabte dem til, at de skulde legge deres Vaaben ned. Obriste **Jens**, da hand kiendte hvem det var, og ikke saae sig i Stand til

Modværge, overgav hand sig og begierte Quarteer, hvilket og Admiralen, uden at vægre sig, tilstod ham og alle dem, som det forlangte, saasom hand bar Høyagtelse og Godhed for alle brave Officerer og Soldater, som lode see Mod og Mandshierte, helst, siden hand desforuden selv vidste, at Vaabnene ere ubestandige og at de allertapperste Mænd ikke ere fri for Lykkens Ubestandighed i Krigen. Altså bleve alle de Danske Tropper enten slagne eller giorte til Fanger; thi ved Flugten blev ikke 200 reddede.

I følge af den Efterretning, som de nysgiorte Fanger gave, commanderte Kongen af **Sverrig** Generalmajor **Berner** med nogle Regimenter, for at møde 500 Mand til hest, som skulde forene sig med de Tropper, som havde slagen; ligeledes blev og General **Archamberg** commanderet til Medelfart, hvor der var 600 Ryttere, som ogsaa skulde forene sig med bemeldte Tropper. Disse 2de Generaler forrettede deres Ærende saa vel, at alle Fiendernes tropper, saavel Danske som Tydske, capitulerede, og toge Tieneste hos de Svenske.

Obriste **Jens** tilstod, at alle de Tropper, som vare paa Øen Fyhn under hans Commando, udgiorede over 3000 Mand til hest, og 700 til Fods af Tydske, tilligemed 1500 Mand Landfolk. Ved dette Slag blev da Kongen af Sverrig mester over den hele Øe.

Derpaa havde jeg den Ære at ønske ham Lykke, imedens hand endnu havde Kaarden i Haanden, da jeg tillige bevidnede, hvor kiert det var mig, at hand hellere havde draget sig til Sø- end Landsiden, og at hand ikke havde ladet sig afskrekke ved den øyensynlige fare, der var ved det Sted, hvor nyelig tilforn saa mange mennisker havde sat Livet til, endskiønt jeg ved denne Omstændighed idelig havde været i Frygt for hans Kongelige Person, som jeg der saae i en saa yderlig Fare. Hand svarte mig, at han meget vel vidste, hvor farligt det var, men for ikke selv at betage sine Folk Modet, havde han ikke vildet lade sig merke, og at hand desuden holdt for at burde vove det, for ikke at lade en Deel af Fienderne staae paa den høyre Fløy, uden at angribe dem, hvilket havde været ham hinderlig, om hand havde grebet til et andet Middel. Og, saasom jeg vidste, at Deres Majestæt gierne ønskede Freden sluttet med Polen, og at kunde forskaffe disse tvende Magter den Rolighed igien, som denne Kriig havde skilt dem ved, for paa sådan Måde at befordre begges, som **Deres Majestæts** Allieredes Fordele; saa forstilte jeg Kongen af **Sverrig**, at, efter den Ære hand nu nyelig havde indlagt, vilde det være ham fordeelagtigt at slutte samme Fred, for ikke at have saa mange Fiender at bestride paa én Tiid, og saasom hand var Seyerherre, saa vilde Polen ansee Freden som en ædelmodig Gave af ham. Dette tog hand op med megen Godhed, og svarede, at hvad den Fred angik, som jeg talte om, da overlod han samme gandske i Deres Majestæts Hænder.

Da jeg nu havde erholdet dette Svar af Kongen af **Sverrig**, gav jeg mig den Ære, at skrive Dronningen af Polen og Msr. **de Lombres** til, for at lade dem hans Tanker vide, hvorpaa Dronningen svarte mig, som følger:

Fra Posna den 24. April 1658

Herr Ambassadeur! Jeg har seet af det Brev, som de har skrevet til Msr, de Lombres, at Kongen af Sverrig er sindet at slutte Fred med dette Rige, og at hand skulde vilde have nogen Agtelse for, hvad jeg i henseende til samme kunde foreslaa; kunde jeg da saa vist forlade mig hertil, som det falder mig vanskeligt at troe det, vilde jeg alene forlange af ham, at han vilde tale aabenhieret med dem, og give det Yderste tilkiende, som hand paastaar, for at kunde slutte en god Fred, at saaledes Tingene med det første kunde komme til Ende. Sandelig, dersom denne Fyrste var noget mindre egennyttig, og derimod bar nogen mere Medlidenhed for saa mange usle Mennisker, hand saa ubilligen plager, og det just paa en Tiid, da der gives den herligste Leylighed til at foretage noget imod de Vantroer, saa kunde hand nu erhverve og fastsette sig en Ære, som var uden Pletter. Jeg veed, at Kongen deres Herre ønsker og atraaer Fred her imellem os i Nord, og at Herr Cardinal Mazarin arbejder alvorligen paa, at bringe samme til Veye, og dertilmed har jeg en fuldkommen Fortrolighed til Deres Omhu, som jeg vil bede maa blive ved, som og at skrive mig til, saa ofte mueligt.

Louise Marie

Det er gandske vist, at, hvis Polakkerne paa den Tiid alvorligen havde været for Freden, havde Kongen af Sverrig og fundet sig villig til samme, paa det hand kunde have sine Tanker henvendt alene til det hand havde i Sinde mod Dannemark.

Efter ovenmeldte Seyer tog hand sit Qvarteer 4 Mile fra Odense, Hovedstaden på Øen, hvilken uden nogen Modstand havde overgivet sig til dem, som Kongen af Sverrig havde udsendt, for at opfordre den, saasom den ikke kunde imodstaae en Seyerriig Armee, helst da den hverken havde Befæstning eller Fæstningsværker, men ligger saaledes, at den stærke Vinter, som havde lagt Havet til, alene kunde foraarsage Staden denne Ulykke, som den ellers ikke havde havt at befrygte. Denne Konge tog derind i Slæde, hvor jeg sad ved hans Side, som jeg altid pleyede, hvad Fordringskab hand end betiente sig af. Borgemestrene og de Lutherske Præster kom og imodtog ham ved Porten, hvor de holdte en Tale til ham, medens han endnu sad i sin Slæde, hvortil hand svarede meget høflig.

Der vare nogle af Dannematks Riges Raad i Byen, hvilke, saasnart Kongen var kommen paa Slottet, indfandt sig for at gjøre deres Opvartning; men, saasom Kongen af **Sverrig** blev vaer, at de vare komne foruden kaarder, sputgte hand dem om Aarsagen hertil, saasom de vare Standspersoner, og efter deres Stand burde bære Kaarde? De svarede, at de havde aflagt dem, for at vise des større Ærbødighed, siden de vare hans Fanger. Men, som hand altid var meget høflig i sær mod Adelen, saa befol hand, at de skulde lade dem hente, og bære dem som tilforn.

Derpaa tracterede Kongen af **Sverrig** dem meget høfligen, vendte sig til mig, og sagde dem, at jeg var Deres Majestæts Ambassadeur, hvorover de nærmede sig til mig, og hilsede mig. Jeg besvarede saadan deres Artighed, og forsikrede dem, det gjorde mig ont, at se dem i saadan Tilstand. General Gyldenløve var og der i Byen, hvor hand blev holdt tilbage af en stor Sygdom,

som holdt ham ved Sengen, og hindrede ham fra at tiene sin Konge, hvilket inderlig smertede ham; thi han var en meget brav og ædelmodig Herre.

Ved det Kongen af **Sverrig** bemægtigede sig Øen Fyhn, og spolerede de Tropper, som der forefandtes, fik hand tillige 60 Stykker Canoner, og en stor Mængde af alle slags Munition, hvilke Fordele gjorde hans Seyer des merkelige, og var ham derhos til stor Nytte, i at forfølge og udføre sit Forehavende.

Førend hand forlod Odense, sendte hand Admiral Wrangel med nogle Tropper for at indtage Nyborg, som, uanset dens Fæstningsværker, og den derudi liggende Befæstning, kostede ham ingen synderlig Møye at tvinge; men fire Danske Skibe, som laae der paa Rheden tæt ved Havnen, skaffede ham mere at bestille; thi **Herr Peder Bredall**, som commanderte dem, passede flittig paa at bryde Iisen omkring samme Skibe, og at overslaae dem uden paa med Vand, som strax frøse, saa det var plat umulig at kunde bestige dem, og forsvarte sig des uden saa vel, endskiønt man med Canonerne søgte at tvinge ham, at hand dog reddede dem, og siden føret dem lykkeligheden til Kiøbenhavn. Kongen af Dannemark, som er en ædelmodig, retfærdig og erkjendtlig herre, belønnede ham tilbørligen for denne tapre Gierning, ved at give ham Gods og anseelige Æresbevisninger.

Kongen af **Sverrig** begav sig Dagen derpaa til Nyborg, som kun ligger 4 Mile fra Odense, hvor hand efter Middagsmaaltid holdt Krigsraad med sine Generaler, for at overlegge, om hand kunde gaae over Iisen til **Sædland**, paa samme Maade, som hand var kommen til Fyhn; men man holdt da ikke for raadeligt at vove Armeen over Iisen, som i en Længde af 4 stærke Mile (hvilken er det store Belts Brede) lettelig kunde brydes, hvorved da hans beste Tropper maatte omkomme, og alle hans Sager komme paa slette Fødder at staae. Man mente derimod det var best at oppebie Tøveyr, hvorved Søen kunde aabnes, at man da paa Skibe kunde sette Armeen over til Sædland, og imidlertid maatte man befæste sig paa Fyhns land. Men, hvis dette raad var bleven efterfulgt, havde **Sverrig** ikke erhholdet de fordele, som den fik i denne Kriig, for hvilke de Svenske har deres Mod at takke, samt deres Konges dristige og ædelmodige Foretagende.

Ridderen **Medoue**, den Engelske **Protectors** Minister hos Kongen af Dannemark, skrev Kongen af **Sverrig** til, og med en Expreste sendte ham et Brev, som kun indeholdte nogle Formaninger, for at overtale ham til fred. Denne Engelske Minister skrev mig ogsaa til, og bad mig indstændig, at gjøre dertil alt hvad jeg kunde, og at tale til Kongen af **Sverrig** derom. Jeg aabnede mit Brev i hans Nærværelse, for at gjøre ham deelagtig i sammes Indhold, saasom jeg holdt det for min Pligt at handle oprigtig, for at vinde det, ved saadan Fortrolighed, at hand ikke skulde fatte Mistanke om min Opførsel, da jeg ikke havde andet end en lovlig Hensigt.

Jeg vidste, at Deres Majestæt i alle Ting var villig til at hielpe en Konge, som Samme var i Alliance med, og som Deres Majestæt saa høyt elskede; jeg vidste og, at jeg endnu ikke havde noget med Mellemland at bestille, saasom dette Brev var kun et Forsøg til Fred. Kongen af **Sverrig** tog med Fornøyelse imod Ridderens **Medoue** Brev, som og imod det, jeg havde faaet og foreviiste ham. Hand svarte derpaa, at hand aldrig vilde afslaae en anstændig og tilforladelig Fred, hvilket hand og tillod mig at skrive, som jeg og strax lod samme Minister vide, og tillige meldte, at

hvis man vilde slutte Freden til Kiøbenhavn, var Kongen af Sverrig paa sin Side tilfreds dermed, og, at jeg for min Person gierne og med Iver vilde arbeide derpaa.

Hvorpaa denne Expresser vendte tilbage til Kiøbenhavn at bringe Ridderen **Medoue** Svar paa sine Breve. Kongen af Sverrig, som gav nøye agt på det allermindste, som kunde være ham til Nytte, merkede meget vel, at den Engelske Ministers Udsendte var med sin Hest kommet over Iisen fra Sædland til Fyhn, hvorudover hand besluttede, at marchere til Svenborg, som ligger 4 Mile fra Nyborg, hvorfra hand begav sig om Eftermiddagen, efter at havde affærdiget bemeldte Expresse, paa det ikke samme skulde merke, hvad hand havde i Sinde. Admiral Wrangel lod hand blive til Nyborg med de andre Generalspersoner, og selv tog hand kun 2 Regimenter Rytteri med sig; jeg var og med ham paa dette Tog.

Førend Kongen af **Sverrig** kom til Svenborg, sendte hand adskillige smaae Partier ud, som skulde forsøge, om man kunde gaae over til Sælland, og om Iisen kunde bære hans Armee. Om Aftenen, da hand stod fra Bords, kom nogle Ryttere, og forsikrede, at Iisen var saa stærk, at hele hans Armee og Artillerie kunde i al Sikkerhed gaae over, og for at bevise des tilforladeligere, at de havde været i Sælland, viiste de ham nogle Bønder, som de der havde gjort til Fanger. Kongen sagde derpaa: han havde nok tænkt, at siden de havde bragt ham Breve fra Ridderen **Medoue**, som var kommet over Iisen med sin Hest, saa kunde hand og gaae over med sine Tropper, men at hand maaskee aldrig havde tænkt derpaa, hvis ikke denne Person var kommen.

Hvoraf sees, at man aldrig, af hvad aarsag det end maatte være, bør foretage sig noget, som kand give Fienderne Oplysning, eller at man forud maa betænke sig, om det, man agter at giøre, kand være vore egne Fordele til Hinder, som det hendtes her ved denne Leylighed. Paa denne beretning, som Partieren havde bragt, lod Kongen af **Sverrig** blæse til hest, og gav sig paa Veyen med de Tropper hand havde hos sig. Saasom jeg den hele Dag havde udstaaet megen Kuld, var jeg gaaen til mit Logement, deels for at opvarme, deels for at hvil emig lidet; men neppe havde jeg lagt mig, førend man lod mig vide, at Kongen af Sverrig alt var borte, hvorpaa jeg strax satte mig i en Slæde, for at følge ham. Og kand jeg med Sandhed sige, det var ret noget forskrekkeligt, at reise ved Natten over det med Iis belagte Hav; thi de mange Heste, som Kongen af **Sverrig** førte med sig, havde banet Veyen, hvorved Sneen var smeltet saa at der var over en halv Alen Vand oven paa Iisen, og man maatte være i Frygt for at finde Havet aabent, enten paa eet eller andet Sted: Mange Slæder bleve og forvildede, formedelst Nattens Mørke, og omkomme ulykkeligen, fordi de var komne paa saadanne Veye, hvor Iisen fandtes alt for svag.

Saaledes rejste jeg fire Mile, og var ved hvert Fied uvis paa, om Slæden vilde synke i Havet med mig eller ikke: Imidlertid havde jeg dog den Lykke at naae Kongen af **Sverrig**. Dagen derpaa tog han mig med sig i sin Karret, for at reyse til Laaland, hvor Fæstningen Naskou ligger, hvilken uden nogen synderlig Modstand overgav sig, hvortil den lod sig overtale af Græv **Uhfeldt**, som paa dette Tog var fulgt med Kongen af **Sverrig**: Desforuden var denne Bye ikke i Stand til at forsvare sig; thi Kongen af Dannemark havde ikke forud kundet vente, at Havet skulde legges saa stærk til, at en heel Arme, med alt sit Tros og Artillerie, kunde gaae over samme, og giøre Landgang paa hans Øer. Der var ikke desmindre lige saa mange Folk i Naskou, som Kongen af **Sverrig** havde med sig.

Hand vilde i Begyndelsen have gaaet denne Fæstning forbi, og ikke angrebet den, men ladet den efter sig, for at blive ved sit første Forsæt, at gaae over til Sælland og lige til Kiøbenhavn; thi hand sagde, at naar hand først fik Sælland indtagen, kunde hand lettelig faae de andre Øer, og Stæderne paa dem. Men der kom en stor forskrekkelse over Besætningen og Indbyggerne i Naskou, fordi de mente, at Kongen af **Sverrig** havde sin hele Kriigshær og Artillerie med sig at angribe dem med, og da nu det kom til, som Græv **Uhlfeldt** sagde dem, toge de ikke længere i Betænkning at overgive sig.

Kongen af **Sverrig**, saasom hand kun vilde gaae løs paa Hovedstaden i Riget, saa bekymrede hand sig kun lidet om de Stæder, hand fandt undervejs, hvor stærke de end vare; hand var derfor alt kommet Naskou forbi, da man lod ham vide, at den havde overgivet sig, hvilken Tidende foraarsagede ham en behagelig Forundring, saavel som den Efterretning hand erholdt, at et stort Partie, som var bleven udsendt fra hans Fortropper, havde slaget 400 Mand Fodfolk, som vilde kaste sig i Naskou, med nogle Feldtstykker.

Her maa jeg oplyse Deres Majestæt om Græv **Uhlfeldt**, som, ihvorvel hand var Dansk, tog sig dog Kongen af **Sverrigs** Partie saa heftig an. Denne Herre havde været Dannemarks Riges Hofmester, under Christian 4. Regiering, hvis Favorit hand var, saasom hand havde til Ægte Grævinde **Eleonore**, én af hans Døtre. Hand havde store Midler, og var i stor Anseelse iblant Adelen, og til alt dette havde hand stor Forstand, og var én af de dygtigste Mænd i Riget. Hans Opførsel og Ærgierrighed kom ikke overeens med Kong Friderich den 3. Raad, som kom efter sin Fader Christian den 4. i Regieringen; herudover tog hand sig for at forlade Danmark, og slaae sig til Sverrig, som og skede.

Efterat nu Naskou saaledes havde overgivet sig, hvortil **Uhlfeldt** fornemmelig var aarsag, gav Kongen af Sverrig ordre til Admiral Wrangel, at lade blive nogle Folk i Nyborg og paa Fyhns Land, og siden at følge ham med de øvrige Tropper.

Jeg maa og berette **Deres Majestæt**, at kulden var saa stærk, at man maatte hugge Brødet, vinen og Øllet i Stykker med Øxer, og siden hugge det mindre, for at faae det optøet, men det havde dog tabt sin Smag, ja man maatte hede Gryderne vel, førend Kiødet kunde tões, og al denne Møye uagtet, var det dog de fleste gange raadent. Kongen af **Sverrig** beloe og foragtede alle de Uleyligheder, som kun angik Fødevarerne, endskiønt de vare større, end jeg nogen Tiid kand sige, og i hvorvel hand selv fik sin Deel med deraf. Hand tænkte kun paa, at faae sine store Desseins udført, og at komme over fra **Laaland** til **Sælland**.

Kongen af **Sverrig** gik da over Iisen til **Falster**, som er Dronningen af Dannemarks Livgeding, og da hand havde taget **Nykiøbings** Slot, efterlod hand der en liden Besætning, ligesom hand havde gjort i **Naskou**; og derpaa, uden at opholde sig paa nogen af disse Stæder, gik hand over Iisen lige til **Vordingborg**, som paa den Side er den første Bye paa Sælland, hvor Ridderen **Medoue** indfandt sig hos Kongen af **Sverrig**, og, saasom hand havde hilset ham, kom til mig og sagde: Hand havde gierne ønsket, at kunde fundet mig hiemme, for der at besøge mig; til saadan hans Høflighed svarede jeg hvad jeg burde, men sagde ham derhos, at, saasom Kongen af **Sverrig** marcherede med en Seyerriig Kriigshær, saa maatte hand skynde sig at faae forrettet det Ærende, hand var kommen

i, og altsaa havde man ikke Tiid til Ceremonier og Complimenter: At hand vel ogsaa vidste, at hand vel ogsaa vidste, at Kongen af Sverrig havde udnævnt til Commissarier i denne Underhandling Græv **Uhlfeldt**, og Friherren Steen **Bielke**, og Kongen af Danmark havde beskikket Rigens Hofmester **Gerstorff**, tilligemed de tvende Rigens Raad **Skeel** og **Mogns Høg**, som vare komne til **Vordingborg**, hvor vi skulde begynde Indgangsartiklerne til Freden, som man strax lettelig kunde see vilde blive sluttet, Kongen af **Sverrig** til Fordel, saasom man allerede gjorde ham fordelagtige Tilbud, hvilke hand ikke kunde undslaae sig for at imodtage, uden at vise tydeligen for hele Europa, at hand tragtede efter at undertvinge hele Danmark.

Da vi vare blevne enige om Indgangsartiklerne, reyste den Engelske Minister og de Danske Commissarier til **Kiøbenhavn** igien, for at give Kongen af Danmark Efterretning om deres Underhandling. Kongen af **Sverrig** begav sig derpaa til **Kiøge**, en liden Bye 4 Mile fra **Kiøbenhavn**, hvor hand lagde sig indmed sin hele Armeé, og lod sette en Vagt af 400 Ryttere to Mile fra **Kiøbenhavn**, og en anden af 800 for at understøtte dem.

Sneen var saa stærk, at Hestene havde ont ved at komme frem, og Fodfolket endnu langt mere. Hvis Kongen af **Dannemark** havde havt Enevoldsmagt i sit Rige, havde hand kundt gjøre Kongen af **Sverrig** megen Bryderie, og ført ham i stor Fare, imedens hand var i **Kiøge** med sin hele Armeé, Artillerie og alle Kriigsfornødenheder, ja hand havde heller aldrig gjort saadanne Tilbud, saasom ingen Ting kunde nøde ham dertil; thi han kunde draget ud af **Kiøbenhavn** med lige saa mange Folk, som Kongen af **Sverrig** havde, for at slaaes med ham, og disse hans Tropper vare ikke saa udmattede, som de Svenske. General **Krempen**, som commanderte Rytteriet i **Kiøbenhavn**, tilbød sig at gjøre Udfald med meer end 2000 Ryttere og Fodfolk, og hvordan end dette kunde løbet af, saa kunde Kongen af Danmark dog ikke kommet til at gjøre en mindre fordelagtig Fred, end hand gjorde; desuden kunde man ved saadant Udfald have Tiid nok til at brænde al Foering og Proviant, som fandtes der omkring paa Landet, og drevet Qvæget ind i **Kiøbenhavn**, og paa saadan Maade kunde man have ruineret den svenske Kriigshær, som, af Mangel paa Levnetsmidler, enten havde maattet gaae tilbage over Søen, eller og ladet komme hvad den behøvede fra de nærmeste Øer, hvilket, formedelst den haarde Vinter, nesten havde været umueligt; foruden alt dette kunde **Krempen** have sat Ild paa **Kiøge**, og lagt den i Aske, endskiønt Kongen af **Sverrig** med sin Armeé var der.

Kongen af **Dannemark** havde endog i Sinde selv at ville føre dette Patie an, men hans Raad forhindrede det, menende, at, hvis dette Partie blev slagen, vilde det sette **Kiøbenhavn** i saadan Forskrekkelser, at den lettelig kunde bringes til at capitulere, helst nu da den var kun svag, skilt ved sine Kræfter, og aaben paa alle Sider.

Alt dette viser Soleklart, at det Rige er ulykkeligt, hvis Konge ikke er Enevoldsherre; thi man saa tydeligen, at ved det Danske Raads Opførsel blev Riget bragt paa en Fingers Breed nær sin Undergang, fordi de vare alt for frygtagtige, og brugte alt for megen Forsigtighed. Man seer lettelig, at, hvis Kongen af **Sverrig** havde ventet, at de Danske vilde have sat sig til Modværge, som hand ikke kunde tvivlet om, naar dette Udfald var gaet for sig, saa havde hand ikke været saa hård at gaae paa i Henseende til Fredspuncterne, og havde man maaske og derved kundt nøde ham til,

enten med Magt, eller ved at afskiere ham Proviant, at forlade de Danske Øer, dersom Dannemarks Raad havde havt mod til at ødelegge Levnetsmidlerne; i hvor det gaar, havde dog den anden Kriig derved bleven forekommet; thi Forsigtighed udkrævede, at man maatte forderve Landet, for at redde Staten, og at man burde anvende alle Kræfter, for at holde de Svenske fra Hovedstaden, saasom, hvad Nød den kom i, var ogsaa hele Riget vis.

Altsaa havde en tapper Modstand været til stor fordeel for Dannemark, da derimod det store Antall af Raadsherrer, som oftest ikke kand blive enige, tilstrekkeligen beviser, hvor ulyksalig en Stat er, naar dens Konge ikke kand raade sig selv, men maa giøre saa mange Personer deelagtige i sine Hemmeligheder, at hand ikke kand sette sit Forehavende i Verk, paa saadan Maade, som hand ved sig selv har overlagt det.

Det var det som fattedes Kongen af Dannemark, da hand havde forkyndet de Svenske Kriig, imedens deres Konge var saa langt inde i Polen, at hand aldrig kunde befriet **Stockholm** fra at plyndres, eller sin Flode fra at blive opbrændt, dersom Kongen af Dannemark havde vidst, hvilken Forferdelse hans Vaaben havde foraarsaget over hele **Sverrig**, og dersom hand havde ladet dem blinke for sine Fienders Øyen, der vare, som halv overvundne, fordi deres Konge var borte, og de vare i slet Tilstand.

For at komme til Sagen igien, vil jeg sige Deres Majestæt, at Kongen af **Sverrig** Dagen derefter gik op paa en Høy, ikke langt fra **Kiøbenhavn**, hvor der var en stærk Vagt af Dansk Rytterie, som hand fordrev, og satte en anden lige saa stærk der igien, for at hindre de Danske fra at giøre Udfald af **Kiøbenhavn**, og efter at hand havde iagttaget og ordineret all Ting, tog hand sit Natteleye i en Landsbye, som kaldes Tostrup, og ligger 3 Mile fra **Kiøbenhavn**, hvor vi begyndte Fredstractaten paa **Græv Toths** gaard, hvor de Danske Commissarier havde indfundet sig, tillige med den Engelske Minister. Vi forbleve der nogle Dage, og da vi endelig var blevne enige om de fornemmeste Fredspuncter, begav vi os til **Roskilde**, som ligger 4 Mil fra **Kiøbenhavn**, hvor man var bedre faren, saa vel i henseende til Værelser, som Levnetsmidler. Dette Stæd var fordem Hovedstaden i Riget, og det ypperste Bispesæde i Dannemark, hvor Kongerne og Prinzerne af det Kongelige Huus nedsettes i prægtige begravelser. Hvad vi i **Tostrup** havde begyndt, fuldendte vi i **Roskild**, hvor vi bragte Tractaten til sin Fuldkommenhed.

Samme vil jeg ikke her igientage, saasom jeg havde den Ære at sende den til Deres Majestæt, men vil dog endnu sige dette, at, endskiønt jeg ingen Creditivbreve havde til disse 2 Konger, saa antog de mig dog begge til Midlere, og jeg underskrev Tractaten, som Ambassadeur extraordinaire fra Deres Majestæt. Nogle Dage derefter fik jeg først mine Creditivbreve, som Ambassadeur ved disse tvende Konger, da Iisen, det onde Veyr, og Farlighed for Kriigsfolkene havde hindret Coureren, som bragte Brevene, at komme før.

I den Fortrædelighed, som fulgte paa **Græv Uhlfeldts** Undvigelse, havde man confiskeret ham et deyligt Gods, og givet det til Dronningen af Dannemark, hvilket efter Tractaten skulde gives ham tilbage, men Græven lod paa min Begiering denne store Dronning beholde det, hvorimod Kongen af **Sverrig** lovede ham et andet Gods af samme Værdi og Indkomster.

Gouverneuren i **Ringsted**, **Seefeld**, som var én af Rigens Raad, havde et Bibliotek, som Kongen af Sverrig tog fra ham, og gav til Græv **Uhlfeldt**, der var samme Herres dødelige Fiende. Imidlertid bad en anseelig Mand mig om, at redde dette Bibliotek, Græv **Uhlfeldt** var og, for at føye mig, villig til at lade **Seefeldt** beholde det, imod at betale ham 6000 Rigsdaler, som hand vilde forære én af sine Folk, der havde givet ham Efterretning om Biblioteket, men denne Mand vilde, af en usædvanlig Paastaaenhed, ikke forstaae sig til at udbetale bemeldte Sum, endskiønt det skatteredes for 50000 Rdlr., formedelst mangfoldige rare Manuscripter, og andre Rariteter, som fandtes deri: Hvorpaa Græv **Uhlfeldt** lod det føre over til **Skaane**, og da hand siden af Kongen af **Sverrig** blev anholden, blev dette Bibliotek igien taget fra ham, og ført til **Stockholm**.

Kongen af **Sverrig** havde og overladt Dronningen af Dannemark Øen Hveen paa hendes Livstiid, sasom hun undertiden fornøiede sig der med Jagten; samme Øe ligger imellem **Sælland** og **Skaane**, midtvejs imellem **Kiøbenhavn** og Sundet.

Da Freden var sluttet, vilde Kongen af **Sverrig** takke Deres Majestæt for Mellemandhandlingen, og til den ende beføl hand i min Nærværelse **Herr Ehrenstein**, een af sine Statssecretaierer, at skrive et Brev derom, og i samme at betiene sig af den Titel Majestæt, som hand fra den Tiid af vilde bruge til Deres Majestæt, hvorudover hand og fik samme igien i Svaret, som blev sendt mig til ham, hvilket Deres Majestæt ikke havde gjort, siden den Tiid, da Dronning **Christine** afstod Kronen til denne Prinz.

Derpaa fik jeg Breve fra Msr. de **Lombres**, Deres Majestæts Ambassadeur i **Polen**, og sendte strax Herr **Biermann** til Kongen af **Sverrig** i **Ringsted**, for at meddele ham dem. Men hand sendte mig ham meget snart tilbage igien, og lod mig sige, at de Danske ikke vilde sette i Verk, hvad ved Freden var lovet, og at hand derfor strax vilde lade de Tropper komme, som laae i Qvartererne.

Kongen af Sverrig lod give til Herr Biermann én af sine heste, at hand kunde komme des hastigere fort; men førend hand kom igien, fik jeg at vide om Midnat, at Marggræven af **Baden** havde Ordre, at marchere med et Korps Tropper mod **Kiøbenhavn**, hvilket jeg strax lod Ridderen **Medoue** vide, og paa samme tid lod jeg tillave Slæderne, for at tage til **Ringsted**, som ligger fire Mile fra **Roskilde**, hvor vi da vare tillige med de Svenske Commissarier. Jeg begav mig da paa Veyen med den Engelske Minister, for at komme til Kongen af **Sverrig**, som havde hos sig Generaladmiral **Wrangel**, og de fornemmeste Officerer af hans Armee.

I det Øyeblik jeg reyste, kom Herr **Biermann** tilbage, og berettede mig ovenmeldte Kongen af **Sverrigs** Forsæt, og paa Halvvejen til **Ringsted** mødte vi ved Dagbrækningen Marggræven af **Baden** med et Corps Rytterie, og, saasom jeg var meget vel kiendt med denne Prinz, spurgte jeg ham: Hvorhen hand agtede sig saa tilig? Hand svarte: At hand agtede sig lige til **Kiøbenhavn**, for at postere sig der, og at indslutte den, fordi Kongen af Dannemark ikke vilde holde eller fuldbyrde den nys sluttede Tractat; hvorudover vi maatte ile des mere frem ad, for at naae Kongen af **Sverrig**, hvilket og skede tilig om Morgen, da vi fandt ham opstaaen, og Admiral **Wrangel** hos ham. Saa snart vi havde complimenteret ham, sagde vi, at vi vare blevne meget forundrede over den Tidende, som hørtes, at hand paa nye vilde angribe **Kiøbenhavn**, hvorom vi vare forvissede, ved det at vi havde mødt Marggræven af **Baden** paa Veyen med et anseeligt Corps Tropper: Men endnu mere

forundrede vi os derover, siden Kongen af **Dannemark** havde forsikret os, at hand virkelig havde Begyndelse med de fornemste Artikler, og allerede overleveret Stæderne i **Skaane** og det hele Land til Græv **Toth**. Vi sagde Kongen af **Sverrig**, at hand snart skulde see sig i Besiddelse af det øvrige man havde lovet ham, og at Kongen af **Dannemark** paa det nøyeste og med Berømmelse vilde efterkomme Tractaten. Da nu denne Konge merkede, at vi gave ham saa rene Forsikringer, gik hand med Admiral **Wrangel** ind i et Cabinet, og, da hand havde været der nogen Tiid, kom hand ud, og spurgte mig i særdeleshed, om jeg virkelig troede, at Kongen af **Dannemark**, som jeg havde sagt, havde overleveret hele **Skaane** til Græv **Toth**, hvori hand vilde lide paa mine Ord; og, da jeg nu havde forsikret ham derom, som det og var sandt, saa vendte Kongen af **Sverrig** sig til Admiral **Wrangel**, sigende: Der er den Franske Ambassadeur, som forvisser mig om, at Kongen af **Dannemark** troligen vil efterkomme den Tractat, som er sluttet imellem os, og at hand alt har ladet hele **Skaaneland** levere til Græv **Toth**, givende tilkiende med de Ord, at hand ikke havde troet det, dersom jeg ikke havde forsikret ham saa vel derom. Derpaa sendte han udtrykkelig Ordre til Marggræven af **Baden**, at hand skulde drage tilbage i sine Qvarterer, hvilket hand nok neppe havde gjort, hvis jeg ikke havde faaet ham sagt det ovenmeldte.

Denne march, saasom den skede, efter at hele **Skaane** var overgiven, har foraarsagen de Tanker hos mange, at Kongen af **Sverrig** havde i Sinde at bruge magten, siden hand nu havde den, og tage Tiden i agt, for gandske at undertvinge sig **Dannemark**. I kraft af den Roskildske Fredstractat havde hand **Skaane**, som er Landfast med **Sverrig**, hvorfra hand kunde lade komme anseelige Hielpetropper, og hvad fornødent kunde være til at tvinge **Kiøbenhavn**, saasom hand kun havde nødig at bemægtige sig samme Stad, for at blive Mester over det hele Rige, saasom hand alt havde **Tronhiems** Fæstning og det hele Amt inde. Men jeg holder disse Tanker for ugrundede, da jeg vist ved, at Kongen af **Sverrig** var vel tilfreds, som hand og havde aarsag at være, med denne Fred, af hvilken hand havde lige saa stor Fordel, som Ære.

Da nu den Roskildske Tractat var bragt til Ende, og begge Kongerne vare villige at opfylde den til Punct og Prikke, saa syntes de og at vilde stadfæste deres Venskab ved en Commercetractat, der kunde være lige saa tienlig, for deres fælles Fordele, som for Undersaatterne paa begge Sider.

Da Kongen af **Sverrig** reyste fra **Roskilde** til **Skaane**, efterlod hand der til Commissarier **Steenbielke** og **Herr Coyet**, een af sine Statssecretairer, hvilke først geleydede ham til **Skaane**, hvor de fik deres Instrux om det de havde at handle om, hvorpaa de igien ankomme til **Roskilde**, for siden at reyse derfra til **Kiøbenhavn**. Jeg ledsagede Kongen af **Sverrig** lige til **Skaane**, hvor jeg tog Afskeed med ham.

Jeg kom da tilbage til **Roskilde**, og reyste derfra til **Kiøbenhavn**, hvor vi skulde samles, og drog derind uden Ceremonie, endskiønt Kongen af **Dannemark** havde sendt Rytterie ud imod mig, og havde i Sinde at bevise mig al den Høflighed, som pleyer at bevises en Ambassadeur extraordinarie, men jeg var allerede i Huset, hvor jeg skulde logere, førend man vidste, at jeg var reyst fra **Roskilde**, saasom jeg var kommet til Byen i Slæde uden Følge, og havde ladet mine Folk blive tilbage. Eftersom de Svenske Commissarier havde sat sig for at holde deres indtog med Ceremonie, da dog alle Forberedelser til mit Indtog vare giorte; thi, saasom jeg alt havde havt den Ære at see og

hilse Kongen af Dannemark, imedens Fredsforhandlingen varede, saa holdt jeg det unyttigt og til Utide, at vilde efter en saadan Fredsslutning holde et prægtigt Indtog i **Kiøbenhavn**, da jeg ikke er af lige Tanker med dem, der indbilde sig ikke at kunde arbejde med Nytte i Statssager, naar man ikke kommer stout og Ambassadeursk frem, ret ligesom det ikke var nok, at man eengang havde nydt den Ære, som Characteren tilkommer, og som de Herrer man tiener ikke kunde være noksom bekiendte i Verden uden stedsevarende Ceremonier, der oftest forderver, forvirrer eller forhaler de Ting, man handler om.

Førend Kongen af **Sverrig** drog bort til sine nye Eyedom, vilde Kongen af Dannemark, som har en ret Kongelig Siæl, fuld af Aabenhierighed og Oprigtighed, først tractere ham paa det deylige **Friderichsborg Slot**, som ligger 3 Mile fra **Kiøbenhavn**, hvorhen han lod ham bede til Middagsmaaltid. Til dette Giestebud lod hand mig indbede ved Herr **Bielke**, Dannemarks Riges Admiral: Maaltidet var prægtigt, og lod Dronngen af Dannemark sig der see med megen Pragt, visende i de Samtaler, hun havde med Kongen af **Sverrig**, at hun havde stor Forstand.

Jeg ved man gjorde sig al optænkelig Umage, at hindre Kongen af **Sverrig** fra at komme til dette Giestebud, saasom man befrygtede, at Kongen af Dannemark skulde lade ham arrestere, for at faae tilbage, hvad hand ved nys nyssluttede Fred havde tabt. Men de der havde slige Tanker, kiendte ikke Kongen af Dannemark, som, naar han deengang havde givet sit Løfte, holdt det som en hellig Ting, og havde ikke brudt det, om hand og skulde have tabt sit hele Rige, og hans Opførsel i denne Tilfælde er et tydeligt Beviis paa det, som jeg her siger derom. Det er og vist, at Kongen af **Sverrig**, førend hand indfandt sig paa **Friderichsborg**, underrettede og beordrede sine Generaler om, hvad de havde at gjøre, i Fald noget skulde paakomme, hvori hand gjorde fornuftig og betænksom, og havde han den Godhed at sige mig det, førend hand tog der hen, og endskiønt man ved denne Samling beegnedede hverandre med al optænkelig Høflighed, saa pleye dog slige Begivenheder sielden at gaae af, uden at være skadelige for én af de Fyrster, som saaledes tales ved, eller for hans lande; thi denne Besøgelse forskaffede maaskee Kongen af **Sverrig** saadanne Oplysninger, som hand ikke før havde havt, og som gave ham Anledning til at begynde den anden Kriig, den hand maaske ellers aldrig havde tænkt paa, saasom hand først besluttede samme paa den Reyse hand gjorde til **Gottenborg**.

Vi vare imidlertid i **Kiøbenhavn**, og arbejdede der med de Svenske og Danske Commissarier paa, at stifte efter Freden et godt og bestandigt Venskab, imellem begge Magter, ja den Engelske Minister og jeg gjorde alt hvad der os mueligt var, for at bringe denne Tractat til den høyeste Fuldkommenhed. Herr **Mareschal**, Fyrsten af **Grammont** og Herr **Lyonne**, som paa den tid vare Deres majestæts extraordinaire og plenipotenciaire Ambassadeurer til **Frankfurt** ved Keyserballet, skrev til mig, for at hindre Kongen af Sverrig fra at udnævne Græv **Uhlfeldt** til de Kiøbenhavnske Underhandlinger, ligesom til de Roskildske: Hvilket og Kongen af **Sverrig** fandt sig udi, da jeg talte derom, for ikke at gjøre Kongen af Dannemark den Fortræd, at hand skulde see een af sine Undersaatter, som var kommen i Unaade, i sin egen Residenzstad, at handle for hans Fienders Partie, og trodse sin Konge, som da befandt sig i Modgang og ulykkelige Omstændigheder: Da jeg derfor talte til Kongen af **Sverrig** derom, beskikkede hand Herr **Coyet** i bemeldte Græves Sted.

De danske Commissarier, i Tallet fire, vare: Rigens Hofmester **Gerstorff**, Vicecanzler **Reetz**, og de Herrer **Juul** og **Skeel**. Vi opholdt os 3 Maaneder i **Kiøbenhavn**, hvor vi fastsatte adskillige Poster. Den angaaende, Hertugen af **Holsteen**, og Souverainiteten i Hertugdømmet **Sleswig** blev bragt til sin Fuldkommenhed, og jeg underskrev den Hiemme hos mig selv, tillige med den Engelske Minister og bemeldte Hertugs Commissarier, som vare hans Canzler og Herr **Kielmann**, hvilke just for den Sags skyld vare komne til **Kiøbenhavn**. De af Kongen af Danmark i denne Sag udnævnte vare: Græv **Ahlefeldt**, som Statholder over det Danske **Holsteen**, og herr **Lente**, samme Landes Canzler. Den anseeligste og vigtigste Post af denne Underhandling var den Souverainité, som Hertugen af **Gottorp** havde erhholdet over Hertugdømmet **Sleswig**; saasom Kongen af **Sverrig** aldeles intet vilde eftergive af sin Svigerfaders Fordele, efterdi der var oprettet en besynderlig Tractat imellem dem, og desforuden vilde hand derved paa nogen Maade stille hertugen af **Holsteen** tilfreds, fordi hans lande vare blevne nesten ødelagt i denne Kriig.

Kongen af **Sverrig** var imidlertid til **Gottenborg**, hvorfra hand gav sine Befalninger, for at sette alting i Skik, som vedkom Rigets indvortes Beskaffenhed, og de Hensigter hand kunde have enten til Kriig eller Fred, og for at sette sin Flode i saadan Stand, at den paa første Ordre kunde være seylfærdig.

Kongen af Danmark sendte Herr **Ove Juul** til ham, som extraordinaire Envoyé, for at bevidne sin Glæde over Freden, for at faae de Svenske Tropper til at forlade Landet, som endnu vare paa de Danske Øer, og for at faa Freden i alle Ting opfyldt. Kongen af Sverrig svarede denne Minister, at, saasart man til Kiøbenhavn havde opfyldt Tractaten, skulde hans Tropper strax forlade de Danske Stater, men hand forsikrede derhos, at være heel urolig over den Seendrægtighed man derudi viiste, som var ham hinderlig i hans Fordele, saasom hand ingen Ting kunde beslutte sig til, førend hand saa denne Fred fuldkommen og uden Ophold efterkommet.

Efterat Kongen af **Sverrig** havde fuldført hvad han havde at bestille i **Gottenborg**, reyste hand paa et Orlogsskib til **Kiel**, hvorfra hand siden agtede sig til **Gottorp**. Og da Kongen af **Dannemark** vidste, at hand sammesteds var ankommen, sendte hand Herr **Ove Juul** til ham igien, som Ambassadeur, for at forlange af ham, at hans Tropper maatte forlade **Holsteen**, saasom de reent fordervede samme Land, alene for at oppebie Forklaringen over adskillige Artikler, og for at see Tractaten bragt til Endelighed; men Kongen af **Sverrig** svarede ham endnu, som tilforn, at hand skulde strax kalde sine Tropper hiem, baade af **Fyhn** og **Holsteen**, saasart hand fik Tidender om, at Tractaten til fulde var blevet efterlevet. Imidlertid lod Kongen af Sverrig nogle Ord falde over Taffel, da Ambassadeuren spiiste med ham, hvoraf hand kunde slutte, at bemeldte Konge var nu meer end nogensinde betænkt paa, at begynde en ny Kriig imod **Dannemark**, siden hand sagde, at hand om faa Dage vilde lade sin Flode komme for **Kiel**, hvilket var langt fra at give Kongen af Danmark denne Stad tilbage igien, hvilket hand efter Tractaten var forbunden til at giøre, endog for den Tiid, som hand sagde, sin Flode at skulde komme. Kongen af **Sverrig** merkede vel, at hand havde sagt for meget i den Danske Ministers paahør eftersom hand havde i Sinde at falde ind i Danmark igien: Men, som hand havde stor Forstand, forandrede hand strax Discursen, og søgte, saa vide mueligt, at giøre det got igien, som hand havde sagt; Imidlertid merkede Ambassadeuren, som ogsaa havde god Forstand, meget vel, hvad denne Konges hensigt var, saa at, da dette havde

givet ham Mistanke, skrev hand Kongen sin Herre det til, og da hand siden kom til **Kiøbenhavn**, gav hand ham at forstaa, at man vist havde en nye Kriig af Kongen af Sverrig at befrygte, hvis man ikke i en Hast holdt hvad der var ham lovet.

Kongen af **Sverrig** havde tilbudet den Danske Ambassadeur, at antage **Herr Gyldenløw** i sin Tieneste, og, som Kongen af Dannemark havde stor Godhed for samme unge Herre, som var hans Søn, sendte hand paa nye **Herr Gabel** til Kongen af **Sverrig**, som hand havde stor Fortrolighed til, og det i samme Ærende, som hand tilforn havde sendt Ambassadeuren **Ove Juul**, og for at indgaae et ret oprigtigt Venskab; men hand erholdt intet andet af ham, end Kongebreve til **Herr Gyldenløw**, nemlig paa 2 Regimenter, som hand skulde Commandere, og paa 10000 Rthlr. Aarlig Gage, hvilke Kongen af **Sverrig** lod udfærdige og derpaa underskrev. Kongen af Dannemark, da hand annammede de 2 Regimenter og den Gage, som Kongen af **Sverrig** gav **Herr Gyldenløw**, saa viiste hand tydelig nok, at hand intet mindre havde i Sinde end Kriig imod **Sverrig**, og at hand lige saa lidet troede, at samme Riges Konge skulde nu anden gang have sligt Forsæt imod ham, allermindst da hand nu havde vildet imodtage et saa kiert Pant paa hans Venskab, nemlig den unge **Gyldenløw**, der nu skulde følge hans Skiebne, og lære Kriigskunsten under ham, saasom man gandske vist ventede, Kongen af Sverrig efter een saa fordeelagtig Fred skulde vende sine Vaaben andensteds hen.

Nogle have meent, at Kongen af Sverrig brugte saadan Omgang, for at gjøre Kongen af Dannemark sikker, at hand ikke havde sig noget at befrygte fra ham, og at den unge **Gyldenløwes** Antagelse i Svensk Tieneste syntes at dæmpe al Mistanke om Fredens Brydelse, saasom denne unge Herre skulde idelig være om Kongen af **Sverrigs** Person, og kunde altsaa des lettere have Øye paa hans Foretagende, og giette sig til hvad hand besluttede, eftersom hand var forstandig nok hertil.

Herr Gabel berettede Kongen af **Sverrig**, at man havde ladet hans Commissarier vide i **Kiøbenhavn**, at Øen **Hveen** laae under **Sælland**, og ikke under **Skaane**: Men Bispen af **Skaane**, da hand merkede, at samme Land fik en nye Herre, overleverede de Svenske Commissarier nogle Documenter, for at bevise, at samme Øe hørte ikke til **Sælland**, men til **Skaane**, og laae under hans Bispedømme, hvilket hand mere gjorde for at for at vinde Gunst hos Kongen af **Sverrig**, end af en christelig Begierlighed til at have Omsorg for og Opsyn med Sielene paa Øen, hvor der kun var to Gaarde, tillige med mange Caniner og Harer; men i hvorvel herimod gierne kunde være noget at indvende, saa vilde dog de Danske Ministrer ikke staae meget haart paa saa ringe en Sag imod de Svenske, hvilke, naar man vilde nægtet dem denne Øe, kunde taget deraf en Anledning, som havde havt noget Skin af Billighed til at udføre deres Forsæt, da dog Øen virkelig over i 40 Aar havde ligget under **Sælland**, men vel i fordum Tider under **Skaane**; men som det udtrykkeligen ved Tractaten var fastsat, at Provinzen Skaane med alle dens Fæstninger, , og i Almindelighed alt hvad under samme var beliggende, skulde overgives til Sverrig, og da denne Øe fordum havde ligget dertil, som de beviiste, saa vilde og **Dannemark** reent udefterleve Tractaten, og lod derfor Kongen af **Sverrig** beholde **Hveen**. Heraf sees, at man aldrig kand bruge for megen Forsigtighed, naar man ved Tractat aftræder Byer eller Provinzer til sine Fiender; thi afstaar man dem med alle Rettigheder og Dependencer, af hvad slags de være maatte, og med hvad Navn de maatte kaldes, saa bør og med slige Stæder og Provinzer, alt hvad der befindes enten at høre eller at have hørt dertil, være

følgagtig paa samme maade, som de have tilhørt den der giver eller afstaar dem til Seyerherren, og det i Kraft af Tractaten, med mindre man vil gaae lige tvertimod, og giøre Fortrædeligheder, for at faae Leylighed til at bryde med hverandre.

Imidlertid kom **Herr Gabel** tilbage, at give Kongen sin Herre Underretning om de Ting hand havde havt at handle om. Kongen af **Sverrig** var i **Holsteen**, og reyste fra eet sted til et andet, hvor hans Nærværelse kunde behøves, snart til **Kiel**, snart til **Gottorp**, hvor hand forblev, for at oppebie sin Flode, som skulde komme til **Kiel**. Jeg drev i Kiøbenhavn idelig paa Tractatens Fuldbyrdelse, men da jeg saae, at man snart paa een, snart paa den anden Side viiste megen Sendrægtighed, fattede jeg den Mistanke, at Ambassadeuren **Steenbielke**, maatte være Hovedaarsagen dertil, helst siden hand i adskilligge Begivenheder, angaaende Tractatens Fuldbyrdelse, endnu ikke havde holdet Ord, hvilket jeg meente at skee efter hans Konges befaling, der uden Tvivl ikke tillod ham at holde saa reent ud hvad hand havde lovet, men hellere at forhale saa vidt mueligt Negociatioenen.

Denne Svenske Minister sagde ofte, at Kongen hans herre kunde ikke uden største Fortrydelse taale, at Kongen af Dannemark lod hverve Folk i **Holland**, og bad mig ofte, at jeg, som Meglere, vilde søge at forhindre saadant, forsikrende derhos, at man paa ingen anden eller bedre Maade kunde faae alting bragt til Ende, end naar man betog Kongen hans Herre al slags Anledning til Mistanke: Ligesaa sagde han til de andre Ministre, som vare Meglere, uden tvivl i samme Hensigt. Denne samme Svenske Ambassadeur tog alle de Officerer og Soldater af Dansk Tieneste, som hand kunde faae, og sendte dem over til **Skaane**, ikke saa meget for at bruge dem, som derved at svække **Kiøbenhavn**, og skille Staden ved de Folk, som kunde være i Stand til at forsvare den, at hand paa saadan Maade kunde bane Kongen sin herre Veyen til, des lettere at faae udført det Forsæt hand havde, at undertvinge hele **Dannemark**.

Jeg fandt Viden derom, at hand talte saaledes, at man maatte fatte Mistanke om alting, og særdeles om de tropper, som hand sagde, der hvervedes i **Holland**. Det, som siden fulgte paa, viiste noksom, at hand ikke havde talt saaledes, uden efter sin Herres Villie og Befaling, ret ligesom Kongen af **Sverrig** havde havt Ret til at foreskrive en anden Konge love, der dog i ingenting stod under ham, og som hand nylig havde sluttet en saa fordelagtig Fred med, saa at hand langt fra ikke kunde have Kongen af Dannemark mistænkt, men gav derimod Anledning nok til selv at mistænkes. Og Kongen af Dannemark havde aldrig slaaet sig til Rolighed, og anseet Tractaten for tilforladelig, dersom hand havde gjort sig de Betænkninger, som i saa vigtig i en Sag var fornøden, hvilket hand og ufeilbarlig havde gjort, hvis hand havde været Souverain i sine Lande; thi foruden det Tab hand nu havde gjort, i det hand mistede **Skaane**, saa blev nu Kiøbenhavn grensden imellem Danmark og Sverrig: Og havde det kommet an paa ham allene, saa var hand en alt for dygtig og forsigtig Regent dertil, at hand skulde ladet den største Deel af sine Tropper gaae, som da skede, og saaledes berøvet sig selv al Værge, førend de Svenske vare ude af hans Lande, og for at see disse i Behold, var det uden Tvivl hand drev paa at faae hvervet Folk i **Holland**.

Da jeg paa samme Tiid talte med Ambassadeuren **Coyet**, angaaende nogle Poster af Tractaten, som hand havde forhalet at sette i Verk, kunde jeg ikke bare mig, for at sige ham i hans egen Stue og i hans Medcollegæ Nærværesle, at jeg lettelig kunde merke, hand vilde binde Kongen af

Dannemark Hænderne, og fastsætte det Tall af Kriigsmagt hand maatte have, siden hand saa idelig klagede over de Hvervninger, som samme Konge havde ladet foranstalte i **Holland**, og eftersom hand (nemlig **Coyet**.) antog baade soldater og Officerer i **Kiøbenhavn**. Jeg fik siden at vide, at hand skrev Kongen sin herre til, hvad jeg havde sagt, og som jeg ogsaa ønskede, at faae Oplysning om denne min Mistanke, saa tog jeg mig og den Frihed at skrive ham til med **Herr Biermann**, som jeg sendte til ham i **Holsteen**.

Hand fandt Kongen af **Sverrig** i **Gottorp**, hvor hand da var, saasom hand var kommen tilbage fra **Gottenborg**, hvor hand, efter at Freden i Roskild var sluttet, havde begivet sig hen. **Herr Biermann** leverede ham mit Brev, hvori jeg lod ham vide, hvor haardt jeg, som Mediateur, i **Kiøbenhavn** stod paa Tractatens Fuldbyrkelse. Jeg skrev reent ud, at jeg ikke vidste, om det var tienligt til hans Fordeel, at giøre Ende derpaa saa hastig, da hand maaske ikke endnu havde besluttet sig til at drage sine Tropper ud af Landet, hvor de vare, førend hand fik i Sinde at føre dem ud imod en anden Fiende. Hand havde ikke saa snart læst mit Brev, førend hand sagde til **Herr Biermann** med disse samme Ord, at hand vidste vel, jeg var meget vel sindet for hans Fordele, og for at faae Tractaten til Endelighed, men, at jeg ønskede, at indsee hans Forehavende, og vide det alt for længe forud.

Kongen af **Sverrig**, da hand svarte mig paa mit Brev, bad mig med allersnarest at indfinde mig hos ham, saasom hand vilde betro mig noget, de Polske Sager angaaende, som hand ikke vilde sige nogen uden mig: Mens det er troligt, at, efterdi hand havde i Sinde at begynde Krigen igien imod Kongen af Dannemark, hand da ikke har vildet, at jeg skulde være i **Kiøbenhavn**, imedens hand beleyrede den, son: hand letteligen kunde slutte, det hverken kunde være anstændigt, eller hans Fordele tienligt, at en Ambassadeur fra Deres Majestæt, som var Mediateur af en nysluttet Fred, skulde være i Staden, hvor jeg var tillige med hans egne Ministre, for at forenes med dem om Fredstractatens Indhold. Jeg maatte da herover tage Afskeed, fra Deres Majestæter af Dannemark, det hele Kongelige Huus, og fra alle saavel Hoffets, som fremmede Ministre. Jeg forlod da **Kiøbenhavn**, i Selskab af de Svenske Ambassadeurer, som vilde bevise mig den Ære at ledsage mig uden for Byen.

Jeg bør ikke efterlade at sige Deres Majestæt, at Kongen af Dannemark accorderede mig den naade, som jeg havde bedet ham om, nemlig at bygge et Huus og en Kirke i **Altona**, strax ved **Hamborg**, hvor de **Romancatholske** tilstodes fri religionsøvelse, hvilken religion er den eneste, som ikke offentlig taales i **Hamborg**, uden i de Catholske Kongelige og Fyrstelige Ministres Huse, hvor det endog ofte skeer med megen Møye og Fortrædelighed. Her følger Kopien af Kongebrevet:

Vi FRIDERICH den Tredje af Guds Naade, Konge af danmark og Norge, de Venders og Gothers, hertug af Slesvig, Holsteen, Græve af Oldenborg og Delmenhorst etc. Giøre vitterligt, at vi, efter Ansøgning og Begiæring af Herr Hugo de Terlon, Ridder af St. Johannis Orden af Jerusalem, og extraordinaire Ambassadeur fra Hans Allerchristeligste Majestæt, tillade vi hermed de Romancatholske fri, uforbindende og ubesværede at forrette deres Gudstieneste i vor Stad Altona; men med det Vilkor, at de saadan deres Gudstieneste forrette

i Stillhed og uden overflødige Ceremonier, og særdeles uden Processioner, som hos bemeldte Romankatholske er brugelige. Og til den Ende tillade vi dem ogsaa, i Kraft af dette vort aabne Brev, at kiøbe, leje eller bygge sig et Huus, hvorudi de denne deres Gudstieneste kunde forrette i bemeldte Vores Stad Altona. Imidlertid byde og befale vi ikke alene vores Minister og Præsident af Pinnenberg, men og alle som herefter komme, og dem som paa vore Vegne have noget at sige, byde eller befale, at de beskierme, handthæve og forsvare den Søgende, til at beholde saadant Privilege, Gunst og Naade. Hermed skeer vor Villie.

Tild den Ende have vi dette undreskrevet og med vor Vaabens Indsegl ladet forsegle. Givet til Kiøbenhavn den 16. May 1658.

Underskrevet

FRIDERICH.

Og neden under

Efter Hans Majestæts Befalning

ERIC KRAG.

Førend jeg kom til **Kiel**, hvor Kongen af **Sverrig** var, merkede jeg i Holsteen, at alle de Svenske Tropper samlede sig, og marcherede mod samme Stad, for der at gaae om Bord paa Floden, som ventede efter dem. Da jeg kom til **Gottorp**, taledede Hertugen med mig paa saadan maade, at jeg lettelig kunde slutte, hand befrygtede Krigen paa nye at skulde gaae an; og jeg er forsikret om, at hand langt fra at ønske det, hellere søgte at overtale Kongen af **Sverrig** derfra, og at hand dertil havde giort al muelig Fliid, ja at hand endeog havde været gandske uvidende om Kongen af **Sverrigs** Forehavende, lige indtil det yderste Øjeblik, da hand ikke havde kundet dølge det, og endskiønt Prinzen, Hertugens ældste Søn, havde taget Tieneste hos Kongen af **Sverrig**, saa havde hand dog aldrig kundet merke noget deraf: men havde alene taget Tieneste paa den Forsikring, som Kongen af **Sverrig** havde givet ham, at hand agtede sig til **Preussen** imod **Polen**, eller eller Churfyrsten af Brandenburg, som hand var i Misforstaaelse med.

Alt dette, som Fyrsten af **Gottorp** havde sagt mig, og alt hvad jeg havde kundet udgrunde den korte Tiid jeg var i Holsteen, forbandt mig til at skrive Rigets Hofmester **Gerstorf** til, for at advare Kongen af Danmark, at Kongen af **Sverrig** samlede sine Tropper, uden at man kunde faae at vide imod hvem hand agtede at sende dem. Denne Efterretning var hverken til Utide, elle uden Nytte; thi hand har siden selv sagt mig, at hand, paa mit Brev, lod nogle Tropper rykke ind i **Kiøbenhavn**. Jeg holdt paa den tid for, at, som det er enhver Mediateurs Pligt, at giøre Ende paa Krigen og holde Fredstractaterne, som ere ham betroede, i deres Kraft, saa burde jeg og gaae saaledes til Verks, helst da jeg ikke derved forsaae mig i nogen Ting imod Kongen af **Sverrig**, som intet havde betroet mig,

og altsaa ingen Taushed kunde kræve af mig. Ja jeg havde den Tiid ikke engang havt den Ære at see ham endnu, saasom hand var i **Kiel**.

Man har været af de Tanker, at Ambassadeuren **Coyet** vidst Kongen sin Herres Hensigt, og at Kongen af **Sverrig** allene paa hans Efterretninger havde besluttet sig til, paa nye at angribe **Kiøbenhavn**. Dog kand jeg neppe troe, at denne Gesandt kunde have forestillet sig, at dette Tog havde skeet saa hastig; og jeg har siden erfaret, at hand reyste fra **Kiøbenhavn**, for at berette ham Sagerne Beskaffenhed, og de aarsager, hvorfor hand endnu burde opsette det noget.

Mig synes, at, da Kongen af **Sverrig** havde besluttet igien at overfalde Dannemark, saa gjorde hand bedre i det, at hand gjorde landgang paa **Sælland** i Høstens Tiid, da hand mageligen kunde have Foer og Proviant til sin Arme, end at lade dem have Tiid til at faae Kornet i Huus, og at ruinere Landet overalt hvor Armeen skulde marchere igiennem, hvilket vilde gjort dem merkelig Ulejlighed; desuden, saasom Ambassadeuren **Coyet** havde givet ham Underretning om alt hvad der passerede i **Kiøbenhavn**, saa sluttede hand rigtigere end Gesandten, at denne var den beleyligste Tiid til at vove et Forsøg, for at bemægtige sig Landet. Dersom Kongen af **Sverrig** havde tøvet længere med at sette dette store Forehavende i Verk, saa havde Generalstaterne merket, hvad Fare **Kiøbenhavn** var udi, da den var blottet for Kræfter og Undsætning, og havde altsaa ikke tilladt, da Tractaten sluttedes i **Roskild**, at beafskedige de Tropper, som **Dannemark** havde ladet hverve i **Holland**; thi, at denne vigtige Krigsrustning gik over styre, foraarsagede ikke alene **Kiøbenhavn**, men og hele Dannemark stor Skade. Og venteligt er det, at Generalstaterne ikke af anden aarag have ladet disse Tropper gaae, end fordi de mente, at Freden havde alt havt god Fremgang, og saasom handelens Fordele er Hovedgrundreglen til alle deres Gierninger, saa havde de holdt for raadeligt, ikke at give Kongen af **Sverrig** nogen Mistanke imod sig, som hand let kunde fattet, naar hand havde seet disse Tropper komme fra Holland: men da de bleve bedre oplyste, og saae Krigen paa ny at antændes imellem disse tvende Magter, fortrød det dem meget, at de havde givet bemeldte Tropper Afskeed, da Kongen af **Sverrig** maaske aldrig havde begyndt denne nye Kriig, hvis dette ikke var skeet; thi denne Hielp havde været anseelig nok til at bringe ham paa mildere Tanker.

Da Ambassadeuren **Coyet** var kommen til **Kiel**, blev hand heel forundret over den Tidende, at Kongen hans Herre var gaaet til Seyls derfra, for paa nye at gjøre Landgang paa **Sælland**. Hand reyste derfor strax tilbage over Land, for at møde ham. At samme Minister ikke ventede, at Kongen af **Sverrig** saa hastig havde sat sit Forsæt i Verk, og at hand just derfor vilde oppebie ham, kand sees deraf, at hand lod blive tilbage i **Kiøbenhavn** sin hele Eqvipage, alle sine Papirer, og 1000 Ducater i sit Skrin. Det synes, som Ambassadeuren **Steenbielke**, endskiønt hand var hovedmand for Commissionen, saa havde man dog ikke aldeles betroet ham Hemmeligheden af dette store Foretagende, og at hand oprigtig meente at vilde fuldbyrde Tractaten; thi, dersom hand havde tænkt, at man havde i Sinde at begynde Krigen paa nye, saa var hand ikke blevet i **Kiøbenhavn** med sin Frue og hele familie, som hand i Magelighed kunde have ladet bringe til Skaane, uden derved at foraarsage nogen Mistanke ved et Danske Hof. Havde hand, som Anførere for Gesandtskabet, havt sin herres Fortrolighed, som Ambassadeuren **Coyet**, saa havde hand gjort det, som denne hans Medkollege gjorde, og ladet ham blive tilbage i **Kiøbenhavn**, for selv at begive sig til Kongen af

Sverrig: men hand var saa langt fra at have havt deel i denne Forstaaelse, at man tvertimod har fornummet, at **Coyet** havde talt ilde om ham til Kongen deres Herre, og sagt, at hand ikke med samme Heftighed, som hand selv, drev paa Tingene i **Kiøbenhavn**; thi Ambassadeuren **Steenbielke** pønsede kun paa at udføre alting til en god Ende, og til evigvarende Fred imellem de 2de Magter; Men Ambassadeuren **Coyet** derimod tragtede kun efter at stifte en bestandig Uenighed imellem dem, og, om hand havde fundet, at rive den Danske Krone til sig, for at give Kongen sin Herre den.

Denne Iver var stor og skøn, men ingenlunde billig, eller en Minister anstændig, som var sendt for at slutte Fred. Jeg kand med Sandhed sige, at jeg ofte faldt i Forundring, saavel som alle de der merkede med hvilken Stolthed denne Minister førte sig op i sin Underhandling, og at hand idelig klagede over det, som kunde hindre de Deseins, som man holdt for hand havde givet Kongen sin Herre ind imod **Dannemark**.

Saasom jeg nøye kiendte Kongen af **Sverrig** og hans Stormodighed, saa er jeg forsikret om, at man maa have forestillet ham, at dette Forsæt ufeilbarlig maatte lykkes ham, og at man med stærke og farlige Grunde har maattet betage ham de Skrupler, som ere saadanne ædelmodige Hierter, som hans var, ligesom medfødte, eller og man har maattet indbilde ham, at Kongen af **Dannemark** ikke vilde fuldbyrde Tractaten, eller samme Konge havde et andet stort Forehavende, som maatte være ham mistænkeligt.

Da jeg tog Afsked fra Hertugen paa **Gottorp**, bad hand mig forsikre Kongen af **Sverrig**, at hand intet hellere ønskede, end Tractatens Fuldbyrdelse, og sagde hand med Taarene i Øynene til mig, at hand saae saadanne Ting forud, som smertelig bedrøvede ham. Og var det ikke uden Aarsag; thid denne Kriig, som nu igien skulde begyndes, vilde reent til intet gjøre den Enighed hand stod i med **Dannemark**, som hand for sin sande Nyttens Skyld stedse bør søge at være enig med, ligesom det og er nyttigt for Kongen af **Dannemark**, at leve i god Forstaaelse med Hertugen af Holsteen, omendskiønt samme Hertug vandt meget mere derved end Kongen af **Dannemark**; thi i en Kriig, hvor hand kun skal bruges som et Paaskud og Instrument, kand hand blive i en eneste Campagne saaledes tilreedt, at hand ikke i lang Tiid kand faae sine Lande sat i Stand igien, om end Freden derpaa blev sluttet. Dette har hand i denne Kriig lært af Erfarenhed; og, at hand erholdt Enevoldsmagt over Hertugdømmet **Schleswig**, var, fordi **Dannemark** var i saadan Tilstand, at det ikke kunde negte ham den, siden Kongen af **Sverrig** med Fyrighed forlangede saadan Fordeel for ham, som sin Svigerfader.

Jeg maa berette Deres Majestæt, at førend jeg reyste fra **Kiøbenhavn**, for at indfinde mig hos Kongen af **Sverrig**, bad jeg endnu, som jeg altid tilforn havde giort, begge Kongernes Commissarier, at bringe Tingene til en endelig Slutning, og Tractaten til sin Fuldkommenhed. Saa maa jeg og melde, at Kongen og dronningen af **Dannemark** sagde, Aftenen før min Bortreyse, til mig i Deres Hauge, at man havde faaet Tidender om, at Kongen af **Sverrig** ikke havde i Sinde at fuldbyrde Tractaten, men at begynde en nye Kriig.

Af samme Tanker var og Herr **Morstein**, Ambassadeur fra Polen, og Herr **van Beuning**, Ambassadeur fra Generalstaterne af de forenede Provinzer, som de og ofte havde sagt mig det, endskiønt de ikke havde anden grund at slutte det af, end den Magt Kongen af **Sverrig** havde til at

giøre det, item den seenfærdighed man viiste i at fuldføre Tractaten, og at hand lod sine Tropper blive i de Danske Provinzer; hvilket lettelig kunde have givet end og mindre grandseende Folk Mistanke. Jeg svarte Deres Majestæter af Dannemark, at jeg troede det ikke, men hvis jeg fik mindste Kundskab, forsikrede jeg paa min Ære at melde dem det, hvortil jeg fandt mig forbunden, som Meglere, og saasom Kongen af **Sverrig** ikke havde betroet mig det, vilde jeg søge at opdage noget derom, naar jeg kom til ham; men at jeg endelig haabede alting skulde sigte til Fredens Slutning. Jeg sagde dem med megen Ærbødighed, at jeg ofte havde drevet paa deres Commissarier, at de skulde slutte og overlade de Svenske hvad ved Tractaten var dem lovet, for at betage dem al Paaskud til Kriig, og nøde dem til at drage deres Tropper ud af Landet. Det samme havde jeg ofte sagt til Rigets Hofmester **Gerstorff**, som var Hovedmand for de Danske Commissarier, hvilket hand og tilstod, men sagde derhos til sin Undskyldning, at, naar man endog havde accorderet mere end ret var i en Post, for at stille de Svenske tilfreds, saa lovede de vel derpaa at lade deres Tropper marchere ud, men saadant Løfte blev dog uden Virkning; og at hand meget vel saae, at hvad man end vilde accordere Kongen af **Sverrig**, saa drog hand dog derfor ikke sine Tropper ud af dannemark, og at man altsaa fik lade Tingene gaae, som de kunde, og henstille det i Guds Villie, og med Standhaftighed oppebie Udfaldet.

Det er vist, at efter den Sag for Hertugen af Holsteen, angaaende Souverainiteten, hvilken Tractat blev underskreven hiemme hos mig, hvor da vare tilstede den Engelske Ambassadeur, Kongen af Dannemarks og Hertugen af Holsteens Commissarier, da lovede Ambassadeuren **Coyet**, at, ligesaa snart, som denne Artikel var underskreven, vilde hand lade Kongens sin Herres Tropper marchere ud, men der blev intet af: og det forvoldt, at Dannemarks Riges Hofmester ikke vild eslutte alle Tractatens Poster, da hand meget vel merkede, af de Svenske Ministres Opførsel, at de kun søgte at faae en Ting afgjort efter den anden, som for Eksempel: Om øen **Hveen**, om Hertugens Souveraineté i Holsteen, og de 400000 Rigsdaler i den Guineiske sag, og dog efter alt dette lade deres Tropper blive i Dannemark, og søgte kun at vinde Tiid, og Commissarierne undskyldte sig altid dermed, at de skulde først have Tilladelse fra Kongen deres Herre: Men jeg er vis paa, at, dersom de Danske Commissarier havde i en Hast sluttet alting, som jeg saa ofte bad dem om, og som temmelig sildig skede, saa havde Kongen af **Sverrig** blevet nødt til at efterkomme Tractaten, eller og man havde merket hans Forsæt, og kunde da i det mindste have brugt alle slags Forsigtigheder i **Kiøbenhavn**, ved at sette sig i Stand til Modværg, og sende sine Venner og Allierede Bud.

Saaledes at gaae til verks, kunde været fordeelagtigt for Dannemark, som derved enten havde unngaet en nye Kriig, eller og havde sat sig i Stand til at oprette noget af det Tab det havde lidt ved den Første: **Kiøbenhavn** og Fæstningen **Corsøer**, som ligge ved Bredden af det store Belt, kunde blevet forsynet med alt hvad der behøvedes til en langvarig Modstand, og til at sette sig imod den Landgang, Kongen af **Sverrig** gjorde ved **Corsøer**, med lige saa stor Magelighed, som det havde været i hans eget Land, og uden at finde den mindste Hindring.

Da jeg forlod **Gottorp**, begav jeg mig paa Veyen til **Kiel**, hvor jeg ventede at finde Kongen af **Sverrig**, som og skede, men han var just paa Nippet at gaae om Bord med sin Armee; hvilket skede to dage derefter. Hand viste sig da helt fornøyet over at see mig, som det vel og uden Tvivl var ham

kiert, siden hand havde sligt Forsæt, at have faaet mig ud af Kiøbenhavn, som den der var Deres majestæts Ambassadeur og mediateur til en Fred, som de andre Meglere havde underskrevet, og begge Konger stadfæstet: da det hverken havde været anstændigt for ham, og maaske ikke heller fordeeltigt at lade mig blive i Staden. Kongen af **Sverrig** spurgte mig, hvor man sagde, hand agtede sig hem? Jeg svarede, at adskillige meente, hand agtede sig igien til **Dannemark**, hvilket jeg ikke kunde troe, da hand havde sluttet en saa fordeeltigt Fred, hvortil hand besad alt for megen Ædelmodighed og Oprigtighed, og kunde jeg desuden ikke see, at hand havde gyldig Aarsager nok til saadan Yderlighed, som kunde have lige saa farlige Følger for ham og hans Sager, som for **Dannemark**.

Imidlertid var Msr. de **Lombres**, Deres Majestæts Ambassadeur i Polen, kommen for at handle med Kongen af **Sverrig** om den Polske Fred, hvilket skede til **Flensborg** i det Danske Holsteen; men da denne Ambassadeur adskillige gange havde talt med denne Printz og hans Ministre, iblant hvilke Græven af Slipenback var een af de fortroligste, merkede hand nok, at det ikke var giørligt, at overtale ham til Fred med Polen, som hand dog kunde havt større Fordele af, end af den, som efter hans Død blev sluttet til **Oliva**, hvor den Svenske Krone havde kraftig Bistand af Deres Majestæt, som søgte at hiælpe den ud af denne fortrædelige Sag.

Ambassadeurerne fra Churfyrsten af Brandenburg, Baron **Schwerin** og Canzler **Weymann**, indfandt sig samme Tiid til **Flensborg**, for der at understøtte deres Herres Fordele, og see til at hand kunde blive med indsluttet i den Polske Fred; saa havde de og Ordre at fornye denne Churfyrstes Venskab med Kongen af **Sverrig**, men hand afslog dem Audiens, og Græv **Slipenbach** gav dem ikke andet Svar end dette, *non esse Dignitate Reipublicæ Legatos Hostium audire in Curi*. Dette studse Svar, saavel som den liden Fremgang Deres Majestæts Ambassadeur for den Polske Fred Msr. de **Lombres** havde, har foraarsaget, at man har meent, Kongen af Sverrig i det hand paa nye angreb **Dannemark**, ingen Tvivl har baaret om det hele Riges undertvingelse, som hand har holdt for let, ved at bemægtige sig Kiøbenhavn, den hand meente at være blottet for alt hvad der kunde tiene til dens Forsvar; Denne Mistanke kom deraf, at hand saa slet havde afviist Churfyrstens af Brandenburg Ministre, i henseende til den Polske Fred, og Venskabet mellem disse tvende Fyrster, som Kongen af Sverrig ikke burde forsømme, for sine store og vidtløftige Deseins skyld. Af saadan Opførsel sluttede man ikke uden Føye, at naar Kongen af **Sverrig** kunde blevet Mester af **Dannemark**, saa vilde til Lands og Vands have overfaldet sine andre Fiender. Men, som Kongen af **Sverrigs** Breve gik temmelig let over, saa lod hand dem sige, at de kunde faae Audiens, men ikke uden i det Brunsvigske Huses og andre Tydske Fyrsters Ministres Overværelse, som paa den Tiid vare tilstæde hos ham.

Saasom jeg vidste, at Deres Majestæt reflecterede meget paa denne Churfyrstes Alliance, saa talte jeg tidt derom til Kongen af **Sverrig**, og sagde til ham, at hand paa alle optænkelige Maader maatte stræbe at bringe Churfyrsten paa sin Side igien, og oprette det gamle Venskab, der havde været imellem dem; og for at give mine Ord des mere Eftertryk, lod jeg ham forstaa, at det jeg havde sagt, var efter Deres Majestæts Ordre; jeg lagde endog dette til, at hans egne Fordele udfordrede det, at hand matte skille sine Fiender ved saa mægtig en Alliered, som denne Churfyrste var. Kongen bevidnede, at hand gandske vel antog det, jeg sagde ham, saasom hand befandt, at det

var forstandig talt; men hand svarede dertil derhos meget stolt, og med disse samme Ord: **Dersom jeg havde saadan Magt som Frankeriges, og saa mange Penge, som Kongen Eders Herre, saa vilde jeg med al fornøjelse følge dette Raa; men i den Stand jeg er, og da jeg venter at føre Kriig i lang Tiid endnu, skulde det gjøre mig ont, om Churfyrsten blev min Ven, saasom jeg anseer hans Lande, som et sted, hvor jeg kand indquartere mine Tropper, hvilket jeg ikke kunde gjøre, dersom vi vare Venner: Overalt er denne Churfyrste alt for mægtig, og man maatte sette hans Ærgierighed Grendser, hvilken alle ikke just kiender saavel som jeg, og hindre hans Forehavende, da hand ellers med Tiden kunde gjøre sig Formidabel, dersom man ikke forebygte sligt i Tide.**

Græv Slipenback og andre Svenske Ministre har ofte sagt mig det samme, hvoraf man seer saa meget des tydeligere, hvad Kongen af **Sverrig** havde i Sinde, nemlig, at hand tænkte ufeilbarlig at bemægtige sig **Dannemark**, og siden at anfalde Churfyrsten: Hvilket hand kunde have gjort baade til Lands og Vands, og uden Tvivl havde hand gjort ham det broget nok, dersom hans Forehavende havde gaaet for sig; thi eftersom det var hans Tanker, at gjøre sig Mester af Østersøen, saa kunde han ikke naae det, uden at bemægtige sig de Stæder, som Churfyrsten eyede ved samme Søes Kyster.

Paa samme Tiid gav Kongen af **Sverrig** Ordre til een af sine Statssecretaierer, at hand skulde udstæde en Commission, som Kongen underskrev med egen Haand, hvorpaa **Græv Slipenback** og Herr **Habeus**, hans intime Ven, skulde arreteres, paa en Mistanke man havde fattet, at hand havde nogen hemmelig Forstaaelse med Churfyrsten af Brandenburg, men dog lod hand ikke slig en Ordre efterkomme, enten fordi hand maaske blev underrettet om hans Uskyldighed, eller fordi hand tænkte at kunde behøve hans Tieneste i de store Ting, hand gik frugtsommeligt med.

Kongen af **Sverrig** gik om Borde to dage efter jeg var kommen til ham: Her vil jeg anføre for Deres Majestæt, som noget merkværdigt, at førend hand gik om Bord, bad hand **Msr. Gabel**, som tog Afskeed fra ham, og ville reyse fra **Kiel** til **Kiøbenhavn**, at forsikre hans Broder, Kongen af **Dannemark**, om hans Kierlighed og Venskab, **Msr. Gabel** ansaae som oprigtigt og gandske velmeent. Imidlertid kom det ham heel forunderligt for, da hand i Hamborg, hvor hand i visse Forretninger maatte begive sig hen, talte med **Græv Ahlefeldt**, Stadtholderen i **Holsteen**, som hand der forefandt, og berattede ham, at Kongen af **Sverrig** var reyst til **Dannemark** igien, som hand paa nye havde angrebet, og at det var at befrygte, at Riget ikke var i Stand til at forsvare sig; Dette vilde nu **Msr. Gabel** ikke troe, efterdi Kongen af **Sverrig** havde talt med saadan en Høflighed om Kongen af **Dannemark**; men da hand fik at vide, at Sagen var mere end alt for vis, lod hand see sin Nidkierhed og Troskab imod sin Konge, og tænkte strax paa, hvad hand kunde gjøre til hans Tieneste, og for at frelse ham af denne forestaaende Fare. Hand affærdigede Herr **Pressen**, en Officier, til hans Durchlaughtighed Churfyrsten af Brandenburg, for at give ham Efterretning derom, og efterat han havde gjort alle de Anstalter i Hamborg, som hand syntes at kunde være fornødne, saa reyste hand, det snarest mueligt var, til **Holland**, hvor hand befandt sig uden Creditivbreve, som Kongen af **Dannemark** ikke havde givet ham, da hand ikke kunde see denne Hændelse forud; hand bad da Generalstaterne, og bevægede de Danske Ministre Hr. **Rosenvinge** og **Carisius**, som vidste, hvor stor Fortrolighed Kongen havde til ham, at de samtlig holdte stærk an

hos Generalstaterne, for uden ophold at skaffe Dannemark Hielp. Den Memorial, som de gave ind, var saaledes lydende:

Høye og mægtige Herrer!

Da en Expresser er bleven os tilsendt fra Hamborg, med Brev af den 21. i denne Maaned, som er af stor betydenhed, ey allene for hans Majestæt Kongen af Dannemark vores Herre, men endog for Deres Høymægtigheders egne Fordele, saa har vi anseet det for vores Skyldighed, at gjøre dem deelagtige derudi, bedende indstændig Deres Høymægtigheder, at gjøre sig herom saadanne Betænkninger, som dette uformodentlige Angreb og den fælles Nytte udkræver paa begge Sider. Givet i den Haag den 25. August 1658.

Af Deres Høymægtigheders

ydmyste Tienere

H. G. Rosenvinge.

P. Charisius.

De negocierede saa vel, tillige med **Msr. Gabel**, for Dannemarks Fordele, hvormed de forenede Provinzers Nytte var nøye forbunden, at Generalstaterne lige saa meget for deres egen Avantage, som for at frelse Dannemark, besluttede at sende den Hielp, som Amiral Opdam bragte lykkelig ind i Kiøbenhavn, efter en stor Trefning.

Da Kongen af **Sverrig** var gaaet til Skibs, som Deres Majestæt allerede har hørt, saa havde hand ladet indrette et Kammer for mig paa sit Skib, og vilde at jeg skulde følges med ham. Saa snart hand havde ladet lette Anker, bad hand mig komme ind til sig i sit kabinet, og da jeg var alene hos ham, spurgte han mig, om jeg vidste, hvor hand nu vilde hen? Jeg svarede som tilforn, at siden hand havde sluttet en fordeelagtig og reputeerlig Fred med dannemark, saa kunde jeg ikke vide det; men paa det, hand tilforn havde sagt mig, kunde jeg tænke, at hand vilde reyse til Polen igien, eller at hand vilde angribe Churfyrsten af Brandenburg, omendskiønt jeg vidste bedre; thid det var let at see af de faa Levnetsmidler og Fourage, som hand tog med paa reysen, at samme ikke vare tilstrekkelige nok, hvis hand havde i Sinde at gaae til Polen eller til det Brandenburgske Preussen.

Førend jeg gik om Bord, havde jeg den Ære at skrive til Deres Majestæt, og lade samme vide, at omendskiønt Kongen af **Sverrig** holdte sit Anslag forborgen for mig, saa var jeg dog kommen efter, at det sigtede paa Dannemark.

Kongen af **Sverrig** sagde til mig: At hand nok vilde betroe mig, som en Ambassadeur fra en Konge, der var hans beste Ven, at hans Forsæt var at vende igien til Dannemark. Da hand merkede, at jeg herover faldt noget i Forundring, sagde hand: Jeg troer, at I undrer over dette; mener I, at

eders Konge skulde blive fortrydelig derover? Jeg svarede ham, at Deres Majestæt aldrig misundte ham nogen Fordel eller Lykke; men at Samme tvertimod glædte sig over hans Seyervindinger: Men eftersom der var sluttet en Fred, som jeg nyelig havde undertegnet i Deres Majestæts Navn, saa syntes mig, at det stridde imod Ære og Anstændighed, at bryde en Tractat, som var saa fordelagtig for ham, uden hand tillige gav Aarsagen til kiende. Hand svarede, at hand gierne vilde sige mig hans Aarsager: Hans Forsæt var, sagde hand, at holde Fredstractaten, formedelst den Fordeel hand fandt derved; men siden han havde opsnappet nogle Breve, hvoraf hand kunde see, at saa snart hand fik at bestille paa et andet Sted, og hans Tropper vare tagen ud af Fyhn, saa skulde kongen af Dannemark, efter Generalstaternes Tilskyndelse, angribe Sverrig med en stærk Succurs, som hand skulde faae fra Holland: Herover, sagde hand, havde hand fattet denne Resolution, allene for sit Riges Forsvar, og for at forsikre sig des mere om Freden. Dog havde **Græv Slipenback** sagt til mig nogle dage tilforn, at Kongen hans Herre intet frygtede for Holland, og at hand var forsikret derom ved de Tidender, hand havde faaet fra Hr. **Apelbom**, hans Resident i den **Haag**.

Kort efter, at Floden var gaaet til seyls, sendte Kongen af **Sverrig** Prinzen af Sulzbach til Holsteen med Ordre, at indtage Fæstningen **Rensborg**, hvilket slog ham feil; ligesom og General **Guergas** forgieves angreb Fæstningen **Neuenshantz** i samme Land. Samme Tiid sendte hand Ordre til **Græv Magnus de la Gardie**, som var Generalissimus over hans Tropper i **Lifland**, at hand skulde forføye sig tilbage til Kongen; og Marschall **Douglas**, som førte Commando under samme Græve, beføl hand at bemægtige sig hertugen af Curlands Person og Lande, omendskiønt Marschall **Douglas** havde sluttet en Neutralitetstractat med Hertugen, og i Kraft deraf havde faaet Penge, samt Krigs- og Mundforraad for sin Armee. Deres Majestæt skal saae at see i det efterfølgende, hvad Virkning disse Ordres havde, som Prinzen af **Sulzbach** og Marschall **Douglas** havde faaet, hvorved Kongen tænkte ufeilbarlig at indtage **Kiøbenhavn**, og derved at blive Mester af hele Dannemark.

Imedens vores Seylads endnu stod paa, fik Kongen af **Sverrig** nogle smaa Skibe at see, som gik i Søen, hvorpaa hand udskikkede 2 Orlogsskibe, til at optage dem. Vinden blæste saa god for os, at vi kom meget snarere, end vi havde ventet, til **Corsøer** i **Sælland**, som ligger ved det store Belt, hvor der er en liden Fæstning til at forsvare Havnen og Passagen. Kongen af **Sverrig** landede her lykkelig og ringeste Modstand den **17. Augusti** 1658. Da hans Folk var kommen i Land, fulgte hand selv efter, og lod mig blive tilbage paa Skibet, tilligemed Feldtmarschall **Oxenstjerne**, uden tvivl af Frygt, at nogen af mine Folk, enten efter min Befalning eller paa anden Maade, skulde give Efterretning om hans Landgang paa **Sælland**, og om hans Tog imod **Kiøbenhavn**.

Til den Ende lod hand Græv **Toth** i en hast marchere foran med 400 Ryttere lige til staden, for at blocqvere den, og hindre, at de Danske Tropper, som vare adspredte paa Øen, ikke skulde trække sig sammen, eller komme ind i **Kiøbenhavn**. **Græv Toth** marcherede med saadan Hurtighed, at hand overrumplede den største Deel af Rytteriet, som laae indquarteret i Landsbyerne, inden de vidste deraf, og borttog deres Heste, som gik i græs paa Marken. Paa den Maade hindrede hand disse Tropper at komme ind i **Kiøbenhavn**, og gjorde at de Danske ikke kunde bruge det ringe Antal af Rytterie, som de havde.

Overalt, hvor **Græv Toth** kom frem, øvede hand ingen Fiendtligheder, men sagde tvertimod, at hand kom, for at hielpe Dannemark imod Adelen Vold. Dersom Kongen af Dannemark havde været Souverain, som var at ønske, saa kunde hand ikke have betient sig at saadant Foregivende. Inidlertid efterkom hand sine Ordres meget lykkelig, og det saavel, at hand nødte alle de fangne Ryttere til at tage Tieneste i den Svenske Arme. Derpaa blocqverede hand **Kiøbenhavn** til Lands, imedens at 12 Svenske Kriigsskibe, som kom paa samme Tiid, betog Byen al Tilførsel til Søes.

Efterat Kongen af **Sverrig** havde affærdiget Græv **Toth** til dette Tog, gik jeg i Land med Feldtmarschall **Oxenstjerne**, og saa snart jeg havde giort min Opvartning hos Kongen, som havde taget sit Qvarteer paa Fæstningen, gik jeg hen og tog Logement hos Borgemesteren paa Stedet, hvor Admiral **Wrangel** og Græv **Slipenback** kom iligemaade; og vi der spiiste med hverandre.

Jeg fornåm nok, at Græv **Slipenback** vilde udforske min Mening om denne nye begyndte Kriig, for at berette Kongen af **Sverrig** den: thi hand sagde til mig, for at høre min Betænkning, at det var en meget betydelig Sag for Kongen af **Sverrig**, at hand havde været saa lykkelig i at giøre Landgang paa Dannemark; item at **Kiøbenhavn** var ikke i Stand til at forsvare sig, eller at giøre nogen stor Modstand, og at Kongen af **Sverrig** snart vilde blive mester deraf. Jeg svarede ham, at hand maaske kunde tage Feil i sin Regning, siden hand ikke kiendte **Kiøbenhavn** saa vel som jeg, og at der var flere Folk i Byen, end Kongen havde til at angribe den med: Jeg var og forsikret paa, at de hellere vovede det alleryderste end overgave sig; og at ligesom **Dannemark** i den første Kriig, som de havde begyndt, kom meget til kort ved en **Roskildske** Tractat, saa kunde det mueligt gaae Kongen af **Sverrig** ligeledes, da hand begyndte en Kriig paa nye, uden at lade dem, som havde formælet Freden, engang vide, hvad Aarsager der drev ham til sligt: Jeg sagde, at man kunde giøre slette Forklaringer i Verden over saadan hans Opførsel. Man kunde sige, at denne store Konge havde paataget sig denne Kriig, allene fordi hand vidste, at hand havde bragt Dannemark i saa slet Stand, at det ikke kunde forsvare sig; og at det ikke var anstændigt, saaledes at bryde den Fredstractat, som var sluttet.

Admiral **Wrangel**, som er meget aabenhjertig, og siger reent ud, hvad hand mener, tog Ordet, og sagde til mig, at hand gierne vilde tilstaae, at man kunde saaledes raisonere derover, men dersom Kongen kunde erobre **Kiøbenhavn** og hele Dannemark, hvorpaa hand ikke tvivlede, saa vilde hand lidet kiære sig efter, hvad man sagde derom. Jeg svarede ham, at i Fald Kongen af **Sverrigs** Forehavende ikke gik lykkelig af, som mueligt kunde skee, efterdi det var ikke saa let giort, som hand tænkte, saa vilde jeg lade ham selv dømme, hvad man da kunde sige om dette Foretagende, Hand tilstod mig, at man i saadan Fald vilde masske tale meget ilde derom. Men imidlertid haabede hand, at Sagen skulde fuldkommen falde ud til Sverrigs Fordeel.

Imidlertid dersom de Danske havde havt gode Spioner i **Holsteen**, saa kunde de let have vidst, at Kongen af **Sverrig** vilde vende sig igien imod dem, eftersom hand ikke havde taget mere af Levnetsmidler og Fourage for Rytteriet, som hand indskibede, end paa 3 eller 4 dage. De kunde have ladet alle deres Kriigsfolk, som vare i Sælland, rykke ind i **Kiøbenhavn**, tillige med Bønder, Qvæg og alt andet, hvad der fandtes paa Øen, som kunde tiene til Byens Forsvar. Man kunde og

dermed have forsynet **Cronborg** Slot, og brænde Resten; og naar man havde brugt denne Forsigtighed, saa kunde den Svenske Armee derved bleven gandske ødelagt.

Da Kongen af **Sverrig** fik at vide, at **Græv Toth** havde efterkommet hans Ordres, og at hand saaledes havde blocqveret **Kiøbenhavn**, at ingen kunde mere komme enten ud eller ind, uden med Besværlighed, saa nærmede hand sig paa denne Efterretning til **Ringsted**, som ligger 6 Mile fra **Corsøer**, hvor et Parthie af de Svenske bragte ham **Herr Hannibal Sehsted**, som de havde fanget paa Veyen, da hand vilde reyse til sin Herregaard, for at ledsage sin Frue og daatter, som opholdt sig der, ind til **Kiøbenhavn**, eftersom det Rygte gik, at Kongen af **Sverrig** var kommen til **Sælland** igjen. Kongen tracterede denne Fange meget høflig, og lod ham spise ved sit taffel, hvorudover man fattede Mistanke om ham ved det Danske Hof, saavel som og blant Borgerskabet i **Kiøbenhavn**. Men det forunderligste er, at man gjorde sig samme Tanker ved det Svenske Hof, og troede, at hand alene var reyst ud af **Kiøbenhavn**, for at udforske og indberette hvad der skede i de Svenskes leyr, ligesom man bildte sig ind i **Kiøbenhavn**, at hand kun var taget ud, for at give Kongen af **Sverrig** saadanne Oplysninger om Fæstningens Beskaffenhed, som kunde være ham ubekjendte. Men for at sige Sandhed, da kand jeg være Vidne til hans Opførsel, imens Krigen varede, at hand ikke befattede sig med andet, end hvad hans egne Sager var angaaende; og naar hand fandt noget, som kunde tiene til Forliig, saa gjorde hand trolig Forslag derom, for at see, om det kunde lykkes. Dog torde hand ikke tale derom saaledes, som hand gierne havde vildet, fordi hand havde faaet at vide, at efter den Reyse, hand gjorde til **Kiøbenhavn**, med begge Kongernes Pass, var hand bleven saa mistænkt i den Svenske Leyr, at man der raadslog, om man skulde arrestere ham. **Græv Slipenback** talte efter min Begiering med Kongen af **Sverrig** derom, for at bringe ham fra det Forsæt, og betage ham den Mistanke, hand havde fattet. Jeg talte ogsaa med Kongen til hans Beste, og mine Ord havde meget god Virkning: dog forøgedes derved de slette Tanker, man havde om ham i **Kiøbenhavn**. Det er vist nok, at Kongen af **Sverrig** troede ham bedre, end mange af sine Raadsherrer, og jeg veed, at hand i mange vigtige Tilfælde har ladet see Prøver paa en stor Fortrolighed til ham. **Herr Hannibal Sehsted** kunde nok befrygte, at Kongen af **Sverrig** skulde blive Herre over Dannemark, og følgelig over ham med, og siden hand vidste tilfulde Rigets Beskaffenhed, saa kunde hand maaske have sagt ham adskillige Ting af en Staatsforsigtighed, og for sin egen Fordel i sær, i Fald sagerne havde faldet ud til den Side, som hand var bange for: Men det er vitterligt, at hand ikke havde nogen ond Hensigt imod Kongen af Dannemark, imod hvilken hand lod see en allene al den respect, men endog al den Nidkierhed og Troskab, som en Konge kand vente af nogen Undersaat.

Da Kongen af Dannemark havde faaet vis Efterretning om Kongen af **Sverrigs** Landgang paa **Sælland**, og havde ey heller nødig at tvivle derom, saasom hand saa sig blocqveret i sin Residenzstad baade til Lands og Vands, da sendte hand 2 Ambassadeurer til ham, som vare de tvende af Rigens Raad, **Mogens Høeg** og **Christen Skeel**, hvilke fandt Kongen af **Sverrig** i **Ringsted**. De sendte Bud til mig, saasom de vare komne, og lod spørge, om de maatte besøge mig; men jeg fandt for got at takke dem for deres Høflighed, og sendte en Adelsmand til dem, for at afleeg min Compliment, og bede dem, at de ikke vilde tage det ilde op, om jeg ikke kunde tale med dem, inden de havde havt Audienz hos Kongen af **Sverrig**; thi jeg tænkte, at det skikkede sig best, og jeg vilde ikke opvække Mistanke hos de Svenske, som de, uagtet den gode Intention jeg havde

for dem, ufeilbarlig havde fattet, dersom jeg havde opført mig anderledes ved denne Leylighed; og dersom jeg havde baaren mig ad paa anden Maade, saa havde de kun siden havt maadelig Fortrolighed til mig paa den Mistanke, de havde fattet, enten den var vel eller ilde grundet: Dette er da Aarsagen, hvorfor jeg bar mig saaledes ad. De Danske gesandter havde ret i det, at de vilde tale med mig, inden de talte med Kongen af **Sverrig**, eftersom jeg havde været Meglere, da Freden blev sluttet, hvorfor de vilde søge til mig. Men endelig fik de Audienz hos Kongen af **Sverrig**, som tog meget høflig imod dem, og sagde til dem, at hand var kommen igien til Dannemark, fordi man havde søgt alt for mange Udflugter ved Fredstractaten, og man havde forhalet Tiden i at opfylde den, at derover var andre vigtige Desseins, som angik hans egne Fordele, gaaet over styre for ham, i det hand ikke havde kundet beslutte sig til noget vist, førend de Løfter, man havde gjort ham, vare komne til Virkelighed. De spurgte Kongen af **Sverrig**, hvorfor hand var kommen paa **Sælland** igien med en Armee, efterdi der var gjort Fred, som og var efterlevet paa Dannemarks Side, i henseende til de fornemmeste Puncter, i det at Provinzen **Skaane**, med alt hvad dertil hørte, var for lang Tiid siden overgivet til Sverrig, og det, som endnu seylede i Tractatens fuldkomne Opfyldelse, var ikke af den Vigtighed, at hand derfor burde begynde Krigen paa nye, og desuden tilbød Deres Konge ham al den Satisfaction, hand kund ekræve? Hvortil Kongen af **Sverrig** svarede: At, siden hand havde mistet adskillige fordeelagtige Ting, formedelst den Seendrægtighed man havde viist i at opfylde alle Fredspuncterne, saa var det billigt, at Dannemark oprettede ham denne Skade, og at det var ikke en nye Kriig, men en Fortsettelse af den forrige, hvilken ikke kunde afbrydes ved en Fred, som man ikke havde efterlevet.

Efter Audienzen kom de Danske Ambassadeurer til mig, og besværede sig over Kongen af **Sverrigs** Foretagende, som de kaldte en Forbrydelse imod Fredstractaten. Men jeg kunde ikke andet end lade dem vide den Misfornøjelse, jeg fandt herudi; og erindrrede dem, at jeg tidt og ofte havde skyndet dem til, at give Kongen af **Sverrig** det de havde lovet ham, og at overvinde de Vanskeligheder, som de kunde gjøre sig selv, ved at skride til Fuldbrydelsen, for at betage Kongen af **Sverrig** al Aarsag til at klage over dem. Kongen havde givet sin Mening tydelig nok tilkiende, og havde tidt nok sagt, ja endog ved sine Ambassadeurer i **Kiøbenhavn** ladet sige, at hvis man ikke hastig resolverede at indgaae de Poster, som man havde bestemt, saa vilde hand forlade sine andre Desseins, for at komme til Dannemark igien, og med Magt tvinge dem til at gjøre det, som de ikke vilde med det Gode.

Græv **Slipenback**, som besøgte de Danske Ambassadeurer, sagde dem, angaaende samme Begiering, som de havde gjort til Kongen af **Sverrig**, at hand saae ingen anden Raad for dem, end at de skulde tage Carl Gustav til Konge i Steden for Kong Friderich. Hvorpaa Ambassadeurerne svarede, at omendskønt deres Konge var uformodentlig bragt i Knibe, saa vilde de dog heller vove deres Liv, end at gjøre saadant et Bytte. Den Svenske Minister brugte maaske ikke alt for stor Forsigtighed, i det hand gav saadant et Svar; men saasom hand mente, at hans Konges Forehavende ikke kunde slaa Feyl, saa gjorde hand sig ingen Betænkning om, at lade sig forstaae dermed.

Jeg talte endnu engang med de Danske Ambassadeurer før deres Bortreyse, og sagde dem, at det gjorde mig meget ont at see, det skulde gaae saaledes til, og at man burde gaae forsigtig til Verks i **Kiøbenhavn**, og forsvare sig tapper; og tillige, at udi den Stand, som Kongen af **Sverrig** nu angreb

dem, maatte Dannemark enten rive sig løs, eller miste alle sine Lande. Dersom de ikke vare i Stand til at bruge Magt imod Magt, burde de gjøre nogle Forslag for Kongen af **Sverrig**, for at bringe ham til at slutte Fred, eller og de maatte beslutte sig til en tapper Modværge. Jeg erindrede dem og, at jeg tidt havde sagt dem, da jeg var i **Kiøbenhavn**, at man burde snart gjøre Ende paa Fredstractaten, og at det var det eneste Middel til at faae de Svenske Tropper ud af Landet. De danske Ambassadeurer bade mig, førend de reyste bort, at jeg vilde blive hos Kongen af **Sverrig**, saa længe Beleyringen varede, paa det de kunde adressere sig til mig udi forefaldende Tilfælde, som man ikke kunde vide forud.

Kongen af **Sverrig** sendte Admiral **Wrangel** og Græv **Jacob de la Gardie**, for at blocqvere **Kiøbenhavn** overalt, og forstærkede derved Græv **Toths** Tropper, som ikke vare stærke nok til at hindre Paasagen ud og ind i denne store Stad, saa tilstrekkelig, som man gierne vilde. Kongen af **Sverrig** sagde til mig, at hand havde Lyst til at holde de Danske Ambassadeurer fast, førend deres Bortreyse; men jeg svarede ham med Ærbødighed, at siden de vare komne paa almindelig Troe og Love, saa vilde maaske den honette Verden ikke bifalde denne Gierning, og overalt at jeg saae ikke, deraf kunde flyde nogen stor Fordel for ham. Men hand sagde, at hand kunde gjøre det paa den Grund, at man havde holdt hans Ambassadeur fangen i **Kiøbenhavn**. Hvorpaa jeg svarede, at saasom hand nu paa nye angreb **Dannemark**, saa vilde man ventelig ikke lade hans Ambassadeur have samme Frihed, som tilforne. Mine Ord udrettede saa meget, at Kongen lod dog blive at forgribe sig paa deres Personer imod Folkeretten. Jeg meente, det var min Skyldighed, som Meglere, da jeg ingen Uret gjorde Kongen af **Sverrig**, at gjøre min yderste Fliid, for at befrie disse Ambassadeurer fra den Fortred, at blive anholdte udi saadan en Omstændighed, da deres Tilbagekomst var meget magtpaaliggende for deres Konge.

Kongen af Dannemark har sagt mig efter den Tiid, at hand ikke lod Ambassadeur **Steenbielke** og hans Frue holde fast, uden alene for at hindre, at Pøbelen, som vilde gjøre dem Fortred, ikke skulde øve nogen slags Vold imod dem, og for tillige at beholde saa vigtigt et Pant.

De Svenske Skibe, som laae for **Kiøbenhavn**, optoge nogle fartøyer, som kom og vilde gaae derind, og paa eet af dem var Hertug **Johan Friderich** af Lyneborg, Dronningen i Dannemark hendes Broder, som var reyst for at besøge hende, saasom hand ikke vidste andet, end at der var sluttet Fred imellem begge Konger. Kongen af **Sverrig** tracterede ham meget høflig, og sendte ham tilbage til Tydskland paa eet af sine Kriigsskibe, og lod ham ledsage til Lybek ved sin Ceremonimester Herr **Hock**.

Amabassadeur van Beuning, da hand merkede, at Kongen af **Sverrig** havde fast i Sinde at beleyre **Kiøbenhavn**, tog hand lykkeligheden Leyligheden i agt, for at komme tilbage til **Holland**, og berette Generalstaterne, hvad der passerede i Dannemark, og af den Efterretning, hand gav dem, begrebe de let, at det var ude med dette Rige, om det ikke fik Undsætning i Tide; og det saa vel, at de for deres egen Interesse, som udfordrede at Dannemark blev i den Stand det var, besluttede at sende de Danske en stærk Undsætning.

Den 10. Sept. Posterede det Svenske Rytteri sig paa **Valbye** Bakke, og den 11. forskandsede Fodfolket sig bag Bastionerne, som laae for ved Vesterbroe. Kongen af **Sverrig** blev 2 eller 3 dage i

Ringsted, for at gjøre fornødne Anstalter til hans Forehavende, fornemmelig til at lade Canonerne marchere.

Imidlertid vare de Danske Gesandter kommen tilbage til **Kiøbenhavn**, og havde berettet Kongen, hvorledes deres Reyse var gaaet af, og det i Raadets Overværelse: Kongen besluttede da at forsvare sig, og heller vove det alleryderste, end paa nye indlade sig i Underhandling med Kongen af **Sverrig**, saasom hand nok kunde dømme, at naar hand havde gjort det, kunde hand ikke mere vide sig sikker, og at det beste var at forsvare sig indtil det Yderste, omendskiønt hand var bleven angreben paa en Tiid, da hand havde intet mindre end det, der kunde hans Mod til Hielp.

Man siger, at hand lod foreslaa Kongen af **Sverrig**, at dersom hand vilde lade ham vide, hvor hand vilde attaqvere for Alvor, naar de skulde løbe Storm, saa vilde hand indfinde sig paa det Sted i egen Person, og om Kongen af **Sverrig** kunde naa den fordeel at indtage Byen, saa skulde hand aldrig faae den Glæde at fange nogen af den Kongelige Familie, eftersom hand ville lade dem omkomme med sig, for ikke at falde i hans Hænder. Dronningen af Dannemark, hvis høye Herre understøttede Kongens hendes Gemahls ædle Blod, havde og sat sig for heller at døe, end at opleve den ulyksalige Tiid, at see sig fangen af en Konge, der havde declareret sig for deres Fiende, efterat hand engang havde indgaaet Forliig, som var saa høyt og hellig stadfæstet.

Da Kongen af Dannemark lod dette Forslag gjøre for Kongen af **Sverrig**, lagde hand endnu dette til, at om hand ville afgøre Sagen med ham alene, saa vilde hand gaae ud og møde ham, og være i Stand til at gjøre Ende derpaa med bevæbnet Haand.

Dette Forehavende var Kiendetegn til et høyt Mod, men Kongen af **Sverrig** gav at forstaae ved sit Svar, at hand var sit Rige mere skyldig end sig selv; at hand des uagtet ikke skaanede sin egen Person udi alle de Leyligheder, som forefaldt i Krigen: Men at hand ikke saaledes kunde afgjøre en Sag, som angik saa vel hans Krone som hans Undersaatter; at Kongen af Dannemark maatte vide, at udi Krigen, som hand nyelig havde ført med Polen, havde hand staaet i Spidsen af sin Armee i alle de Feldtslag, som var bleven holdt; og i denne Kriig imod ham flyede hand ikke nogen Fare: hand skulde møde allevegne, hvor der var noget at bestille; og der burde Kongen af Dannemark søge ham.

Det er sandt, at der blev ikke foretaget det ringeste, uden Kongen af **Sverrig** var jo med i egen Person. Engang da jeg havde den Ære at spise til Middag med ham, og Græv **Slipenback** og Herr **Hannibal Sehsted** vare med til Taffels, saasom denne Herre talte gierne aabenhierdig, og var fast i den mening, **Kiøbenhavn** ikke kunde undgaae hans Herredømme, sagde hand til mig: Hvad synes dem, Herr Ambassadeur, er det ikke en stor Lykke, Himlem lader møde mig? Jeg svarede ham, at jeg var bange for, at hans Foretagende skulde have onde Følger, at hand ikke skulde faae saa fuldkommen en Satisfaction, som hand haabede, men at een eller anden slet Hændelse, som kunde treffe ind, i det hand vilde fuldbyrde dette store Foretagende, skulde sette en Plæt paa hans Ære, omendskiønt alting tegnede sig saa lykkelig som det kunde; thi i saa slet en Forsvarstilstand, som **Kiøbenhavn** var udi, kunde hand gierne have indtaget den ved første Anfald, dersom hand havde attaqveret den strax; men hand lod for lang Tiid gaae bort, og Kongen af Dannemarks Standhaftighed styrkede snart hans Undersaatters Mod, saa de fattede det priselige Forsæt, at de

vilde gjøre Modværge indtil deres sidste Aandedræt. Da Kongen af Danmark saae, at hans troe Undersaatter vare villige til at forsvare sig, lod hand holde en Tale til dem ved Rigens Hofmester **Gerstorf**, hvilken havde saa stor Eftertryk hos dem, at de sagde alle eenstemmigen, at de vilde døe for deres Konges Fødder, for at forsvare ham, og at den første, der talte om at capitulere, burde hænges uden Naade.

Eftersom de Svenske havde ladet Indbyggerne i **Skaane** beholde deres Privilegier, ligesom de de havde lovet ved den Roskildske Tractat, saa havde Borgerne i **Kiøbenhavn** maaske taget Sagen i Betænkning, og Lyst til at leve i Roe og Fred, kunde mueligt have udrettet mere hos dem end deres Skyldighed; men dette Eksempel skrekkede dem, og opvakte paa nye Kierlighed til Fædrelandet, som formedelst egen Kierlighed og egen Nytte havde ligesom ligget i Dvale. Heraf bør Conqveranter lære, at han ubrødelig deres Løfte, paa det Folk derved kand drages til at underkaste sig deres Herredømme, og ikke ansee dem for Tyranner. Vist nok er det, at Kongen af **Sverrig** ikke vidste andet, end at man havde vedligeholdt førortalte Privilegier, førend lang Tiid efter at de vare dem betagne, hvorover Kongen blev meget fortrydelig; men den Fortrydelse hand lod see, hialp ham intet i **Kiøbenhavn**; thi man ansaae den kun for en Lokkemad, som hand brugte, for at bringe dem til Overgivelse.

Græv **Uhlfeldt**, som kiendte Nationens Humeur, havde raadet Kongen, at vedligeholde uryggelig de Privilegier, som Indbyggerne i Skaane havde havt under Kongen af Danmark. Dette raad var got, og dersom hand havde fulgt det, saa havde maaske denne sidste Kriig faaet en lykkeligere Fremgang.

Kongen af Danmark tænkte nu allene paa at forsvare sig, og gav Ordre til Generallieutenant **Schack**, at hand skulde sette Ild paa **Kiøbenhavns** Forstæder, og lade de Stæder, som laae imod Søekanten, nemlig bag ved Slottet og mod Østerport, bedække ved nogle Pramme og andre Skibe. Hand lod alle sine Befalninger efterkomme i sin Overværelse, og lod sette Palissader, og Voldene forbedre paa de Steder, hvor det meest giortes nødigt. Hand uddelte Posterne til Byens forsvar imellem Soldaterne og Borgerne, hvilke sidste Kongen havde givet anseelige Privilegier.

Kongen af **Sverrig** havde længe holdt sin Ingenieur Herr **Albert** i **Kiøbenhavn**, formodentlig for at tage en Grundrizning af Fæstningen. Hand reyste derfra faa Dage førend Kongen kom til **Sælland**, for at gjøre ham reede for det hand havde udforsket, og for at give ham den Plan, hand havde taget; men den var ikke gjort meget accurat, som man siden saae i Beleyringen.

Kongen af Danmark, siden hand vidste hvor svag Fæstningen var, tænkte, at Kongen af **Sverrig** vilde indtage den med Storm, hvilket hand og maaske kunde have gjort, dersom hand havde turdet vove det, førend Forstæderne bleve afbrændte; thi der vare kun faa gevorbene Soldater i Byen, næsten ingen Stykker paa Voldene, og alle Indbyggerne vare forskrekkede over at see en Armee til Lands og een til Vands, som betog dem al Haab om fornødne Ting, til at holde Beleyringen ud. Jeg troer, at jeg har contribueret noget, endskiønt uden at vide det, til **Kiøbenhavns** Frelse, ved et at jeg havde sagt til Kongen af **Sverrig**, at hand kiendte ikke denne Bye, og at der var flere derinde til at forsvare den, end hand havde uden for til at angribe den: Han holdt det da ikke

for raadeligt at løbe Storm, for ikke at miste de faa Tropper hand havde, som beløb sig ikke uden til 9 eller 10 Tusinde Mand.

Jeg har fortalt Deres Majestæt, at Kongen af **Sverrig** havde givet Printzen af **Sulzbach** Ordre til at indtage Fæstningen **Rensborg**, og at dette ikke lykkedes, som hand havde ventet. De, som vare sendte til til at overrumple Byen, bleve røbede, og kiendt for Fiender af dem, som holdte Vagt i Porten, hvorover Anslaget mislingede. Men det, som Marschall **Douglas** skulde udføre, havde al den Fremgang, som hand kunde ønske, i det hand bemægtigede sig Hertugen af Curland og hans Lande, ja endog hans Gemahlinde, som var kommen op af Barselseng, og som hand uagtet hendes Svaghed lod føre bort i en Carret.

Hertugen af **Curland** forlod sig paa den Neutralitetstractat, som hand havde gjort med Marschall **Douglas**, og som hand havde dyrt betalt med en Sum Penge, og med en heel Deel Kriigs- og Mundforraad, hvorover hand var let at besnære; thi Marschallen foregav, at hand havde en Deel syge Soldater, og bad, at Hertugen vilde tillade ham at sende dem ind i Hovedstaden **Mietau**, for at faae nogen Forfriskning: men da hand havde faaet Tilladelse dertil, forklædte hand en stor Mængde Soldater som Syge, og lagde dem i Baade med deres Gevæhr, og da de vare komne ind, bemægtede hand sig Byen, tillige med Hertugens og Hertuginde's Personer.

Kongen af **Sverrig** havde ladet Græv **Magnus de la Gardie**, som var hans Generalissimus i **Lifland**, komme tilbage til sig, saasom hand uden Tvivl ikke vilde, at hans Svigerfader skulde gjøre saadan en Gierning, og var ikke heller vis paa, om hand vilde paatage sig den, siden det var tvertimod det Fordrag, hand havde gjort med Hertugen af **Curland**. Hand burde i det mindste have givet hertugen tilkiende, at Kongen af **Sverrig** ikke vilde ratificere dette Fordrag, paa det hand kunde aabenbare have angrebet ham med Kriig, som den der stod i Alliance med hans Fiender. Marschall **Douglas**, som var meget Ærekiær, havde nok angrebet Sagen paa den Maade, dersom hand ikke havde vidst, at Kongen af **Sverrig** vilde, at man skulde efterkomme hans ordre, uden at undersøge den. Det er vist, at Kongen af **Sverrig** ikke havde ratificeret det Fordrag, som Marschall **Douglas** havde gjort med Hertugen af **Curland**; hvoraf man seer, at Kongen vilde agere fiendtlig med hertugen, siden hans Interesse ikke tillod ham at blive neutral, hvilket hand havde søgt.

De Ordres, som Prinzen af **Sulzbach** og Marschall **Douglas** havde faaet, sigtede paa det, at man ikke kunde feyle i at erobre **Kiøbenhavn**, og undertvinge hele Dannemark, og de, som havde raadet Kongen til at begynde krigen anden gang, havde alene gjort det i den Tanke, at samme skulde faae et lykkeligt Udfald, hvilket og kunde have skeet, dersom man havde dristet sig til at indtage Byen med Storm.

Kongen af **Sverrig** har og siden ladet mig høre, at jeg havde hindret ham fra at indtage **Kiøbenhavn**, og at jeg gjorde alle hans Anslag til intet, ved det jeg sagde, at der var flere Folk til at forsvare Byen, end til at attaqvare den.

Dersom Kongen af **Sverrig**, havde indtaget **Kiøbenhavn**, havde hand i Sinde, at hand vilde lade den sløyffe, og alene blive et Citadel, til at forsvare havnen og Floden med, at forflytte Privilegierne fra denne Stad til **Malmøe** eller **Landscrone**, og at have sin Residenz i **Skaane**. Hand gjorde sin

Regning paa, efter denne Conqvette, at beholde Herredømmet alene i Østersøen; at vedligeholde stændig en Flode af 100 Kriigsskibe; at holde paa Benene en Armeé af 80.000 Mand til Fods, og 40.000 til Hest. Naar hand først havde Dannemark inde, haabede hand lettelig at undertvinge Norge, og alt det, som laae under begge Riger, hvor hand da vilde have oprettet Tropper baade til Fods og til hest, og sette Milicen paa Svensk Fod.

Hand sagde nogle gange til mig; Faaer jeg gjort denne Conqvette, vil alle andre Magter nok lade mig beholde Fred, og ikke tænke saa meget paa, at hielpe Kongen af **Dannemark** paa Thronen igien. De vil kappes med hverandre om at accordere, for at faae deres Handel sat i Stand igien, hvoraf jeg vil faae meget anseelige Fordele; og ved slige Tractater og Alliancer skal jeg nok forene denne Conqvette saa stærk med **Sverrig**, at dette Rige skal blive en Skrek for sine Naboer, endog de længst bortliggende.

Hand sagde tidt og ofte, og Græv **Slipenback** efter ham, at naar hand blev Enevoldsherre i Norden, saa vilde hand marchere til Italien med en mægtig Armeé til Lands og Vands, som en anden Ilaricus, for at bringe **Rom** endnu engang under **Gothernes** herredømme. Sandt er det, at denne Konge var meget ærgierrig, og at hand gierne havde ført Kriig al sin Livs Tiid.

Saasom Kongen af **Sverrig** ikke tog det unaadig op, at jeg talte noget frit med ham, sagde jeg til ham, at om Ulykken skulle ramme, da hand hazarderede sig saa meget, at Prinzen hans Søn skulde miste ham for tilig, saa kunde det komme ham meget til Fortred, at hand havde saa mange Fiender. Dertil svarede Kongen, at om hand ved en ulykkelig Hændelse skulde døe, saa skulde hand nok efterlade Prinzen sin Søn saadan en Kriigsmagt, at hand dermed kunde forsvare sine Lande og legge flere til dem; og at dersom hand ikke fik det Sind, var hand ikke værd at være hans Efterkommere, eller at bære en Krone. Hand sagde derhos, at en stor Konge burde altid føre Kriig, og aldrig sidde stille, for at skaffe sine Undersaattere altid noget at bestille, for at vinde Lande, og at være sine Naboer en Skrek.

Jeg maa sige Deres Majestæt, af hvad Aarsag Kongen af **Sverrig** vilde lade **Kiøbenhavn** sløyffe, i Fald hand var bleven Mester deraf. Foruden det, at Erfarenhed viser, at alle de faste Stæder, som de Svenske har indtaget, er af rige Handelsstæder bleven til Kriigsstæder, saa havde Kongen gjort Admiral **Wrangel** til Gouverneur over **Sælland**, hvis hand vandt Seyer over Kongen af **Dannemark**, og bemægtigede sig hans Lande; og saasom hand vidste, at Admiral **Wrangel** var stolt og ærgierig, saa tænkte hand, at hand kunde være farlig for Prinzen, dersom Kongen skulde døe i sammes umyndige Aar. Jeg tvivler ikke paa, sagde Kongen til mig, at jo min Admiral vil blive mig troe, men jeg veed med mig selv, at Ærgierighed har ingen Grændser, og Forsigtighed udfordrer, at jeg bærer mig saaledes ad med **Kiøbenhavn**, og at jeg bruger alle de Forsigtigheder, som ere mulige.

Jeg bør sige Deres Majestæt, at saasom Kongen af **Sverrig** vidste, at Græv **Toth** var een af mine særdeles gode Venner, saa sendte hand ham til mig, og lod mig sige, at hand vilde forære mig Grævskabet Zelsborg, i Provinzen Blegind, som var meget riig af Indkomster, og lagde dette til, for at faae mig til at tage derimod, at man fandt ikke altid slige Fordele, og jeg burde heraf skionne paa, hvor stor Godhed og Naade Kongen havde for mig, og at hand var meget fornøyet over, at have

faaet denne Commission. Jeg bad ham, at formelde min Respect til Kongen af **Sverrig**, og sige ham, at jeg var ham uendelig forbunden, og skulde have den Ære at takke ham derfor, men siden jeg var Meglere, kunde jeg ikke tage imod saadan en Foræring; hvad ham angik, tvivlede jeg ikke paa, at det jo var ham en Fornøjelse at komme til mig i dette Ærende, men at hand nok selv kunde slutte, at det hand kiendte mig, at det var en Ting, jeg ikke kunde gjøre.

Da Kongen af **Sverrig** havde begyndt Beleyringen, efterat hand havde beseet Fæstningen tillige med Admiral **Wrangel**, og Kongen af Dannemark havde ladet plante Canoner paa Voldene, og sat Staden i beste Forsvarsstand, som mueligt, aabnede de Svenske Løbegraverne, og oprettede 3 store Batterier.

Kongen af Dannemark lod legge ved den høyre Side af Byen en stor Pram, hvorpaa var 40 Canoner, som gav idelig Fyhr paa et Batterie de Svenske havde ved Pesthuset uden for **Kiøbenhavn**, og 2 mindre Pramme ved siden af Amagerland, som skøde saa stærk paa de Svenskes Løbegraver, at ingen kunde komme derind uden stor Fare. Græv **Jacob de la Gardie** blev skudt der med en Canonkugle. Det var en meget brav Officier, og Kongen tog sig det meget nær, at hand skulde miste denne unge Herre.

Generallieutenant **Schack**, Commandanten i **Kiøbenhavn**, lod gjøre det første Udfald den 3. i Maaneden, under Anførsel af Oberstlieutenant **Gercke**, som drev de Svenske fra deres Post, slog nogle af dem ihjel, og gjorde mange til Fanger. De Svenske oprettede siden Bateriaer, for at beskierme deres Løbegraver, som skiøde idelig paa Prammene. Den 23. skede et andet Udfald, under Oberst **Friderich von Ahlefeldts** Anførsel, som var baade en tapper og forsøgt Officier; hand satte saa stærk an paa de Svenske, at de maatte forlade Løbegraverne, hvilke hand lod sløyffe, tog 6 Canoner, som hand førte ind i Byen, og lod 3 nedsænke i Vandet, dræbte mange Folk, og tog mange til Fanger. Oberste **Banner**, Broder til Marschalken af samme Navn, som førte Commando ved Løbegraverne, gjorde alt det han kunde, til at forsvare dem, og med Kaarden i Haanden tog imod Fiendens stærke Anfald; men da hand ikke vilde tage Qvarteer, blev hand dræbt, og efterat denne Action var forbi, saae jeg ham død af mere end 30 Blessurer.

Oberst **Peder Sparre** viiste sin Tapperhed i dette Angreb, og indtog den Plads igien, som de Danske havde fordrevet dem fra. Kongen af **Sverrig**, som kort forhen var taget bort at besee nogle Kriigsskibe, der vare komne fra Stockholm, hvor jeg fulgte med ham, skyndte sig i største hast, saa snart hand merkede dette Udfald; og da hand var kommen til Løbegraven, vilde hand ikke forlade den, inden hand saae den i Stand igien.

Der forefaldt i mange Dage adskillige heftige Slag og Udfald paa begge Sider. De i Byen attaqverede en Svensk Fregat, som laae for Anker nær ved Indgangen til havnen, hvor Toldboden er, hvilken de toge, og med de samme Slupper, som de havde brugt til at tage Fregatten, bemægtede de sig endnu et andet Svensk Skib, som laae paa samme Sted, men de brændte dem begge to, fordi Vandet var saa lavt, at de ikke kunde føre dem ind i Havnen, dog førte de først bort deraf alt hvad de kunde.

Den 30. skede igien et Udfald af Staden, igiennem Nørreport, under Oberste **Lange**, hvor man angreb de Svenske meget tapper, hvilke og med lige Tapperhed drev de Danske tilbage: men der skede dog ingen stor Forliis paa nogen af Siderne.

Den 3. Sept. Skede et nyt Udfald under Oberstlieutenant **Bessel**, som nødte de Svenske til i Førstningen at forlade deres Post, men de toge den strax igien, og de Danske maatte drage sig tilbage.

Admiral **Wrangel**, da hand saae, at **Kiøbenhavns** Beleyring varede saa længe, og at det var ikke saa let en Sag, som de Svenske havde forestillet sig, raadte Kongen af **Sverrig** til at angribe Fæstningen **Cronborg**, for at have et fast Stæd til sin Sikkerhed i **Sælland**, i Fald at hollænderne skulde komme, som Rygtet gik, for at hielpe **Dannemark**, og hand tilbød sig selv at vilde beleyre den. Kongen af **Sverrig** bifaldt det Anslag, og gav Admiralen i Commission at udføre det; den fik og ligesaa lykkelig en Fremgang, som hand havde haabet. Fæstningen overgav sig den 26. Septemb., og Trancheerne havde kun været aabne i 3 Uger, omendskiønt der hverken fattedes Folk til at forsvare den imod de faa Fiender, som angreb den, ikke heller Forraad til at holde en langvarig Beleyring ud; thi de havde Levnetsmidler til meere end 6 Maaneder, foruden det, at de kunde faa hielp og Forfriskning fra **Kiøbenhavn**; thi der gik tidt nok Baade frem og tilbage imellem **Kiøbenhavn** og **Cronborg** ved Nattetider, som kunde have bortført syge og unyttige Personer.

Imidlertid Beleyringen varede, sendte Admiral **Wrangel** en Trompeter til Gouverneuren, som sagde i en hast, i det hand reed forbi Hovedvagten, til nogle Soldater, at man forlod dem reent i **Kiøbenhavn**, og at de ikke kunde vente nogen hielp derfra, sigende derhos, at der var ingen Naade for dem, dersom de ikke overgave sig. Denne Tale oprørte de meest urolige Hoveder, hvilke bragte de andre i Allarm, og nødte Commandanten til at overgive sig. Dersom Officerne havde ladet den første Hopmand dræbe, saa vare de øvrige derved bleven bange, og havde ikke turdet fortsætte Oprøret. Gouverneuren, omendskiønt hand var en meget brav tydsk Officier, og Commandanten en hurtig Dansk Adelsmand, bleve, formedelst dette Myterie iblant Soldaterne, nødte til at kapitulere, omendskiønt de Svenske ikke endnu havde passeret Graverne, og hvis dette Oprør ikke havde kommen paa, kunde de have holdt ud i det mindste til Undsætningen kom fra **Holland**, som uden Tvivl havde nødt de Svenske til at ophæve Beleyringen, baade for **Cronborg** og for **Kiøbenhavn**.

Saasom de Svenske ikke havde nogen Fæstninger, som de kunde flye til, i **Sælland**, saa var det et meget klogt Foretagende, at man skulde bemægtige sig **Cronborg**, og det var en stor Fordeel for den Svenske Admiral, at hand havde Lykke dertil; thi derved satte hand den Svenske Armee i Sikkerhed, i fald den Hollandske Flode skulde have bragt den i Knibe. Hr. **la Mair**, Resident fra Generalstaterne hos Kongen af **Dannemark**, var i **Cronborg** med sin Frue, saa længe Beleyringen varede.

Den 25. Sept. Kom Hr. **Hans Rack** fra **Møen** til **Kiøbenhavn** med 300 Soldater, og den 25. kom ogsaa Herr **Ratstein**, Søecapitain, og bragte den Tidende, at den Hollandske Flode nærmede sig.

Den 30. skede et andet Udfald under Oberstlieutenant **Bessel**, hvorudi begge Partier fægtede tapper. Den 2. Octobr. Opbragte Herr **Danneter** et Svensk Skib paa 20 Canoner, hvorpaa var 26

Soldater i meget god Stand, og førte det ind i **Kiøbenhavn**. Samme dag skiøde de Svenske en stor Deel gloende Kugler ind paa Holmen, (som er et Sted, hvor man bygger Kongens Skibe, hvor Ankersmedder og Magazin af Tovverk er, og hvor Admiralitetet har sit Sæde,) og beskadede dermed en Deel Huse i Byen.

Den 4. Oct. Giorde de beleyrede et Udfald under Oberstlieutenant **Stokman**, hvorudi der blev mange dræbte paa begge Sider. Den 7. lode sig 20 Skibe af den Svenske Flode see for **Kiøbenhavn**.

Kongen af **Dannemark** havde commanderet nogle Officerer til at gaae til **Fyhn**, og andre til **Holsteen**, og de gik om Bord paa et Skib, hvorpaa Capitain **Cruse** commanderede. Saa snart de vare komne ud i Søen, reyste sig saa heftig en Storm, at Fartøyet strax blev fuldt af Vand, saa de ikke kunde pumpe det ud; hvorover de bleve nødte til, for at redde Livet, at kaste sig i Baaden, som fulgte bag efter Skibet, og at holde Tovet, for at kappe det af, saa snart de saae, at Fartøyet var færdig at synke. Det varede ikke længe, førend de saae sig i denne Yderlighed. De betroede sig da deres Baad, hvormed de gav sig ud i aaben Søe, omendskiønt det var saa ondt Veyr, at de ikke troede at kunde undgaae Døden, og tænkte ikke paa andet, end paa at bede, ventende hvert Øyeblik, at Bølgerne skulde kaste dem omkuld. Men da de i det samme blev et Kriigsskib vaer, gave de sig til at roe af alle Kræfter, og stræbte at hente det ind, hvilket de og lykkelig naaede ved hielp af Vinden, som drev dem frem. Da de havde opnaaet det, tog de ikke i Betænkning at stige op, omendskiønt de saae, at det var et Svensk Skib, og tænkte, som sandt var, at det var bedre, de gave sig til Fanger, end at de skulde miste Livet. Det var ikke uden Vanskelighed, at de bleve frelste af Skibbruddet; thi Folkene paa Skibet kastede sig i deres Slupper for at komme dem til Hielp, og de havde ont nok ved at entre dem; men omsider lykkedes det dem dog, saa de hialp dem at frelse sig af denne store Fare. De vare halvdøde af Frygt, og af den *Travail* de havde udstaaet, som og gandske vaade og forfrosne. Imidlertid man hialp dem til rette med alt hvad de behøvede, lod Capitainen lette Anker, for at føre disse Fanger til Kongen af **Sverrig**, som var i **Helsingør**. Men just da de gik til Seyls, mødte de et andet Svensk Skib, kaldet Svanen, som havde endnu et Kriigsskib i Følge med sig, hvorpaa man lod dem bringe til Generaladmiral **Wrangel**, som laae for Anker paa Rheden ved Dragøe med nogle andre Svenske Skibe.

Imidlertid Admiralen udspurdte disse Fanger, kom Kongen af **Sverrig** med nogle Skibe af sin Flode, for at attackere Dragøe og Øen **Amager**. Efterat hand nøye havde tilspurdte disse Danske Officerer, beføl hand, at een af de 3, som var Major, og som heed **Wandervek**, skulde blive hos ham og tiene ham til Veyviser, i det Forsæt hand havde paa Øen **Amager**: De andre 2, hvoraf den ene var en Oberstlieutenant, og den anden en Adjudant, sendte hand bort, og lod dem forvare paa Cronborgslot. Admiral **Wrangel** udkommanderede Generalmajor **Fersen** med 300 Mand, i nogle Slupper, for at gjøre Landgang paa Øen, og attackere Citadellet **Dragøe**, eller rettere at sige Landsbyen **Dragøe**, som man havde forskandset, det beste man kunde. De Svenske fandt vel nogle Hindringer for sig, i at komme i Land; men tilsidst overvandt de alle Vanskeligheder, og saasart de havde taget deres Poster, giorde Kongen af **Sverrig** Landgang, tillige med Admiral **Wrangel**, og mange andre Standspersoner, med det Rytterie og de Fodfolk de havde paa Skibene; de giorde strax en Vognborg, og brøde Husene i Landsbyen ud, for der at indqvartere Mousqvetairerne, indtil Rytteriet kunde komme til at bedække dem. Paa samme Tiid var General **Gyldenløv** og

Generalmajor **Ahlefeldt** gaaet ud af **Kiøbenhavn**, med et Corps Tropper og med nogle Canoner, som de havde plantet lige for Træerne ved Landsbyen Dragøe, for at hindre de Svenskes Landgang; men da de saae, at 1000 eller 1100 af Fiendens Fodfolk, som vare fordeeltig posterede med 300 Ryttere, ikke vilde blive saa let at fordrive af deres Post, saa forføyede de sig efter nogle Skiermysdler tilbage til **Kiøbenhavn** imod Aften.

De Svenske bleve paa Dragøe under Gevær den hele Nat, og satte for Vognborgen en Vagt af 30 Ryttere med en Lieutenant. Dagen efter lod Admiral **Wrangel** 300 Ryttere og en Deel Officerer marchere ud af Vognborgen, og deelte dem i 10 lige Dele, at de skulde tage Marschen til **Kiøbenhavn**, under Anførsel af Prinzen af **Sulzbach**, og postere sig for Byen, indtil Infanteriet kom. Major **Wandervek** lod hand give en hest, for at hand skulde vise dem Vey. Da de kom til Landsbyen **Sundbye**, som ligger gandske nær ved **Kiøbenhavn**, fandt de alting lagt i Aske; thi de Danske havde sat Ild derpaa, da de droge sig tilbage, for at betage de Svenske den Fordeel at postere sig der; hvorover **Prinzen af Sulzbach** blev nødt til at holde stille, indtil hans Fodfolk kom; hand lod tage alle Bøndernes Vogne, som flygtede til **Kiøbenhavn**, og havde ikke været saa forsigtige, at begive sig derhen i Tide. Da Fodfolket var kommen, blev det stillet i Slagtorden ved siden af Rytteriet.

Kongen af **Sverrig** kom paa samme Tiid i en Bondevogn, hvilken hand forlod for at stige til hest, og lod kalde Major **Wandervek** til sig, som hand befol at følge sig, hvilket hand og gjorde, og førde ham nesten til Graven ved **Kiøbenhavn**, uden at hand blev seet af dem, som vare i Staden, formedelst Røgen, som opgik af Landsbyen, de havde sat Ild paa. Kongen havde paa begge Sider omkring sig en Escorte af 100 Ryttere. Kongen examinerede **Wandervek**, og spurgte ham om, hvad der passerede i Byen? Hvad Kongen af Dannemark sagde? Hvor meget Infanterie og Cavallerie hand havde? Om man tracterede Kriigsfolket vel? Og om Borgerne vare faste i den Resolution, at de vilde udholde en saa langvarig Beleyring? **Wandervek** svarede ham, at alting var i temmelig god Stand; at Borgerne heller vilde vove alting, end tænke paa nogen Capitulation; at Kongen af **Dannemark** var Nat og dag i Bevægelse; og at Generallieutenant **Schack** commanderede under ham i Byen, ved at gjøre alle fornødne Anstalter til Byens Forsvar. Hvorpaa Kongen af **Sverrig** svarede, at hand saae nok, at Kongen af **Dannemark** og Generallieutenant **Schack** vare meget aarvaagne og omhyggelige for Fæstningens Forsvar.

Man har været paa de Tanker, at **Wandervek** gjerne havde vildet føre Kongen af **Sverrig** ind i **Kiøbenhavn**, og foretage endnu noget verre imod hans Person, omendskiønt hand ingen Kaarde havde, dersom hand havde tordt forlade sig paa en Rytterhest, som man havde givet ham, og paa sine Pistoler. Røgen, som jeg allerede har meldt om, syntes at favorisere hans Forsæt, saavel som det, at Kongens Escorte fulgte langt efter, saa hand reed alene hos ham: men hand tænkte maaske, at saasom Kongen af **Sverrig** havde Fortrolighed til ham, saa kunde hand finde en anden sikrere og bedre Leylighed til at fuldføre sit Forehavende, Dersom hand kunde have ført Kongen af **Sverrig** ind i **Kiøbenhavn**, havde hand beviist sin Konge en stor Tieneste; thi derved kunde hand have faaet en fordeeltigere Fred.

Kongen af **Sverrig** conjugerede sig med Prinzen af **Sulzbach**, og Admiral **Wrangel**, geleydet af Græv **Magnus de la Gardie**, tillige med nogle andre Herrer, som nesten paa samme Tiid til Kongen af **Sverrig**, og sagde ham, at Hollænderne vare komne 2 Mile nær Cronborg med 24 Kriigsskibe og 30 Koffardiskibe, og at deres Forsæt var at gaae ind i **Kiøbenhavn**. Hvorpaa hand spurgte Generaladmiralen, hvoraf hand vidste denne Tidende? Hand svarede, at en Søecapitain var kommen om Morgen, for at berette ham det. Kongen af **Sverrig** lod noget bevæget ved denne Tidende, og blev nødt til strax at holde Conseil, for at raadslaae om, hvad man skulde giøre for at hindre Secursen at komme ind i **Kiøbenhavn**. Admiral **Wrangels** Mening blev efterfulgt, som var, at man skulde gaae ud i Sundet med den hele Flode, for at hindre Hollænderne Passagen, førend Vinden, som var dem imod, kom til at vende sig. Kongen af **Sverrig** beføl Prinzen af **Sulzbach**, at blive paa den Post, som hand havde indtaget om Morgen klokken 2, med de Tropper hand havde, og at hand skulde skaane sig, det meste hand kunde, imod Fiendens Udfald, og commandere nogle Officerer og Soldater ud, til at sette Ild paa alle Husene, paa Korn og Fourage, som fandtes paa øen **Amager**, saa at intet maatte blive tilbage.

Prinzen af **Sulzbach** lod Kongen af **Sverrig** forstaae, at det var Skade at brænde det Sted, hvor Dronningen af **Dannemark** diverterede sig med Jagten: Men Kongen af **Sverrig** svarede ham kun med et Smiil, og marcherede derpaa med Admiral **Wrangel** til **Dragøe**. Hand havde givet Ordre til Prinzen af **Sulzbach**, at hand skulde stille sig i Slagtorden om Morgen tilig ved den høyre Side af Hollænderbyen, som er den nærmeste ved **Kiøbenhavn**, af alle dem der er paa Øen, og at hand skulde lade hver Rytter føre et Knippe Høe, og alt andet, hvad de havde taget paa Øen, om Bord med sig. Major **Wandervek** fik ogsaa Ordre at blive hos Prinzen af **Sulzbach**, for at vise ham Vey til denne landsbye om natten, hvor hand camperede nogen Tiid. Derefter commanderede hand en Lieutenant paa høyre Side, og en Cornet paa venstre, hver med 15 Ryttere, som fik Ordre at sette Ild paa overalt; hvilket de og gjorde paa mange Steder; og for disse 2 smaae Partiers Sikkerhed lod hand patrouillere; og gik selv ud lige fra sin Leyr indtil Gravene omkring **Kiøbenhavn**.

Prinzen af **Sulzbach** spurgte **Wandervek**, om hand meente, at de gjorde nogen Udfald af Byen? Hand svarede, at siden de havde sat Ild paa landsbyen, taget deres Vagt tilbage ind i Byen, og desuden ikke kunde vide, hvor stærk hand var, saa troede hand ikke, at de skulde giøre Udfald.

Samme Tiid kom Oberste **Myrner**, som var gaaet fra Skaane med en Deel af sit Regiment, og conjugerede sig med Prinzen af **Sulzbach**, og Kongen af **Sverrig**, som var paa **Dragøe**, sendte ham i en Bondevogn 2 store Flasker viin, og noget andet til Forfriskning, med Ordre, paa nye at brænde alt hvad der fandtes paa Øen, paa den Side, hvor hand var. Paa denne Ordre sendte Prinzen andre Parthier ud, for at see, om de første havde sat Ild paa overalt. Klokken 2 om Morgen, da det var meget lyst formedelst Ilden, som var antændt paa alle de omliggende Stæder, udcommanderede Prinzen Generalmajor Fersen, for at marchere med Fortropperne lige til Hollænderbyen, og der at stille sig i Slagtorden. Hand gav ham Major **Wandervek** til Veyviser, og sagde til ham, at hand skulde følge med Oberste **Myrner**, og med de øvrige Tropper.

Da **Wandervek** havde posteret denne Generalmajor, og saae sig alene, undvigede hand til **Kiøbenhavn**, som hand ikke var langt borte fra. Hand kom der om Morgen klokken 4. Saa snart

hand kom til Porten, raabte hand til Skildtvagten, at de skulde lukke op for ham, og lade Kongen vide, at Major **Wandervek** var der, som var sluppen fra de Svenske, og at hand havde en vigtig Efterretning at bringe Kongen. Efterat der mange gange var gaaet Bud frem og tilbage, hvormed en lang Tiid gik bort, eftersom man ikke torde giøre noget uden Kongens Ordre, saa kom endelig Kongen selv Klokken 6 om Morgenen med Genrallieutenant **Schack**, en Hob Officerer, og nogle af sine Ministre, for at lade Porten aabne for Major **Wandervek**, som forsikrede Kongen af Dannemark, at man kunde fange den Svenske Konge, med mange af hans Generaler, dersom man vilde strax giøre et Udfald saa stærk, at man kunde angribe ham. Hand opregnede tillige, hvor mange Tropper de Svenske havde paa Øen, og beskrev nøye, hvorledes deres Leyr var indrettet, og hvad Poster de havde indtaget, ja tilbød sig endog, at vilde være Veyviser, for at gaae og byde dem Spidsen. Hand gav og den Efterretning, at den Hollandske Flode var kommen paa 2 Mile nær til Helsingøer, og ventede kun efter Vind, for at komme til **Kiøbenhavn**, og at Kongen af **Sverrig** havde i Sinde at forlade Øen, men at skiende og brænde overalt, inden hand tog bort.

Da Kongen af Dannemark havde examineret Wandervek, blev der strax holdt Conseil over de Tidender, som hand havde bragt, og man raadslog, om man kunde troe, hvad hand havde sagt; og Genrallieutenant **Schack**, som kiendte ham fra lang Tiid af, tog ikke i Betænkning at garantere derfor. Herover resolverede man at giøre Udfald, efter **Wanderveks** Forslag.

Kongen af Dannemark lod Rytteriet trække ud, og stille i Orden til Feldtslag, tillige med Fodfolket, strax ved Hollænderbyen. General **Gyldenløw** og Generalmajor **Ahlefeldt** posterede sig i Spidsen af disse Tropper, med Kongens Livgarde, som og var trukken ud med den største Deel af Adelen, med Dragonerne og Artilleriet. De første skulde understøttes af Christopher Otto Schacks og Ahlefeldts Regimenter; disse skulde secunderes af alle dem, som vare omkring Kongen af Dannemark. **Wandervek** havde faaet en anden Hest, end den, paa hvilken hand var undviget fra de Svenske, og kunde kiende Kongen af **Sverrig**, som var kommen tilbage fra Dragøe med Admiral **Wrangel** og Græv **Magnus de la Gardie**, og havde forenet sig med Prinzen af **Sulzbach**.

General **Gyldenløw** lod fyre paa dem, og afslog en Sergeantmajor, som havde nærmet sig med 200 Mand, hvilke alle bleve deels slagne, deels gjorde til Fanger. De Danske bleve modige ved denne gode Fremgang, og, opmuntrede ved deres Konges Nærværelse, satte an paa Fienden med saadan en Heflighed, at de nødte Kongen af **Sverrig**, efter en tapper Modværg, at drage sig tilbage til Vognborgen paa Dragøe, og begive sig med sine Folk i Slupper, for at naae sine Skibe.

Dette Aftog skede ikke uden Confusion og stor Forliis paa de Svenskes Side. Admiral **Wrangel** beviiste Kongen en stor Tieneste i dette Slag, i det at hand stillede sig haardnakket an, og faldt ind iblant de Danske, for at skaffe Kongen des bedre Tiid til at undkomme, efterat hand havde advaret ham, at **Wandervek** med Kaarden i Haanden søgte at indhente ham. Derudover troede man, at **Wandervek** havde noget i Sinde imod Kongens Person, og at hand enten vilde fanget eller dræbt ham, i Tanke, at kunde ved een af Deelene bevise Kongen af Dannemark en vigtig Tieneste.

Hvorum alting er, saa fik de Danske anseelig Fordeel ved det Udfald, hvorfor Æren maa tilskrives Kongens resolution, og **Wandervek**, som den, der havde raadet dertil. Kongen af **Sverrig**

havde fattet Fortrolighed til ham; men af denne Opførsel er det let at see, at det er meget farligt, at forlade sig for meget paa sine Fiender.

Den 13. kom Major **Buchwald**, som var kommen fra Holland med Secoursen til **Kiøbenhavn**, og stadfæstede den Tidende, man allerede havde faaet derom. Den 27. gjorde Oberstlieutenant **Bessel** et Udfald, og borttog een af de Svenskes Reveliner, som var den allerforreste: men de toge den igien kort derefter, og mistede en Deel Folk begge gange. Den samme Dag gik Generalmajor **Friderich Ahlefeldt** om Bord med Halvdelen af sit Regimente, paa Kongen af **Dannemarks** Skibe, som Admiral **Bielke** førte; de ønskede begge to gierne at kunde bivaane Slaget, som formodentlig kom til at staa i Sundet, imellem den Svenske og Hollandske Flode: men, fordi Vinden var dem imod, maatte de blive tilbage, med Fortrydelse over, at de ikke kunde udføre deres ædelmodige Forset.

Da Kongen af **Sverrig** fik at vide, at den Hollandske Flode, under Anførsel af Admiral **Opdam**, kom, at undsette **Kiøbenhavn**, med Folk, Levnetsmidler, og Krigsforraade, som de havde nødig, og havde seet dem 2 Mile fra Cronborg, ophævede hand Beleyringen, og lod sine Canoner føre tilbage af Løbegraverne, og at de ikke skulde overrumples ved Fiendens Udfald af Byen, saa lod hand sette en stærk Vagt af Rytterie og Fodfolk, for at forsvare dem, og for at hindre ved idelig Streiffen, at intet skulde komme ind i Byen til Lands, og derpaa forstærkede sin Flode med 2000 Mand. Den Hollandske Flode blev i nogle Dage liggende for Anker, og ventede efter Vind, for at gaae igiennem Sundet. Imidlertid var **Gabel**, som var kommen med den Flode, meget bekymret over, at de formedelst Modvind skulde opholdes fra, at skaffe hans Konge den Hielp, som hand trængte saa haardt til.

Kongen af **Sverrig** vilde betiene sig af den Fordeel, Vinden gav ham imod Hollænderne, og tænkte at angribe dem, medens de laae for Anker, hvilket ogsaa var Admiral **Wrangels** Tanker. Men Himlen havde anderledes besluttet det, og betog dem denne saa fordeelagtige Leylighed; thi hvorledes det kunde have gaaet, saa havde Hollænderne bleven nødte til at søge udi rum Søe, omendskiønt de ingen Skade havde faaet, og **Kiøbenhavn** havde da ikke saa snart kundet profitere af Secoursen, og i hvor lidet Floden havde kommet til Skade, saa havde de maattet hente Forstærkning, og dertil behøvedes lang Tiid. Denne Forhaling kunde maaske have sat **Kiøbenhavns** Borgere i Fortvivelse, som gierne pleyer at skee, naar Folk seer deres Hustruer og Børn lide Nød; og den yderste Mangel da havde paa alting, kunde have bragt dem til en slet Resolution, naar de havde seet sig skilt ved den Hielp, som de vare saa høylig trængende til, og som de havde seet uden for deres Havn: ikke fordi de jo havde al deres Nidkierhed, som troe Undersaater er deres Konge skyldig, eller at de jo vare resoverte til at døe for hans Tieneste: men hvad Regning kan man gjøre paa et Folk, som let er bragt i Allarm, og som snart af Frygt kand glemme deres Skyldighed? Det er gandske vist, at om deres Forskrekelse var stor, saa var aarsagen, de havde dertil, ikke mindre, og deres Konges Eksempel var dem meget fornødent, som vovede sin Person ligesaa meget for sine Undersaatters Sikkerhed og velgaaende, som for at forsvare sine Lande, og ikke at have den Sorig, at see sine Fiender glæde sig over hans Ulykke. Man maa ikke undre paa, om **Kiøbenhavns** Indbyggere vovede store Ting for deres Frelse; thi det var billigt, at de opofrede sig for en Konge, som hver Dag satte sig i Fare for dem.

Kongen af **Sverrig** vilde vente, indtil **Hollænderne** skulde angribe ham, og vilde ikke attaqvere deres Flode, paa det de ikke derved skulde nødes til at declarere sig imod ham, men at hand ved saadan Opførsel kunde lade see, at hand holdt dem for sine Venner. Hand havde endnu en anden aarsag, der var lige saa kraftig som fornuftig; thi hand saae forud, at om hans Flode blev slagen, saa satte hand derved sine Sager og sin Reputation i Vove, ja endog en Deel af sine Lande, som hand blottede for sine Misundere og Fiender. Saaledes at hand, for at undgaae de Uleyligheder, som kunde følge af dette Slag, præcaverede sig for det tvivlsomme Udfald, Sagen kunde faae, i det hand holdte Conseil med de af sit Raad, som vare hos ham, hvilke alle vare af den Mening, at i Fald den Hollandske Flode vilde passere igiennem Sundet, for at tilbringe **Kiøbenhavn** den Undsætning, de førte med sig, saa skulde man anfælde den, og hindre den Passagen. Hand tog ikke denne Præcaution, uden alene for at lade see, om hans Flode tog nogen Skade, at hand ikke havde vovet dette Slag uden efter sine Generalers Raad, paa det hand ikke skulde staae til Ansvar for Udfaldet.

Kongen af **Sverrig** gik hver Dag med et Corps Rytterie at besigte det Sted, hvor den Hollandske Flode laae, og hvor man kunde tælle alle Skibene, og skille dem fra hverandre, saa nær vare de **Sælland**; hand lod observere, hvad Bevægelser de gjorde, og satte Vagter overalt, hvor hand meente at det giordes nødigt, for at see, om Hollænderne ikke vilde forsøge at giøre Landgang, eller foretage noget.

Dersom Kongen af **Sverrig** havde fulgt Generaladmiralens Raad, saa havde den Hollandske Flod staaet i Fare, saa vel som Undsætningen, den havde inde, i det at Landene paa begge Sider af Havet dependede af **Sverrig**, hvorfra de Hollandske Skibe ingen Hielp kunde have faaet, om der var gaaet dem noget til Meen.

Den 29. lettede Admiral **Opdam** Anker, Klokken 3 Om Morgenen, og passerede i en ordentlig Bataille midt igiennem Sundet, med en meget god Vind, som endda blæste temmelig stærk. Da det forreste af Floden var lige imellem **Cronborg** og **Helsingborg**, hvorfra det første ligger i Sælland, og det andet i Skaane, og begge tæt ved Søen, saa lod Kongen af **Sverrig**, som eyedede begge disse Fæstninger, skyde paa den Hollandske Flode, og tændte selv den første Canon an, som der blev skudt med fra Cronborg, og jeg havde den Ære at holde ham ved den ene Haand, imens hand satte Lunten til med den anden; siden load hand hele Artilleriet fyre fra begge Fæstningerne, dog mærkede man, at Kuglerne, som bleve udskudte paa een Tiid fra begge Sider, naaede ikke de Hollandske Skibe, som gik midt i Sundet: hvorfra man har seet, at en fiendtlig Flode kand gaae igiennem, uden at frygte for Skud fra disse 2 Fæstninger, som syntes hidindtil at kunde afskiære dem Passen.

Kongen og Dronningen af **Sverrig**, tillige med Princessen, Kongens Syster, som var gift med Græv **Magnus de la Gardie**, vare paa Cronborg Slot, med alle Herrer og Damer af dette Hof, hvoriblant var den ældste Prinz af Gottorp, for at ansee dette Slag. Det begyndte Klokken 7 om Morgenen, og endtes ikke førend Klokken 3 om Eftermiddagen, men var meget haardt. Da begge Floder vare komne hinanden paa et Canonskud nær, begyndte man paa begge Sider at skyde. De fægtede længe sammen, og enhver gjorde sin Skyldighed med største Tapperhed. Der blev paa begge Sider ikke mere end omtrent 4000 Mand slagne eller Fangne; men der blev mange Skibe af

begge Floder brændte og skudte i Grund. Der feylede kun lidet i, at Prinsessen Kongens Søster havde faaet sin Deel af dette Slag; thi en Canonkugle fløy lige ind i Kammeret, hvor hun var.

Omendskiønt den Hollandske Flode blev en Deel incommoderet ved denne Bataille, saa kom den dog ikke des mindre ind i Kiøbenhavn med Secoursen, og foraarsagede der stor Glæde. Admiral **Bielke** med 8 Skibe, som hand commanderede, havde den Fornøyelse at imodtage den, og geleyde den ind i Byen; men havde ikke kundet tage Deel i Slaget, formedelst at Vinden var ham imod. Saa snart Skibene vare komne ind i Havnen, gik Herr **Gabel** op, at berette Konegn den lykkelige Tidende, om den Hielp, hand havde tilbragt ham. Deres majestæt kand ikke tvivle paa, at hand jo blev høflig imodtagen; denne vigtige Tieneste, som hand beviiste Kongen paa denne Tiid, bestyrkede Kongen af Dannemark i de Tanker, hand allerede havde, om denne Ministers Nidkierhed og Troskab.

Da Kongen af **Sverrig** ikke havde kundet forhindre Secoursen fra, at komme igiennem, lod hand 400 Ryttere holde vagt ud imod Havet, af Frygt for, at Hollænderne skulde giøre Landgang paa **Sælland**. Hand maatte udstaae den idelige Fyhren af deres Flode. Hand lod befæste alle Adgange til Cronborg, og alle de Stæder, hvor man kunde gaae i Land. Hand lod ogsaa sette Artillerie paa mange Stæder ved Søkanten, og opkaste Skandser.

Jeg maa gaae tilbage, og tale igien om Slaget imellem de tvende Floder, og sige Deres Majestæt, at Admiral **Wrangels** Skib blev saa ilde medhandlet, at det ikke mere kunde vendes sig; thi Roret var skudt fra det. Dette bragte Kongen af **Sverrig** paa de Tanker, at hand var død; men omendskiønt det ikke var saa, var hand dog inderlig bekymret over sit Uheld; thi hand havde sat sig for, at tage paa en andet Skib, for at entre Admiral **Opdam**, og fægte imod ham, men kunde ikke naae dette Forsæt, fordi det blæste meget stærk: Men Kongen af **Sverrig** var om Bord hos ham efter Slaget, og **Wrangel** fortalte ham sin Skiebne med stor Veemodighed; men Kongen, som ingenlunde tilregnede ham det ulykkelige Udfald, trøstede ham, og sagde: Man burde ikke anvende Tiden paa unyttige Bekymringer over det, som var skeet, men heller tænke paa, at forhindre det Ondes videre Fremgang; og jeg kand være Vidne til alle de Ordres, hand gav til samme.

Admiral **Opdams** Skib var ikke bedre tilreedt end **Wrangels**. Det var saaledes skudt igiennem med Canonkugler, at det havde 4 Fod Vand; og hvis det havde havt længere at gaae, saa maatte det gaaet til Grunde. Viceadmiral **Wit Witzen** blev fangen, og alla hans Folk dræbte, hand selv var og dødelig saaret, og hans Skib færdig at synke. Hand overleverede sit Skrin, og alt hvad hand havde, til Admiral **Bielkstern**, som havde fanget ham. Denne tapre Hollænder, da hand merkede, at hand svækkedes, begierte hand et Glas Aqvavit; men dette Remedium, som hand tog for paa nogen Maade at styrke sit Mod, hialp kun til at befordre hans Død; thi hand døde strax derefter, og der var ikke længere Tiid, end at man fik ham lagt i en Baad med 10 eller 12 Mand, som alene vare blevne tilbage af hans hele Eqvibase, hvilken var gaaet til Grunde med hans Skib, en Miil fra **Cronborg**. Eftersom Deres majestæt havde bæret ham, formedelst hans Meriter, med adelig Titel og Ridderordenen af St. Michel, i Beleyringens Tiid af **Mardick** og **Dunkerken**, da hand havde tient under den Navnkundige Admiral **Tromp**, paa den Tiid, da Generalstaterne stod i Alliance med Deres majestæt, saa meente jeg og nu, da Bataillen var holdt i Sundet, at jeg, uden at støde Kongen

af **Sverrig**, kunde drage Omsorg for de fangne Hollænder, som man bekymrede sig meget lidet om, omendskiønt det var ikke Kongen af **Sverrigs** Skyld, der lod dem sørge derfor, som havde med sligt at bestille, siden hand selv havde at gjøre med andre vigtigere Ting. Jeg tog denne afdøde Viceadmirals Secretair hen til mig, og gav ham endog Penge, som hand bad mig om. Og saasom jeg holdt det for min Pligt, at bevise den berømmelige Afdøde den sidste Ære, talte jeg derom til Kongen af **Sverrig**, som bifaldt saa vel mit Forsæt, at hand selv vilde give en Prøve paa den Estime, hand bar for store Helte. Til den Ende lod hand ham klæde i hviid Atlask, efter Landets Maade, og lod ham legge i en smuk Kiste, med den Dødes Vaaben paa, og sendte ham paa en Baad, som var farvet sort, og seylene behængt med Flohr, til Admiral **Opdam**.

Efter Slaget, da Secoursen var kommen ind i **Kiøbenhavn**, lod Kongen af **Sverrig** sin Flode drage tilbage, for at forbedre den Skade, som den havde faaet, da hand troede ikke heller, at den kunde ligge sikker i Sundet, hvor de Danske og Hollandske lettelig kunde ruinere den med al deres Søemagt; hvilket hand neppe kunde have hindret. Efterfølgende Dag reyste Kongen af **Sverrig** til Landskrone, for at see, hvad Stand hans Flode var udi, og at gjøre Anstalter til dens Forbedring, og til Havnens Sikkerhed. Da hand havde faaet den Efterretning, at den Danske Generaladmiral, tillige med den Hollandske, skulde sette Ild paa hans Flode, og forderve Indgangen til Havnen, ved at nedsynke nogle Skibe, som vare beladte med Steen, saa da hand fik at vide, at de tvende Admiraler alt vare udseylede, for at sette deres Forsæt i Verk, satte hand sig paa en Baad, for at gaae ud og recognoscere Fiendens Flode, som var allerede under Øen Hveen, en Miil fra Landskrone. Det var saa tyk en taage, at hand seylede tæt ved deres Skibe, uden at kunde dem tale: men da Solen paa eengang bortdrev Taagen, saae vi, at vi var kun et Bøsseskud borte fra disse tvende Floder: hvorover Kongen af **Sverrig** blev nødt til at lade roe af alle Kræfter, for at komme tilbage til Landskrone. Saa snart de kiendte os, skiøde de en utallig Mængde Canonkugler efter os, som alle lykkelig drog forbi paa begge Sider af vores baad, uden at gjøre os anden Skade, end at stænke os nogle gange over med en heel Deel Vand.

Kongen af **Sverrig**, som var en modig og uforsagt herre, sagde til mig, og loe derved, at det vilde blive *curieux*, om man skulde læse engang i Historierne, at en Fransk Ambassadeur var borttaget af en Canonkugle ved hans Side, hvor jeg sad? Jeg svarede ham, at om samme kugle borttog Kongen tillige med Ambassadeuren, vilde denne Hændelse endnu blive mere selsom og værd at læse for dem, som søger at finde merkværdige Ting i Historierne; og at det desuden skulde blive mig en Ære, at ende mine Dage ved det samme Skud, som endte en stor Monarches Liv, dog ønskede jeg gierne, at det ikke skede, eftersom jeg vidste, at hans Rige ikke kunde taale at miste ham, og jeg ikke heller var alt for vel betænkt paa at døe.

Efterat vi var sluppen ud af faren, lod Kongen sig forstaae for dem, som vare hos ham, i det hand loe deraf, at mit Svar var ham ikke ubehageligt. Imedens hand retirerede sig, merkede hand, at de fiendtlige Floder kom seylende imod Landskrone, og at de siden efter lagde sig for Anker, imellem Øen Hveen og denne Fæstning, undtagen 4 Kriigsskibe, som seylede bedre frem, for at fordrive 2 Svenske Skibe, som laae og skulde Vagt uden for Havnen, hvilke bleve nødte til at lette Anker, og vige Stedet for de Danske, som lagde sig der, for des bedre at kunde udføre deres Forehavende, som var, at skikke nogle Brandere ud imod den Svenske Flode, og at tilslutte Indgangen til Havnen: Men

Kongen af **Sverrig** havde ladet gjøre saa gode Anstalter med en stor Deel Slupper, som hand lod gaae ud af Havnen, at de med lange Baadshager vidste at dreje Branderne om, saa de ingen Skade kunde gjøre. Hvad de Skibe angik, som man havde fyldt med Steen, da sank de ned langt fra Havnen.

Saaledes slog dette de Danskes og Hollandskes Forsæt feyl, endskiønt de havde god Leylighed til at ruinere den Svenske Flode, hvis man havde vildet ret og forsigtig betient sig af samme. Men det er troligt, at Admiral **Opdam**, og de Hollandske Ambassadeurer, som vare i **Kiøbenhavn**, holdte ikke saadant Foretagende for tienligt, og det var dem ikke heller til Fordeel, at ruinere den Svenske Flode: men de tænkte kun paa, at erhverve Fred imellem Rigerne, og deres Fordeel bestaar derudi, som man altid har seet af de Fredstractater, der ved deres Megling er bleven sluttet imellem de tvende Nordiske Magter, at holde samme, det meste mueligt er, i en Ligevægt, og deraf have for sig selv nogen Nytte i Henseende til deres Handel.

E N D E

paa den første Deel.

Ridderens TERLONS
Historiske
Merkværdigheder,

Kongen af Frankrig overgivne,

som

en Rapport,

om hans Underhandlinger ved de Danske,

Svenske og Polske Hoffer,

fra Året 1656 til 1661

Af Fransk på Dansk oversat, og med adskillige

Historiske Anmerkninger oplyste

ved

A.S. DELLGAST

S.S.Minist. Candidat

Anden Deel

Kiøbenhavn, på Oversætterens Bekostning, 1754

Allernaadigste Konge !

Deres Majestæt maa da vide, at da disse tvende Floder havde begivet sig tilbage til **Kiøbenhavn**, og Kongen af **Sverrig** havde givet Ordre til at sætte sin Flode i Stand igien, og gjort Anstalter til dens Sikkerhed i sin Fraværelse, reyste hand samme Aften fra **Landskrone** til **Cronborg**, og, saasart hand der var ankommen, befoel hand Marechal Steenbuck at lade Leyren i **Cronsson** befæste, hvor hans hele Hof opholdt sig, og hvor den største Deel af hans Armee laae. Han lod sætte Palisader omkring samme, og Canoner paa adskillige Stæder, for at være sikker for Overfald og imod hvad der kunde foretages.

Den 30te October, lod Kongen af **Sverrig** indtage en Høyde, ved Strandsiden og Grev **Tot** tog sin Post nærmere ind mod **Kiøbenhavn** og saa nær, at Stadens Canoner kunde naae langt forbie hans Qvarter. Beleyringen blev da fortsat, og der skeede adskillige Udfald, hvor saa vel de beleyrende, som beleyrede viiste megen Tapperhed: Dog var denne Beleyring ikke meere ret ordentlig, men det var, rettere at sige, en Indsluttelse, som varede indtil Freden blev sluttet. Imidlertid ødelagde de beleyrede de Svenskes Arbeyder og besatte de Poster, som vare nærmerst ved Byen.

Den 31te gik den Hollandske Undsætning i Land i **Kiøbenhavn** under Obriste **Piclers** Commando og bleve alle indquarterede i Byen. Den 10de Novembr, kom en Dansk Obrist til **Kiøbenhavn** og bragte fra **Laaland** et temmelig Antall af Ryttere til Fods. Den 11te blev den Svenske Obrist **Yngelstan** fangen paa sit Skib, som blev ført til **Kiøbenhavn**. Da man tog hans Brevskaber og Papirer fra ham, saae man deraf, at Kongen af **Sverrig** havde befalet Marechal **Douglas**, at bemægtige sig Hertugen af **Curland** og hans Lande, samt at føre ham med Hertuginde til **Riga**.

Den Norske Milits, som Major **Wichwien** commanderede bemægtigede sig **Tronhiem** og det hele Stict, efter en Beleyring af elleve Uger baade til Lands og Vands. Byen og Slottet overgave sig til Danmark den 11te December. Samme Dag døde General Gyldenløwe af en Sygdom i **Kiøbenhavn**.

Den 21de kom den Tidende til det Danske Hof, at Indbyggerne paa **Bornholm** havde aflivet den Svenske Commandant og den hele Besætning, som var i Byen. Dette Folk, som stedse havde været Kongen af **Danmark** meget troe, vilde endnu ved denne Leylighed vise en Prøve paa denne deres Troeskab; man sendte derfor Folk fra **Kiøbenhavn**, for at understøtte og hielpe dem i deres gode Hensigt, og Obristen, som commanderede disse Folk, blev beskikket til Gouverneur paa Øen, for at forsikre Kongen af **Danmark** den, saasom han havde saa stor Godhed for samme, at han, da den sidste Fred blev sluttet, aldrig vilde slippe den, som kand sees i det følgende af disse mine Historiske Merkværdigheder; ja han gav hellere andre Landskaber i steden for denne Øe, for ikke at forlade dens Indbyggere, men erkiende deres Iver og Troeskab.

Den 26de og 27de sendte Kongen af **Danmark** nogle tropper, som skulde overrumple **Malmøe**, men dette Forsæt fik ingen Fremgang; thi de Danske Skibe forefandt nogle Sandbanker, og bleve derved forhindrede. Da de Svenske fik Tidender om dette Forehavende, som de mistænkte Grev

Uheldt for, saa arreterede de ham tillige med nogle Borgere, som de meente vare Medvidere herudi, og som de beskyldte for at have spillet under Dække med deres Fiender imod dem.

Den 3 Januar 1659 gik de Svenske over Isen ved Kalleboene til Øen Amager, hvor de tog en Deel Heste, som vare udsendte fra **Kiøbenhavn** for at hente Brænde, og satte saa nogle Landsbyer paa Øen i Brand. Paa samme Tiid fik man Efterretning, at **Engelland** sendte til Sundet 20 Fregatter, som commanderedes af **Asken**, hvilket meget glædede Kongen af **Sverrig**, som meente at denne Escadre skulde forene sig med hans Flode, hvilke Tanker ikke heller var uden Grund, saasom hans Minister udi **London**, Hr. **Frisendolf** hqvde tilmeldt ham det, og, for at forvise ham dismeere derom, saa berettede han, at samme Escadre kom uden Frankeriges Vidende, hvorved han vilde tilkiendegive Kongen sin Herre, at **Engelland** gjorde dette af sig selv. Men herudi tog han feyl; thi jeg vidste, at Msr. **de Bourdeur**, **Deres Majestæts** Ambassadeur i **London** arbejdede paa Kongen af **Sverrigs** Fordele og jeg havde desuden erfaret af et Brev fra **Deres Majestæt** efter **Cromwells** Død, at hans ældste Søn, som fulgte ham i Regieringen, sendte, efter **Deres Majestæts** Begiæring, bemeldte Escadre, for at bevare Freden, og ikke for at tage noget Partie, hvilket ikke kand staae en Meglere an at giøre. Ridderen **Meadoue** den Engelske **Protectors** Minister hos disse tvende Nordiske Konger, som da var hos Kongen af **Sverrig**, saa snart han fik Efterretning fra den, som commanderede disse Skibe, at samme vare gangne til Seyls og med det første skulde lade sig see i Sundet, saa berettede han Kongen af **Sverrig** det, hvilken paa en behændig Maade tog det saaledes op, at han søgte at vinde denne Engelske Minister, som han og virkelig troede at Skibene kom for at hielpe ham. Men da jeg fik denne Tidende at høre, sagde jeg til Grev **Slippenback**, at kongen hans Herre bedrog sig, hvis han tænkte, at disse 20 Fregatter vare komne i anden Hensigt, end for at fremme Freden, hvorom jeg var ganske forvisset.

Da Kongen af **Sverrig** fik at høre, hvad jeg havde sagt til Grev **Slippenback** om den Engelske Flode, og dens Sendelse, saa befrygtede han, at mine Ord skulde hindre det Forsæt han havde, nemlig at betiene sig af samme og foreene den med sin egen Flode imod Fienderne; og, som denne Konge vidste, at jeg talte alvorlig om alt hvad der kunde fremme Freden, saa holdt han for, at hvis jeg derom sagde den Engelske Minister Sandheden, kunde den Tidende blive bekiendt i **Kiøbenhavn**, hvilket vilde være ham til Skade.

Kongen af **Sverrig** havde begiært, at **Deres Majestæt** vilde sende mig Creditivbreve for at reyse til **Polen**, som sammes Ambassadeur, og, som hand vidste at jeg havde faaet dem, bad han mig, at begive mig paa Reysen didhen med hans Ministre, hvis Formand var Grev **Magnus de la Gardie**, den anden var Grev **Oxenstiern**, de øvrige, Grev **Slippenback** og Præsidenten af **Pommern**, Hr. **Gyldenlo**. Kongen af **Sverrig** sagde til mig, at han i denne Sag betroede mig sinde Fordeele, og at jeg gjorde ham en stor Fornøjelse, hvis jeg vilde reyse hen at understøtte samme. Jeg svarede ham, at jeg skulde være reysefærdig førend hans egne Ministre. **Grev Slippebacks** Nidkierhed og troskab imod Kongen, hans Herre, foraarsagede, at vi satte os i en Sluppe, for at roe ud til Skibet, som skulde føre os til **Polen**, men Drivisen var saa stærk, og Faren saa øyensynlig formedelst den forskrækkelige Storm det var, at vi maatte vende om og søge Landet igien.

Imidlertid havde Grev **Magnus de la Gardie** erfaret, at Grev **Slippenback** havde givet sig før paa Veyen med sin Baade end han, og, som han befrygtede, at han skulde sige noget til Kongen af **Sverrig** som maatte være ham til Fortræd, saa satte han sig i en Sluppe, og jeg med ham, for at naae Grev **Slippenback**. Men Iisen var saa høy, dreves med saadan Magt af Vinden, og kom med saa stor en Fart imod os, at vi hvert Øjeblik frygtede at kastes over Ende; og var det et Mirakel, at vi undkom af denne store Fare, helst da Nattens Mørke var saa stærk og igiennemtrængende, at jeg i et Øyeblik blev betagen af samme, og hvis vi ikke havde begivet os til Lands igien, saa vare Grev **Magnus de la Gardie** og jeg vist nok død, førend vor Sluppe havde kundet naae Skibet. Dagen derpaa gik vi om Bord for at reyse til **Wismar**, hvor vi lykkeligen ankom, dog ikke uden Besværighed, formedelst det haarde Veyr, og den Hændelse vi havde, at een Hertugen af **Gottorp** tilhørende Trompeter underveys døde af Pest.

Kongen af Sverrig, saasom han vidste, at **Deres Majestæt** ønskede at Freden kunde blive sluttet i **Polen**, saa forsikrede han, at jeg maatte føre den i Stand, men den rette Aarsag, hvorfor han ønskede at faae mig bort med sine Ambassadeurer, som han maaske ikke sendte saa meget for Fredens Skyld, som for at skrække **Kiøbenhavn**, var uden Tvivl at han vilde bilde Folk ind, at han alleene sluttede Fred med **Polen**, i den Hensigt at kunde anvende alle sine Kræfter paa Krigen imod **Danmark**. Derhos befrygtede og Kongen af **Sverrig**, at jeg skulde lade de Engelske og Hollandske Ministre vide, at de Engelske Fregatter alleene bleve sendte, for Freden at befordre, uden at have Ordre til at tage noget Partie i denne Krig, hvilket han frygtede for, som noget der maatte være ham skadeligt: Og dette var det uden Tvivl fornemmelig, der drev ham til at lade mig reyse til **Polen**. Denne Konge gjorde os den Ære at geleyde os lige til **Corsøer**, hvor vi gik om Bord, som før er meldt.

Jeg maae og berette **Deres Majestæt**, at, førend jeg gav mig paa Reysen til Polen, vidste jeg allerede, at Kongen af **Sverrig** havde i Sinde at løbe Generalstorm til **Kiøbenhavn**. Men som jeg har i Sinde at tale om samme, saa vil jeg her forbigaae den Sag, og begive mig til min Reyse.

Kongen af **Sverrig** tog sin Vey igiennem den Leyr, som Grev **Steenbuck** havde ladet afskikke ved **Kiøbenhavn**, og som blev kaldet **Carlestadt**. I samme Leyr var en Adelsmand fra Normadien, navnlig **Courmeny**, som var Profossens Forvaring og dømt fra Livet, fordi han, ved at forsvare sig, havde dræbt en Svensk, som tilligemed ham stod ved Kongen af **Sverrigs** Livgarde. Saasom nu denne Adelsmand havde ladet mig sige, at han var af Hr. Marechal **de Grancey** hans Familie, saa tog jeg mig paa i den Henseende at bede Kongen af **Sverrig** om Pardon for ham; men han svarede, at han derudi gierne vilde tient mig, men jeg vidste selv, at en Mordere ikke kand undgaae at miste Livet efter Landets Love, naar han bliver greben og dømt; og at man ofte, i Stæden for at bede om Naade for slige Misædere, forestiller Potentater, at de besmitte sig med det udgydede Blod, naar de give dem løs. Jeg sagde da, at, siden jeg saae det gjorde ham ondt, han maatte nødes til at afslaae min Begiæring, saa kunde jeg have Lyst at snige ham ud af Fængslet. Imidlertid lae denne Adelsmand med Bolt og Jern paa udi et Hull fuldt af stinkende Vand og Dynd, men havde dog, efter den i Norden brugelige Maade, Lov til at tale med sine Venner og drikke med dem; hvorfor det var ham tilladt at tage frisk Luft ved Døren af Arresten, havende hos sig en ubevæbnet Skildvagt. Een af mine Folk havde da advaret ham om Dagen og Timen, da jeg skulde komme der forbi, paa det

han kunde holde sig færdig ved Profossens Dør, hvor han holdtes i Forvaring, og da vi kom forbi samme Huus, tog man ham og satte ham i min Karreet, som fulgte bag efter Kongens af **Sverrig**, i hvilken jeg havde den Ære at sidde; og da vi vare komne ud af Leyren, fiiledes Smedden, som jeg førte med mig, hans Jern over. Altså kom han med mine Folk til **Ringsted**, hvor Kongen af **Sverrig** havde i Sinde at ligge om Natten.

Da vi der vare ankomne, forestillede jeg Kongen, hvor ondt det gjorde mig, at denne Adelsmand var fordømt til Døde fordi han for sin Æres skyld havde seet sig nød til at forsvare sit Liv, hvorfor jeg endnu bad om Naade for ham; hvortil han svarede, at han endnu ikke kunde, men forsikrede mig at vilde opsætte Dommens Fuldbyrdelse, indtil jeg kom tilbage fra **Polen**, og, hvis det da var mueligt at redde ham, vilde han gjøre det for min skyld. Hvorpaa jeg takkede og gik ud fra ham, og da jeg lidet derefter kom ind igien, bad jeg ham ikke fortryde paa, at, saasom mine Folk havde fundet fangen ved Profossens Dør, saa havde de hiulpet ham at undflye i det de droge forbi, hvilket jeg nu først fik at vide, og var villig til at levere ham tilbage, hvis han befalede, men vilde være ham uendelig forbunden, dersom han vilde tillade mig at lade ham føre til **Frankerig**. Kongen af **Sverrig** bevidnede da, at det var ham kiært, og sagde alleeneste at han vilde lade Profossen hænge, fordi han ikke bedre havde passet paa ham. Saasom denne Adelsmand havde udstaaet meget udi Fængslet, saa vare hans Been ophovnede deraf, og blevne saa tykke, som man neppe skulde kunde troe; Jeg lod ham føre om Bord paa det Skib, som jeg selv skulde gaae bort med og mine Folk bare omsorg for ham; og da jeg var kommen til **Hamborg**, hvor jeg maatte hen for at lade gjøre hvad jeg behøvede til min Polske Reyse, sendte jeg ham til **Frankerig** med Herr **Godin**, en Apotheker, som jeg havde hos mig, hvilken førte ham hjem.

De Svenske Ambassadeurer, som jeg havde forladt i **Wismar**, reyste til **Stetin** imens jeg begav mig til **Hamborg**, for der at faae, hvad jeg havde ladet gjøre, og antage saa mange Folk, som jeg havde fornøden i Stæden for dem, jeg havde ladet blive hos Legationssecretairen Hr. **Bierman**, der var bleven tilbage hos Kongen af **Sverrig**, for at imodtage **Deres Majestæts** Befalinger, og lade mig vide, hvad der gik for sig i **Danmark**, som og for at levere Kongen af **Sverrig** de Breve, jeg kunde have at skrive til Ham om den Polske Underhandling.

Jeg reyste fra **Hamborg**, for at naae de Svenske Ambassadeurer, som vare i **Stetin**. Da jeg kom til **Lybek**, hørte jeg at de Svenske havde ladet som de vilde løbe Generalstorm den 6te i Maaneden, om Aftenen Klokken imellem 6 og 7; men, saasom Byen blev advaret herom ved et Tegn, der blev givet af nogle som vare deres Fæderneland troe, saa passede Borgerne nøye paa deres Poster. Ligeledes blev mig sagt, at de Svenske vare den 29de for den anden gang gaaet over Iisen til Øen **Amager**; Ved den Leylighed mistede Prindsen af **Homburg** sin Hest, som af et Canonskud blev dræbt under ham, og just dette Skud rørte tillige hans Been, som tilforn ved en Musqvetskugle var bleven beskadiget og ilde cureret, men blev denne Blesyre fuldkommen forbedret, hvilket saaledes maae forstaaes, at Canonkuglen gjorde det, som barberen skulde have gjort, ved at skiære det op igien, hvilket havde været høylig fornøden ved den første Cuur.

Frieherren **Bidal**, som var Lieutenant ved Kongen af **Sverrigs** Garde, gik med 30 af sine Underhavende ud paa Iisen for at angribe een af de Pramme, som jeg tilforn har meldt om; han

udstod da med en forunderlig Tapperhed Ilden baade af Artilleriet og Fodfolket, som var paa samme, hans Kaarde blev skudt ham ud af Haanden ved en Canonkugle, da han vilde entre prammen; og ihvorvel han dræbte nogle Soldater, saa nødte dog de Danskes tapre Modværge ham til at vige, efter at han havde mistet en stor Deel af sine Folk.

Den 22de, 23de og 24 Januar gjorde de Svenske blind Alarm for at udmatte de Beleyrede; men de havde beredet sig saavel til Generalstormen, at saadant ikke bragte dem i Uorden. Kongen af **Danmark** havde uafsladelig Øye paa alt hvad der kunde tiene til Modværge og ordinerede selv alting. Han lod bryde Iisen i Graverne for at hindre de Svenske fra at gaae over samme. Generallieuteneant **Schack** lod sætte paa Voldene Granater, Fyrværker, og alt det som var tienligt til at drive Fienderne tilbage.

Den 7 Februar, gjorde de Svenske sig all optænkelig Umage for at erfare Stadens Tilstand, for at udføre deres store Forsæt, ja de forsøgte endog, om Iisen var stærk nok omkring Byen til at bære dem. Den 8de om Aftenen satte Kongen af **Sverrig** sin Armee i Stand til at løbe Storm, hvilket og skeede samme Aften Klokken 10; men saasom de Danske havde sat Ild paa en Baad, saa bleve de Svenske derved røbede og nødte til at drage sig tilbage.

Paa samme Maade gjorde de mange Forsøg adskillige Nætter, i Haab dog eengang at komme uforvarende over de Beleyrede, saasom de meente, at de, ved at plages saa idelig, skulde tilsidst blive kiede af deres Aarvaagenhed, som dog intet vilde hielpe dem.

Endelig besluttede Kongen af **Sverrig** den 11te at vove en Generalstorm, saasom han altid tabte nogle Folk ved slige falske Angreb, som han gjorde næsten hver Nat uden at vinde noget derved; og hans Tropper desuden var mærkelig formindskede ved de mange Leyligheder, der baade til Lands og Vands vare forefaldne, siden Beleyringens Begyndelse. Til den Ende beordrede han **Grev Steenbuck**, som var General af Artilleriet at gjøre det første Anfald tillige med **Hr. Fersen** og **Wewerson**, som skulde angribe ved den side imod Slottet. Kongen af **Sverrig** havde ladet Folkene tage hvide Skiorter paa over deres Klæder, paa det de Danske ikke saa hastig skulde mærke det, efterdi Landet over alt var belagt med Snee og Iis; men endskiønt de tre gange havde gjort all deres Fliid for at bemægtige sig en Post, blev de dog altid Mandelig drevne tilbage med stor Forliis paa deres Side, ja man har ydermeere lagt Mærke til at de i Slaget vare de Danske saa nær, at de kunde naae og røre ved hverandres Geværer.

Det andet Anfald gjorde Grev **Toth** paa Øen Amager ved **Christianshavn** paa den Syndre Side. Men endskiønt samme General, der gjorde alt hvad en tapper og erfaren Krigsmand kunde gjøre, maatte han dog gaae tilbage. Dagen begyndte alt at skinne frem, da Mareschal **Banier** gjorde det tredje ved Østerport; men han havde samme Skiæbne, som de andre, i hvorvel han gjorde alt hvad, som stod i hans Magt, og saa snart det blev ret Dag, blev han nødt at vige tilbage, for at faae sine Tropper i Sikkerhed. Imedens alt dette gik for sig, var Kongen af **Sverrig** bestandig bag de gamle Muure udi Vester Forstad med endeel af hans Hofmænd og et Corps Rytterie, som blev siddende til Hest, og som han holdt færdig for at betiene sig af, i Fald hans Tropper havde kundet vinde nogen Post, eller til anden fornøden Brug; Men, saa snart det blev Dag, saae han, at alle hans Folk havde retireret sig, hvilket han da ogsaa gjorde med sit Rytterie, og det med megen Fortrydelse, fordi hans

Anslag var gaaet over Styre, da han ved denne Leylighed havde mistet mange, og de Danske derimod kun faa. Den 22de og de fire følgende Dage søgte de Svenske idelig at bringe de Beleyrede i Bevægelse, for at bilde dem ind, at den Skade, de havde lidt, var af ingen Betydenhed, at den ikke havde fældet deres Mod, og at de Danske idelig maatte være i Frygt for slige Dyster: Som de og stedse holdt sig færdig til, mandelig at holde dem ud. Nogle har vildet legge Kongen af **Sverrig** til Last, at han vovede denne Generalstorm, andre har meent at han aldeles ikke har bekymret sig om dens Udfald, saasom han holdt for, at det værste som derover kunde hændes ham, var at holde sig til den **Roskildske** Fred, undtagen Trundhiems Stift, som de Danske havde taget tilbage, og altsaa tabte han intet ved denne sin slette Lykke, og var hand nødt til at giøre dette sidste Forsøg, førend Admiral **Ruyters** Ankomst, som med nye Undsætning for **Kiøbenhavn**, var gaaen til Seyls far **Holland**; Thi, hvis han i et af disse tre Anløb havde kundet fatte nogen Post eller aabnet sig en Vey, for at faae Ryttere ind, saa havde han kundet bemægtige sig Staden og følgelig hele Riget, hvor det vilde blevet vanskeligt og næsten umueligt at drive ham ud af, da han havde **Sverrig** bag sig, hvorfra han kunde faae baade Folk og andet som havde været fornøden at forsvare sig udi dette nye indtagne Land.

For nu at komme til min Reyse igien, saa maae jeg sige **Deres Majestæt**, at, da jeg var reyst fra **Lybek**, begav jeg mig paa Veyen til **Stetin**, hvor jeg med stor Besværlighed ankom, saasom Kulden var overmaade haard og stræng. Da jeg der havde opholdet mig Tid vilde jeg overtale de Svenske Ambassadeurer at reyse med mig til **Danzig**, men dette vilde de ikke, fordi de funde noget i Indgangsartiklerne til freden, som ikke stod dem an, eller som de, rettere at sige, brugte til Paaskud for ikke at begive sig derhen; thi det er sandsynligt, at de havde faaet Befalning af Kongen deres Herre, at de skulde søge at vinde Tiid og forhale Underhandlingen, for at see, om han med god Fremgang kunde faae løbet Storm til **Kiøbenhavn**, at han i saa Fald kunde giøre sine Indretninger sig til Fordeel. Over disse vanskeligheder bade de Svenske Ambassadeurer mig at reyse til Polen, som jeg da og gjorde, med Posten for den fjerde gang; thi de 3de forrige Reyser, jeg havde gjort fra **Stetin** til **Danzig**, vare skeete for at bringe Indgangsartiklerne i Rigtighed, i hvilke man havde taget feyl med nogle Formaliteter, saasom at have glemt Grev **Slippenbacks** Navn i den Fuldmagt, som var givet de Polske Ambassadeurer; og at de havde sat Kongen af **Sverrigs** Vaaben i Kongen af **Polens** Signet, hvilket var en af disse tvende Kongers Tvistigheder, som blev bilagt ved den **Oliviske** Tractat. Jeg skrev da angaaende disse forefaldende Fortrædeligheder til **Deres Majestæt** af **Polen** og til Monsieur **de Lombres**, som var hos dem, og som derpaa kom til mig i **Danzig**. Han sagde da, at hvad disse vanskeligheder angik, saa vilde man gierne forandre Fuldmagterne og i samme indføre Grev **Slippenback**, som tilforn var blevet udeladt. Og angående Signetet, da havde Kongen af **Polen** ikke paa den Tid havt det Segl hos sig, som han pleyede at bruge til **Sverrig**, men at det skulde blive forandret efter de Svenske Ambassadeurers Paastand, hvilket dronningen af **Polen** og forsikrede mig om. Jeg fik og virkelig begge Deelee nogle Dage derefter i alle Maader saaledes indrettet, som de Svenske kunde forlange.

Disse Vanskeligheder gave Anledning til en Deel Breve, som bleve skrevne paa begge Sider, af hvilke jeg dog kun vil anføre de Fornemmeste og dem, som meest vedkommer min Hovedsag. Til Svar paa dem jeg ved **Hr. Akakia** sendte til Dronningen af **Polen** og til Monsieur **de Lombres**, fik jeg disse følgende.

Brev fra Monsieur **de Lombres** til Ridderen af **Terlon**, skreven i **Warschou** den 2 Februar 1659.

Min Herre!

Det Brev de har behaget at skrive mig til *Wismar*, den 18de af forgangne Maaned, er en Bekræftelse paa det, de lode mig vide ved deres forrige af den 12 Ejusd. Af samme erfarer jeg endnu den Ret, Kongen, vores Herre gjør dem, i det han bruger dem til Meglere af Fredstractaten imellem de Nordiske Magter. Denne Tidende er mig overmaade behagelig, helst da jeg aldrig, for saa vidt jeg bør tage Deel i denne Sag, kunde vente bedre Hielp, end af Person, som er saa vel antagen ved det Svenske Hof, som De, eftersom det, Henseende til freden, alene kommer an paa, hvad Vilkaar Kongen af *Sverrig* vil foreslaa. Altsaa kan jeg med Sandhed sige, at De, min Herre, vil blive det beste Middel til dette store Værk at fuldføre. Jeg skal søge derudi at gaae Dem til Haande det beste Mueligt være kand, og ved min Opførsel vise Virkningen af min Tienstfærdighed imod Dem. Hvad den samtale angaaer, som de melder om, da kand samme neppe skee førend jeg kommer til *Thorn*, siden de Befuldmægtigede Polske Herrer Ambassadeurer have besluttet inden 3 uger at begive sig paa Reysen didhen. Imidlertid, saasom man venter paa de Allieredes Resolutioner, og de sidste skal tages i *Polen*, saa er det vigtigste vi nu har at arbejde paa, min Herre! at Hovedtractaten kunde tage sin Begyndelse den 18 Marti; thi, saasom Polens Allierede ere indbudne til *Thorn* for den første Dag, jo længere da disses besynderlige Forsamlinger vare, jo længere kand de derved hindre de Samlinger, som De, min Herre! og jeg søger at formere for Hovedtractaten at bringe i Stand. De befuldmægtigede Polske Ministre love at aabne samme den 15de. De maatte da see til, min Herre! at det samme kunde lade sig gjøre paa de Svenske Ministres Side. Imedens De er hos dem kand De gjøre meget til at befordre alting og udbytte begge Partiers frie Leyde. Efterdi de, som ikke ere for Freden, stræbe kuns at forhale Samlingen og Tractaten, saa bør al vor Omhue sigte til samme at befordre; Altsaa beder jeg Dem at overtale de Svenske Ministre, at iile det meeste mueligt. Finder jeg Dem ikke til *Thorn*, saa reyser jeg til *Marienburg*; thi der vil vel og endnu være noget ved Indgangsartiklerne at føre i Rigtighed, førend Hovedtractaten kand begyndes. Jeg er med Hengivenhed etc.

Dronningen af **Polen** gjorde mig den Ære at skrive mig til, som følger:

Min Herr Ridder af *Terlon*, jeg har med glæde annammet af Hr. *Akasia* Deres Brev til mig af 10. Januar, og for at besvare saavel dets Indhold, som hvad bemeldte Hr. *Akasia* videre har sagt os, saa vil jeg med faa Ord forsikre Dem, at vi intet hellere ønsker, end en god Fred; og, dersom det Svenske Hof er lige saa alvorlig sindet at vilde have en Fred, som er grundet paa Ret og Billighed, som Hoffet her, saa kand Deres og Monsieur de *Lombres* Stæmmer, som *Frankerig* derudi har anvendt, snart have god Virkning. Jeg ønsker det af gandske Hierte, og forsikrer i øvrigt, at Deres Ankomst til vore Lande har foraarsaget mig stor Fornøjelse: da jeg haaber, at de her med Fremgang skal arbejde paa Freden i Norden. Herr *Akasia* kand sige dem meere herom, som og om den besynderlige Agtelse jeg bær for Deres Person; og som jeg da lader det i øvrigt komme an paa ham, vil jeg imidlertid bede Gud holde dem udi sin hellige varetægt.

Louisa Maria, Dronning.

Skrevet til **Warschou** d. 16 Febr. 1652.

De befuldmægtigede Herrer Ministre skreve til fra **Stetin** den 22 Mart. 1659. hvortil de føyede de Anmærkninger, som følger efter dette Brev.

Min Herre!

Saasom vi haaber, at *Deres Excellence* lykkeligen er ankommen til *Danzig*, førend dette indløber, at De derpaa har begivet sig paa Veyen til det Polske Hof, og at vi formedelst Deres synderlige Bevaagenhed og den Nidkiærhed De har for en saa fordelagtig sag, kand være forsikrede om, at De allerede arbejde paa alt det, vi havde bedet Dem om, i den Fortegnelse vi have overleveret Dem angaaende Indgangsartiklerne til Freden imellem Hans Majestæt Kongen af *Sverrig*, vores Herre, og Hans Majestæt af *Polen*, fornemmelig for at skaffe os med snarest tilsendt Frieleyde i god og behørig Form og en ligelydende Fuldmagt. Saa bede vi Guds Godhed, at den Umage, som *Deres Excellence* gjør sig for Freden, ikke maatte blive frugtesløs, men faae en lykkelig og forønsket Fremgang, hvorom man ikke heller har aarsag at tvivle, siden det er bekiendt ikke alleene ved det almindelige Rygte, men endog af Breve, som troværdige Personer have skrevet hid, at Kongen af *Polen* tillige med Republiqven inderlig ønske at komme ud af den Svenske Krig og erholde en bestandig og varig Fred. Men, da det er at befrygte, at imedens Landdagene, som for nærværende Tid holdes i *Warschou*, varer, der da skulde findes saadanne Gemytter, som vare alt for kiære af Krigen, og altsaa vilde søge at indbilde Folk, at Opsættelsen af vores Reyse til *Preussen* skulde være skyld i, at Fredsforhandlingerne imellem de tvende Riger endnu ikke have taget deres Begyndelse, da de ved saadanne Bagvaskelser kunde faae dem, som ikke ere vel underrettede om Tingene, til at troe, at de Svenske ere langt fra Fredstanker, og aldeles ikke have nogen Lyst til samme; Vi anmodede da *Deres Excellence*, at samme ved sin Forsigtighed vilde forekomme, at saadan Mistanke ikke skulde betage Gemytterne, saasom den ikke engang kand paadigtes vores Nation, og det er heele Verden, men i sær Kongen af *Polen* og Republiqven bekiendt, at vi, efter Kongens, vores Herres Befaling, gandske alvorligen ønske og forlange, at man sende os Frieleyde udi god og tilbørlig Form, og at man i den aatende Maaned vilde paa all Sider give ikke alleene de Polske, men og de Allieredes Commissarier baade Fuldmagtsbreve til freden, og passer, paa det vi, uden nogen Ophold kunde tiltræde Reysen til *Preussen*, og begynde vore Underhandlinger, for ved Guds Bistand at slutte en Fred. *Deres Excellence* seer da denne Sags vigtighed ikke alleene af dette Brev, men og af ovenmeldte Fortegnelse, som vi have givet Dem, hvori vi indstændig bede Dem af alle Kræfter at arbejde derpaa, og mage det saa, at *Polens* Fuldmagter efter Indgangsartiklerne, maatte blive udfærdiget i behørig Form og os fuldkommen bekiendtgjorte, paa det vi ikke herefter, som ofte ved de forrige Tractater er skeet, skulde spilde vores Tid unyttig, og paa det der ikke skulde gives nogen Leylighed til Tractaternes Brydelse. Vi kræver Hr. Ambassadeur *de Lombres* og *Deres Excellence* til Vidner om vore redelige Hensigt, som vi saa ofte baade skriftlig og mundtlig have viist, og vi holde os, som billigt er, til Kongens, vores Herres Breve og vore udgivne Fortegnelser, paa det heele Verden kand vide, det ikke er vores Skyld, at Freden ikke alt er sluttet. *Deres Excellence* vilde behage at undskylde, at vore Breve ere noget for vidtløftige, saasom vi derudi sætter all vort Haab om Fred, og ved samme vil have *Deres Excellence* Gud befalet. Givet i *Stetin* den 22 Mart. 1659.

Deres ydmygste og skyldigste Tienere,

Magnus de la Gardie.

Chr. Grev. **Slippenback**

og **Gundelau.**

Anmærkninger

Over det sidste Frieleyde, som blev sendt fra Warschou til Stetin, og over de steder i samme, som man enten ønsker forandrede eller forklarede.

I.

Der findes under bemeldte Frieleyde det samme Seygl, som under det forrige, hvilket de Svenske Herrer Fuldmægtige ikke havde kundet antage, formedelst de Aarsager, som ere anførte i den Erklæring, som de havde ladet forevise hans Excellence **Hr. Ridderen af Terlon** d. 25 April 1652.

II.

I den *Paragrapho: Nos proinde verbo veritatis &c.* befindes disse Ord at være udelukt *Terrestri vel maritimo (scil.) itinere, sive è Pomerania sive è Livonia &c.* hvilke dog findes indførte i det forrige Frieleyde.

III.

Saasom det er bekiendt, at Churfyrsten af **Brandenburg** ikke vil forstaa sig til at udtømme **Brunsborg**, og at de Herrer **Polakker** af samme Aarsag allerede have foreslaaet andre Stæder til Tractatens Underhandling, saa ønskede de Svenske Herrer Fuldmægtige, at de ord *vel alia pro his ex mutuo consensu præsentium designandorum &c.* som have været indførte i *Paragrapho* af det det forrige Frieleyde, maatte og i det sidste Frieleydes *Paragrapho* indføres.

IV.

Da man altsaa i Steden for de ord, som man havde indført i den *Paragrapho Spondemus &c.* af forrige Frieleyde, nemlig *sive a Prussia in Germaniam, Livoniam vel Sveciam, sive inde in Prussiam contenderint*, har sat *sive è Prussia in Pomeraniam & alias Ditiones Svecicas, sive inde iursus in Poloniam & contenderint &c.* Saa kand de Svenske Herrer Fuldmægtige ikke begribe, af hvad Aarsag de Herrer Polakker forandre og indskrænke deres sidste Frieleyde paa saadan en Maade, hvorved de synes at vilde betage de Svenske Herrer Ambassadeurers Folk at reyse tilbage til **Preussen**, naar de maatte blive sendte nogensteds hen, enten til **Sverrig, Lifland, Tydskland, Pommern**, eller andensteds.

V.

Det befindes, at de Herrer Polakker, udi den *Paragrapho Mandamus igitur*, af sidste Frieleyde, havde udelukt de Ord, & *Magni Ducatus Lithuaniae (scil.) Proceribus*, hvilke dog findes indførte i det forrige Frieleyde, og nødvendigvis maae være, eftersom Lithauerne ligesaa vel bør holde de Svenske Herrer Ambassadeurer sikre, som Polakkerne.

VI.

Og det, som er meest af Vigtighed, er, at man i *Paragrapho* af det sidste Frieleyde har forglemt at nævne i Særdeleshed Staden Danzig, hvilket i det forrige var skeet, og er derudi uomgiængelig fornøden, saasom bemeldte Stad ikke har erklæret sig til de Herrer Svenskes Giennemreyse, uden for saa vidt, som samme bliver fastsat ved Kongen af **Polens** Ordre eller Frieleyde.

VII.

Man seer ikke heller det forandret i det sidste Frieleyde, som man i det forrige havde begiært, i det Kongen af **Polen** i Slutningen deraf blive ved at bruge de Ord *Sigillo nostro regio*, hvilket dog er imod den Skrivemaade og de Formularer, som pleye at bruges ved det Polske Hof, som udi alle slige aabne Breve sædvanligen betiener sig af de Ord *Sigillo regni nostri*.

Jeg skrev Dronningen af **Polen** til, angaaende disse Anmærkninger d. 30 Mart. 1659.

Madame !

Siden mit sidste har jeg faaet fra de Svenske Herrer Ambassadeurer de Poster, som efter deres Tanker gjøre det Frieleyde ufuldstændigt. Jeg tilstaaer *Deres Majestæt*, at jeg skammer mig derved, efter at samme har giort sig saa meget Umage for at lade dem udfærdige, endnu at gjøre Uleylighed for at lade ændre derudi, hvad de Herrer finde derpaa at sige. Jeg tør ikke tale til *Deres Majestæt* derom, men vil bede Hr. *Akasia* at begive sig til samme, for nøyere at forklare Tingene. Det eeneste, som foraarsager, at jeg giver mig denne Frihed, er, den Forsikring jeg har, at *Deres Majestæt* alvorlig ønsker Freden og er tilfreds med den Iver, af hvilken jeg drives til at arbejde paa dens fremgang, og lever med dybeste Respect

Madame !

Deres Majestæts

Underdanige &c.

Hr. Grev **Magnus de la Gardie**, befuldmægtiget Minister og Anførere for det Svenske Gesandtskab, skrev mig til fra **Stetin** den anden April 1659.

Min Herre !

Jeg er *Deres Excellence* uendelig forbunden for den Ære samme har beviist mig i at skrive mig til tvende Postdage. Jeg venter med Længsel, at De maatte samles med *Monsieur de Lombres*, for at erfare, hvad vi kand haabe angaaende vores Underhandling, da Kongens, min herres hensigt er gandske redelig. Herr Grev *Oxenstierna* har meddeelt os det Brev, som Hr. *Storecanzleren af Polen* har skrevet til ham, som udviser megen tilbøyelighed til tractaten, men det er ikke nok, man bør og vise det i at tilstaae os vore billige Begiæringer, hvilket ellers vilde være til ingen Nytte, da vi see at *Deres Excellence* holder sig tilbage i at forsikre os om god Fremgang, endskiønt Forsigtighed saaledes udkræver, at man ikke maae give Løfte om en Sag man er uvis paa. Dog er jeg vis paa, at de allerede har indseet hvad der er ved at giøre. Jeg veed, at hvis *Deres Excellence* var personlig nærværende i *Danmark*, blev Freden sammesteds befordret; Men jeg haaber, at førend samme forlader *Polen*, bringer De ogsaa Tingene i den Stand at man kand vente Fred, da Æren for begge Deelee bliver *Deres*; dette ønsker jeg, saavel som og at *Deres Excellence* vilde være forsikret om, at jeg er &c.

Et andet fra den samme af den ellefte April 1659.

Min Herre !

Jeg er *Deres Excellence* forbunde for den Ære De har beviist mig, i at lade mig vide *Deres* Ankomst til Danzig. Jeg beklager Dem for de Besværligheder og Uleyligheder, som De maa udstaae ved at reyse Nat og Dag for at sætte Tingene paa den Fod, som ærlige Folk ønsker. Jeg efterlader ikke, at tilmelde *Hans Majestæt*, Kongen, min Herre, hvorledes *Deres Excellence* handler, ingenlunde tvivlende at De jo der skal finde Frugten af *Deres* Arbeyde. Jeg ønsker det saaledes at mit gandske Hierte, og at den reyse De nu nylig har giort, maatte være en Anledning til Fredstractatens Begyndelse. Har Forhalingen hidtil været os Fortrædelig, da kand jeg forsikre *Deres Excellence*, at den Forventelse vi nu leve udi, er os endnu langt meere ubehagelig, da vi inderlig ønske, at De med første vilde lade os vide, om vi kand vente at faae de Frieleyde, eller om skal være betænkte paa vores Hiemreyse. Vi kand da i det mindste have viist, at det ikke er vor skyld, at Tractaten ikke sluttet. Jeg beder ydmygst *Deres Excellence* angaaende de Frieleyde, at vilde lade Hr, Grev *Oxenstierna* det vide, og ikke at sende os dem, uden de ere som de bør være. Dette kand tiene til at vinde Tid, og at undgaae den Forhaling, som maatte skee ved at sende dem tilbage, naar de ikke vare saaledes som vi forlange dem. Jeg beder *Deres Excellence* at troe, at jeg er &c.

De Herrer Fuldmægtige sendte mig efterfølgende af den 12 April 1659.

Min Herre !

Vi have erholdet tvende Breve fra *Deres Excellence*, hvoraf vi have erfaret sammes uafladelige Flid for Freden at befordre. Vi ønske *Deres Excellence* Lykke derudi, og glæde os selv over den

eendrægtige Begiærlighed, som vi alle have til een saa ønskelig Sag. Vi bede Dem tillige, at *Deres Excellence* ikke vilde være saa forsikret om nogen anden Ting, som om den oprigtige Længsel vi have efter Tractaternes Begyndelse og Fremgang, og endnu af en vigtigere Aarsag efter deres Slutning, samt at vi intet inderligere ønske, end med allerførste, og uden Ophold at kunde reyse til *Preussen*, hvor vi da haabe, at Freden i Christenheden snart kand blive sluttet. Vi anbefale *Deres Excellence* til Gud ved dette nærværende. Givet til *Stetin* den tolvte April 1659.

Af *Deres Excellences*

underdanige &c.

Brev fra Hr. Grev **de la Gardie** befuldmægtiget Minister og Anførere for Gesandtskabet. **Stetin** den 16. April 1659.

Min Herre !

I mit sidste havde jeg glemt, at sige *Deres Excellence*, at det Brev, som samme sendte mig, blev strax meddelt Herr Greven af *Slippenback*, hvilken tillige med mig befrygter at en Sag af den Beskaffenhed skulde forhindre Freden. Vi have indberettet *Hans Majestæt* det, og ar jeg derhos ikke forglemt for samme at bevidne med hvilken Iver og Hæftighed *Deres Excellence* stræber for alt det der kand befordre Freden. Hvad vores Reyse angaar, da kand *Deres Excellence* være forsikret om, at det ikke kommer an paa os og at vores Opførsel skal befindes langt anderledes, end vore Fiender udraabe den, hvilke gjerne saae, at de kunde skiule deres egen Hensigt med et falskt Foregivende beskyldende os, for ikke at gaae reent til Værks i denne Sag, fordi at vores reyse opsættes. Det vilde være *Hans Majestæt* uanstændigt og os kun liden Ære, at tiltræde reysen paa nogle Løfter, som kunde seyle. Det er en let sag at see vores Opførsel, naar man sender os det Frieleyde. Jeg frygter, at *Hans Majestæt* vil baade forundres og fatte Mistanke, naar han erfarer det Polske Hoffes Seendrægtighed i at give os Frieleyde. Jeg forsikrer *Deres Excellence*, at jeg veed havd der staaer i min Magt til at befordre Underhandlingen, da jeg derhos vel seer, at, hvis Tractaten ikke skeer ved disse Omstændigheder, vil det vare længe, inden den kand komme i Stand. Her har gaaet et Rygte, og adskillige, som komme fra *Danzig*, sige, at man i *Warschou* har besluttet ikke i tre Aar at inlde sig i Underhandling med *Sverrig*, og at vi altsaa forgiæves ventede at faae Fritleyde. Dette synes mig dog ikke meget sandfærdigt, da jeg har bedre Tanker om Polens Oprigtighed. Jeg ønsker det af mit gandske Hierte. Det skulde gjøre mig hiertelig ondt, om nogle ulykkelige Vanskeligheder, som kun give Mistanke, skulde kuldkaste og forhindre en Tractat, som man staaer færdig at begynde paa, og hvoraf uden Tvivl vilde følge et Forliig. Vi længes meget efter Tidender fra *Deres Excellence* om hvad vi kand vente, for siden derefter at rette os. Da vi hver Postdag indberette Kongen, vores Herre, alt det som passeret, saa glemme vi ikke tillige at tilkiendegive ham *Deres Excellences* Omhue for Fredens Forfremmelse, og bede vi indstændig *Deres Excellence* vilde vedligeholde samme, og troe at jeg er &c.

De Svenske herrer Fuldmægtige deres Brev fra **Stetin** den 18 April 1659.

Min Herre !

De Breve, som vi i dag have erholdet fra *Deres Excellence*, have givet os nye Forhaabning, da vi deraf erfare, at *Hans Excellence* Monsieur de Lombres gjør sig al muelig Flid, for at skaffe os det Frieleyde, og med første at sende os det, da vi intet andet bier efter for at reyse. Dersom Polakkerne have alvorlige Fredstanker, tvivler jeg ikke om god Fremgang; og, som vi i vores sidste Skrivelse haver bedet *Deres Excellence*, at være forsikret om, at vi altid ere af samme Tanker, saa kand samme og forsikre sig om, at vi alene vente paa Fritleyde, og, at man ikke sender os det, er alene det der holder os tilbage; hvilket vi dog ikke skulde vente. Vi vil herom ikke melde meere, **Msr. Akakia**, som staaer færdig at reyse til Dem, skal nøyere kunde underrette Dem om vores Bestandighed, hvorom vi bede *Deres Excellence* ikke at tvivle, som ey heller derom, at vi ere &c.

Til Dronningen af **Polen** skrev jeg den 20 April 1659. efterfølgende:

Madame !

Jeg havde allerede været reyst til *Warschou* for at gjøre *Deres Majestæt* min Opvartning, og tillige forsikre samme om Kongens, min Herres ivrige Omsorg for den Polske Fred, men at det ikke er skeet, er af den Aarsag, at jeg har holdt det for tienligt, at blive her for at kunde overlevere de Svenske Befuldmægtigede Herrer Ministre det Frieleyde saaledes, som Monsieur *de Lombres* kand sige *Deres Majestæt*; thi uden samme kand Forsamlingen ingen skik faae. Og dette gjør, at man ikke kand vide, hvem der er Aarsag i Fredens Forhaling, da jeg kand forsikre *Deres Majestæt*, at, da jeg forlod Kongen af *Sverrig*, var han alvorligen til sinds at slutte Fred, og hans Ambassadeurer, som ønske det samme, have deres Instrux, som er overeensstemmende med disse Tanker. Det var at ønske, *Deres Majestæt*, at Seendrægtighed ikke skulde forspilde de gode Absigter, som Kongen af *Sverrig*, siden jeg forlod ham, har ladet see i sine Breve til mig, og som *Deres Majestæt* selv i sine Breve har viist, for at forskaffe et Rige Roelighed, som vil have *Deres Majestæt* at takke derfor. Ambassadeuren Monsieur *de Lombres* kand give Underretning om Tingenes Tilstand, som og om alt hvad der kand have Hensigt til denne sag. Jeg kan forsikre, at jeg er med respect &c.

Brev fra hr. Grev **Oxenstierna**, Befuldmægtiget Minister af **Sverrig**, af d. 25 April 1659.

Min Herre !

Jeg har med Glæde erholdet *Deres Excellences* Breve af den 23de udi denne Maaned fra *Danzig*, og har med megen Fornøyle erfare, at *Deres Excellence* havde fundet for godt at bryde dem jeg skrev til Monsieur *de Lombres* den 19de i denne Maaned, som samme ikke indholdt andet, end hvad jeg jo gierne vilde, at *Deres Excellence* skulde vide, nemlig Freden angaaende, og seer jeg deraf, at De har vildet betiene sig af denne Leylighed til at sætte imellem os en brevvexling, som jeg saa meget ønsker, saasom den kunde være nyttig, ja tør endog sige fornøden til mit Forsæt at udføre.

Hvad *Deres Excellences* Reyse til *Marienburg* angaaer, som De er færdig at tiltræde, da fornøyer jeg mig over samme, saa meget desmeere, som jeg formedelst Dem kand faae Efterretning om mine Herrer Medcolleger og de publiqve Sager. Jeg har spurgt, at *Hans Excellence* Monsr. *de Lombres* er kommen tilbage til *Warschou*, og gjør det mig ondt, at jeg ikke kunde faa ham i Tale under Veys. *Deres Excellence* melder, at vilde skrive ham til, jeg vil da indstændig bede samme ved den Leylighed at røre noget om de Polske Poster, som skulde udfærdiges fra det Polske Hof for mig og mine Medcolleger, til vores reyse til *Marienburg*, paa det han kunde drive paa, at de maatte snart expederes; Jeg beder Dem endnu meget indstændig herom, allerhelst da jeg af Kongen min Herre er beskikket til at være med ved Fredsforhandlingen, og følgelig maa med Fortrydelse ligge saa længe leedig og uden Forretning, da jeg kuns er kommen her for at gjøre Ende paa Krigen, og og dog maa være som en ørkesløs Tilskuere til de publiqve Sager. Det er mig en behagelig Tidende, at mine Herrer medcolleger lave sig til *Deres* Reyse og kunde jeg, som De selv behage at melde, faaet adskillige andre Ting at vide, dersom de havde havt Chifres, hvorfor jeg og herved sender dem nogle, med Begiæring, at *Deres Excellence* vilde betiene sig af dem, det meeste mueligt er, i alle sine Breve, og, om skee kand, at besøge mig paa Reysen, hvilket jeg hiertelig ønsker. Imidlertid beder jeg Dem være forsikret om min underdanige Tienstfærdighed. *Grauden* den 25 April 1659.

Paa samme Tid gav jeg mig den Ære, at skrive Kongen af **Sverrig** følgende Brev til.

Allernaadigste Konge !

Det maae være *Deres Majestæts* befuldmægtigede Ministres Sag at indberette Underhandlingens Tilstand i *Polen*, saasom den af Monsieur *Akasia* derom givne Rapport har været dem tilfælles med mig, uden at noget er bleven fortiet som kunde være *Deres Majestæt* Magtpaaliggende at vide, da jeg ingenlunde tvivler om *Deres* Nidkiærhed, og at de jo, naar de forestiller den Feyl, som de meene at finde i det Frieleyde, og saa tilkiendegiver hvorledes det Polske Hof nu er sindet, hvorom de nøye er underrettede, da jeg og haaber, at *Deres Majestæt* gjør sig saadan Betænkning derom, som denne vigtige Omstændighed udkræver. Jeg tilstaar, *Allernaadigste Konge!* At jeg har forundret mig lige saa meget, som de Herrer Fuldmægtige, derover at man bestandig bliver med saadanne Vanskeligheder, som kun angaa Indgangsartiklerne, og det fortryder mig meget, at dette skal hindre os fra at reyse med hverandre til Preussen, for at handle om Hovedsagen, da man forsikrer os, at *Deres Majestæt* derved skulde faae ald den Fyldestgiørelse, som forlanges. Hvorom jeg og er forsikret, da Sammes gode Hensigter og Nøysomhed er mig bekiendt, og jeg stadig troer, at *Deres Majestæt* ikke engang kand vakle. Foruden dette er det *Polens* Fordeel at svare dertil, som man kand slutte af den nøye Rapport vi derom have faaet af Hr. *Akasia*, hvilken bevæger mig til at fortsætte min Reyse, som jeg haaber skal ikke blive frugtesløs. Jeg vil derfor, *Allernaadigste Konge!* Begive mig paa Reysen til *Danzig*, hvor Monsieur *de Lombres*, ifølge af sin Skrivelse, skal møde mig, og naar vi da der have talt med hinanden om Parternes Hensigt, vil jeg tage derfra lige til *Warschou*, hvis vi finde det fornødent til Underhandlingens Forfremmelse. Og dersom jeg seer, at dette er til ingen Nytte, vil jeg vende tilbage til *Sælland* hos *Deres Majestæt*, da jeg maaskee kand have bedre Lykke i *Danmark* end i *Polen*. Imidlertid da sender jeg Hr. *Bierman* mine Breve til

Kongen, min Herre, saa kand han af samme vise *Deres Majestæt*, at man intet efterlader til Deres Fordeele, som jeg og vil overlade til ham stykviis at berette alt hvad jeg har Ordre at lade Samme vide, paa det jeg ikke ved en unødvendig Igientagelse skal blive kiedsommelig. Jeg forsikrer at være med største Respect

Allernaadigste Konge!

Deres Majestæts

Underdanige &c.

De Herrer Fuldmægtige sendte mig efterfølgende fra **Stetin** af 17 May 1659.

Min Herre !

Det er til ingen Nytte her at igientage, hvor ivrig man alt i lang Tid har arbejdet paa at slutte Fred med *Polen*, efter Befaling fra *Hans helligede Majest. af Sverrig*, vores Allernaadigste Herre. Vi kand kræve *Deres Excellence* og Monsieur de *Lombres* til Vidne, at vi nu i fire Maaneder have ventet forgiæves her. Det er nu 8te Uger siden *Deres Excellences* Bortreyse fra *Stetin* til *Danzig*, da vi i den Tid have holdt ved at bede om og vente paa et forbedret Pas. Vi ville ikke klage over den Tid vi anvende paa een saa vigtig Sag, ihvorvel saadan Forhaling ikke er behagelig, hvis vi kuns kunde høste de Frugter deraf, som vi vente os. Men det synes den *Kongelige Majestæt* uanstændigt at spille saa megen Tid paa frugtesløse Begiæring. Vi vide ikke hvad der paa vor Side kand hændes. Men ikke dismindre for at betage vore Fiender ald Anledning til at klage over os, saa oppebie vi endnu en lykkelig Udgang og de Tings Fuldbyrdelse, som vi i vore første Breve og Fortegnelser have begiært. Vi bede meget indstændigen *Deres Excellence* vilde reent ud og oprigtig lade os vide, om vi kan gjøre nogen vis Regning paa, at der med det første udfærdiges os et rettet og forandret Pas, og om *Polen* vil udstæde Fuldmagterne i en saadan Form, som man har forlangt dem. Vel veed vi at en Meglere ikke bør tage noget Parti, men vi ere ikke heller uvidende om, at det er hans Pligt, at forsvare efter Billighed den af Parterne, som han seer ubilligen at behandles, og som ikke nyder den Ret, ham tilkommer.

Vi have erfaret at der selges i *Warschou* et Manifest under *Hans helligede Majestæt*, vores allernaadigste herres Ministres Navn; Men *Deres Excellence*, som tilfulde kiender os, kand snart see, at det ikke er fra os, som vi og aldeles ikke kiendes ved samme, men erklære det for falskt og understukket. Vi bede *Deres Excellence* ved forefaldende Leylighed for alle at bekiendtgjøre, at dette Rygte er kuns en blot opdigtet Snak. Vi befale *Deres Excellence* Gud. *Stetin* den 17de Dag i May 1659.

Et andet Brev fra De Herres Fuldmægtige af 24 May 1659.

Min Herre !

Vi tvivle ingenlunde paa, at jo Deres Excellence har erholdet vores Skrivelse af 17de hujus. Vi spurgte i Fredags med Glæde, at det længe ventede Pas var paa nye bleven udfærdiget og fattede vi samme Tid det Forsæt at reyse til *Wollgats*, for der at gaee om Bord, saa snart de dertil fornødne Skibe ankomme; Men dog have vi uformodentlig faaet en Copie deraf, hvori man ikke alene har udeladt alles vores Værdighed og Character, men endog hverken nævnet Datum af Dag eller Maaned. Altsaa see vi lettelig at man kun søger at opholde os, hvis ellers Copien er ligelydende med Originalen: Og, som det Embede vi betiene, og den Iver vi have for Kongens, vores Herres Tieneste, ikke længere kand taale, at man saa foragteligen behandler *Hans Majestæt*, og driver Spot med Hans Ministres Caracteer, saa bede vi, at *Deres Excellence* ikke vilde tage det fortrydelig op, at vi hverken mundtlig eller skriftlig lade Samme noget vide, førend vi have indhæntet Kongens Villie, angaaende denne saa usædvanlige, som uformodentlige Hændelse: Vi bede Gud at holde *Deres Excellence* i sin hellige Varetægt. *Stetin* den 24 May 1659.

Følgende Brev skrev jeg til Dronningen af *Polen* den sidste May 1659.

Jeg skriver disse Linier til *Deres Majestæt* for at forsikre Samme om min Respect og tillige indstændig at bede *Deres Majestæt* vilde lade udfærdige de Frieleyde saaledes, som de i alle Ting bør være, da *Deres Majestæt* har behaget at tilstaa dem saaledes, som jeg har begiæret dem, for at komme til et forliig, hvilket ikke lader sig gjøre uden en Forsamling, og denne skeer ikke uden Frieleyde. Jeg skriver udførlig til Monsieur *de Lombres*, bedende *Deres Majestæt* vilde befale Cancelliet at gjøre Tingene saaledes, som *Deres Majestæt* ønsker, paa det man siden kunde see Middel til at slutte Freden, og *Deres Majestæt* kunde nyde den Ære at have forskaffet *Polen* Roelighed: Da jeg ingenlunde tvivler paa, at naar *Deres Majestæt* har befordret Indgangsartiklerne, som skeet er, Samme jo ogsaa finder Udveye til at fuldføre det, som saa lykkeligen er begyndt; og er jeg vis paa, at, hvis man først bliver forsamlet, saa faaer det gandske vist saadant Udfald, som *Deres Majestæt* ønsker, hvorved da samme vil blive kronet med Ære og velsignet af sit Folk. Jeg beder *Deres Majestæt* at troe at jeg skal anvende all min Omhue og Flid hos Kongen af *Sverrig* og hans Ambassadeurer for at faa dette gode Forehavende sat udi Værk, og for at vise *Deres Majestæt*, at jeg er med all Respect &c.

Brev fra Hr. grev **Oxenstierna**, befuldmægtiget Svensk Minister, af d. 26 May 1659.

Min Herre !

Det var mig en behagelig Tidende af *Deres Excellences* Skrivelse af 20 hujus at erfare, at samme havde sendt de Frieleyde, og, omendskiønt man siger, at de endnu mangle noget, saa haaber jeg dog, at Hr. *Salomon*, som *Deres Excellence* har sendt til *Warschou*, kand føre den Sag til fuldkommen Rigtighed, og har jeg derfor besørget Skifter for ham lige til *Thorn*, paa det han hastigere kunde komme frem. Hvad den Reyse angaar, som *Deres Excellence* har foretaget sig til *Stetin* for at tale med Ambassadeurerne, mine Herrer Medcolleger, da kand jeg ikke ansee den for andet, end et Beviis paa Deres Tilbøyelighed og Omsorg for Freden at befordre, hvilket vil gjøre

Deres Navn anseeligt hos Efterkommerne. I øvrigt takker jeg ydmygst *Deres Excellence* for Deres Godhed i at erindre sig den forefaldende Leylighed, for at faae Brevene befordret til Sælland; Thi, lige saa meget, som jeg frygter for at vove mine Breve i den Fare, som veyenes Usikkerhed fører med sig, saa meget længtes jeg og efter at komme til *Marienburg*, for der at sætte Brevvexlingen paa en sikker Fod. *Deres Excellence* har givet mig god Forhaabning om at kunde gjøre denne Reyse, ved Deres sidste Brev, hvorudi mig tilmeldes, at Ambassadeuren, Monsieur *de Lombres* ved det Polske Hof har begiært et Pas for mig, og har han derved giort mig en stor Fornøjelse. Jeg beder endnu paa nye *Deres Excellence* meget indstændigen, at samme ved alle forefaldende Leyligheder vilde mage paa, at man med snarreste vilde udfærdige fritleyde for mig, at jeg kunde reyse herfra. Intet videre, end jeg vil ønske *Deres Excellence* en langvarig og bestandig Helbred &c.

Følgende Brev skrev jeg til de Svenske Herrer befuldmægtigede Ministre, fra **Danzig** den 8 Junii 1659.

Mine Herrer !

Da jeg har hørt hvad der siges i Egnen, siden jeg skrev mit sidste af 5te hujus, saa har jeg holdt fornødent at lade *Deres Excellencer* vide, at det var at ønske her var nogen paa deres Vegne, indtil det Frieleyde kunde blive bragt i Rigtighed, da jeg frit ud maa lade *Deres Excellencer* vide, at næsten alle mennesker ere af de Tanker, at *Deres Excellencer* kun Skrømteviis og ikke alvorligen ønske Fred. Jeg længes efter at tale med Monsieur *de Lombres* og *Deres Majestæter* af *Polen*, for at kunde føre dem paa andre Tanker, og overbevise de Vantroer om den Sandhed, at det alene kommer an paa at samtykke, hvad der hører til Indgangsartiklerne, og det som *Deres Excellencer* forlanger for at komme til Ende med Sagen; thi da kand man erfare, hvem det er, som ikke vil have Fred. Jeg er &c.

Til de samme den 11 Junii 1659.

Mine Herrer !

Nyelig erholdt jeg et Brev fra Monsieur *de Lombres*, som han skriver mig til fra *Thorn*, hvori han beretter, at han agter sig hid til mig. Monsieur *Akasia* reyser ham i Møde paa mine Vegne i Morgen, for at tale med ham om det, som endnu foraarsager Mangel i Tingene, og forvolder, at *Deres Excellencer* ikke med Føye kand begive sig til *Preussen*. Jeg seer nok af hans Brev, at han ikke veed af nogen Feyl i det Frieleyde at sige. *Deres Excellencer* maa være forsikrede om, at jeg intet skal efterlade til Sagens Fremgang, og hvis der ved intet er at haabe, da at begive mig herfra, hvorom jeg da skal give Dem Efterretning; Men jeg vil haabe, at alting med Guds Hielp skal gaae vel, trods dem som ville hindre det, hvilket jeg ønsker, samt at de vilde troe mig at være &c.

Angaaende det Frieleyde, som man sendte mig fra Polen, skrev jeg Kongen af **Sverrig** saaledes til fra **Stetin** d. 12 Junii 1659.

Stormægtigste Konge !

Jeg Tvivler ikke paa, at jo *Deres Majestæts* befuldmægtigede Ministre have indberettet, at jeg nu har faaet det Frieleyde i god og tilbørlig Form, saavel Henseende til Titlerne, og Seglene, som i Almindelighed til alting, undtagen, at de meene der skulde findes noget af *Sverrigs* Vaaben, og at de havde seet en Løve og en Krone i det Skildt, hvorudi Rytteren staaer, hvilket er det *Lithauiske* Vaaben. Jeg har tænkt ligesom De, efterdi jeg kiender Deres Oprigtighed, og veed, hvor alvorligen *Deres Majestæt* ønsker Freden, og at de, for samme at slutte, maatte komme til *Preussen*; Men, saasom jeg skal skrive til dronningen af *Polen*, for at besvare den Skrivelse, hun bærede mig med, da det Frieleyde blev mig tilsendt, udi hvilken denne Dronning har den Godhed at forsikre mig, at hvad Feyl deri tilforn var begaaet, havde allene været Copiistens Forseeelse, at hun nu havde ladet det forandre, og at jeg derpaa kunde love alting. Jeg skal da bede hende, at siden hun har behaget at lade rette, hvad der fattedes paa Titlerne, hun da ogsaa vil lade Seglet forandre, hvis saa er, at derudi virkelig findes noget af *Sverrigs* Vaaben. I samme Hensigt skriver jeg til Monsieur *de Lombres*, og har jeg, for at stille mig selv tilfreds, vildet forevise en Signetstikkere og en Malere bemeldte Skildt, for at erfare, hvad det var. Hvad de haver fundet deri, sender jeg *Deres Majestæt* herhos, og har tillige skikket en Copie deraf til *Deres Majestæt* af *Polen* og en til Monsieur *de Lombres*, paa det de kand undersøge det, og sende mig det Frieleyde uden nogen Feyl. Jeg har holdt for, at jeg saaledes burde gaae til Værks, for at frie min Samvittighed og ikke have noget Ansvar for nogen Hændelse i een så vigtig Sag, og fornøyer mig over, at have bragt det saa vidt, at der nu ikke er meget i Veyen, som kand forhindre Parterne i at forsamles. *Deres Majestæt* vilde nu herom giøre sig saadanne Betænkninger, som samme finder for godt, og, om De behage, befale sine Ministre, hvad *Deres Majestæt* synes tienligt at være i denne Begivenhed, da jeg ikke tvivler paa, at hvis det først kommer til en Samling, Freden jo skal faae en lykkelig Fremgang, da Parterne paa begge Sider ønske det, saa vidt man kand slutte af *Deres Majestæts* og det Polske Hoffes Opførsel. Jeg skriver denne Sag angaaende hvad jeg bør skrive til *Deres Majestæter* af *Polen*, saavel som til *Deres Majestæt*, paa det man ikke skal have nogen aarsag at klage over min Omgang; Og, har jeg ikke den Lykke at udrette noget ved min Underhandling, saa har jeg dog den Fordeel, at vise heele Verden mine Gierningers Oprigtighed, og at jeg i mit Embede har handlet med all Ære og Redelighed; hvorm jeg beder *Deres Majestæt* at være forsikret, og at jeg er med all Respect &c.

Brev fra Hr. Grev **Magnus de la Gardie**, fra **Stetin** den 14 junii 1659.

Min Herre !

Af *Deres Excellences* Brev til os af 17 hujus, have vi med megen Fornøvelse erfaret sammes lykkelige Ankomst til *Danzig*, og at De har draget omsorg for at lade Monsieur *Akasia* reyse til *Warschou*. *Deres Excellence* bliver bestandig ved paa saadan Maade at viise hele Verden Deres Iver og Nidkiærhed for et Værk, som De hidtil med saa stor Berømmelse har arbejdet paa, og intet kand

betage os det haab, vi have om dets lykkelige Fremgang, saa fremt ellers *Polen* har samme Tanker og Tilbøyeligheder til freden, som vi. Men, for at undgaae all Sendrægtighed og Forhaling, da synes os, det kunde være tienligt at forevise Hr. Grev *Oxenstierna* det Frieleyde, førend det sendes til os, saasom han er fuldkommen underrettet om Kongens, vores Herres Villie og om de Formalitæter, som *Hans Majestæt* ved bemeldte Frieleyde vil have i agt taget, at han altsaa strax kand mærke om det har nogen Mangel, da det i saa Fald ikke behøves at sende dem hid. Vi bede indstændig *Deres Excellence* at vedligeholde os sin Velvillighed, og troe at vi Sandhed er

Min Herre!

Deres Excellences

ydmygste og hengivne Tienere,

Magnus de la Gardie.

Og ved Siden stode disse Ord: ”*Deres Excellence* vilde ikke fortrydelig optage, at Hr. Grev *Slippenbacks* Fraværelse og Hr. Præsident *Gyldencloes* Upasselighed forhindrer dem fra at underskrive.”

Til Dronningen af **Polen** skrev jeg d. 14 junii 1659. følgende Brev:

Deres Majestæt !

Den Skrivelse, som *Deres Majestæt* beærede mig med den 27 May, har jeg erholdet ved det Bud, som jeg havde sendt til Monsieur *de Lombres*, og med hvilket jeg gav mig den Frihed at tilmelde ham, at *Deres Majestæt* havde behaget at lade rette de Feyl, som fandtes ved det Frieleyde, og, som venteligt ere alene komne af Copiistens Forseelse, saasom *Deres Majestæt* har ladet det saa hastig ændre. Nu synes de Svenske Herrer Ambassadeurer at i det Skildt, hvori Rytteren staaer, findes noget af Sverrigs Vaaben, som kunde betage Seglet sin Kraft. Jeg har ikke vidst hvad jeg skulde svare dem derpaa, men har forsikret dem, og giver min Erklæring grundet paa *Deres Majestæts* Retsindighed, at dersom de vilde kuns have begivet sig til *Preussen*, kunde Polske befuldmægtigede Herrer Ministre forsikre dem om, at der intet var i Kongens af *Polens* Vaaben, som kunde være Kongen, deres Herre, ufordeelagtigt; Jeg har og erklæret for dem, at *Deres Majestæt* har behaget at lade mig vide, at jeg skulde faae det Frieleyde saaledes, som jeg har begiært det, og at jeg derpaa kunde love alting. Jeg tvivler ikke om, at de Svenske Herrer Ambassadeurer, som jeg veed, have Ordre uden Forhaling, at begive sig til *Preussen*, jo ogsaa foretage denne Reyse. Maaske de allerede have faaet det Frieleyde saaledes, som de begiære det. Jeg seer af et af deres Breve, at De ikke vil forsømme et Øyeblik, for at tage til *Preussen*, da de i den Henseende ikke bie efter andet, end en Expresser, som De have sendt til *Rostok*, for at besørge Reysens Sikkerhed til *Danzig*, saasom Seyladsen ikke er saa aldeles sikker formedelst Caperne i Østersøen. *Deres Majestæt* maa altsaa ikke lægge dem det til en Efterladenhed, eller slet Hensigt, om deres Reyse forhales noget, da jeg kand forsikre *Deres Majestæt*, at De selv ikke forsinke sig et Øyeblik deri, saasom Kongen af

Sverrig har Freden lige saa kiæer, som *Deres Majestæt*, hvilket jeg ønsker, som og at *Deres Majestæt* vil være forsikret om, at jeg er med Respect &c.

Paa samme Tiid, nemlig den 14 Junii 1659. skrev jeg følgende til Monsieur **de Lombres**.

Min Herre !

De vil maaske forundre sig noget, naar de erfarer, at det sidste Frieleyde, som jeg tænkte var gandske rigtig, har dog nogen Feyl, som de skal faae at see: Herudover beder jeg dem, min Herre! selv at vilde reyse til Warschou, for at faae det saaledes udstædet, som sig bør, og for at erfare, hvorfor man gjør saa mange forandringer. Jeg tvivler ikke om, at det jo kommer fra Cancelliet; Saa vilde de og erkyndige sig om, hvad det lidet Skildt betyder, som findes i det *Lithauiske* Vaaben, og som de Svenske Herrer Ministre indbilde sig at være det Svenske Vaaben. De kand see, min Herre! hvad jeg skriver til Dronningen af *Polen*.

Jeg har ladet samme Skildt gjøre saa godt, som skee kunde, for at sende dem det, paa det man og kunde faae det at see udi *Polen*. Jeg skikker det og til Kongen af *Sverrig* for at lade ham see, at det er ikke hans Vaaben. De kand lettelig forestille sig, min Herre! at det ikke er en stor Fornøjelse, at have reyst saa ofte fra *Stetin* til *Danzig* i Frost og Sne for een og den samme Sags skyld, og dog see, at det ikke faaer saadant Udfald, som vi havde Aarsag at haabe. Jeg beder dem, min Herre! eftertrykkeligen at vilde have Omsorg herfor, og, hvis det ikke hielper, saa maae man endnu ikke tænke paa denne Fred; Men dersom de naaer det, som man haver Aarsag at troe, siden Dronningen af *Polen* har forsikret mig, at jeg skulde faae det Frieleyde saaledes, som jeg har begiært det, og de Svenske Fuldmægtige da ikke reyse til *Preussen*, saa snart de have faaet det i god og tilbørlig Form, uanseet de saa ofte have lovet mig det; Saa vil sligt gandske vist foraarsage, at det Polske Hof bliver betænkt paa andre Midler, ja samme faaer den Fordel at lade hele Verden see sine oprigtige Fredstanker, da det har giort alt hvad fornødent kunne være for at erholde Fred, og udgive, alt hvad man har forlangt, for at befordre Samlingen. Jeg beder dem at troe, at jeg fuldkommen er &c.

Brev, som de Svenske Fuldmægtige skreve mig til fra **Stetin** den 14 Jun. 1659.

Min Herre !

Vi tvivle ikke paa, at jo *Deres Excellence* har faaet vores Skrivelse af den 7 hujus. Vi havde med Glæde erholdet den Tidende, at det Frieleyde var udstædet, og vi havde derpaa besluttet at begive os til *Wolgast*, for der at gaae om Bord, men, da vi i Dag ved en Copie deraf have seet, at man derudi havde udelukt ikke alleeen Værdigheden og Titelen af en iblant os, saa er det læt at see, at, hvis Originalen stæmmer overeens med Copien, man ikkun vil drille os, hvilket vores Embede og Character ikke tillader os at taale. Vi bede da, at *Deres Excellence* ikke vilde fortryde derpaa, om vi ikke besvare Deres Brev, førend vi have indhentet Kongens, vores Herres Tanker angaaende denne Hændelse, som vi aldeles ikke havde været os forventende. Vi bede Gud, at han &c.

Brev fra Dronningen af **Polen** fra Warschou den 16 Jun. 1659.

Min Hr. Ridder af Terlon!

De kand erfare af Monsieur *de Lombres*, hvad her ved Hoffet passerer, og hvad Vanskeligheder der møde, som burde nøde de Allierede til ikke at opsætte Deres Samling. Hvis de Svenske, ligesom vi, holdt fore, at Freden var dem tienlig, saa burde de efter Billighed befordre alting, som man her har giort. De kand have seet af mit sidste Brev, hvor bekymret jeg er, og at samme Bekymring er grundet paa Ret og Billighed, da jeg har haft stor Lyst til at følge Kongens, Deres herres Raad, som jeg kiender at være got og tienligt for for *Polen*. Men, dersom de Svenske vil trodseligen blive ved udi deres Seendrægtighed, saa erklærer jeg reent ud, at jeg bliver nødt til at bruge en anden Omgang, og slaae mig til det Partie, som stedse ønsker at ligge i Krig med dem. Det vil sandelig gjøre mig ondt, men fornødenhed udkræver det. Jeg beder Dem indstændig at hielpe mig, at jeg ikke skal falde til saadan Yderlighed. Til den Ende er det fornødent, at Kongen af *Sverrig* udgiver saadanne Fuldmagter, som man ønsker, for at hæve alle Paaskud, og at han kun paastaaer hvad Ret og Billighed kand medføre. Dette siger jeg dem, paa det de ikke skal lade sig afspise med unyttig Snak. Dersom Kongen af *Sverrig* vil have Fred, saa lad ham slutte den strax, hvilket kand være ham selv til Fordeel lige saavel som *Polen*; thi jo mere han tænker, at man forhindrer den, jo mere burde han attraae den. Dersom hans andre Fiender ikke fandt deres Regning ved at faae ham til at vedligeholde Krigen, saa anvendte de ikke saa mange Kunstgreb i den Henseende. Jeg, som et Fruentimmer, har Lyst til Roelighed, og, som en Christen ønsker jeg det arme Folk Lyse, og *Polen* fred. Jeg beder Gud, min Hr. Ridder af Terlon, at han vil have dem i sin hellige Beskiærmelse.

Lousia Maria, Dronning.

Monsieur **de Lombres** Brev til mig, skrevet fra **Warschou** den 18 Jun. 1659.

Det, som De i deres Ærede af 7de hujus tilmelder mig, at de Svenske Herrer Fuldmægtige havde besluttet at reyse til *Wolgast*, for derfra at gaae til Skibs til *Preussen*, har giort meget til at hindre det Forsæt, som de med Hæftighed paastod at skulde sættes i Værk, som ere imod Freden. Det er ikke det alene, jeg vil sige dem, eller hvorfor jeg saa meget længes efter at tale med dem, jeg har endnu langt vigtige Ting at meddeele. Jeg venter at reyse herfra i Begyndelsen af indkommende Uge, hvis jeg med den Post, som kommer sidst i denne, faaer de Herrer Fuldmægtiges Afreyse at vide. Jeg reyser endog gierne i denne Dag, dersom jeg var vis paa, at de bleve ved det Forsæt, og dersom jeg ikke befrygtede, at de endnu skulde sætte Reysen op, indtil det Frieleyde bliver dem leveret. Jeg seer ikke, at man i det Frieleyde kand mærke nogen Feyl, eller finde det Svenske Vaaben. Jeg har nøye betragtet det, og da jeg lod som jeg vilde bære Tvivl derom, og forestilte, at paa det sted, hvor de meener, syntes der at være noget, blev saadant meget ilde optaget, som man vilde udsøge Vanskeligheder, hvor ingen er, for at undgaae den foreslagne Tractat: hvilket nær havde forvoldt, at man blindt hen havde fulgt de Forslag og Tilbud, som her giortes, i Fald man vilde fortsætte Krigen, hvilke og virkelig vil blive antagne, dersom de Svenske Herrer Fuldmægtige

ikke skynde sig at komme, for at til intet gjøre de Tanker, man her har søgt at indprænte om deres Opførsel og den Mistanke her gives om Fremtiden, dersom man vil gjøre Vanskelighed i Ting af ingen Vigtighed, hvori dog *Polen* har ladet sig overtale til alt hvad man har begiært. For Guds Skyld, min Herre, forhindrer saa meget mueligt er, at saadan Ulykke ikke skulde træffe ind, og, at de, som hindre vores Underhandling, ikke skulde faae den Fornøyelse at have kuldkastet den. Man forsikrer mig, at der aldeles ikke er noget af det Svenske Vaaben i det *Lithauiske* Skildt. Naar de har seet, at de Polskes og Allieredes Fuldmagter ere som de bør være, saa beder jeg dem indstændig at lade de Svenske Herrer Fuldmægtige det vide, og at anholde hos dem, at der heller intet maatte fattes i deres. *Polens* Allierede have mærket, at, ihvorvel de ere nævnede udi de Kongel. Svenske Commissariers Fuldmagter, saa er dog ikke derudi dem noget nøyagtigt tilstaaet, som de formeene burde have skeet, og derfor æske deres Forandring. Naar jeg har den Ære at tale med dem, skal jeg nærmere oplyse denne Post og tillige fortælle dem de Dyster jeg har maattet udstaae, for at forvisse dette Hof om *Sverrigs* gode Intention, hvori jeg har grundet mig paa det de derom har skrevet til Dronningen af *Polen* og til mig, haabende, at det ikke kommer overeens med Sandhed. Jeg er fulkommen &c.

Brev fra Dronningen af **Polen** fra **Warschou** den 19 Jun. 1659.

Min Hr. Ridder af Terlon !

De skulde ikke kunde tro med hvad Utaalmodighed jeg seer de nye Vanskeligheder, som de Svenske have giort, og den Seendrægtighed de vise, i Henseende til deres Reyse til *Preussen*. Sandelig, hvis det ikke havde været i Betragtning af den Omsorg, som *Frankerig* har for denne Fred, saa havde jeg ladet alting fare. Jeg gjør mig en usædvanlig stor Umage for at lade opsøge et Segl, som ingen veed af at sige. Hvis de Svenske da ikke blive fornøyede, saa blive de det heller aldrig, og de see nok, at Polakkerne ere eenfoldige og uden Renker; Og derefter erklærer jeg intet meere at ville høre tale om nogen Ting, hvad det end maatte være, som sigter til nogen Tractat med dem, efterdi jeg ikke kand begribe de Vanskeligheder, som de gjøre. Og, dersom de Svenske Befuldmægtigede ikke ere til Sinds at befordre Fredsforhandlingerne, saa skal de snart blive brudte, besynderlig, de som de ikke medbringe en Fuldmagt, saavel for *Polen*, som for de Allierede, uden hvilken ingen Underhandling bliver foretagen. Jeg vilde ønske at de snart maatte komme tilbage. Jeg beder Gud, min Hr. Ridder af *Terlon*, at han &c.

Til de Svenske Herrer Fuldmægtige skrev jeg den 19 Junii fra **Danzig** dette Brev.

Mine Herrer !

Da Posten fra *Warschou* ingen Breve medbragte fra *Deres Excellencer* enten til Monsieur de *Lombres* eller mig, saa har min Medcollege med Føye meent, at man intet Godt havde at tilmelde Dem. Han befrygter, at naar man paa Riigsdagen til *Warschou* har seet, hvor sikker det Frieleyde, efter *Deres Excellencers* Forlangende er, og at De dog ikke berede sig paa at reyse til *Preussen*, at

Polakkerne da skal blive bestyrkede i den Mistroe, de have fattet, at nemlig *Sverrig* ikke vil have Fred, men søger allene at sætte Ueenighed imellem de Allierede. Monsieur *de Lombres* har nyelig faaet brev fra *Warschou* som viser, at de Vanskeligheder, som *Deres Excellencer* have giort, angaaende det Frieleyde, have foraarsaget stor Allarm sammesteds, og givet Fredshaderne i dette Rige store Fordeele: Hvorudover Monsieur *de Lombres* i Morgen begiver sig paa Reysen, for med mueligste Hastighed at komme til *Warschou*, paa det han, saa vidt mueligt, kand at forekomme, at man ikke der hovedkulds skal beslutte noget, i den Tanke man har, at Freden med *Sverrig* er ugiørlig, formedelst den Seendragtighed, som *Deres Excellencer* vise i at reyse til *Preussen*. Han lader og det Frieleyde udfærdige i sin tilbørlige Form, om det ikke alt er skeet, som jeg troer, siden Dronningen af *Polen* har forsikret mig derom, hvilket forvolder at jeg bliver her, paa det jeg i Fald denne Prinsesse sender mig det, kand sende Dem samme, for ikke at spilde Tid i *Stetin*, paa det *Deres Excellencer* med snarreste kand indfinde sig paa Forsamlingsstædet. Som de vide, at det kunde være tienligt for Sagerne, at de vare der, saa vilde De giøre sig herom de fornødne Betænkninger: Men, saasom jeg troer, at De intet foretage sig, førend de erholde Tidende fra Kongen, Deres Herre, saa ønsker jeg, at han vilde give dem Leylighed at reyse til *Preussen*; thi, skeer det ikke, saa seer jeg forud, at saadan Seendragtighed vil kun forhindre Tractaten. Det skal ikke feyle paa Monsieur *de Lombres* Flid eller paa min Lyst, at jo Forsamlingen skulde gaae for sig og faae en god Fremgang, da vi begge have udtrykkelig Befalning fra Kongen, vores Herre, ikke noget Øyeblik at forsømme det som kand tiene til Fred imellem disse tvende Kroner. I hvorvel *Deres Excellencer* ikke melder mig at vilde forlade *Stetin*, saa bliver jeg dog ved at forsikre Monsieur *de Lombres* og *Deres Majestæter* af *Polen* om Deres redelige Hensigt, og at, hvis Samlingen kun først faaer taget sin Begyndelse, skal det ikke feyle paa Kongen af *Sverrigs* Side, at jo Freden bliver sluttet. Jeg ønsker det af mit Hierte, og at Deres Excellencer vil troe mig &c.

Fra **Stetin** skrev jeg Dronningen af **Polen** følgende Brev til den 21 Junii 1659.

Deres Majestæt !

Jeg skriver disse Linier for at berette *Deres Majestæt*, at de Svenske Herrer Ambassadeurer ere meget vel fornøede, og Deres Majestæt høytforbundne for den Godhed og Omsorg Samme har havt i at lade saa hastig forbedre den Feyl, som fandtes ved det Frieleyde. Jeg veed at de have skrevet Kongen, deres Herre til derom, i de Tanker, hvilke ikke kand hindre, at jo Sagerne kand komme til Endelighed; men kand endog fastsætte den Fortroelighed, der er saa fornøden i en Sag af saadan Beskaffenhed. Jeg er med respect &c.

Da alle disse Ting vare bragte i Rigtighed, sendte jeg Bud til de Svenske Gesandter, som vare i **Stetin** for at erfare, hvad de videre forlangte, hvilket de indberettede Kongen, deres Herre, og, som Kongen af **Sverrig**, efter at med saa slet Lykke havde bestormet **Kiøbenhavn**, holdt for, at det ikke kunde være ham skadeligt at have en Ambassadeur fra **Deres Majestæt**, som kunde være Midlere. Denne Tanke bevægede ham til at forlange mig hos sig, herom gav han Ordre til sine

Ambassadeurer, som vare i **Stetin**, og skrev mig til, for at lade mig, paa Hans Vegne vide, at jeg kunde gjøre ham en Fornøjelse ved at begive mig til **Danmark** igien: Dette deres Brev fik jeg i **Danzig**, hvorfra jeg begav mig hen at besøge Prinz **Adolph** i **Marienburg**, som ligger kun 6 Miile derfra. Kongen af **Sverrig** havde sat ham som Gouverneur over det Kongelige **Preussen**, og giort ham til sin Generalissimus. Han sagde mig, at han havde faaet Breve fra Kongen af **Sverrig**, hvori han bad mig komme til sig; herudover begav jeg mig igien til **Danzig**, hvor jeg lod Mareschal **Königsmarck**, som sammestæds holdtes fangen, complimentere, og lod ham tilbyde alt det som stod i min Magt, saasom jeg ikke selv kunde komme til ham.

Jeg lod da udtakle en Galioth, satte Fransk Flag paa samme og gik paa den under Seyl til **Danmark**. Da jeg reyste fra **Danzig**, som det Stæd, hvor jeg havde opholdt mig, nød jeg megen Høflighed af Stadens Borgemestere og Gouverneur, hvilke lode mig hilse af alle deres Fæstninger.

Endskiønt Havnen paa den Øe **Bornholm** er vanskelig, ja endog farlig at komme ind i, blev jeg dog nødt til der at kaste Anker, saasom Vinden var mig imod.

Imedens jeg laae i denne Sikkerhed, nærmede en Dansk Caper sig til mit Skib og løsnede to Canonskud imod det, af hvilke det ene traf ind i Skibet. Derpaa forføyede han sig til mig, og, da jeg talte til ham, kiendte han mig, gik om Bord paa mit Skib, og gjorde mangfoldige Undskyldninger, forsikrende, at, dersom han havde vidst at jeg havde været derpaa, var det langt fra, at han vilde have skudt paa det, og tilbød han mig sin Tieneste i alt hvad han kunde, og at geleyde mig lige til det Stæd, jeg agtede mig til, hvorfor jeg takkede ham og gik derpaa i Land. Jeg spiiste om Aftenen hos Commandanten paa Øen, som beværtede mig det allerbedste han kunde. Dagen derpaa, som Vinden var god, gik jeg til Seyls igien, og kom to Dage derefter til **Cronborg** ved Sundet, endskiønt der var over 30 Tydske Miile til. Ikke langt fra **Kiøbenhavn** forefandt jeg 4 Danske Krigsskibe, af hvilke det foreste, som saae, at jeg ikke tog min Cours til samme Stad, løsnede adskillige Canonskud efter mig, for at faae mig til at bie, saasom han sluttede, at jeg agtede mig til de Svenske; men jeg havde saa god og stærk Vind, at jeg i et Øyeblik kom saa langt frem, at han ikke kunde naae mig, og kunde han ikke heller hastig nok faae hidset Seygl for at forfølge mig.

Samme Aften kom jeg i god Betids til **Cronborg**, hvor Kongen af **Sverrig** var, som jeg strax gik hen at hilse. Han tog meget gladelig imod mig, og fortalte mig alt hvad der var skeet siden min Bortreise. Men Hr. **Bierman** berettede mig tingene nøyere, og, at (efter det til **den Haag** giorte Forslag imellem **Engelland** og **Generalstaterne**, hvormed **Deres Majestæt** ikke befattede sig, uden for at befordre Freden i Nord) var der kommen et Engelsk Gesandtskab tillige med en Flode, som commanderedes af Admiral **Montagu**, for at balancere med den, som Hollænderne sendte tillige med deres Ambassadeurer. Dagen derefter sendte jeg bemeldte Hr. **Bierman** til **Kiøbenhavn**, for at bringe Kongen af **Danmark** det ene af disse følgende Breve, og Rigets Hofmester **Gersdorf** det andet. Hvori jeg meldte dem min Tilbagekomst og den Ordre jeg havde fra **Deres Majestæt**, at arbejde paa Freden af alle kræfter.

Brev til Kongen af **Danmark** af den 9de Julii 1659.

Allernaadigste Konge !

Den Attraae, som Kongen, Min Herre, stedse har havt til at see denne fordervelige Krig udslukt, og Freden i disse Lande stiftet, har drevet ham til at sende mig udtrykkelige Befalinger, at jeg igien med mueligste Hastighed skulde forføye mig hid igien, for at arbejde tillige med de Engelske og Forenede Provinziers Herrer Ministre paa dette nyttige Værkes Fremgang ifølge af den til *Den Haag* af de trende Stater underskrevne Tractat; Eftersom da Kongen af *Sverrig* allerede har erklæret sig at vilde træde til Underhandling med *Deres Majestæt*, saa sender jeg Dem Hr. *Bierman*, for at udbede mig Tilladelse til at indfinde mig hos *Deres Majestæt*, for at forsikre samme om min Respect, og erfare *Deres Majestæts* Tanker, denne Sag angaaende; Herom vil jeg vente *Deres Majestæts* Svar, og beder Samme vilde bevise mig den Ære, at troe, at jeg bestandig er saa erkjendtlig som jeg bør, for de Kiendetegn af Naade, som *Deres Majestæt* tilforn har bæret mig med, og at jeg med alle slags Respect er

Allernaadigste Konge!

Deres Majestæts

underdanige &c.

Til **Danmarks** Riges Hofmester.

Min Herre !

Da jeg sender Hr. *Bierman* til *Hans Majestæt* af *Danmark*, saa har jeg ikke vildet lade ham reyse, uden at give mig den Ære, at skrive *Deres Excellence* til, for at forsikre Samme om min Tienstfærdighed, og bede *Deres Excellence* at lade mig vide, om det kunde behage *Hans Majestæt* af *Danmark*, at jeg kom for at gjøre ham min Opvartning, og bevidne for samme Kongens, min Herres inderlige Lyst til at see ham i Fred og Roe. *Deres Excellence* veed hvor oprigtig jeg pleyer at handle: Jeg beder da samme at være forsikret om, at jeg stedse paa samme maade og med lige Ære skal gaae til Værks, og naar jeg taler med *Deres Excellence*, skal jeg vise dem, at *Hans Majestæt* af *Danmark* aldeles ikke handler imod sine Fordele, naar han ligeledes erklærer sig, som Kongen af *Sverrig* haver gjort, der reent ud har bevidnet, at han havde Lyst til Fred og til at følge det, som til *Den Haag*, i Henseende til denne Fred er bleven fastsat, hvilket *Deres Excellence* kand see af den Erklæring, han, denne Sag angaaende, har gjort. Hvoraf hele *Europa* kand see, at det ikke er Kongen af *Sverrigs* Skyld, om Freden ikke følger derpaa, hvilket vilde give ham anseelige Fordeele, som *Deres Excellence* forud kand slutte sig til. Dette beder jeg Samme vilde tage i Betænkning, og at fæste Troe til hvad Hr. *Bierman* siger, besynderlig naar han forsikrer, at jeg aldeles &c.

Jeg skrev og til de Herrer Ambassadeurer fra **Generalstaterne** til **Helsingør** den 9de Julii 1659.

Mine Herrer !

Eftersom jeg sender Hr. *Bierman* til *Kiøbenhavn*, for at tilmelde *Hans Majestæt* af *Danmark* min Ankomst her til Landet, og den Ordre jeg har fra Kongen, min Herre, om at forene mig med *Deres Excellencer*, og de Herrer Ambassadeurer fra *Engelland*, for tillige med Dem, at arbejde paa at faae den Fred i Stand igien, som vi ere Midlere af, ifølge af den imellem *Frankerig*, *Engelland* og *Holland* sluttede Tractat. Saa har jeg holdet for, at jeg ogsaa burde underrette *Deres Excellence* derom, og tillige forsikre samme, at det skal være mig en Glæde at blive bekiendt med Dem, og af alle Kræfter at understøtte den Flid, De anvende paa et saa nyttigt Værk. Det fortryder mig kuns, at *Deres Excellence* hidtil ikke have haft den Fremgang, som man kunde ventet, fordi *Hans Majestæt* af *Danmark* ikke har vildet give sit Minde til nogen besynderlig Tractat med *Hans Majestæt* af *Sverrig*. Jeg vil derfor indstændig bede *Deres Excellence* at giøre alt hvad de kand, for at overtale Kongen af *Danmark* til en lige saa føyelig Erklæring, som Kongen af *Sverrig*, og at De ligeledes saa vidt, som staaer til Dem, vilde søge at befordre den af de 3de Magter underskrevne Tractates Fuldbyrdelse. I den Henseende tvivler jeg ikke paa, naar *Deres Excellence* betragter Tingenes nærværende Tilstand og de fortredelige Følger, som kand flyde af Underhandlingens Forhaling eller Kuldkastelse, at jo *Deres Excellence* søger at overtale de Herrer Admiraler paa deres Floder til at rette sig paa deres Skibe aldeles efter bemeldte Tractat, og nøye at i agt at tage Stilstandens forlængelse, om hvilken de Herrer *Generalstater* have forenet sig med *Engelland*, ligesom og den Engelske Flode paa sin Side holder sig sligt efterrettelig, hvilket er det eneste Middel til at tilvejebringe et Forlig, og at naae det Maal, som de tvende Magter have foresat sig. Deres herrer Medcolleger, som her ere, har vel uden tvivl tilmeldt *Deres Excellence*, hvor hastig, og hvor reent ud *Hans Majestæt* af *Sverrig* har bifaldet den Begjæring, de have gjort ham om at samtykke i Tractaten, og det vilde være til Overflødighed her at forestille *Deres Excellence* de Uleyligheder, som *Hans Majestæt* af *Danmark* ufejlbarlig paadrager sig dersom samme bliver ved det engang erklærede Forsæt, helst da jeg er forsikret om, at *Deres Excellence* har gjort sig herom de fornødne Betænkninger. Jeg beder Dem troe, at jeg aldeles og med Høyagtelse er &c.

Kongen af **Danmark** beærede mig med følgende Svar:

Min Hr. Ridder af Terlon !

Af Deres Brev af den 9 Julii, som er bleven os leveret af Hr. *Bierman*, have vi erfaret den Attraae, som vores Broder, Kongen af *Frankerig*, deres Herre, har til at arbejde uden Afladelse paa et Forliig imellem os og Kongen af *Sverrig*, hvorfor vi takke ham. Vi kand ikke tvivle paa, at de jo saavel af de Breve vi have skrevet til den Engelske Admiral Monsr. *Montagu*, som af det vi have ladet de Hollandske Ministre vide, har erfaret, hvorledes vi ere sindede, angaaende dette Forliig. Ved disse Tanker blive vi paa samme Maade, som vi have tilkiendegivet, og bede dem giøre dertil, alt hvad De ved Deres Flid kand, og at være forsikret om vores gode Bevogenhed og Velvillighed. Givet paa vort Kongelige Slot den 14 Jul. 1659.

Friderich.

De Herrer Ambassadeurer fra Generalstaterne af de forende Provinzer svarede mig fra **Kiøbenhavn** den 11 Jul. 1659.

Min Herre !

Saasom vi med Glæde have erfaret af den Skrivelse, som *Deres Excellence* har behaget at sende os ved Hr. *Bierman*, at *Deres Excellence* lykkeligen er kommen her til Landet igien, for paa *Hans allerchristeligste Majestæts* vegne at arbejde tillige med os paa et saa godt og rosværdigt Værk, saa kand vi med megen Føye haabe paa et godt og forønsket Udfald paa denne saa vigtige Sag, eftersom *Frankerig* dertil værdiger at anvende en Minister, hvis Gaver og Dygtighed have erhvervet ham et saa høyberømt Navn; Vi paa vor Side kand forsikre *Deres Excellence* (da vi ere kuns udsendte af vore Herrer for at overtale *Hans Majestæt* af *Danmark*, at erklære sig føyelig imod de 3de Staters gode Hensigter) at vi have viist alle muelige Pligter, og gjort os all Flid, uden hidtil at have kundet erholde anden Erklæring af bemeldte *Hans Majestæt*, end at han inderlig ønsker en oprigtig og bestandig Fred med *Hans Majestæt* af *Sverrig*, dog med det Vilkaar, at man bør redde hans Kongelige Parole, som han i den Yderlighed ved offentlige Tractater giver fra sig til saadanne Allierede som paa nærværende Tid har en saa anseelig Del af hans Rige inde. I det øvrige, saasom de Franske og Engelske Ministres fraværelse, som vi meget have bekymret os over, er efter vore Tanker tildeels Aarsag i den slette Fremgang, vi hidtil have havt udi denne Sag. Vi forsikre os om, at *Deres Excellences* eftertrykkelige Bemøvelser skal kunde tilveyebringe de fornødne Midler til at overvinde de Vanskeligheder, som have mødt os. Og, paa det alle de Uleyligheder, som maatte falde ind, kand blive forekommet, saa skal vi paa vor Side blive ved med utrættet Slid at arbejde derpaa, og derudi at gaae *Deres Excellence* til Haande af alle Kræfter, da vi i all Sandhed ere

Min Herre!

Deres Excellences

Ydmygste og tjenstfærdigste Tienere,

P. Vogelsang og V. Haeren.

Her følger et Brev fra Monsr. **de Thou**, *Deres Majestæts* Ambassadeur, hvilket Herr **Bierman** leverede mig ved min Tilbagekomst. Skrevet i **Den Haag** den 6 Jun. 159.

Min Herre !

Jeg fik i Gaar deres Skrivelse, dateret *Danzig* den 24 May; men de reyste imod Enden af denne Maaned til *Stetin*, hvor de uden Tvivl vil finde Ordre fra Hoffet, om at forføye sig med første til *Sælland*, for der at handle om vores Tractats Fuldbyrdelse, paa hvilken jeg i Gaar fik Ratifikationerne fra *Hans Majestæt*, og, som Monsieur *Bordeaux* ved sit sidste Brev giver mig Haab om, at *Engelland*, uanseet samme Riges Regieringsforandring, dog ikke skulde findes uvillig til bemeldte Tractats Underskrivelse, ja at *Engelland* endog har givet Ordre til dens Fuldbyrdelse, saa staaer da kun dette tilbage, at de indfinde sig paa de behørige Stæder, for at arbejde af ald Magt, og

at legge den sidste Haand paa den samme Roskildske Tractats Fuldbyardelse, hvilken jeg vilde ønske, man aldeles vilde holde sig til. Men det man hidtil har gjort, har kun været af Høflighed imod disse tvende Konger, og paa det man ikke skulde synes reent ud at vilde foreskrive dem Love, men allene gjøre hvad gode og oprigtige Venner tilkommer. Det er mig kiært af deres Brev at erfare den Fortroelighed, man har havt til dem baade i Staden *Danzig* og ved det Polske Hof, som og den gode Brevvexling, de vedligeholder med de Herrer Ambassadeurer fra *Generalstaterne*, og det er en afgjort Sag, at Fyrsternes Ministres Forsigtighed og gode Opførsel eller og ubesindige Hastighed gjør meget til, enten at befordre eller fordærve deres Sager. Jeg har glemmt at melde, at jeg ikke noksom kand glæde mig over det gode Hæld, de har havt i at forskaffe Curerernes Post fra *Warschou* Sikkerhed. Man maa tilstaae det Østerrigske Huus har paadraget sig det slette Rygte, at det ikke gaaer reent til Værks, men betiener sig af ulovlige Midler til at befordre sine Fordeele, hvilket det og synes, at Gud ved adskillige Uhæld og Tab straffer, som man seer.

Min Herre !

Deres Excellences

Ydmygste og tjenstfærdigste Tienere,

de Thou.

Da Greven af **Thou** havde sendt mig den til **Den Haag** sluttede Tractat, berettede jeg Kongen af **Sverrig** det, men han var ikke tilfreds med samme, uagtet den var ham heel fordelagtig, de **Hollandske** Ambassadeurer talte med ham derom, for at faae ham til at bifalde den, men han sagde dem reent ud, at han vilde handle ved Commissarier, som det var brugeligt i Norden, og ikke efter nogle ham uafviidende gjorde Projecter, hvilket og Kongen af **Danmark** havde svaret, da det samme Forslag var bleven ham gjort. Altsaa udnævnte begge Kongerne Commissarier, som skulde træde i Underhandling sammen.

Nogle faa dage efter at igien var kommen til **Cronborg**, ankom i **Sundet** den Engelske Flode, som commanderedes af Admiral **Montagu**, der tillige var anførere for Gesandtskabet, hvilket bestod af de Mylords **Sidnay** og **Honniwout** tillige med Hr. **Bonn**.

Da den uretmæsige Regent **Cromwel** var død, hans Søn afsat, og den Engelske Republicque igien havde faaet Regieringen under Hænder, saa gav den Befaling til den Eskadre, som under Admiral **Askue** efter **Cromwels** Ordre var ankommen, at bemeldte Eskadre skulde staae under Admiral **Montagu** hans Commando, hvorudover Ridderen **Medoue** bemeldte Republicques Minister blev hiemkaldet. Saa snart som jeg fik Tidende, at de Engelske Ambassadeurer vare ankomne i **Sundet**, sendte jeg dem en Adelsmand, som paa mine Vegne gratulerede deres Lykkelige Ankomst og sagde dem, at jeg vilde give mig den Ære at besøge dem.

Jeg skrev endog Hr. Admiral **Montagu** til, som svarede mig saaledes:

Min Herre !

Jeg takker *Deres Excellence*, fordi de har vildet bevise mig den Ære at skrive mig til, og tillige at give mig Haab om *Deres Excellences* Besøgelse: dersom det var mig tilladt at forlade min Plads, havde jeg allerede været hos Dem, for at gjøre *Deres Excellence* min Opvarthning; Men, som De selv kand slutte, at jeg ikke kand gaae fra Floden, saa haaber jeg, at *Deres Excellence* tager til Takke, med hvad Monsr. *Medoue* beretter Dem, og med den Forsikring, at jeg oprigtigen er

Min Herre !

Deres Excellences

Ydmygste og tjenstfærdigste Tienere,

J. Montagu.

Nogle Dage derefter drog jeg ud at besøge ham paa sit Skib og tillige hans Medcolleger. De Herrer **Sidney** og **Honiwout** kom til Lands, og toge mig med sig til Skibene i en med Flagge behængt Sluppe. Milord **Montagu** kom og tog imod mig paa Kanten af Skibet, og lod derpaa alle Canonerne saa vel paa sit Skib, som paa heele Floden løsne. Jeg spiste til Middag med dem, og saae ofte, som vi drak paa **Deres Majestæts** Sundhed blev alle Canonerne paa Skibet høytideligen afskudte. Disse Herrer lode see saa vel ved deres gode Tractamenter, som ved deres anden Høflighed, at de vare fornøiede over min Nærværelse, og at de havde stor Ærbødighed og Respect for **Deres Majestæt**. Jeg fortalte dem oprigtig alt hvad der var passeret før deres Ankomst, og lagde dertil alt hvad jeg meente der kunde gjøre noget til at tilveye bringe en god Fred.

Derpaa reyste jeg igien til **Cronborg**, og tvende Dage derefter gik disse Herrer i Land, og fik Audience hos Kongen og Dronningen af **Sverrig**, hvilke beviiste dem alle de Høfligheder, som ved slige Leyligheder pleye at skee. I de andre Audiencer, som de havde med de Hollandske Ambassadeurer enten samlede eller for sig selv, var deres Forhold meget overensstemmig, hvilket ofte gjorde Kongen af **Sverrig** fortrædelig i Sindet.

Efterat han havde ladet løbe den store Storm til **Kiøbenhavn**, som ikke gik ham efter Ønske, tænkte han ikke meere paa at bemægtige sig Staden, men lod sin Leyer paa nye befæste og sætte Canoner paa alle Høye, for at forsvare Udgangen til samme.

Kort efter efter den Engelske Flodes Ankomst skulde Amiral **Opdam** med sin have gaaet under Seyl til **Laaland** og **Falster**, for at undsætte **Naskov**, som var bleven givet tilbage ved den Roskildske Tractat, og nu af Amiral **Wrangel** blev beleyret; Men, saasom man ved den Opførsel kunde kuldkaaste alle de Messyrer, man havde taget til Freden, da man paa saadan Maade erklærede sig imod de Svenske, hvilket var tvertimod det til **Den Haag** derom giorte Forslag, saa bade de Engelske Ambassadeurer og de fra **Generalstaterne** mig, at reyse til **Kiøbenhavn**, for at bede Kongen af **Danmark**, og de hos samme Konge værende Hollandske Ambassadeurer, de Herrer **Vogelsang** og **Haeren**, fra deres Medcolleger, at de samtlig vilde hindre Admiral **Opdam** i dette

Foretagende og faae ham til at holde sig inden de Skranker, man i **Den Haag** havde forenet sig om, for at befordre Freden og ikke Krigen.

Og, saasom **Deres Majestæt** ingen Flode havde i **Sundet**, saa sagde de Engelske Ambassadeurer til mig, at jeg frit maatte betiene mig af den de havde med sig, som om den havde hørt **Deres Majestæt** til, hvilket var fornødent, for at kunde tale med desmeere Eftertryk med de Hollandske Ministre.

Saa snart jeg kom til **Kiøbenhavn**, spurgte jeg, at Amiral **Opdam** skibede sine Tropper ind, for at komme **Naskov** til Hielp. Jeg sendte da i samme Øyeblik Hr. **Bierman** til de Hollandske Gesandtere for at lade dem vide min Ankomst og tillige den Længsel jeg havde, efter at tale med dem. De sendte derpaa igien til mig for at lade mig complimentere. Men jeg sendte strax igien Bud, og lod dem sige, at jeg ikke var kommen for at giøre Complimenter, men for at handel om Ting af Vigtighed, og at jeg i den Henseende vilde komme til dem uden at oppebie deres Besøgelse. Denne min Opførsel udrettede da saa meget, at de i samme Time kom til mig, hvor jeg logerede, og hvor Amiral **Opdam** iligemaade havde Værelser, saasom Manden i Huuset var baade hans og min Ven: Hans Navn var **Carl von Mandern**, og han var Kongen af **Danmarkes** Skildrere, og een udi sin Kunst meget berømt Mand, havde stor Forstand, og var meget vel skikket til langt vigtigere Ting, end det, han befattede sig med. Det var mig ret kiært, i hans Nærværelse, som og i Oberste **Weens** og Hr. **Buats**, hvilke og vare tilstæde, at finde Leylighed til at sige de Hollandske Gesandtere Aarsagen, hvorfor jeg vare kommen til **Kiøbenhavn**, og at give dem tilkiende, at det, som deres Amiral havde for kunde forhindre Freden, og forestillede dem tillige, at det var imod Tractaten, som var sluttet til **Den Haag**. Bemeldte Amiral tog da Ordet, og sagde: at han havde en Flode til at befordre Freden med; men at han ikke burde ligge Ørkesløs; thi naar Kongen af **Sverrig** ikke vilde giøre Fred, burde man gaae saaledes til Værks, at man kunde nøde ham dertil med Magt. Jeg svarede, at det burde ikke skee ved ham alene; men ved alle de andre Meglere tillige. Siden kunde jeg af hans Tale slutte, at han fast havde besluttet at gaae til Seyls, ja jeg mærkede endog, at de Hollandske Ambassadeurer var ham ikke imod derudi, og at de imellem sig vare eenige om dette Forehavende, endskiønt deres Medcolleger hos Kongen af **Sverrig** vare af langt andre Tanker, som jeg og paa deres Vegne havde ladet dem vide; Men, da jeg saae, at Tingen var besluttet, og spurgte, at man baade skibede Folkene og andre Fornødenheder ind, skiønt under Haanden, saa erklærede jeg for disse Gesandtere og Amiral **Opdam**, at, hvis han lættede Anker, skulde den Engelske Flode følge ham i Hælene, da jeg forud saae, at det gandske vist vilde komme til et Slag imellem dem, hvilket ikke kunde befordre vores Underhandling.

Ikke desmindre blev Admiralen ved sit Forsæt og hidsede Seyl; hvorudover jeg strax lod de Engelske Ministre det vide, da Amiral **Montagu** lod lætte Anker, og fulgte ham. Derpaa, da Amiral **Opdam** uden Tvivl kunde slutte, hvad deraf vilde flyde, og at hans Herrer paa saadan Maade ikke meere kunde siges at handle, som Meglere lagde han sig igien for Anker, hvilket og den Engelske Amiral gjorde, og der blev da ingen videre Tvistighed af.

Dersom kongen af **Danmark** havde erklæret sig for Freden, saa havde den Engelske og Hollandske Flode hindret Kongen af **Sverrig** fra at øve Fiendtligheder, og ikke tilladt Amiral

Wrangel at bemægtige sig **Naskov**, som dog skeede den 15 Julii, efter nogle Dages Beleyring, ihvorvel Commendanten meget vel forsvarede sig, og alene af Mangel paa Krud overgav sig.

For at faae Ambassadeurerne, som vare hos begge disse Konger, til at arbejde eendrægtigt igen og med hverandre paa Freden, saa overtalte jeg dem til at møde hinanden paa en Gaard, som ligger imellem **Kiøbenhavn** og **Helsingøer**, hvor de da taltes ved og besluttede at gjøre alvorligen og redeligen, alt hvad de kunde, for at befordre dette store Værk. Derpaa søgte de Engelske Ambassadeurer, som vare hos Kongen af **Sverrig** at bringe ham paa Fredstanker.

Efter denne Samtale førte jeg da de Hollandske Gesandter igien med mig til **Kiøbenhavn**, saasom de vare fulgte ud med mig, og da jeg havde berettet Kongen af **Danmark**, hvad der var passeret i vores Forsamling, saa talte jeg tilligemed de Hollandske Ministre med ham om Freden, hvorppa jeg tog Afskeed fra ham, for igien at reyse til Kongen af **Sverrig**, som vi paa alle muelige Maader søgte at overtale dertil; Men han kunde ingen Fred beslutte sig til paa den Maade, som Republiqverne vilde have den sluttet, da han indbildte sig, at de derudi vilde nøde ham til at gjøre efter deres Godtbefindende.

Den 27 April gik Amiral **Bielke** i Søen, med tre Danske Skibe, og Amiral **Opdam** med 24 af sine. Ved **Colberger Heide** strax ved Øen **Femern**, mødte de Admiral **Bielkenstierna** med 22 Svenske Skibe, som de angrebe og nødte ham til at søge en sikker tilflugt under **Nyborgs** Fæstningscanoner.

Den 19 May tog den Spanske Gesandt, Greven af **Rebello** Afskeed fra det Danske Hof. Den 15 Junii udvexlede man alle Fangerne. Den 27de lagde Amiral **Montagu** sig ved Anker ved Øen **Hveen**. Den 3. Julii kom Amiralerne **Bielke** og **Opdam** til **Kiøbenhavn** igien, uden at have udført det Forsæt, de havde havt, i Henseende til den Øe **Fyen**, hvor de paa tre adskillige Steder havde vildet gjøre Landgang; Først ved Grev **Strozzi** under Amiral **Montecuculli**. Dernæst ved Generalmajor **Friderich von Ahlefeldt**, og for det tredje ved Generallieutenant **Eberstein**, under General **Spars**, hvilke alle søgte af all Magt at naae det; Men Generalamiral **Wrangel**, som forsvarede denne Øe, hindrede deres Forsæt, og nødte dem til at drage sig tilbage. Den 6te kom Amiral **Ruyter** udi Beltet med en Flode af 40 Skibe og 2000 Mand at sætte i Land til Kongen af **Danmarks** Tieneste. Hr. **Ransfeldt** og **Bruno**, som commanderede i **Cronborg**, bleve dømt fra Livet, fordi de ikke havde forsvaret sig længe nok, og Kongen af **Danmark**, som vilde have deres Dødsdom fuldbyrdet, pardonerte dem paa min og de andre Ambassadeurers Forbøn, som tillige med mig bade om Naade for dem. Paa samme Tid kom og Generallieutenant **Friderich von Ahlefeldt** tilbage til **Kiøbenhavn**, uden at have kundet sætte sit Forehavende udi Værk, at gjøre Landgang paa **Skaane**, hvilket Land endog derover var bleven heel allarmeret.

Den 20 Julii reyste jeg til **Kiøbenhavn** med de Engelske og Hollandske Gesandtere, som vare hos Kongen af **Sverrig**, for at tale med Kongen af **Danmark**, og faae ham overtalt til freden, ved at foreslaae ham den i **Den Haag** giorte Tractat. Da vi havde Audience hos denne Konge, begiærede jeg Ambassadeurens, **Steenbielkes** Friehed af ham, hvilken Herre, Kongen af **Danmark** havde ladet arretere, da Kongen, hans Herre, gik anden gang i Land paa **Sælland**, og naaede derudi strax hvad jeg begiærede.

Samme Dag havde de Engelske og Hollandske Ministre spiist hos mig til Middag, og da vi stode op fra Bords, gik jeg ud i Kongen af **Danmarks** Hauge, hvor Gesandten og hans Frue sadde Fangne, og, just da jeg kom der, fandt jeg en Officier, som havde Ordren med sig, at de skulde sættes paa frie Fod; Jeg tog dem altsaa begge to, og førte dem hiem til deres Boepæl, hvor deres heele Familie havde været i all den Tid de havde siddet i Arresten. Denne Ministers Løsladelse var os et godt tegn til Fred, og det, vi havde hørt Kongen af **Danmark** tale med os, bragte os paa de Tanker, at han maaske nok besluttede sig til den, da han og desuden tydelig nok sagde os, at han var saa til Sinds.

Vi begave os da tilbage igien til Kongen af **Sverrig**, og forestillede jeg ham strax hans Ambassadeur, som jeg havde forskaffet sin Frihed, hvorved jeg forsikrede, at Kongen af **Danmark** havde været gandske villig til at sætte ham paa frie Fod, og det uden nogen slags Vilkaar; Jeg sagde fremdeles til Kongen af **Sverrig**: at jeg turde forsikre ham, uden at nogen anden skulde befatte sig dermed, at hvis han vilde lade nogen Danske Rigens Raad løs, som han, ved sin Ankomst til Landet, havde fanget, saa vilde Kongen af **Danmark** være ham meget forbunden for een saa ædelmodig Opførsel. Jeg gik endog saa vidt med min Ansøgning, at jeg bad for en Luthersk Præst, som tilhørte Dronningen af **Danmark**, og hvis Pardon jeg tillige holdt an om, endskiønt han var anklaget for en meget fæl Gierning. Kongen af **Sverrig** svarede mig, at han gierne vilde give mig de Danske Raadsherrer løs, men hvad denne Præst angik, som havde vildet lade det Gemak paa **Cronborgslot** ved en Miine springe, hvor han med sin Dronning logerede, det vilde han betænke sig paa, saasom han, for sin Persons Sikkerhed skyld, ikke kunde lade see saa stor Midlhed imod et Menneske, der var befunden udi slig en Misgierning, som imod Raadsherrerne. Men ihvorvel denne Konge sagde mig ney, saa mærkede jeg dog, at han nok benaadede ham; men tillige, at han vilde bedes meere derom, hvilket jeg og ved forefaldende Leyligheder gjorde. Endelig blev denne Lutherske Præst frelst formedelst den Langsomhed, som Kongen af **Sverrig** gik frem med i Processen imod ham, hvorudi han uden Tvivl vilde lade see en Høflighed imod Dronningen af **Danmark**; men een af dem, som havde været udi Complot med ham, blev levende Radbrækket og lagt paa Steyle ved Helsingørs Stadsport.

Efterat jeg havde giort Kongen af **Sverrig** min Compliment for de Raadsherrer han efter min Begiæring havde ladet løs, i de Engelske og Hollandske Ministres Overværelse, og efter at jeg havde leveret ham ovenmeldte hans Minister, gik jeg bort, og lod mine Medcolleger i Frihed at sige ham deres tanker; men de talte temmelig stærk til ham om Freden, og forestillede ham endog det til **Den Haag** giorte Project, hvilket aldeles ikke behagede Kongen af **Sverrig**, som nok mærkede, at man vilde nøde ham til saadanne Ting, som han ikke var til Sinds at giøre, han blev da derover saa fortrydelig, at han traade to Skridt tilbage, og satte sin Haand paa Skæftet af sin Kaaarde, sigende med en stolt Mine: **I gjør Projecter med eders Floder, men jeg deciderer dem med min Kaaarde**; ja han lagde end dette til: **Drager eders Skibe saa langt tilbage fra mine Fæstninger, at de kand være Skudfrie, hvis I ikke vil at jeg med Canonerne skal føre dem bort**. Derpaa vendte han sig til de Hollandske Ambassadeurer, og sagde: **at han vilde lade dem arretere, saasom han meere holdt dem for sine Fiender, end for Meglere, og befol, at man skulde sætte deres Trompetter i Arrest**.

Eftersom jeg kiendte Kongen af **Sverrig**, saa havde jeg alt forud sluttet mig til, at noget sligt vilde gaae for sig i denne Audience, og, saasom jeg saae, at **Deres Majestæt** havde ikke saaledes Deel udi denne Tractat, som **Engelland** og **Holland**, saa holdt jeg mig denne Samtale. Admiral **Montagu**, som mærkede det, lod mig sige, at han ønskede gierne jeg vilde komme igien; men jeg holdt det ikke for raadeligt, førend de vare borte, og da han havde sagt mig, hvad der var passeret, og med hvilken stolthed Kongen af **Sverrig** havde forladt dem, og var gaaet ind i sit Cabinet, saa bade de mig følge med sig til **Kiøbenhavn**. Men, førend vi reyste, sagde jeg dem, at jeg først vilde tale et Øyeblik med Kongen af **Sverrig**. Jeg gik da til ham, for at forestille med Behændighed og det kraftigste jeg, uden at overtræde Respecten, kunde, at det ikke var ham til Fordeel nu at bryde med de Engelske og Hollandske, som havde to store Floder i **Sundet**, hvilke i disse Omstændigheder kunde være hans Sager meget skadelige. Saasom han da var kommen lidt til sig selv igien, gav han mig at forstaae, at han meget vel optog hvad jeg sagde, men kunde ikke taale, at man vilde foreskrive ham Love, da han stod i Spidsen af sin Armee, eller at man nødte Kongen af **Danmark**, ihvorvel han var hans Fiende, til at lade sig sligt paa samme Maade befale, og vilde han heller nøyes med mindre Fordeel af Freden, end at Folk skulde tænke Kongen af **Danmark** var bleven tvungen til en Fredsslutning, og det af en Magt, som disse tvende Republiqver vilde tilegne sig over begge deres kronede Hoveder.

Efter denne Samtale tog jeg Afskeed med Kongen af **Sverrig**, men udbad mig dog først, at han vilde lad den Trompetter løs, som han havde ladet sætte, hvilket og skeede. Jeg sagde ham og, at jeg holdt for, det var ikke uden Nytte, om han paa sine Vegne lod bevise nogen Høflighed imod de Engelske og Hollandske Ambassadeurer, for at stille den Fortrydelse, de kunde have over det, som var skeet, og hvis han fandt det for godt og sig tienligt, ligesom jeg gandske vist troede, at det var fornødent for Freden, saa vilde jeg søge at stille dem tilfreds, og at dæmpe den Misfornøjelse, de havde over denne Begivenhed. Jeg mærkede da baade paa hans Miiner og Tale, at det ikke vilde være ham imod, om jeg tog mig paa at bringe det i Lave igien.

Derpaa forlod jeg ham og begav mig igien til Gesandterne, som ventede paa mig, for at vende tilbage til **Kiøbenhavn**. Jeg sagde dem, at de ikke maatte gjøre nogen Sag af det, som Kongen af **Sverrig** havde sagt til dem; men burde ansee det som en Hidsighed, der kom fra en Fyrste, som havde en ædelmodig og empfindtlig Siæl, og som holdt det sin Ære alt for Nærgaaende, at taale, at man vilde komme og foreskrive ham Love, endog i hans Leyr, og nøde ham til at slutte en Fred efter deres Project; item, at vi, som Meglere, burde ikke trættes, hvad end disse tvende Konger maatte sige til os, hvilke, i hvor det end gik, kunde ikke blive begge lige vel fornøyedede: Det var Norden og hele Europa om denne Fredsslutning at gjøre, og at man derfor burde bruge alle optænkelige Midler; men dog betiene sig af de lemfældigste. Da jeg saaledes havde talt, saae jeg de Herrer Ambassadeurer saaledes formildede, som jeg ønskede, i hvor ondt de havde ved at glemme det, som Kongen af **Sverrig** med saadan Stolthed havde sagt dem, allerhelst siden de meente, at saa vel deres Herrers Ære, som deres egen Character leed derunder. Imidlertid, da vi kom til Kiøbenhavn, viiste disse Herrer, at de tænkte paa intet andet, end Freden, at forskaffe Norden Roe og sætte Handelen i Stand igien, som var bleven forhindret. Men, som det var fornødent, for at naae dette Maal, at Gesandterne, og i sær de Hollandske, talte med Kongen af **Sverrig**, hvilket hverken paa en god Maade kunde gaae an eller var anstændigt, førend de vidste, om det var ham beleyligt,

uden at sætte sig i Fare, saa tilbød jeg mig i den Henseende at begive mig til Leyren til Kongen af **Sverrig**, saasom jeg desuden ogsaa var forbunden at tage Deel i det, som røret mine Medcollegers Ære. De antog med Fornøjelse mit Tilbud, og jeg saae nok, at de ikke tragtede efter andet, end det almindelige Beste.

Dagen derpaa reyste jeg, og begav mig til den Svenske Leyr, hvor jeg strax fik Kongen af **Sverrig** i Tale, og forestillede ham Tingene, som de vare, og hvad Uhæld der vilde flyde af, om han ikke af sig selv havde gjort sig de til hans egne Fordele fornødne Betænkninger. Kongen af **Sverrig**, saasom han var en habil og grandseende Herre, og altid tog det vel op, hvad man af et godt Hiertelaug og til hans Beste, dog uden at vilde tvinge ham, forestillede, gav mig at forstaae, at han nu ikke meere tænkte paa det forbigangne, og tillod mig uden Vanskelighed at komme til ham i Leyren med mine Medcolleger.

Hvorudover jeg strax vendte om igien til **Kiøbenhavn**, holdende for, at jeg ikke burde forsømme et Øyeblik i een saa vigtig Sag, allerhelst paa den Tid, da man paa begge Sider var sindet til at give hverandre Gehør. Jeg kom da strax til **Kiøbenhavn**, hvor jeg steg af hos de Engelske Gesandtere, og sagde dem den Godhed, Kongen af **Sverrig** havde bevidnet at bære for dem, og den Agtelse han havde for deres Personer, hvorom han selv vilde forsikre dem, om de vilde komme til ham i hans Leyr, og, naar den Audience var forbi, kunde vi fare fort med vores Underhandling, hvorover de bleve meget glade. Derfra forføjede jeg mig til de Hollandske Ambassadeurer, til hvilke jeg sagde det samme og gjorde de samme Forslag, hvilket var dem en stor Fornøjelse.

Efter at disse Herrer Ambassadeurer vare bleven enige om, at vi med hverandre skulde begive os til Kongen af **Sverrig**, saa fuldføret vi Dagen derpaa vores Forsæt. Saa snart vi vare ankomne i Leyren, gav denne Konge os Audience, og beegnede os med saa megen Høflighed, at vi maatte spiise til Middag med ham, og, saa vidt vi kunde slutte af hans Discurs baade før og efter Maaltid, saa gjorde vi os Haab om god Fremgang i vort Forehavende; Vi paa vor Side talte med all optænkkelig Respect med ham om denne Fred, vi saa alvorligen havde i Sinde at arbeyde paa, og, som han iligemaade svarede os med største Høflighed, saa havde vi Aarsag at vente alting af ham.

Vi toge da Afskeed fra ham og reyste til **Kiøbenhavn** igien, hvor vi dagen efter alle sammen havde Audience hos Kongen af **Danmark**, som vi talte til med samme Sagtmodighed og Respect, som vi havde brugt hos Kongen af **Sverrig**, og paa den Grund arbeydede vi siden eendrægteligen og med Hæftighed paa alt hvad tienligt kunde være til Freden. Jeg fornøjede mig meget over, at jeg havde faaet den forbitrelse dæmpet, som ovenmeldte Stridighed havde foraarsaget, og at jeg havde været et Middel til et Forliig, hvoraf saa meget Godt kunde flyde. **Deres Majestæt** kand lættelig slutte, at det, som var passeret imellem Kongen af **Sverrig** og mine Medcolleger, kunde være skadeligt for Freden, vi havde at foreslaa, og som **Deres Majestæt** ved alle sine Breve befalede at arbeyde paa. Denne stiftede Eenighed var heel behagelig for dem, som vilde have Fred, men behagede aldeles ikke dem, som gierne ønskede at see **Engelland** og **Holland** i Uenighed med **Sverrig**; Men denne Misforstaaelse blev saa hastig bielagt, at det syntes to Dage derefter, som intet var passeret, saa at vi fore fort med vores Underhandling.

Og jeg er vis paa, at, dersom **Deres Majestæt** ikke havde givet saadanne Ordres, og haft saadan Længsel efter dens gode Udfald, saa havde den ikke blevet saa fordeelagtig for Kongen af **Sverrig**; thi Misforstaaelsen imellem ham og Republiqverne **Engelland** og **Holland** vilde blevet en stor Vanskelighed at overvinde, hvis jeg ikke saa lykkeligen havde faaet den qvalt udi Fødselen, og forekommet Følgerne deraf.

Efter dette Forliig blev jeg med de Engelske og Hollandske gesandtere enig om, at vi skulde skiftes til at tractere hverandre, paa det vi kunde finde Leylighed til ofte at samles, og i Magelighed at tales ved om denne vigtige Sag. Imidlertid fandtes dog nogle Ildesindede, som bleve saa forbittrede over, at jeg saa hastig havde bilagt denne Tvistighed, at de syntes de burde hevne sig paa mig derfor. De satte sig altsaa for en Aftenstund, da jeg efter min Sædvane kom noget sildig hiem, at passe mig op, for at myrde mig; men jeg blev advaret derom af min Almisseforvaltere **Hr. Megnier**, som havde faaet det at vide af Jesuiten **Pater Mulman**, der var hos den Keyserlige Minister, Baron **Goes**, og som havde sagt ham, at han havde hørt noget derom, hvorfor han vilde lade mig det vide, dog uden at nævne, hvem Autor var dertil, som han holdt for det var nok jeg blev advaret derom, at jeg ikke behøvede at vide meere. Paa denne Efterretning holdt jeg det for min Pligt, intet at forsømme; men at tage mig nøye i Agt, endskiønt jeg ikke saae hvad der kunde bevæge noget Menneske til et slikt Foretagende, da jeg aldrig havde havt andet i Sinde, end at befordre Freden og den almindelige Roelighed, og stedse søgt at giøre mig ikke allene de Svenske; men og de Danske forbundne, og alle dem, som behøvede min Beskiærmelse eller den Myndighed, som fulgte min Caracteer. Jeg er vis paa, at Kongen af **Danmark** ikke havde nogen Deel deri, og at, saasom han er een af de retfærdigste og ædelmodigste Konger i Verden, var det ikke engang mueligt, at saadan en Tanke kunde falde ham ind. Ja jeg er forsikret om, at, hvis jeg havde klaget derover, han da havde ladet nøye efterforske og strængeligen straffe de Skyldige.

Den 24 August. Traade begge Kongernes Commissarier i Conference med hverandre, og søgte at udfinde Middel til at forlige deres Herrer ved en god Fred.

Imdens denne Forsamling varede, lagde Kongen af **Sverrig** en stærk Besætning i **Kiøge**, som han saa betids havde ladet besætte, at de Danske ellers ufeylbar havde overfaldet den, hvilket de havde sat sig for i **Kiøbenhavn**, men da de fik at vide, at Kongen havde lagt baade Fodfolk og Rytterie derind, tænkte de ikke meere derpaa; men Kongen af Danmark holdt det for tienligere at giøre et forsøg paa Øen Fyen, ved hielp af den Hollandske Flode, som Amiral **Ruyter** commanderede. Til den Ende skibede man alle de Fodfolk ind, som de Hollandske Skibe havde ført til **Kiøbenhavn**, og de Danske gjorde sig færdige at komme efter de Hollandske, og reyste saa med hverandre til **Holsteen**, for at tage de Allieredes Hielpetropper ind.

Efterat Kongen af **Sverrig** havde forsynet sin Leyrs og **Kiøge** Byes Sikkerhed og beordret en stærk Vagt, for at imodtage dem der kunde giøre Udfald af **Kiøbenhavn**, saa begav han sig med et Partie Rytterie til den Øen **Falster**, for at forsikre de omkringliggende Øer, og hindre Landgangen, saa meget han kunde; Men førend hans Bortreyse, talte Ambassadeurerne, som tillige med mig vare hos denne Konge, til ham om Freden, og overleverede ham et skriftligt Forslag om den, hvilket han ikke forkastede; men ved sit høflige Svar forvoldt, at de troede, han havde fundet Behag derudi.

Men han søgte, sandt at sige, kuns at vinde Tid og at finde Middel til at hindre den Hollandske Flode fra at gjøre Tieneste imod sig. Een Dag, da Kongen af **Sverrig** fornøiede sin Dronning med jagten paa **Falsters** Land, hvor der findes den deyligste Jagt nogen vil see, og hvor alle Ambassadeurerne tillige med mig vare med, fik han Tidende fra **Kiøbenhavn**, at den Hollandske og Danske Flode vare gaaen til Seyls, og havde taget Coursen til **Holsteen**, og at det venteligen skeede, for der at indskibe de Keyserlige, Polske og Brandenburgske Tropper, som vare komne de Danske til Undsætning. Over denne Tidende forlod han Jagten, og, uden at sige, hvor han agtede sig hen, begav sig tilbage til **Sælland** paa Veyen til **Corsøer**, som ligge paa den Side, der vender imod **Fyen**, paa det han des tættere kunde føye sine Anstalter, samme Øe angaaende, hvor han havde sine beste Tropper under Prinzen af **Sulzbach**.

Kongen af **Sverrig**, som gjorde mig deelagtig i denne Tidende, spurgte mig, førend han forlod det Sted, hvor Jagten holdtes, hvor jeg meente, at disse tvende Floder agtede at sætte de Folk i Land, som de hentede; Jeg sagde: at jeg ikke vidste det; men jeg troede de havde i Sinde at gjøre Landgang paa **Fyen**. Han svarede, at det ikke var hans Tanker; men han troede snarere at disse Floder agtede sig til **Skaane** med de Tropper, som de hentede udi **Holsteen**, eftersom bemeldte Provinze ingen faste Stæder havde, og Folket ikke var **Sverrig** synderlig bevaagen; men endnu ansaa Kongen af **Danmark** for deres rette Herre, hvis Regiering de havde Lyst igien at komme under.

Han havde Aarsag til baade at tænke dette og frygte derfor; men han ønskede, at de Danskes virkelige Hensigt maatte være, at gaae til **Fyen**; thi, i saa Fald, havde han saa høye Tanker, at han ufejlbarlig kunde gjøre sig Recrytter af alle fiendtlige Tropper, hvis de der vovede en Landgang. Det havde maaskee og ladet sig gjøre, dersom han i egen Person havde været der tilstæde, og selv i rette Tid og ved forefaldende Leyligheder kunde ladet sine Befalinger fuldføre.

To dage efter at Kongen af **Sverrig** var kommen til **Corsøer**, hørte han et stort Bulder af Canon- og Bøsseskud, hvoraf Lyden kom fra den side, hvor **Fyen** laa: Han vilde da strax have forføyet sig derover, men Raadet fandt det ikke tienligt, saasom han derved vovede sin Person alt for yderlig, allerhelst da han ikke kunde komme der uden i en Baad, som skulle roes med Aarer, hvorved han altsaa lætteligen kunde kiendes og ufejlbarlig vilde geraade i Fiendernes Hænder, det er vist, at, dersom denne Konge kunde komme til **Fyen**, førend de Allierede der vare komne i Land, saa havde han gandske vist forekommet den Ulykke, som tilsloges hans Tropper, hvorved hans Anslag gik til Grunde, og som var en Pind til hans Liigkiste; thi han tog dette Uheld alt for nær til Hierte, som **Deres Majestæt** i det følgende af disse historiske Efterretninger skal erfare.

Da Kongen af **Sverrig** nu ikke længere bar Tvivl om, at jo Landgangen var skeet paa Øen **Fyen**, og han ikke selv kunde komme der, sendte han Marschal **Steenbuk** didhen, hvilken ikke ankom sammesteds, førend de Allierede allerede baade vare komne i Land og havde samlet sig. Prinzen af **Sulzbach** som ingen Ordre havde til at hindre det, lod baade Landgangen og Samlingen skee, uden at gjøre dem nogen Modstand, i den Tanke, at han siden vilde angribe dem, meenende, at han da vilde faae godt kiøb paa dem. Imidlertid blev ham befalet, med de Tropper han havde, at begive sig

til **Jylland**; men han fik ikke Tid til at efterleve denne Ordre; thi de Danske og Allierede Tropper, som paa to Stæder vare satte i Land, og siden havde samlet sig, forhindrede ham derfra.

Saa snart Amiral **Ruyter** havde sat sine Folk i Land, seylede han til **Nyborg**. Da **Ruyters** Folk steege i Land, vare Oberstlieutenant **Ween** og Hr. **Du Buat**, begge Volontairer, de første, som sprang i Vandet med Kaarden i Haanden, og ved deres Eksempel opmuntrede de andre, at drive nogle Svenske tilbage, som vilde forbyde dem landgangen; og da var det just den store Allarm skeede, som Kongen af **Sverrig** have hørt, og som saa meget havde foruroliget ham. Hvad Samlingen angik, da skeede den uden Sværdsalg eller mindste Forhindring. Da Prinzen af **Sulzbach** saae de Allierede marschere imod sig, mærkede han nok, at han ikke kunde undgaae at geraade i Slag med dem, hvorfor han, uden at oppebie dem, fyrede dygtig løs paa dem; men, som han vilde adsplitte et Corps Hollandske Fodfolk, som var 4000 mand stærk, saa forsvarede disse sig saa vel, at de Svenske bleve bragte i Uorden, og, imedens dette skeede, fik det Danske Rytterie, som var bleven forvirret, Tid til igien at sætte sig i Stand bag ved disse Fodfolk, hvor det var i Sikkerhed. Derpaa vendte disse Ryttere tilbage til Slaget, og stode de Hollandske saa mandelig bie, at de Svenske saae sig nødte til at drage sig tilbage til **Nyborg**, hvor Amiral **Ruyter** med sin Flode var lagt saa nær ind, og skød med saadan Hæftighed paa Staden, saa de umueligen kunde blive der. Og, saasom de Svenske desuden manglede Proviant, maatte de give sig paa Naade og Unaade, saa de alle bleve giorte til krigsfanger, undtagen Prinzen af **Sulzbach** og Mareschal **Steenbuk**, som undkomme i en Baad til **Sælland**.

Den Ulykke, som da mødte de Svenske, havde de Danske ikke kundet undgaae, dersom deres Rytteri var bleven ruineret, som kunde have skeet; thi Fodfolket havde da umueligen kundet holde ud, enten maatte de have omkommet af Mangel paa Levnetsmidler, eller og begivet sig tilbage, da Kongen af **Sverrig** derimod kunde ladet komme Proviant fra **Sælland** til sine Troppers Underholdning.

Paa denne Tid reyste jeg til **Kiøbenhavn**, kort derefter ankom den Tidende, at de Svenske vare slagne paa **Fyens** Land. Jeg begav mig med de Engelske og Hollandske Gesandtere til **Cronborg**, hvor og kongen af **Sverrig** skulde indfinde sig for at føye Anstalter til at hindre de Danske og Allierede fra at angribe hans Leyr, hvor han havde samlet de beste Tropper af dem, som endnu vare tilovers paa de Danske Øer, hvilket lætteligen kunde ladet sig gjøre, dersom Hollænderne vilde ført Hielpetropperne til **Sælland**, ligesom de før havde ført dem til **Fyen**. Og er det ikke at tvivle om, at jo Kongen af **Danmark** gierne havde set det, da han kunde ventet sig anseelige Fordeele deraf; men Hollændernes Statsregler gav dem ikke sligt i Sinde, da det for deres egen Fordeel var dem fornemmelig derom at gjøre, stedse at kunde holde Kongerne i Nord saaledes ved lige, at den ene ikke skulde blive mægtigere end den anden.

Efter det **Fyenske** Slag lod Kongen mig ved sine Commissarier sige, at han ønskede Fred, hvorpaa jeg bad dem tillige at sige det til de Engelske og Hollandske Ambassadeurer, paa det jeg ikke ene skulde staae til Ansvar for dette Løfte; men da han kom til **Cronborg**, forklarede han gandske anderledes det hans Commissarier havde havt Ordre at sige os, hvilken Omgang han uden Tvivl brugte for at hindre det Forsæt, man kunde have fattet, nemlig at foretage sig noget med den

Danske og Hollandske Flode, enten i **Skaane** eller **Sælland**; Og mærkede jeg meget vel paa alt hvad han i Fortroelighed sagde mig, at det Tab, han havde giort i **Fyen**, smertede ham inderligen og langt meere, end han vilde lade sig mærke. Han saae nok, at, efter denne Ulykke maatte han nødes til at gjøre Fred efter det til **Den Haag** giorte Forslag, hvorefter han skulde miste **Trondhiem**, og, endskiønt de Danske allerede havde taget den tilbage, saa syntes ham dog, at naar han skulde miste dette Stift, som ved den **Roskildske** Tractat var ham afstaaet, saa blev han derved anseet, som den der i denne anden Krig først havde anfaldet. Herudover satte han sig for endnu at foretage noget i **Norge**, og at forsøge, om han ikke der kunde bemægtige sig noget til Vederlag for **Trondhiem** og lod han til Ende nogle Tropper marschere fra **Sverrig** til **Norge**.

Efter at Hollænderne offentligen havde taget de Danskes Partie, vilde Kongen af **Sverrig** ikke meere erkiende dem for Meglere, og denne Tvistighed maatte først bilegges, førend man kunde gaae videre med Fredsforhandlingerne i **Norden**: Hvorpaa jeg tillige med de Engelske Ambassadeurer arbejdede af alle Kræfter, og endelig lykkeligen naaede vores Øyemeed paa **Cronborg** Slot, da ved dette Forlig blev indgaaet, at alt hvad tilforn paa begge Sider var skeet, skulde være dødt og Magtesløst, og **Generalstaterne** bleve altsaa Meglere siden som før.

Da denne Sag var kommen i Rigtighed, gik Kongen af **Sverrig** til Seyls fra **Cronborg** til **Helsingborg**, som ligger paa den anden Side af **Sundet**, og efterlod sig udi **Danmark** Mareschal **Banner** og Prinzen af **Sulzbach**, som Generaler over hans Armee. Da han stod reysefærdig, uddeelte han sine Ordres saa vel Krigen, som Fredsforhandlingen angaaende, og udnævnedes endnu, som tilforn, de tvende Rigens Raad **Rosenhan** og **Steenbielke** til sine Commissarier ved denne Underhandling. Imidlertid var deres Fuldmagt alt for meget indskrænket, saa de intet kunde slutte, uden først at indhente nye Ordre, og, hvis det ikke kort efter havde overfaldet Kongen af **Sverrig** en dødelig Sygdom, saa vilde det have seet meget langsomt ud.

Da denne Konge var kommet til **Skaane**, tog han der nogle Tropper, for at udføre det eengang fattede Forsæt paa nogle Stæder udi **Norge**; men det blev saa ondt Veyr, da han kom til Grændserne, at han maatte blive liggende i **Gottenborg**, hvor han opholdt de af Stænderne, som dertil vare sammenkaldede, for at sætte sine vigtigste Sager i Orden. Han havde ellers nogle Scharmyzler med de Danske, dog uden nogen synderlig god Fremgang.

Det varede nogen Tid, førend vi kunde udrette noget ved vores Underhandling, formedelst de Svenske Commissariers Fuldmagt, som var saa meget indskrænket, og fordi Kongen af **Danmark** havde kun liden Lyst til fred, siden det lykkelige Slag i **Fyen**; thi om han end havde havt nogen Attraae dertil, saa forgik den ham, naar han betragtede de Fordeele han kunde vente af sine Allieredes Hielp, og desforuden var hans Land saa ilde medhandlet, at han ikke kunde have noget synderlig værre at befrygte, og, naar han fortsatte krigen, kunde han derved erstatte sin Skade.

Jeg fik udi samme Tid Ordre fra **Deres Majestæt**, at betroe Kongen af **Sverrig**, at **Deres Majestæt** vilde slutte Fred med **Spanien**, og havde erklæret, at, hvis Keyseren og Churfyrsten af **Brandenburg** ikke droge deres Tropper ud af **Pommern**, hvor de holdt **Stetin** belejret, saa vilde **Deres Majestæt** lade Kongen af **Sverrig** faae den Undsætning, som Samme ved den **Mynsterske** Tractat havde forbundet sig til, saasom **Stetin** er en Stad i **Tydskland**. Derpaa sendte jeg Hr.

Bierman til **Gothenborg**, for at lade Kongen af **Sverrig** det vide, og, saasom **Deres Majestæt** aldrig forsømmer nogen Leylighed til at tiene sine Venner og Allierede, saa viiste og samme ved denne leylighed en kiendelig Prøve derpaa ved det Brev, som **Deres Majestæt** befoel hans Eminence, den afdøde **Cardinal**, at skrive til Churfyrsten af **Brandenburg** og til nogle andre Churfyrster, hvorudi denne viise, forigtige, troe og høyerfarne Minister, som **Deres Majestæt** da i de vigtigste Statssager slog sin Liid til, lod Churfyrsten vide, at **Deres Majestæt** ikke kunde taale, at man angreb Kongen af **Sverrig**, som hans Allierede, uden at komme ham til Hielp, som og havde skeet, hvis man have faret fort med **Stetins** Beleyring, uanseet det, som **Deres Majestæt** havde sagt og ladet skrive til Churfyrsten af **Brandenburg**, endskiønt den **Mynsterske** Tractat ikke forbandt ham dertil; thi de Allierede sagde, at Kongen af **Sverrig** havde brudt den først, i det han havde ladet Fæstningen **Rendsborg**, som er et Tydsk Lehn, angribe, hvilket **Deres Majestæt** har kundet see af det foregaaende, og at hans Fiende alleene efter hans eget Eksempel havde angrebet **Pommern**. Men GeneralAmiral **Wrangel**, som er bekjendt for een af de største Krigsmænd udi vor Tid, befriede den, i det han kastede sig i **Stetin** med en mægtig Undsætning; og, saa snart som han var kommen derind, gjorde han et stort Udfald med Artillerie, hvorfra han kom tilbage med største Berømmelse, saasom han havde slaget Fienderne, nødt dem til at ophæve Beleyringen, og at lade endog noget Artillerie staae tilbage. General **Wirtz**, som var Gouverneur i Staden, stod ham tapperligen bie i all Ting, og begge disse Generaler indlagde sig ved denne Gierning megen Ære, den ene ved at have vel forsvart staden, og den anden ved at være kommen den i saa beleylig Tid til Hielp.

Jeg forsømte ikke at ophøye for de Svenske Ministre den Bevaagenhed, **Deres Majestæt** viiste for Kongens, deres herres Fordeele. Churfyrsten af **Brandenburg**, som var fortrydelig over, at Kongen af **Sverrig** havde ladet **Curland** overfalde og fængsle Hertugen og Hertuginde, som var hans Syster, faldt derpaa ind i Herugens af **Holsteen**, Kongen af **Sverrigs** Svigerfaders Lande, for at hævne sig for det man havde gjort imod hans Svoger, og Paaskudet, som han brugte, var, at Hertugen af **Holsteen** havde en Svensk Minister hos sig, og Svenske tropper i Stæderne **Tønningen** og **Gottorp**, hvilket sidste han indtog og ikke igien afstod, førend Freden blev sluttet, og Hertugen af **Holsteen** fik at vide, at denne Krig, som han ikke af anden Aarsag bar bleven indviklet i, eller havde videre Deel udi, end at Dronningen af **Sverrig** var hans Dotter, forarsagde hans Landes Ødeleggelse.

Imidlertid var jeg i **Kiøbenhavn** tillige med de Svenske og Hollandske Ambassadeurer. Vi overtalte samtlig saa vidt mueligt Kongen af **Danmark** til Freden, og havde maaskee og deri naaet vores Maal, hvis ikke den Tidende var kommen fra **Gothenborg**, at Kongen af **Sverrig** var meget syg, hvilken Efterretning uden Tvivl ogsaa var kommen Kongen af **Danmark** for Ørne, og forøgede den Ulyst, han alt forud havde dertil.

Een dag, da de Engelske og Hollandske Ambassadeurer spiiste til Middag hos mig tillige med nogle Danske Ministre, fik jeg en Sæddel fra prinzen af **Sulzbach**, hvori han lod mig vide, at Dronningen af **Sverrig** havde i største hast sendt ham en Expresser med den Tidende, at Kongen, hendes Gemahl var død den 12. Februar. Om Aftenen Klokken 10. Han berettede mig tillige, at han havde ladet to Regimenter Rytterie marschere frem mod **Kiøbenhavn**, for at hindre, at ingen skulde

komme derind og udsprede Rygtet om Kongen af **Sverrigs** Død. Jeg lod mig ikke forstaae for Selskabet, som var hos mig, hvad jeg ved denne bedrøvede Seddel havde erfaret; Men da vi vare komne fra Bordet, sagde jeg til de Ambassadeurer, som vare Meglere, at jeg havde faaet Efterretning om, at Kongen af **Sverrig** var meget slet, og at man meget frygtede for hans Liv. Hvorfor jeg syntes, man burde iile for at faae dem overtalt til fred og tage de fornødne Messyrer, hvis een eller anden af dem ikke vilde forstaae sig dertil. Mine Herrer Medcolleger svarede, at, dersom jeg havde vildet foreslaa nogle Midler til Fredsconditionerne, saa kunde de efter deres Herrers Ordre tvunget begge Kongerne dertil. Jeg sagde: at jeg ikke paa den Tid havde Ordre til at tale, som de talte, da jeg ikke med saadan Eftertryk, som de, var indført udi Tractaten; men at jeg nu havde Ordre at være eenige med dem. Og endskiønt det ikke virkelig var saa, meente jeg dog, at jeg derudi ikke gjorde noget, som var en Meglere uanstændigt, allerhelst, da jeg ikke havde andet for Øye, end den allerede foreslagne Fred, for hvilken at til Veye bringe **Engelland** og **Holland** havde gjort en Tractat med hverandre; Men, saasom jeg for **Deres Majestæts** Æres Skyld havde grebet til dette Middel, og derhos vel vidste paa hvad Fod Sagerne stode, saa holdt jeg for, at jeg ikke burde sætte den Svenske Krone i Bove, efter at samme Riges Konge var død; som det og var **Deres Majestæts** Fordeel at hielpe bemeldte Konge til at beholde, hvad han havde forhvervet, saa vidt Mellemandlingen kunde tillade, da det var at befrygte, at Hollænderne, hvis Krigen havde varet ved, vilde hielpe **Danmark**, som de og gandske vist vilde gjort, for deraf at vinde noget i Henseende til deres Handel. **Sverrig**, som, ved at begynde Krigen paa nye, selv havde givet Anledning dertil, løb altsaa Fare for at tabe i det mindste, hvad den havde bemægtiget sig, og ved den **Roskildske** Fred faaet Stadfæstelse paa, og vi havde ofte i vores forsamlinger talt om det Tab **Danmark** havde lidt, fordi den havde angrebet **Sverrig**, hvilket Rige nu igien efter all Billighed burde erstatte **Danmark** samme Skade, og det af lige Aarsag, da **Sverrig** paa nye havde begyndt Krigen. Jeg blev da ved at sige, at, dersom de fandt det for godt, kunde vi med hverandre begive os til Kongen af **Danmark**, og bede ham at erklære sig for Freden, hvorpaa vi kunde reyse til **Helsingøer**, for at gjøre de Svenske Commissarier det samme Forslag, og derpaa tage vores Messyrer, for at udføre vort Forsæt.

Eftersom nu alle Ambassadeurerne vare af samme Tanker, som jeg, lode vi efter denne Beslutning begiære Audience hos Kongen af **Danmark**, hvilken og til den følgende Dag blev os tilstaaet. Vi vare alle der tilstæde: Jeg, som Anførere for mine medcolleger, førte Ordet, og forestilte denne Konge, at, saasom vi forud saae, at, hvis Krigen skulde vedvare, vilde hans Lande blive aldeles ødelagde, saasom ikke alene Fiendernes, men endog hans Allieredes Tropper efterdags kunde foretage sig megen Uorden i samme. Vi vilde derfor indstændig bede ham, give os et udtrykkeligt Svar, angaaende den Erklæring, som vi til den Ende forlangede af ham, og at, hvis Kongen af **Sverrig** ikke samtykte deri, kunde man slaae sig sammen, for at nøde ham dertil.

Denne Konge svarede os med megen Sagtmodighed, at han havde spurgt Kongen af **Sverrigs** Død, og, endskiønt han havde været hans afsagde Fiende, og ved denne nye Krig bragt ham til saa yderlige Omstændigheder, som han nu befandt sig udi, saa talte han dog meget vel om ham, ja hans Ædelmodighed gik saa vidt, at han viiste sig bekymret over dette Dødsfald. Siden sagde han: at han ikke fandt for godt, at erklære sig, førend efter **Sverrig**, da samme Rige, uanseet den sluttede, underskrevne og besvorne Fredstractat, havde angrebet ham. Jeg svarede Kongen af **Danmark**, at

vi vare komne til ham, førend til Kongen af **Sverrig**, som laae syg til **Gothenborg**, og førend til hans Commissarier, som vare i **Helsingøer**, og det af den aarsag, at, saasom vi just vare i **Kiøbenhavn**, fandt vi det beleyligt for ingen Tid at spille; Men, saa snart han behagede at sige os sine Tanker, vilde vi reyse til **Helsingøer**, for at indhente **Sverrigs** Erklæring.

Men vi kunde ikke erholde andet af Kongen af **Danmark**, end almindeligt Svar paa vores Forslag, hvorudover de Herrer **Sidnay**, **Singland**, **Hubert** og jeg Dagen derpaa begave os til **Helsingøer**, for at tale med de Svenske Commissarier. Saa snart vi vare ankomne, lode vi dem det vide, da de strax indfandt sig hos mig, hvor vi vare forsamlede. Og da vi der bleve forvissede om Kongen af **Sverrigs** Død, holdte vi for, at burde aflegge vores Condolation til de Svenske Ministre for deres Konges Død, hvorefter vi gjorde dem det samme Forslag, som vi havde gjort Kongen af **Danmark**. Ved første og anden Samling kunde vi ikke naae vores Ønske, ihvorvel det vi foreslog, var dem heel fordeelagtigt; Men Grev **Thot**, som var tilstæde ved den den tredje Conference, bragte dem til Føyelighed, i det man forlangede af dem; men, hvis han ikke havde været, havde de ikke gjort det; thi, efterat Kongen af **Sverrig** var død, turde de ikke, uden Regieringens eller Raadets Ordre, gjøre en Ting af saa stor Vigtighed og for at indhente samme, havde de maattet skrive til **Stokholm**, og saadan Seendrægtighed kunde for **Sverrig** i slæt Tilstand, da det var at befrygte, at, saasom Hollænderne havde ladet erklære deres Meglere for **Danmark**, de da skulde foretage sig noget næste Dagen efter med deres Flode, som laae i **Sundet** og ventede kun paa Ordre, at gjøre noget. Dersom Kongen af **Sverrig** ikke havde været død, turde hans Commissarier ikke gjort over deres Fuldmagt, og havde de end gjort det, kunde det ikke have gieldet; og vi havde Aarsag at undre over at finde hos dem en Gienstridighed, som ikke kunde andet, end være den Svenske Krone skadelig, og dersom ikke Grev **Thot**, efter min Begiæring havde drevet dem til at føye os, havde de aldrig samtykt, uden først at faae Ordre fra **Stokholm**, hvilken vilde kommet alt for sildig, og følgelig til ingen Nytte. Heraf kand man slutte, at, naar en Minister veed hvad der kand være hans Herre og sammes Stater til Fordeel, og seer nogen nogen Fare, som han kand raade Bod for, kand han i Nødsfald gierne vove og gjøre det paa sin egen Haand, endskiønt han ingen Fuldmagt har dertil, saa fremt han kuns ikke blander sin egen særdeles Nytte med sin herres Tieneste.

Efter at vi havde forestillet de Svenske Commissarier deres Sagers nærværende Tilstand, saa erklærede de endelig, at **Sverrig** var for Freden, og overlod Meglerne fuldkommen Magt til at slutte den, hvorover vi bleve meget glade. Med denne Erklæring begave vi os Dagen derpaa igjen til **Kiøbenhavn**, og besøgte den følgende Dag **Danmarks** Riges Hofmester, og bade ham at forskaffe os Audience hos Kongen, hans herre, da vi tillige sagde ham, at de Svenske Commissarier havde erklæret sig for Freden, og de lode det komme an paa Meglerne. Denne Konge gav os Audience, efter Begiæring, og da vi havde sagt ham aarsagen til vor Komme, saa bade vi, han vilde behage at udnævne Commissarier, som kunde træde i Conference med de Svenske, for at gjøre Ende paa Krigen ved en varig Fred.

Kongen af **Danmark** svarede os lige saa føyeligen, som vi kunde ønske, og udnævnte til Commissarier Rigets Hofmester **Gerstorf** og Hr. Peder **Reetz**, som paa den Tid forrettede Storecanzler-tienesten, og siden virkelig fik samme høye Betiening. Vi samledes da uden Ophold, og begge Kongers Commissarier bleve enige om alle Posterne, hvilke de selv fastsatte og sluttede;

Men, da Artiklerne vare færdige til Underskrivelse, paakom en Hændelse, som foraarsagede, at det endnu ikke kom dertil; dette skeede saaledes: Amiral **Ruyter** anholdt 9 af de største Skibe i den Svenske Flode, som gik ud af **Sundet**, for at tage Coursen til **Stokholm**.

Dette var tvertimod en Tractat, som de forenede Provinziers Ambassadeurer havde sluttet med Kongen af **Sverrig**, hvorved de **Elbingske** Forklaringer, som all deres Ueenighed bestod i, bleve bilagte, og i Almindelighed besluttet, at alt det forbigangne paa begge Sider skulde være dødt og forglemt. Dette Foretagende var desuden ogsaa baade **Frankerige** og **Engelland** nærgaaende, som de, der ved deres Mellemland havde bragt bemeldte Tractat til Veye, hvorved ogsaa **Generalstaterne** vare blevne antagne til Meglere, da Kongen af **Sverrig** ellers aldrig havde samtykt deri, hvortil jeg endog gjorde noget ved det Forlig, som jeg tillige med de Engelske Ambassadeurer stiftede, hvorom tilforn er talt. Vist nok er det, at de Hollandske Gesandtere, som tilfulde kienkte Kongen af **Sverrig**, havde ikke engang vovet at tænke paa en saadan Gierning, dersom denne Konge endnu havde været i Live, med mindre de strax kunde begivet sig tilbage til **Kiøbenhavn**; thi han havde ikke noget Øyeblik taget i Betænkning at lade dem sætte fast, og holde dem i Forvaring, som sine Fiender, indtil man havde udleveret ham sine Skibe, og gjort ham en fuldkommen Erstatning for saadan for saadan Vold. De Svenske gjorde sig endog de Tanker, og det ikke uden Aarsag, at de Hollandske Gesandtere havde alene gjort denne Tractat med Kongen, deres Herre, for des lættre at kunde forraske ham paa den Troe og Love, som ved slige Tractater bør vises.

De Engelske Ambassadeurer ansaae disse Skibes Anholdelse, som Tractatens Brydelse og en Foragt imod de andre Meglere. Jeg mærkede, at de Hollandske Ministre benyttede sig af deres Flode, som de havde i **Østersøen**, og at de med Stolthed vilde tvinge de Svenske til at gjøre Fred, saasom de ikke havde meere at frygte for den Engelske, som var gaaet bort med Amiral **Montagu**, for at hielpe Kongen, sin Herre, paa Thronen igien. Desuden tilholdt den til **Den Haag** sluttede Tractat, at ingen af de tre Partier maatte foretage sig noget for sig selv; Jeg holdt altsaa for, at jeg baade efter min Pligt og for **Deres Majestæts** Ære burde sætte mig imod Amiral **Ruyters** Foretagende. Jeg talte derom til **Generalstaternes** Ambassadeurer, og forestilte dem, hvad deraf kunde flyde, allerhelst da **Frankerige** og **Engelland** havde paataget sig at være ansvarlige for Tractaten. Jeg mærkede nok paa deres tale, at de havde alene anholdt de Svenske Skibe, for at nøde dem til at give deres Minde til freden, og, at de ikke havde i Sinde at give dem tilbage, førend samme var sluttet. Jeg skrev dem til, og formanede dem at give disse Skibe løs, paa det vi kunde komme til at fare fort med vore Samlinger, og lagde ydermeere til, at hvis de ikke gjorde det, vilde jeg ansee dem for **Deres Majestæts** Fiender. Og, endskiønt jeg paa den Tid sendte bemeldte Brev til **Deres Majestæt**, vil jeg dog ikke efterlade at indføre det her:

Mine Herrer !

Det gjør mig meget ondt, at jeg nødvendig maa tilmelde *Deres Excellencer*, at mine Medcolleger og jeg ikke kan undlade at give dem Skyld for Fredens Forhindring, eftersom De, uanseet det, som jeg hos de Engelske Herrer Ambassadeurer havde sagt til dem, forlode os, og begave sig til Leyren, for at true de Svenske Commissarier, og skrække dem, for at søge at bringe dem paa saadanne

Tanker, som de vilde, uden at lade os enten vide det, eller den Ordre, som *Deres Excellencer* gave Amiral *Ruyter*, at lade 9 Svenske Skibe kaste Anker, som skulde seyle hans Flode forbi, og gaae til Stokholm, og at anholde dem, hvilket og uden Møye lod sig giøre, heldst da disse Svenske Skibe ikke vare betænkte paa at slaaes. Og det ar venteligt, at det havde gaaet langt anderledes til, hvis de ikke vare blevne overfaldne, sasom de Svenske ikke pleye at lade sig tage, naar de ere i Stand til at forsvare sig. Jeg forundrede mig aldeles ikke over dette, saasom jeg ofte har hørt *Deres Excellencer* sige, saa ofte som det allermindste paakom, eller naar de andre Meglere ikke vare af lige Tanker med dem, at de vilde sætte deres Flode i Bevægelse. Jeg tager mig den Frihed, at bede dem, at, saasom dette Foretagende kunde forhindre Freden, de da alvorligen vilde tage i Betænkning, at det endnu en Tiid at raade Bod derpaa, og kand de altsaa kuns sende Ordre til Amiral *Ruyter*, om at give disse Svenske Skibe løs; og naar dette skeede, og vore Samlinger igien kunde blive begyndte, saa forsikrer jeg, at de samme snart skal tage en lykkelig Ende. Jeg taler ikke saaledes til *Deres Excellencer*, uden for at udfinde et Middel til at bielegge Sagerne, førend jeg giver Kongen, min Herre, Underretning derom; thi naar det er skeet, kand jeg intet giøre, uden at oppebie hans Ordre, da jeg troer, at Sagen angaar ham meere end de Svenske, saasom deres Skibe ikke seylede til *Stokholm*, uden paa de Meglende Magters Forsikring, og udi Kraft af et Forbund, for hvis Fuldbyrkelse de skulde være ansvarlige. Men *Deres Excellencer* sagde os udtrykkeligen, at man aldrig vilde løslade disse Skibe, førend Freden var slutte, og da man forestillede dem, at de herudi ikke handlede som Meglere, svarede de os og uden Omstændighed, at de deri gjorde som Executores. Dersom *Deres Excellencer*, eller rettere sagt, Deres Herrer vidste Tingenes Sammenhæng, skulde de see at denne Medfart strider imod Troe og Love, at de ikke kand forsvare den, og at de bør have Agt og Anseelse for Kongen, min Herre, som altid selv kand forskaffe sig den. Deres Excellencer maae ogsaa vide, at de Engelske Herrer Ambassadeurer, vore Medbrødre, have talt herom med samme Eftertryk, og at baade de og jeg have været meget fortrydelige over en Gierning, som var stridig imod vores Underhandling, eftersom vi ikke længere med Ære kunde fortsætte den, med mindre vi maatte have nye Ordre eller Svar ved vore Expresser, som vi have affærdiget, for at indberette det Anfald, de Herrer *Generalstaterne* have øvet med den Svenske Krone. Dette er det, som forbinder mig til at skrive *Deres Excellencer* til, for at sige dem, at de forhale Freden, og at heele *Europa* kand see, at de Herrer *Generalstaterne* ikke ønske den, naar de ey kand giøre den alene, og, som dem synes godt. Jeg tør end sige dem videre, at, omendskiønt her ikke er nogen anden Flode, end den Hollandske, saa frygter man dog ikke for den, og at vi haabe ved vore Foranstaltninger at overbevise dem om, at de ikke burde brugt saadan Omgang, Men jeg troer, at deres Forsigtighed, snarere skal udrette det, som vi ønsker, at *Sverrig* tilbagegives de 9 Skibe, som de veed dem med Uret forholdes. Det er det, som vi i Henseende til Freden og vore Herrers Forening af gandske Hierte ønske, og at jeg, for min Part, i Særdeleshed kand kalde mig, som jeg er &c.

Efter at jeg havde sendt dette Brev til de Hollandske Ambassadeurer med Hr. **Bierman**, forestillede jeg de Engelske, om vi ikke skulde gaae om Bord paa det Svenske Amiralskib, som Hollænderne havde arreteret? Og, om Vinden var god, at gaae ud med fra Stædet, hvor de laae, da at lætte Anker, saasom det var et af de Skibe, som tilhørte **Frankerig** og **Engelland**, og som man

havde ladet holde fast paa Troe og Love af deres Mellemlhandling. **Mylord Sidnay** og jeg vare af denne Meening; men dette Forsæt blev forandret, da hans Medcolleger ikke holdt det raadeligt, baade fordi man havde seet sig nødt til at bryde med de Herrer **Generalstater**, i Fald Amiral **Ruyter** havde skudt paa os, saa og fordi vi havde ingen Flode i Sundet, at sætte imod deres, da den Engelske var seylet bort, som jeg tilforn har meldt.

Saaledes blev vor Underhandling ved dette Tilfælde opsat, og da de Hollandske Gesandtere saae, at jeg ikke vilde fare fort udi samme, førend de havde ladet de Svenske løs, hvilket jeg fast havde besluttet, holdende for, at det galdt **Deres Majestæts** Ære og den Svenske Krone, saa kom de adskillige gange til mig, for under Haanden at bilegge denne Sag, som kunde blive vigtig, ikke alene fordi Freden derved blev holdt tilbage; men og fordi derved kunde antændes en Krig, saafremt **Generalstaterne** bleve ved saa lidet at bekymre sig om **Sverrig**. Jeg maae sige, at den eneste Aarsag, hvorfor de efter min Begiæring lode de anholdte Skibe løs, var den Ærbødighed, de havde for **Deres Majestæt**; thi for **Sverrigs** Skyld havde de aldrig gjort det.

Saa snart som Amiral **Ruyter** havde arreteret de Svenske Skibe, sendte jeg Herr **de Chassan**, som var hos mig, til Hr. Greven af **Thou** i **Den Haag**, i den Hensigt, at han skulde klage for **Generalstaterne** over Amiral **Ruyters** Opførsel. Hr. *Pensionarius de With* svarede Hr. Greven af **Thou**, at hans Herrer ikke alene bifaldt, hvad deres Amiral havde gjort; men, at endog Kongen af **Storebritannien**, som paa den Tid var i **Breda**, og stod færdig at reyse til **Engelland**, var af samme Tanker; Men, saasom Greven af **Thou** ikke holdt dette for sandsynligt, sendte han sin Secretair med Hr. **Chassan** til **Breda** med følgende Brev til **Hans Storebritanniske Majestæt**:

Allernaadigste Konge !

Jeg meener, at *Deres Majestæt* dømmer saa billigen om Kongen, min Herre, at de holde sig forsikret om den Glæde, som *Deres Majestæts* Forlig med deres Undersaatter har foraarsaget ham, som og at det har været ham særdeles kiært at see *Deres Majestæt* paa saa god en Maade paa nye sat i roelig Besiddelse af deres Riger. Jeg haaber og, at *Deres Majestæt* ikke har noget derpaa at sige, at jeg ikke har oppebiet Fuldmagtsbreve til denne Høflighed og Skyldighed at i Agt tage; Eller at jeg, i det Embede jeg her beklæder, giver *Deres Majestæt* Efterretning om en Samtale, som jeg nyelig har havt med *Generalstaternes* Deputerede; i hvilken, da vi talte om det usædvanlige Foretagende i at anholde Skibe af den Svenske Flode i *Sundet*, have de sagt mig, at *Deres Majestæt* holdt bemeldte Skibes Anholdelse for lovlige og ret; og da jeg derpaa svarede dem, at *Deres Majestæt* ventelig ikke havde været underrettet om Sagen, og maaskee kuns hørt den fra een af Parterne, paastode de, at *Deres Majestæt* ikke blev anderledes til Sinds, om samme end ogsaa havde faaet den efterretning at see, som jeg i Gaar foreviiste dem om denne Sag, og hvoraf jeg gav en Copie til Hr. *Oudart*, Hendes Durchlauchtigheds, den Kongelige Prinzesses Secretair, for tillige at underrette hende om en Sag, som jeg fandt *Engelland* nævnet udi. Jeg har derfor holdt det for min Pligt, at affærdige nærværende Adelsmand til *Deres Majestæt*, for at give Rapport, om hvad udi denne sag er passeret, bedende underdanigst, at *Deres Majestæt* vil fæste Troe til det, som han dets angaaende siger, og at tillade mig, ved *Deres Majestæts* Ankomst hertil, en Audience, for at kunde meere eftertrykkeligen tilkiendegive Kongens, min Herres Tanker, angaaende sammes lykkelige og Ærefulde

Istandsættelse, efter hvilken jeg beder Gud, at vilde forunde *Deres Majestæt* all sin Naade og Velsignelse, og ønsker derhos, at ansees for, at være med all Respect &c.

Da Greven af **Thou** hans Secretair kom tilbage, gav han ham den Rapport om sin Reyse, som blev mig tilsendt saaledes, som **Deres Majestæt** her kand see:

Jeg reyste den 22de fra *Den Haag* Ifølge af en Samtale, som Hr. Ambassadeuren havde havt ved de Herrer *Generalstater*s Deputerede, som forsikrede, at Kongen af *Engelland* havde billiget den Hæftelse, de havde gjort paa forommeldte Svenske Krigsskibe, som Viceamiral *Ruyter* havde bragt ind imellem sin Flode paa *Kiøbenhavns* Reed. Jeg havde tvende Breve med mig, nemlig et til Kongen, et til den Kongelige Prinsesse, og et til Greven af *Saint Albans*. Jeg begav mig Dagen derpaa den 23de mod Middag til *Breda*, og Ifølge af bemeldte Hr. Ambassadeurens Befaling først gik til den Kongelige Prinsesse, og leverede hende det Brev, som *Deres Excellence* havde skrevet hende til. Derpaa gik jeg til Greven af *Saint Albans*, og efter at jeg havde leveret ham det Brev, som jeg havde med mig, talte jeg vidtløftigen med ham om den Sag, som gav Anledning til min reyse, og om det, som var skeet i *Norden*, angaaende disse Skibes Anholdelse imod de Ord og Løfter, som af de Hollandske Ministre vare givne til de Franske og Engelske Gesandtere. Ommeldte Greve havde den Godhed, at føre mig ind til Kongen af *Engelland*, hvilken jeg i Underdanighed overleverede det Brev, som hr. Gesandten skrev ham til, hvilket han med Agtsomhed læste, og viiste, at han hverken havde biefaldet eller forkastet, hvad de Herrer *Stater* havde gjort i *Norden*, og omendskiønt Kongen af *Danmark* var hans Fætter, og var bleven meget ilde medhandlet af den Svenske Konge, havde han dog hidindtil ikke taget nogen Deel i deres krig, og han agtede ey heller at blande sig deri, førend han kom tilbage til *Engelland*. Han befalede mig meget udtrykkelig at forsikre Hr. Gesandten, at han haabede at see ham i *Den Haag*, hvor han omstændeligere ville udlade sig, angaaende denne Sag. Imidlertid forsikrede han mig, at han paa ingen Maade ville blande sig i denne vigtige Sag, at han erkjendte sig at være Kongen af *Frankerig* forbunden. Den Kongelige prinsesse befalede mig at aflegge hendes Hilsen til Hr. Ambassadeuren, ligesom og Hr. Greven af *St. Alban*, som i sin øvrige Omgang med mig, viiste, at han baade tog sig alvorlig af *Frankerigs* Fordeel, og var erkjendtlig for den beskyttelse og de Velgierninger, han havde nydet af *Hans Eminence*, imedens han opholdt sig ved Hoffet. Jeg reyste imod Aften tilbage fra *Breda*, og da jeg om Morgen kom her til Staden, gav jeg herom Underretning til hr. Ambassadeuren, som befalede mig derover at opsætte denne Forrestilling i *Den Haag* de. 24 May 1660.

Da Copien af det Brev, som jeg skrev til **Generalstaternes** Ambassadeurer, var blevet sendt til **Den Haag**, gjorde den der saa neget Opsigt, at den blev sendt til *Isle de Confecence*, og leveret til *Don Louis de Haro*, som tænkte at benytte sig deraf, sigende til **Hans Eminence**, som i hans Tanker stod alt for haardt paa visse Poster, at han ikke skulde være saa paastaaende, heldst da **Frankerig** var nær ved at faae Krig med de Herrer **Generalstater**, hvilket han, sagde jeg, i Anledning af en Hindring, som var falden ind i vores Underhandling, havde erklæret for **Generalstaternes** Gesandtere, der tillige med mig vare Meglere for Freden i **Nord**; hvorpaa **Hr.**

Cardinalen svarede, at alt hvad han sagde, var Sandfærdigt, og at jeg i alle de Breve, jeg havde den Ære at skrive til **Deres Majestæt**, for at give en nøye Rapport om min Opførsel, gav tilkiende, at, endskiønt jeg i mine foregaaende Breve havde viist, at denne Hindring kunde have fortrædelige Følger, saa haabede jeg dog med snarest baade at melde denne Sag at være bragt i Rigtighed, og tillige sende den Nordiske Fredsslutning, hvilket og virkelig skeede; thi, da den ordentlige Cureer var ankommen ved Conferencen, aabnede **Hans Eminence** mine Breve, og viiste **Dom Louis de Haro**, at **Generalstaternes** Ambassadeurer havde ladet udlevere til mig de Svenske Skibe, som Amiral **Ruyter** havde arreteret, og at Freden derpaa var bleven sluttet imellem begge Kongerne.

Som det var mig en stor Fornøjelse, at jeg havde opnaaet de Svenske Skibes friegivelse, saa var det mig endnu en langt større at see af **Deres Majests**. Brev fra **Mont de Marsan** af den 19 Jun. til Giensvar paa **Generalstaternes** af 20 May, og til Greven af **Thou**, at **Deres Majestæt** var tilfreds med og billigede, hvad jeg havde gjort.

Efter at jeg havde haft adskillige Samtaler med de Herrer **Staters** Gesandtere, og med dem overlagt alting, bleve vi enige om at samles hos **Danmarks** Riges Oberhofmester, hvor tillige Amiral **Ruyter** skulde indfinde sig, paa det vi der kunde fuldføre, hvad vi havde besluttet. Vi begave os da didhen, hvor **Hr. Singland**, som Hovedmand for **Generalstaternes** Gesandtskab, sagde til mig udi sine Medcollegers og Oberhofmesteren af **Danmark**, hans Paahør, at de vare komne for at sætte de Ting i Værk, som de vare forenede om, hvorpaa han vendte sig til Amiral **Ruyter**, sigende: at han skulde gøre hvad jeg sagde. Jeg tog altsaa Ordet, og fandt mig forbunden, at takke disse Herrer for den Høflighed, de viiste mig, og den Respect, de ved denne Leylighed lode mig see imod **Deres Majestæt**. Derpaa bad jeg Amiralen at gaae om Bord paa sin Flode, og, naar han der var ankommen, da at lade complimentere den Svenske Amiral, sige ham, at han kunde fortsætte sin Reyse, og tilbyde ham Proviant, hvis han skulde have fortæret, hvad han havde, i de 6 Uger han var bleven opholdt. Jeg bad ham og lætte Anker med sin Flode, og nærme sig til **Kiøbenhavn**, for at lade de Svenske Skibe have Søen frie, at de kunde gaae til Seyls, naar Vinden vilde blive god, for derved at vise, at de vare frie, hvilket han og gjorde.

Dette maae jeg og tilmelde **Deres Majestæt**, at jeg, for at gaae anstændigen til Verks, lod de Engelske Gesandtere dette vide, endskiønt de Hollandske ikke vilde, at de skulde have nogen Kundskab om, hvad vi, angaaende disse Svenske Skibes Arrest, foretoge os. Ved denne Leylighed beviiste **Deres Majestæt** den Svenske Krone en vigtig Tieneste; thi **Sverrig** havde ikke alene mistet disse 9 Krigsskibe, og alt hvad de havde inde, som skulde til **Stokholm**; men endog alle sine Erobringer, dersom dette Forliig ikke var bleven til Veye bragt; heldst, saasom dette Tilfælde faldt ind efter Kongen af **Sverrigs** Død, og paa en Tid, da Hollænderne, som havde 60 Krigsskibe i **Sundet**, syntes at være Mestere over Norden, saasom de var ene, og, i hvor lidet de end havde slaaget sig til **Danmarks** Partie, kunde have gjort de Svenske megen Skade og de Danske stor Tieneste; og naar de vilde være neutral, havde **Sverrig** faaet vanskellige Ting at reede sig ud af, fordi den havde begyndt Krigen paa nye, og ikke i Tide vilde forstaae sig til freden, som dog lykkeligen blev sluttet, efter at samme Riges Konge var død.

Da denne Tvistighed var bleven bilagt, overlagde vi alle Tractatens Poster, og bragte Tingen i saadan Stand, at de ikke fattedes videre, end at reenskrives og undertegnes. Derpaa lode vi opslaa Telter, een for Meglerne, og tvende adskillige for begge Kongers Commissarier, een hen imod Staden for de **Danske**, og een imod Leyren for de **Svenske**, og Meglernes midt imellem, lige nær ved de begge.

Da vi vare færdige at reyse fra **Kiøbenhavn**, for at fuldføre dette store Værk, og Dagen var berammet til Tractatens underskrivelse, kom **Danmarks** Riges Hofmester og **Hr. Gabel** til mig om Morgen, og sagde paa Kongens, deres Herres Vegne, at han ikke vilde underskrive denne Fred, hvis man ikke overlod ham Bornholm, som efter Tractaten skulde tilhøre de Svenske; men at han dog ikke vilde forlange den, uden at betale derfor, hvad den efter Billighed kunde være værd, til hvilken Ende de Svenske kunde vurdere den. Jeg svarede disse Herrer, at Kongen af **Danmark** burde have ladet mig dette vide før, da jeg kunde gjort min Flid for at forskaffe ham, hvad han begiærede; men nu, da alting var indrettet efter fælles Samtykke, vidste jeg ikke, hvorledes jeg skulde komme til at gjøre de Svenske dette Forslag.

Jeg reyste straks ud af Leyren, og saa snart jeg var kommen der, besøgte jeg Commissarierne, og sagde dem Aarsagen til min Ankomst, hvorover de faldt i stor Forundring, saasom de fattede Mistanke, at deri maatte være Underfundighed, og at det var overlagt af mig med Hollænderne, og at Kongen af **Danmark** vilde have denne Øe tilbage, uden noget Vederlag og Udvexling, endskiønt Følgerne viiste, at denne Konge havde talt oprigtigen, da han troligen holdt, hvad han havde lovet mig. De Svenske Commissarier gjorde strax Vanskeligheder imod mit Forslag, sigende: at de hertil havde ingen Ordre. Imidlertid bevilgede de det dog med god Villie, foregivende at eftersom de vare **Deres Majestæt** saa høyt forbundne, kunde de ikke nægte samme, hvad een af deres Ambassadeurer forlangede.

Saa snart disse Forsikringer vare givne mig, reyste jeg tilbage til **Kiøbenhavn**, og tog hen til Oberhofmesteren, som jeg gav Rapport om det, der var afhandlet med de Svenske Commissarier, angaaende Øen **Bornholm**, som Kongen, hans Herre ville have. Denne Minister lod Kongen det vide, og kom strax tilbage, sigende: at Kongen var mig meget forbunden; men at han ønskede til sin des større Sikkerhed, førend han underskrev Freden, at jeg ville give ham det skriftlig, paa det han i denne Sag ikke skulle have nogen Tvistighed. Saasom nu all min Adfærd var oprigtig, og jeg havde de Svenskes Løfte, tvivlede jeg ingenlunde paa, at give Kongen det efter Forlangende skriftlig, hvoraf jeg har sendt **Deres Majestæt** Gienpart. I denne Skrivelse forsikrede jeg Kongen af **Danmark**, at Øen **Bornholm** skulle blive i hans Hænder et Aar, og saa snart Vurderingen var giort, skulle Udvexlingen skee, enten i Penge eller andre Lande. Dette forsikrede jeg, var de Svenske Commissariers Hensigt og Villie, og at de derom havde givet mig deres udtrykkelige Løfte. Jeg leverede denne Skrivelse til Oberhofmester **Gersdorf**, hvormed Kongen var saa vel tilfreds, at han sendte denne Premierminister til mig, for at lade mig sige, at han med Fornøjelse vilde underskrive Freden, og at han var mig meget forbunden.

Da alle Sagerne nu vare i saadan Stand, reyste vi samme Dag den 27 Decembr. 1659. fra **Kiøbenhavn**, for at begive os til de Telte, som man i den Henseende havde ladet opreyse. Begge

Kongernes Commissarier, reyste og ud samme Dag, det ene Partie fra Leyren, og det andet fra Staden, og gik med det samme i deres Telter. Derpaa gik de ud for at gaae til Mediateurernes Telte, og da de vare midtvejs, gik vi dem i Møde, og som jeg var Formand for de Engelske og Hollandske Gesandtere, gjorde jeg dem, i det jeg kom til dem, for dette en Compliment, som var kort, saasom jeg alleene ønskede dem for Fremtiden en god og alvorlig Forstaaelse og en evigvarende Fred. Da denne Compliment var til Ende, beviste begge Kongernes Commissarier hverandre Høflighed, og lode see, at de vare meget fornøiede med Fredens Slutning. Derefter ginge de tilbage til deres Telter igien, ligesom de vare komne derfra, og siden besøgte hverandre. Mediateurerne spiste til Middag hos mig i samme Telt, hvor vi vare, og Klokken 3. skulle vi underskrive Tractaten; men der opkom en Tvistighed, som foraarsagede stor Bryderie, og forsinkede Underskrivelsen til Klokken 7. om Aftenen.

De Engelske gesandter vilde ikke, at **Frankerig** skulde nævnes først i Tractaten, at mit Navn skulde staae for deres, og at de skulde underskrive efter mig, sigende: at de hverken paastod, at **Engelland** skulde sættes for **Frankerig**, og ey heller at de ville underskrive førend jeg; men at man skulde forfatte tvende Instrumenter. Jeg gav dem tilkiende, at dette faldt mig meget forunderligt, saasom jeg over et Aar, da vi havde været sammen, havde altid havt den Ære at føre Ordet hos begge Kongerne, hos hvilke jeg jeg havde havt Fortrinnet for dem, ligesom og alle andre Stæder, samt at jeg ligeledes først havde underskrevet alle de Breve og Skrifter, man til denne Freds Befordring havde maattet udstæde, og endelig at jeg ikke saae, hvorfor de gjorde mig denne Vanskelighed. De sagde: at det var sandt, at de havde brugt den Maade med mig; men nu i denne Omstændighed, som gjorde Ende paa vores Underhandling, kunde de ikke gjøre anderledes, end foreslaae tvende Instrumenter, som de nyelig havde sagt, at de troede ikke, at jeg ville forandre den sædvanlige Maade, og at Greven af **Thou** havde baaret sig ligeledes ad i en Tractat med den Engelske Gesandt Hr. **Downing**, hvilket de meente kunde foraarsage nogen Ulempe imellem dem og denne Gesandt, da de vare befuldmægtigede Ambassadeurer af den fornemste Rang udi **Engelland**. Jeg svarede disse Herrer, som havde havt megen Høflighed for mig, ligesom jeg og for dem, i all den Tid vores Underhandling havde staaet paa; At dersom Greven af **Thou** havde giort det, som de forsikrede mig, kunde jeg ikke efterlade at følge hans Eksempel, som en Gesandt, hvis Dygtighed var saa stor, at han ikke kunde gjøre noget, som jo var ordentlig og rigtig. Men da Tractaten var saa vidtløftig, at man maatte have to eller tre Dage til at bringe den i den forlangte Form, frygtede jeg, at denne Fredens Opsættelse ville være skadelig for vor Forsæt at forene disse tvende Konger, og at vi kunde blive Aarsag til den Ulykke, som kunde reyse sig af denne Forsinkelse. At man med Længsel ventede paa vores Tilbagekomst i **Kiøbenhavn**, hvor man havde tillavet et Fyrværk, og havde i Sinde at løsne alle Canonerne saa vel paa Voldene som paa Floden, til Glædestegn, saa snart man kunde spørge, at Freden var slutte, og at dersom vi kom til Staden igien, uden at have sluttet og underskrevet freden, kunde Pøbelen fatte Mistanke, og førend man vidste, gjøre saadan Uorden, som vi engang i sin Tid kunde faae Skyld for.

Men for at komme ud af denne Fortrædelighed og forsikre Freden, kunde de underskrive og besegle Tractaten efter mig, og **Generalstaternes** Gesandtere efter dem, og siden, naar vi kom til **Kiøbenhavn**, kunde vi ved Leylighed forfatte tvende Instrumenter efter ders Begiæring, saa fremt ellers Greven af **Thou** havde brugt samme Omgang med Hr. **Downing**.

Dette Forslag biefaldt de, og derpaa underskreve vi Tractaten i den Form, som den var udi, og efter en Salve af de tvende Partiers Tropper, som vare begge Kongernes Commisariers vagt, reyste vi ind igien til **Kiøbenhavn**, hvor, da vi vare ankomne, vi strax begave os til Kongen af **Danmark**, for at ønske ham Lykke til denne Fred, og derefter til Dronningen, da begge **Deres Majestæter** bevidnede, at vores Lykønskning var dem behagelig. Vi fulgte derpaa med Kongen op paa Stadens Taarn, hvor man saae de Svenskes Leyr og Ilden af deres Artillerie, Fodfolk og Rytterie, hvortil alle Canonerne, saa vel paa Floden som Voldene i **Kiøbenhavn**, og alle Tropperne svarede. Da disse Glædestegn vare til Ende, ledsagede vi Kongen af **Danmark** til sit Slot, og derefter gik vi hver til sit, udmattede af den Møye. Vi havde havt den heele Dag. To Dage derefter spiiste de Engelske Gesandtere hos mig til Middag, for at fornøye sig over denne Freds lykkelige Fremgang, og for tillige at bede mig finde for godt, at man lod forfatte 2de Instrumenter, efter den Aftale vi derom havde giort, jeg svarede dem, at jeg længe siden vilde have talt om denne Sag, dersom jeg ikke af Greven af **Thou** hans Brevskaber, som jeg heele natten nøye havde læst og randsaget, var bleven vaer, at Tingen forholdt sig gandske anderledes, som jeg skulle vise dem, hvis de vilde umage sig at læse dem igiennem. Det som Greven af **Thou** havde forrettet tillige med den Engelske Envoye Hr. **Douning**, var en Tractat imellem **Frankerig** og **Engelland**; vel var det en vedtagen Skik imellem kronede Hoveder, at man udi slige Tilfælde forfattede tvende Instrumenter; Men det som vi ved denne Nordiske Freds Slutning havde giort, var en Mellehandling, og som de selv maatte tilstaae mig, at der var en Forskiæl paa disse Tilfælde, saa kunde de let slutte, at jeg ikke kunde føye dem i deres Forlangende, uden en udtrykkelig Ordre fra **Deres Majestæt**. Denne Tvistighed blev da paa denne Maade bilagt, og Tractaten blev som den var. Imidlertid er det mig kiært, at jeg her kand gjøre **Deres Majestæt** Reede herfor, og berette samme, hvorledes dette gik til for at vise min Opførsel, og at jeg har i Agt taget **Deres Majestæts** Ret og Myndighed, og dog tillige holdt de Engelske Gesandter mit Løfte; saasom en Megling er en gandske anden Sag, end en Tractat, der sluttes imellem tvende Parter og sigter til Deres Fordeele og hvad de forenes om, hvilket ingen Overeensstemmelse har med det, man har at i Agt tage imod andre i en Mellehandling, og desuden var **Engelland** paa samme Fod, som en Republique.

Jeg maae her berette **Deres Majestæt**, at det fra umindelige Tider var brugeligt i **Danmark**, at ingen Ambassadeur kiørte ind paa Slottet, ikke engang i Kongens Vogne, som bleve staaende ved Slotsbroen; da det nu var paa denne Tid saa stærk en Kuld, at man havde megen Uleylighed ved at gaae over Broen, formedelst Hagel, Sne og Blæst, som paa denne Aarets Tid ere sædvanlige, bad jeg Oberhofmesteren af **Danmark** at forestille Kongen, sin Herre, at hans gesandter i **Frankerig** kiørte ind paa **Louvren** i deres egen Vogne, og altaa bedede ham at tillade mig ligeledes at kiøre ind paa Slottet. Af Oberhofmesterens Svar kunde jeg mærke, at Kongen af **Danmark** ikke var derimod, saa at, da jeg en Dag skulde op til Slottet, og Veyret var meget slet, befoel jeg min Kudsk at kiøre ind, som og skeede, og betiente jeg mig siden altid af den Frihed. Da de andre mærkede nogen Tid derefter, at jeg havde brudt Iisen, talte de og til Oberhofmesteren derom, og kiørte siden ogsaa ind paa Slotsgaarden, hvorfor de alle takkede mig.

Derefter forbleve vi i **Kiøbenhavn**, for at drive paa Tractatens Fuldbyrdelse, og for at faae de Svenske til at befrie Kongen af **Danmarks** lande for deres tropper. Saasom nu de Svenske ikke kundet sætte dem over til **Skaane**, og følgelig ikke havde udleveret Fæstningen **Cronborg** til den i

Tractaten fastsatte Tid, og da saadan Forhold stridde imod de vedtagne Vilkaar, saa frygtede Kongen af **Danmark**, at denne Fæstnings Forholdelse, og de Svenskes forblivelse i Sælland, som de gandske havde ødelagt, skulde giøre nogen Hinder i disse tvende Magters Forening, og drage fortrædelige Følger efter sig, hvorved de paa nye kunde nødes til at bryde med hverandre, hvorudover jeg maatte reyse til **Helsingøer**, for at tale herom med de Svenske Commissarier og Marschal **Steenbuk**, som alene commanderede Armeen, efter at Prinzen af **Sulzbach** og Marschal **Banner** vare reyste til **Sverrig** efter Fredens Slutning.

Saa snart jeg var ankommen, sagde jeg til disse Herrer, at Kongen af **Danmark** holdt for, at deres Troppers Forblivelse i **Sælland**, og den Seendrægtighed de viiste udi at give **Cronborg** Fæstning tilbage, var plat imod Tractaten, at jeg vel vidste, deres Hensigt var reedelig; men man maatte dog stille Kongen af **Danmark** tilfreds, heldst da han intet forlangede, uden hvad billigt var. Jeg fandt Commissarierne meget føyelige, og Marschal **Steenbuk** sagde: at han ikke holdt for at have giort noget imod Tractaten, ved at forholde **Cronborg**, saasom han meente ikke at kunde overgive den for Troppernes Sikkerheds skyld, som han vilde sætte over til **Skaane**; Men jeg forestilte ham, at, efter Tractaten burde **Cronborg** alt have været givet tilbage for nogle Dage siden, og, hvad Armeens Sikkerhed angik, da vilde jeg være ansvarlig for samme; han svarede da, at han paa mine Ord vilde lade sine Tropper trække ud af **Cronborg** Dagen derefter, og Kongen af **Danmark** kunde derpaa trække ind. Til denne vor Aftale vare Vidner Generaladmiral **Bielke**, og Kongen af **Danmarks** Ceremoniemester Hr. **Spekhan**, som denne Konge havde sendt mig tillige med Hr. **Brokenhuus**, der ligeledes var reyst med mig, som Commissar, for at besørge de fornødne Anstalter til de Svenske Troppers Underholdning i **Helsingøer**, og til deres Bortreyse derfra. Hr. **Spekhan** reyste efter min Begiæring til **Kiøbenhavn**, og skrev jeg da til Oberhofmester **Gersdorf**, for at bede ham giøre Kongen, hans herre, Rede for hvad der i den Sag var gaaet for sig, som jeg og selv gav mig den Ære skriftlig at tilmelde høybemeldte Konge Sagernes Tilstand, og at jeg ikke agtede at forlade Helsingøer, førend jeg havde seet den af ham beordrede Commandant og Besætning i fuldkommen Besiddelse af Fæstningen **Cronborg**, eller førend de Svenske vare komne til **Skaane**.

Oberhofmesteren af **Danmark** besvarede mit Brev med dette følgende fra **Kiøbenhavn** af 19 Jun. 1660.

Min Herre !

Jeg skal ikke undlade at berette *Hans Majestæt* Indholden af det Brev, som *Deres Excellence* har behaget at bæere mig med, og vil det være *Hans Majestæt* kiært at see den Omhue, som *Deres Excellence* bærer for at faae de Svenske Tropper ud af Landet saasom man kunde befrygte nogen Seendrægtighed, hvortil man har faaet Anledning af Prinzen af *Pfalz*, hans Beretning, som viser, at man endnu maatte vente Ordre fra *Stokholm* om denne Sag. Landet vil altsaa have *Deres Excellence* at takke for saadan Lindring, som Kongen, min Herre, har meget fornøyet sig over, og befalet mig at takke *Deres Excellence* for, da jeg derhos for min Person beder samme at troe at jeg er &c.

Jeg kand forsikre **Deres Majestæt**, uden at rose mig, at den Flid, jeg tillige med Amiral **Ruyter** anvendte paa at indskibe Tropperne, hialp saa meget, at de kom bort fiorten Dage førned det ellers havde skeet, og hvis de havde tøvet saa længe, var Landet bleven i Grund ødelagt; thi, som det var langt ud paa Aaret, havde man til Rytteriets Underholdning maattet betiene, hvad der fandtes paa Marken, og, naar de saaledes havde plyndret omkring, kunde man derved fattet Afskye for deres Opførsel, og faaet Aarsag til den tredje Krig, og Kongen af **Danmark** kunde da med Føye have krævet Betaling for saadan Ophold og Erstatning for hvad Uorden de Svenske havde giort.

Efter at **Cronborg** var bleven Kongen af Danmark overleveret, Hr. **Holk**, som var udnævnt til Stædets Commandant med Befæstningen kommen i Besiddelse deraf, alle de Svenske Tropper borte, og alting fuldbyrdet, reyste jeg igien til **Kiøbenhavn**; og som der til Tractatens heele Fuldbydelse ikke fattedes uden alleene at udvexle Øen **Bornholm**, som skulde skee enten med Penge eller Lande, saa sendte Kongen af **Danmark**, som troelig vilde holde sit givne Løfte, Hr. **Hannibal Sehested** til **Sverrig**, for at føre dette i Rigtighed, som forenedes om at give Gods i **Skaane**, som Kongen af **Danmark** kiøbte af samme Lands Adel, som gierne vilde selge dem, for at blive i **Danmark**, og ikke være Undersaatter af **Sverrig**, som ufeylbarlig vilde krævet Troeskabseed af dem.

Endnu var Grev **Uhlfeldts** Frihed tilbage, som de Svenske holdt fangen i **Skaane**, og som Kongen af **Danmark** fordrede, efterdi samme var indbefattet i Tractaten. Denne greve kunde kommet med Ære af sit Fængsel, dersom han ikke havde været saa utaalmodig, og end ydermeere fæstet Troe til noget Tidender han hørte, at nemlig de Svenske vilde anlegge Sag imod ham, hvilket iekke kunde forholde sig saaledes, heldst da jeg havde erholdet et Brev fra Kongen af **Sverrig**, hvorudi han gav mig Beviisligheder paa sin Godhed, og forsikrede mig, at han havde i Sinde at sætte ham paa frie Fod, og næste Postdag derefter fik Bekræftelse derpaa ved et Brev fra Dronningen af **Sverrig**, som **Deres Majestæt** kand læse her indført:

Carl af Guds Naade, Konge og Arveprinz til *Sverrig* de Gother og Vender &c. Naade og synderlig Gunst tilforn, vor Høyelskte. Den Sag vi have med Grev *Uhlfeldt*, er af saadan Beskaffenhed, at den kun egentlig angaar os selv; men da vi have erfaret af eders Brev, efter at Freden ved eders Omhue er igien bleven sluttet, at I ønsker bemeldte Greve sat paa frie Fod, saa have vi troet, for at føye eders Forbøn, at burde af vor Kongelige Naade forunde ham sin Velfærd og Frihed, som I kand see af vores Brev. Dersom der er noget andet, som I vilde begiære af vores Naade, saa skal I finde hos os en altid færdig og Kongelig Velvillighed. Vi befaler eder herved Gud. **Stokholm** den 20 Jul. 1660. Udi ovenmeldte *Hans helligede* og *Kongelige Majestæts*, vores kære Søns og gode Konges Navn.

Hedevig Eleonora.

Men dette uagtet troede Greven meere disse falske Beretninger, end det man havde udvirket for ham. Han flygtede fra **Malmøe**, hvor han sad fangen, og begav sig til **Kiøbenhavn**, uden at have faaet nogen Forladelse for alt hvad han havde giort for at tiene **Sverrig** imod Kongen af **Danmark**.

Da denne Konge fik Tidende om hans Ankomst, lod han sig aldeles intet mærke med det Forsæt han havde, at lade ham sætte; men biede indtil Grevinden, hans Gemahl ogsaa var kommen, og lod dem saa begge arretere, og sende til Øen **Bornholm**.

Heraf lærer man, at naar en Undersaat paa nogen Maade, har forseet sig imod det, han er sin Konge skyldig, saa udfordrer Forsigtighed, at han maa forføye sig bort, indtil han har erhholdet Forladelse, ja, at han ikke lader sig see, førend nogen Tid er forløben efter hans Antagelse i Naade; thi med Konger kand man ikke trætte, deres Villie er i Henseende til deres Undersaatter saa uindskrænket, at de altid beholde Ret. Grev **Uhlfeldt** var en duelig Cavalier og høyt anseet i **Danmark**, hvorpaa han og stolede, da han vovede at reyse til **Kiøbenhavn**, uden forud at vide, om det var hans Konge imod. Denne Fange vidste saa vel at stille sig stum an, og følesløs ved alt det Onde man gjorde ham lige fra den Dag af, da han var bleven arreteret, at det var umueligt at faae et eeneste Ord af ham, da man tilspurgte ham for at anlegge hans Proces, og er det næsten utroeligt, hvorledes han ved sin Forstillelse bedrog Vagten, som stedse sad ved hans Seng, hvor han gjorde sig syg. Imidlertid forfærdigede han selv den Klædning, som han flyede til **Kiøbenhavn** i, hvilket var hans Ulykke; thi dersom han havde fæstet Troe til det, jeg sagde ham om Kongen af **Sverrigs** gode Tanker om hans Frihed, saa kunde han undgaaet det Uheld, som han siden faldt i, og hans Gods var da ikke blevet confisqveret i **Sverrig**, som siden skeede, ikke heller derefter i **Danmark**.

Efter at han da var bleven fastsat i **Kiøbenhavn**, og alt det ovenmeldte fuldbyrdet, begav jeg mig fra det Danske Hof, og reyste til **Hamborg**, hvortil jeg fandt mig forbunden ved et Løfte, som jeg havde givet nogle Svenske Officierer, hvilke man havde givet Afskeed, og som gjorde Allarm i Armeen for deres til gode havende Betaling; men havde ladet sig nøye dermed, at jeg lovede at forskaffe dem samme. Jeg fik da ogsaa megen Credit hos nogle Vexelerer, jeg havde Bekiendtskab til, at jeg kunde gjøre Forskud til deres Betaling, og de Svenske paa deres Side efterlode ikke til den mig lovede Tid at betale den Sum, jeg lod udbetale til disse deres beafskedigede Officierer.

Dronningen, som forestod Regieringen i **Sverrig**, skrev mig dette Brev til i sin Søns Navn, i Anledning af det jeg i Henseende til de beafskedigede Svenske Tropper, havde den Lykke at udrette.

*Carl af Guds Naade de Svenskes, Gothers og Venders Konge og Arveprinz, Storfyrste af Finland, hertug af Skaane, Estland, Lifland, Carelien, Bremen, Verden, Stetin, Pomern, Vandalien, Fyrste af Rygen, Herre til Ingrien og Wismar, Pfalzgreve ved Rhinen, Hertug af Bayern, Julich, Cleve og Berg; vor Naade og synderlig Gunst tilforn, vores høytelskte. Iblant alle de kiendelige Prøver paa Eders Omhue og Tienstfærdighed, som I ved alle Leyligheder har søgt at vise os og vores Rige, regner vi med Billighed dette Beviis paa eders Bevaagenhed og gode Villie, som I lader see med saa megen Omsorg og Bekostning i Henseende til vore Troppers Forandring eller Vedligeholdelse. I fortjene derved, at baade vi og Publicum maa give eder store Berømmelser, som stedse skal følge eder, i det mindste saa længe Erindringen af Eders Person og Arbeyde vedvarer i *Norden*. I øvrigt skal vi aldrig lade nogen Leylighed gaae forbie til at lade see vores Erkiendtlighed imod eder, og skal mage det saa, at I ikke skal faae Aarsag at fortryde, at I paa saa god en Maade har ladet os erfare, hvor vel I er sindet. Vi befale Eders Gud ved dette vort Brev, givet til *Stokholm* den 20 Jul.*

1660. i ovenmeldte *Hans helligede og Kongelige Majestæts*, vores kiære Søns og gode Konges Navn.

Hedevig Eleonora.

Da jeg nu havde fuldbyrdet dette mit Løfte, og var færdig at reyse til **Stokholm**, for, efter **Deres Majestæts** Ordre at ønske Kongen og Dronningen af **Sverrig** til Lykke med Freden, kom Dronning **Christine Alexandre** til **Hamborg**; og havde jeg da den Ære tillige med **Milord Sidnay**, den Engelske Gesandt, at reyse denne store Fyrstinde i Møde, og ledsage hende til sin Boepæl. Nogle Dage derefter besluttede hun at reyse til **Sverrig**, for at reglere sine Sager ved den Rigsdag, som da skulde holdes der, og saa snart man fik dette at vide til Stokholm, blev Raadet, som ikke vidste hendes Forsæt, heel bestyrzet derover. Men ikke desmindre viiste de dog megen Fornøyelse over at see hende, og de som vare hende mindst bevaagne, kunde ikke andet and have høyagtelse for hende, endskiønt de befrygtede, at Tingene ikke skulde gaae saaledes, som de ønskede; Men man kunde fast umuelig andet, end være saa ærbødig og erkjendtlig sindet imod hende, som det hende tilkom; thi **Sverrig** maatte takke hende for sin Høyhed og Anseelse, Kongen for sin Krone, og private Personer for deres Lykke og Velstand. Saasom nu denne Nation er ædelmodig og skiønsom paa Velgierninger, i sær fornemme Folk, saa tænkte man kun paa at gjøre hende alle betænkkelige Æresbeviisninger. Men da dette var den første Rigsdag, som var bleven holdt siden Kongen af **Sverrigs** Død, og man paa den skulde approbere samme Konges Testamente, eller og indskrænke det, saa frygtede man for, at saasom denne Dronning var fuld af Rænker, hun da skulde faae i Sinde med sin Credit at understøtte dem, som var dette Testamente imod; Og herudi tog man ikke heller feyl; thi denne Fyrstinde holdt sig alene til det, som angik hendes Fordeele og Statens, saasom hendes Fordeele var saa nøye forbunden med **Sverrigs**, at de ikke kunde skilles ad.

Denne Dronning reyste da fra **Hamborg**, for at sætte sit Forehavende i Værk; men, som man, for at komme til **Stokholm**, maa reyse igiennem Kongen af **Danmarks** Lande, med mindre man vil gaae til Vands, saa fik bemeldte Konge at vide, at hun var nær ved **Kiøbenhavn**, og sendte derfor Oberskatmesteren **Hr. Hannibal Sehested** fire Miile ud, for at møde og complimentere hende paa hans vegne, og selv tog han uden for Byen med Dronningen og det heele Kongelige Huus, og beværtede hende saa prægtig, at intet blev efterladt, som udi slig Tilfælde burde skee. Jeg var Vidne til alt det, som skeede, og kand forsikre, at hun blev tracteret med alle de Ærestegn, som kunde beviises hende lige indtil hun traadde i een af Kongen af **Danmarks** Galleyer, for at gaae over til **Skaane**, hvor hun og nød all den Ære, som hende tilkom. Denne Fyrstinde beviiste mig den Naade, at unde mig Stæd hos sig i hendes Vogn, og sad jeg hos hende, da hun kom til **Halmstad** Slot, hvor Marschal **Linde** havde indfundet sig, for at complimentere hende paa Kongen af **Sverrigs**, hans Fruemoders Dronningens, der forestod Regieringen, og Raadets Vegne; thi Regieringen udi Kongens Mindreaarighed var endnu ikke fastsat, og just deraf, at hun saaledes blev imodtagen, mærkede man, at det Rygte var falskt, som de havde udstrøet, der ikke kunde taale den Svenske Kronens Ære og Anseelse, nemlig, at bemeldte Marschal havde Ordre at holde hende i **Halmstad**, paa det hun ikke skulde komme til **Stokholm**.

Imedens Rigsdagen varede, droge alle Raadsherrerne og de som førte Regieringen, hende i Møde, Borgerne vare under Gevær, Tropperne opstillede i Slagtorden, alle Canonerne bleve løsnede, og Kongen og Dronningen førte hende ind i de smukkeste Værelser paa Slottet, nemlig i de samme Rum som hun havde opholdt sig i, da hun sad paa Thronen, og som Kongen nu logerede udi. Hun lod holde Messe hver Dag paa een af Salene, hvor hun og lod oprette et Capell. Efter at denne Fyrstinde havde føyet alle de Anstalter, som hun holdt fornødne til hendes Sager, saa sendte hun næsten alle sine Betientere til Vands til **Lybek** med Ordre at oppebie hende i **Hamborg**, hvilket hun gjorde for at være desmindre til Byrde, og for at kunde reyse des hastigere bort. Hun lod endog sin Præst reyse, saasom hun ikke ventede at blive saa længe i **Sverrig**, som hun blev, og kom i den Tid hver Helligdag for at høre Messe hos mig, og gjorde mig ofte den Ære der at tage Middagsmaaltid. Hun communicerede offentligen i mit Capell Juuledag, og gav ved den Leylighed all den Opbyggelse tilkiende, som af saa stor en Fyrstindes Gudsfrygt kunde ventes. Den Seendrægtighed, som Statssager forhandles med i **Sverrig**, opholdt hende længere end hun havde foresat sig, og da Vinteren derpaa faldt ind, og forhindrede hende far at reyse, maatte hun forblive til **Norkiøping**, hvorhen hun forlangede min Præst, indtil hendes kom igien, som i det Aar gjorde tre Reyser til hendes Tieneste i adskillige Forretninger. Imidlertid sendte hun Capitainen af sin garde Hr. **Adamis** til **Rom**, for der at bestille hendes Logement; Men den Misundelse, som hendes Nærværelse gav ved det Svenske Hof, forvoldt, at man lod hende vide, at hun ikke kunde have Frihed til at holde Messe hos sig, som skeede hver Dag.

Denne Erklæring nødte Dronningen til at reyse fra **Norkiøping**, efter at hun havde holdt sin Andagt offentligen paa Paaskedag, hvorom hun sendte Attester til **Rom**, endskiønt hun ikke havde havt saadan nødvendig, uden af en Underdanighed imod Kirken. Hendes Fordeele udkrævede uden all Modsigelse, at hun skulde blevet længere i **Sverrig**; Men, som hun alene for Religionens skyld forlod Kronen, saa viiste hun og ved alle sine Gierninger, at ingen Fordeel var stærk nok til at hindre hende fra offentligen at bekiende den.

Der tildrog sig imedens Dronningen opholdt sig til **Stokholm**, en meget mærkelig Sag, som jeg ikke her bør forbigaae. Efter at man havde givet hende alle de Forsikringer angaaende de Godser, som hun havde forbeholdt sig, gav hun en skriftlig Act fra sig, ved hvilken hun erklærede, at, hvis den nu regierende Konge i **Sverrig** døde uden mandlige Arvinger, skulde Kronen høre hende til, og ikke kunde gives til nogen anden. Denne Act leverede hun til de tre Stænders Deputerede, hvilken foraarsagede megen Allarm. Man besluttede i denne Forsamling, efter Overlæg, at, for Kongen af **Sverrigs** Sikkerhed og Statens Roelighed, burde man æske en nye Afstaaelsesact af hende, hvilken hun og med Glæde gav fra sig, saasom hun aldeles ikke havde i Sinde, saa længe denne Konge levede, at komme paa Thronen; thi hun havde et alt for høyt Hierte til nogen sinde at fortryde, hvad hun havde gjort for den afdøde Konge og for **Carl den ellefte** hans eneste Søn og Arving, som havde fulgt ham i Regieringen, og kunde altsaa læt overtales til at stadfæste den unge Prinz det, som hun engang havde givet Kongen, hans Fader. De Sletsindede havde smigret sig af, at de ved den Leylighed havde sat sig imod en stor Fordeel, hun ellers kunde betient sig af, og at de derved havde seet sig vel for i henseende til Fremtiden. Men Dronningen holdt for paa saadan Maade at have fastsat sin ret baade for den nærværende og tilkommende Tid, og vil det i Tiden vise sig, hvo der

har taget feyl. Men hvorom alting er, saa gav hun godvillig den anden Afstaaelsesact fra sig, som var en slags Bekræftelse af alt hvad den første indeholdt, saa at man paa begge Sider blev fornøyet.

Paa Rigsdagen fastsatte man Regieringen i Kongens Mindreaarighed, og den afdøde Konges Testamente, og, endskiønt denne Konge deri havde anordnet, at hans Broder, Prinz **Adolph** skulde være Oberstfeldtmarschal, og Rigsraad **Flemming** Oberskattemester, saa gjorde dog Rigsdagen dette om, og satte i deres Sted Marschal **Krag** og Rigsraaden **Bonden**. Dersom Grev **Magnus de la Gardie** vilde været Oberstfeldtmarschal, havde han let kundet blive det; men han vilde af tvende vigtige Aarsager ikke have denne Betiening, nemlig den første og vigtigste var, at han ikke vilde være Aarsag i den afdøde Konges Testamentes Overtrædelse, saasom han havde stor Respect for hans Ihukommelse, og den anden, at Prinz **Adolph** var hans Svoger. Den afdøde Konge, saasom han vidste, at jeg var en Ven af Grev **Magnus**, saa bad han mig længe før han døde, at skrive bemeldte Greve til, som for mig selv, og raade ham at søge Storecanzlertienesten, som denne Konge havde tiltænkt ham, hvilket man kunde see af hans Testamente, da han ansaae ham som en Person, der skulde være som Siælen i Staten, medens Mindreaarigheden varede, ja han sagde endog til mig halvandet aar før sin Død, at han havde i Sinde at give ham denne Betiening, saasom han holdt ham for den der, frem for nogen anden, var Prinzen hans Søn, bevaagen, i Fald Gud skulle kalde ham; men han frygtede, at Greven ikke skulle vilde tage imod den; men hellere vilde være Oberstfeldtmarschal, enten fordi Prinzessen, hans Gemalinde ønskede det, og han desuden selv havde meere Lyst til at bruge Kaarden end Pennen, endskiønt han var skikket til begge Deele, hvilket han viiste i **Lifland**, hvor han commanderede Armeen.

Da nu regieringen paa Rigsdagen var fastsat, og alting med Forsigtighed indrettet, saa besørgede man Kongens Begravelse med megen Pragt, ved hvilken Leylighed jeg havde den Ære at geleyde Dronning **Christine**.

Nogen Tid efter denne Ceremonie, havde jeg Afskeedsaudience; Jeg tog da Afskeed for at reyse hiem til **Frankerig**, og berette **Deres Majestæt** i hvad Tilstand **Sverrig** da befandt sig; Men Dronning **Christine** foraarsagede min Reyses Opsættelse, saasom hun gierne saae, at jeg gjorde hende Selskab paa en Deel af hendes Reyse. Da Dagen var kommen, som hun skulde reyse paa, beviiste man hende den samme ære, som ved hendes Ankomst, hvilket nogle gjorde med stor Fornøyelse; men andre, hvis Tal var langt større, saae hendes Bortreyse med megen Bedrøvelse. **Deres Majestæter** af **Sverrig**, de, som stode for regieringen, adskillige af Rigens raad og mange Damer ledsagede hende ud af Staden, Generaladmiral **Wrangel**, Storcanzleren, Feldtherren **Lende**, Grev **Thot** og en Deel af Rigens Raad reyste fire Miile fra Staden, hvor man beværtede hende til Aften. Dagen derefter satte hun sin Reyse fort, og begav sig til Prinz **Adolph**, som ventede paa hendes Komme, for at tractere hende under Veys, hvilket og skeede meget prægtigen. Derfra reyste hun til **Nyekiøbing**, som hører hende til, og forblev der den øvrige Tid af Vinteren, hvor jeg tog Afskeed fra hende. Jeg lod hende beholde min Præst Hr. **Vacqvier**, hvilken hun berømte for at være en meget ærlig Mand.

Deres Majestæt vilde tillade mig, at førend jeg taler videre om **Danmark**, jeg da maa giøre et Portrait paa Kongen af **Sverrig**. Han var en Fyrste ikke af stor Vækst, men frisk og stærk. Han

havde et smukt Ansigt, en Lykkelig Physionomie og megen Forstand, og var meget høflig imod Adelen og Krigsfolkene, kunde og lettelig fatte Fortroelighed til dem, som troeligen i Agt toge hans Tieneste. Han fandt Behag i alle de Forslag, man gjorde ham, der kunde sigte til hans Ære og Høyhed. Hans Foretagende vare store og vidtudseende, og som intet syntes ham vanskeligt til at indlegge Ære, saa tog han sig stedse saadanne Ting for, som kunde føre til dette Maal; Men lige saa høflig som han var imod alle andre Mennesker, saa stolt var han, naar han befandt sig hos Konger og Regentere. Han havde en ædel Siæl, og der fattedes ham kuns Midler til at øve sin Gavmildhed, hvilken han altid viiste paa en meget god Maade. Han var baade føyelig og til Nytte for de Stater, som laae langt fra ham; men farlig for sine naboer, hvilke han af Misundelse søgte at undertrykke, for selv at blive stor. Han vidste altid at give Aarsagen tilkiende til sine Forehavende, og ham fattedes aldrig Paaskud imod de Bebrejdelser, som hans Foretagende kunde foraarsage ham, saa vel i Henseende til hvad han i **Polen** som paa andre Stæder tog sig for. **Lifland** blev ham for evig afstaaet ved den **Oliviske** Fred, som og den Svenske Krone, hvilken Kongen af **Polen** paastoed, at have Ret til.

Lige saa Lykkelig var han i **Danmark** ved den **Roskildske** Tractat, som blev sluttet imellem **Kiøbenhavn** og den Svenske Leyr. Ved samme havde han store Fordeele, som **Deres Majestæt** i det Foregaaende har kundet see; thi **Skaanes** Erobring var anseeligere end alt hvad han havde faaet i de andre Krige. Kort sagt: denne Konge har i de 5 Aar han regierede, gjort saa store Ting, som Historierne skal have ondt ved at faae Efterkommerne til at troe, som Slaget ved **Warschou**, hvor han gjorde forunderlige Ting, og dræbte en Husar med egn Haand. Den Opførsel og den Standhaftighed han lod see, da han befandt sig indsluttet imellem tvende Floder, og havde den heele Polske Armee at bestride, den Maade han drog sig tilbage paa med de faa Folk han havde, og kort sagt: alle de Gierninger, som jeg har været Vidne til, saa længe jeg havde den Ære at være hos ham, og som jeg i disse historiske Beretninger har talt om, som og Churfyrsten af **Brandenburg**, som commanderede sine Tropper i **Polen**, da han var foreenet med Kongen af **Sverrig**, og viiste kiendelige Prøver paa Forstand og tappert Mod. Denne Beretning om dette store Slag har jeg vildet her indføre for deres skyld, som kunde være begiærlige derefter.

Da Kongen af **Sverrig** den 21 Jun. var kommen fra **Marienburg** til sin Armee, som paa den Tid stod i Provinsen **Massovien** ved Floderne **Bug** og **Weixel**, hen imod **Zacrozin**, strax ved landsbyen **Nowodwor**, lod han forfærdige de tvende Broer, som man arbejdede paa, den ene over **Weixelstrømmen** ved **Zacrozin**, den anden over **Bugfloden** ved **Nowodwor**, for at kunde des lettere naae Polakkerne og nøde dem til at slaes, uanset den Fordeel de havde, at deres Leyr var stærk forskandset strax ved **Warschou**, og havde en Broe over **Weixelstrømmen**. Men disse tvende Broer vare endnu ikke færdige, da Vandet gik op, som paa den Tid af Aaret pleyer at skee, og maatte man altså bie til Vandet igien var løben ud, førend de kunde sættes i brugelig Stand.

Da Adelen i **Massovien** og **Podlakien** paa den Tid havde beleyret **Ticoczin**, som tilhørte Prinz **Bogislaus** af **Raziwil**, og ligger ved **Narvafloden**, atten Miile fra **Nowodwor**, saa sendte Kongen af **Sverrig** til samme Stads Undsætning Marschallieutenant **Douglas**, hvilken forrettede sin Sag med meget god Forsigtighed, Lykke og Tapperhed; thi han jog først de Beleyrende bort, og sablede hen imod to tusinde af dem ned, og derpaa bestyrkede Stædet med friske tropper, og forsynede det med

alt hvad der kunde behøves til en langvarig Modstand, hvorefter han med Ære kom til Kongen af **Sverrig** igien. Churfyrsten af **Brandenburg** ankom paa samme Tid med sin Armees til **Plonschke** fire Miile fra **Nowodwor**. Da Kongen af **Sverrig** havde erfaret, at **Gonziusky**, Vicegeneralen af **Lithauen**, var strax ved **Osterlenzia** med en anseelig Magt, og havde belejret Staden **Poltousko**, marcherede han selv med et stort Corps Tropper, deels hans egne, deels Churfyrstens af **Brandenburg**, for at faae ham til at ophæve Belejringen. Men saa snart bemeldte Vicegeneral saae de Svenske komme, brød han op, gik tilbage over **Bugfloden**, og drog sig tilbage til **Warschau**.

Siden, da Kongen af **Sverrig** var kommen til sin Leyr ved **Nowodwor** den 17. Jul. og Churfyrsten imidlertid var gaaen frem med sin Armees mod **Zacrozin**, besluttede disse tvende Regenter strax at samle deres Armeer, som og skeede, og om Aftenen lod man baade Rytteriet og Artilleriet af begge Armeerne gaae over Broen, som man havde ladet slaae over **Bugfloden**.

Dagen derefter, som var den 18 Jul. gik det øvrige af Armeerne over samme Brøe, og marscherede mod **Praga**, som ligger paa Bredden af **Weixelstrømmen** strax ved **Warschau**, i Tanke at angribe den Lithauske Armees, som havde staaet nogen Tid ved **Praga**, eller og i Fald den skulde drage sig tilbage, da at afbryde Broen, om mueligt var, som den havde strax ved **Warschau**, og derefter at gaae tilbage over **Bugfloden** ved **Nowodwor**, og tilsidst over **Weixelstrømmen** ved **Zacrozin**, for at søge at komme til et almindeligt Slag. Imidlertid traf det sig, at Polakkerne søgte at gaae over Broen, som de havde til **Warschau** med deres Magt, (som tillige med Tartarerne havde forenet sig med den Lithauske Armees) og at postere sig lige for den Svenske Leyr ved **Nowodwor**, for at foruleylige dem de sendte ud at hente Hestefoer, hvilket Kongen af **Sverrig** fik at vide af nogle Overløbere.

Af disse Aarsager besluttede man at angribe dem langs med **Weixelstrømmen**, og Dagen derefter bleve den Svenske og Brandenburgske Armees stillet i Slagtorden saaledes, som følger: Paa den høyre Fløy var Kongen af **Sverrig** i egen Person med Prinz **Adolph** sin Broder, som Generalismus over hans Armees. Marschallieutenant **Douglas**, Grev **Carl Magnus**, Marggreven af **Baden**, som Generallieutenant af Rytteriet, og Generalmajor **Bülow**, som commanderede Fodfolket paa den høyre Fløy, der bestod af trende Brigader. Artilleriet blev commanderet af Oberste Grev **Oxenstiern**. Prinzen af **Sulzbach** havde Ordre at begynde Slaget, og give den første Salve, Marggreven af **Baden** den anden, og Generalmajor **Henrich Horn** den tredje. Hans Churfyrstelige Durchlaughtighed af **Brandenburg** havde den venstre Fløy, og under ham commanderede Feldtmarschal Grev **Carl Gustav Wrangel**, Greven af **Waldeck** commanderede Rytteriet som Generallieutenant tilligemed de trende Generaler **Canneberg**, Grev **Niels Thot** og **Bötticher**, saasom Kongen af **Sverrig** havde føyet disse to sidste til de Brandenburgske Generalpersoner, for at giøre Churfyrstens Fløy lige med sit. I dette Corps var der to Brigader af Fodfolk. Hr. **Spaar**, commanderende Chef af det Svenske Artillerie, var midt imellem begge Fløye tillige med Greven af **Waldeck** og Generalmajor **Golz**, som commanderede syv Brigader af Churfyrstens Tropper, samme **Spaar** commanderede ogsaa det Brandenburgske Artillerie.

Da nu Tingen vare saaledes sat i Orden, og Kongen af **Sverrig** havde faaet Efterretning om Polakkernes Bevægelse, traadde han frem for den Høyre Fløy, og marscherede med mueligste

Hurtighed igiennem en Skov, som laae imellem **Warschou** og en Landsbye, som var tre Fierdingveys derfra. Han sendte da 600 Ryttere forud under Feldtmarschal **Wrangels** Anførsel, for at forsikre sig om Veyen igiennem Skoven, og udspejde Marken paa hiin Side af samme. Efter dette Detachement fulgte Kongen af **Sverrig** med sit heele Fløy, og da han var kommen igiennem Skoven, havde han **Weixelstrømmen** paa sin høyre Haand, og hele Skoven, som han kun havde passeret den ene Side af, og som strakte sig længer bort, paa venstre Haand lige til Polakkernes Forskandsninger, og, saasom Kongen af **Sverrig** ikke havde Plads nok til at kunde lade sit Fløy marschere i een Linie, saa nødtes han til at lade Batallioner og Escadroner marschere een efter den anden, som Stædet kunde tillade. Derpaa gik Polakkerne ud af deres Leyr, og Kongen af **Sverrig** befalede Feldtmarschal **Wrangel**, at skyde paa deres Garde, som var kommen meest frem ad, og var imellem **Weixelstrømmen** og Skoven; han drev dem og rigtig tilbage til deres Forskandsninger; men som han var gaaet temmelig langt frem, kunde man befrygte, at Passen skulde blive ham afskaaren, og han ikke saa let skulde kundet drage sig tilbage, derudover maatte Kongen af **Sverrig** lade fire Escadroner i Galop marschere langs med Skoven, og var det just hans Lykke, at da Polakkerne, som havde vendt Ryggen, vendte tilbage og skøde paa **Wrangel** med et Corps Tropper, som var langt stærkere end hans, saa kom disse Escadroner som de kunde været kaldede ham til Undsætning, og gjorde deres Sager saa vel, at de dreve Polakkerne endnu engang tilbage til deres Forskandsninger; og da natten i det samme kom paa, saa kunde man hverken for Mørket eller for den stærke Støv foretage noget; Men Kongen af **Sverrig** med sit Fløy og Churfyrsten med sit, nærmede sig paa et Canonskud nær til Polakkernes Linier, indtil deres Fodfolk var kommen, saa at de havde Ryggen til Skoven. Imidlertid skøde Polakkerne med deres Canoner idelig paa de Svenske, saa længe de vare dem i Sigte, dog uden at beskade dem, og saasom det var allerede langt ud paa Natten, fandt Kongen af **Sverrig** ikke for godt længere at staae for Fiendernes Skud, hvorfor han trak sig tilbage, og tog sin Post imellem Skoven og Floden, saa at den Svenske Armee kom til at staae langs med **Weixelstrømmen**, og den Brandenborgske langs med Skoven, Fodfolket stod midt imellem tolv Escadroner frem for fronten i Linie, og de øvrige Regimenter et bag det andet.

Løverdags Morgen ved Dagbrækningen rede Kongen af **Sverrig** og Churfyrsten af **Brandenburg** ud med deres Generaler, for at tage Polakkernes leyr i Betragtning, og mærkede da det ikke vilde være tienligt, at angribe dem udi deres Befæstninger og Forskandsninger; men at man maatte søge at komme om bag dem paa den venstre Side. Til den Ende holdt man for fornødent at indtage en liden Høy, som var strax ved Skoven, for deraf desbedre at kunde bese Marken. Hans Churfyrstelige Durchlaughtighed marscherede frem ad med sit Fløy og to Brigader Fodfolk imod den Høyde langs med Skoven, og bemestrede sig samme; men han fandt en Deel besværlighed ved at faae sit Artillerie saa hastig frem, som fornødent var, saasom der var en mængde af smaae Buske og ond Vey, hvilket meget forsinkede deres Marsche. Efter at man havde bemægtiget sig den Høyde, var det en let Sag at mærke Polakkernes Bevægelse og deres Leyrs beskaffenhed. Churfyrsten posterede sig for Skoven, og bedækkede sig med sine tvende Brigader Fodfolk, mod sine Dragoner og Artillerie, saa at intet kunde skade ham, og dernæst, naar man kom til denne Høyde, havde man ikke alene Skoven omkring, men endog den slette mark lige til Polakkernes Post, hvoraf man kunde slutte, at de havde draget sig til den høyre Side, deels for at falde

Churfyrsten an paa Siden, og Kongen af **Sverrig** tvers igiennem Skoven, med nogle tusinde Tartariske Ryttere.

De kom og virkelig, som man havde tænkt; men Kongen af **Sverrig** lod sex Escadroner af den tredje Linie vende om, hvilke dreve Tartarerne tilbage, som lode sig see for Churfyrstens Armee paa Marken. Imidlertid holdt Kongen af **Sverrig** med Artillerie, Fodfolket og Rytteriet imellem Skoven og **Weixelstrømmen**, lige for Polakkernes Forskandsninger, som fyrede stærk paa ham. Det Svenske Fodfolk var deels for ved, deels blandet med Rytteriet, og paa det Polakkerne ikke med heele Mængden skulde komme og overfalde Churfyrsten, sendte Kongen af **Sverrig** ham tvende Brigader til Undsætning. I saadan tilstand forblev man, indtil Artilleriet, som skulde staae paa en Høy, blev ført over en Moose, som var vanskelig at komme til.

Da Kongen af **Sverrig** havde mærket Polakkernes Forsæt, fandt han for godt at marschere om bag dem ved sin høyre Side; men saasom Veyen var meget snevr og brudt formedelst Moserne, turde man ikke tage den Vey, som Churfyrstens Fløy var kommen ad, og det blev besluttet at gaae bag omkring den venstre Fløy og omkring Skoven, ad den Vey Tartarerne var komne ad, da de havde søgt at angribe Kongen af **Sverrig** bag fra. Og, saasom det er fornuftigt, naar man har sligt i Sinde, da nøye at give Agt paa Fiendernes Bevægelser, saa nødtes Kongen af **Sverrig** til at opholde sig noget ved **Weixelstrømmen** og Churfyrsten paa hiin Side af Moserne, eftersom Polakkerne adskillige gange havde ladet ligesom de vilde skyde paa begge Armeerne med et, og efterdi det altsaa ikke var tienligt efter deres Forsæt, saa hastig at drage deres Tropper tilbage.

Imidlertid forsøgte Polakkerne endnu for den anden gang alle deres kræfter, for at bryde Churfyrstens Fløy baade for til, paa Siden og bag til; men de Brandenborgske Tropper gjorde een saa tapper Modstand, at de idelig bleve drevne tilbage, ligesom og Kongen af **Sverrigs** tredje Linie slog dem af, der kom tvers igiennem Skoven, for at angribe Churfyrstens Armee bag til. Polakkerne søgte og i samme Øyeblik at komme frem af deres Forskandsninger med all deres Magt imod Kongen af **Sverrig**, men de bleve saa vel imodtagne af hans Artillerie, at i hvorvel de adskillige gange begyndte paa nye, saa de sig dog nødte til at begive sig tilbage til deres Forskandsninger, og dernæst umagede de sig paa samme Tid at fyre paa Churfyrstens Armee med all den Magt, de kunde til Veye bringe. Ved denne Leylighed tog Kongen af **Sverrig** Tiden i Agt, og marscherede med sit Rytterie og Fodfolk bag om Churfyrstens Fløy, tvert igiennem Skoven paa den slette Mark, hvor Kongen af **Sverrig** med Churfyrstens samtykke paatog sig at commandere den venstre Fløy, og saasom Polakkerne havde sat deres største Magt og alle de Hussarer de havde paa den høyre Side, og kom udi god Orden, saa strakte Kongen og sin Armee ud til den venstre Side, for at sætte en lige Front imod Polakkernes, og paa Fløyen satte han nogle Canoner og tre Batailloner, som gik for ved hans Rytterie. Saaledes gik Kongen af **Sverrig** frem udi god orden, for støde paa Polakkerne paa den slette Mark, og tillige for at søge at angribe dem bag til, havde de sat deres Artillerie paa en meget høy Sandbanke tillige med noget Fodfolk.

Imedens Kongen af **Sverrig** paa omtalte Maade gik frem, satte Polakkerne Ild paa den Landsbye, som laae paa deres høyre Haand, og begave sig bag ved samme, i Tanke at angribe de Svenske, i Fald de skulde komme saa vidt; I den henseende blev Generalmajor **Horn** commanderet med den

Linie at gaae bag om landsbyen, og derpaa at marschere fremad, hvilket da Polakkerne saae, droge de sig efter Haanden tilbage til en anden Landsbye ved en Mose, og posterede sig der, efter at de ogsaa havde afbrændt den. I samme Øyeblik begyndte Kongen af **Sverrig** at nærme sig til samme landsbye med Fodfolket, og som han ikke fandt for godt at gaae omkring for Moradsens skyld; men hellere til den venstre Side, saa lod han tre Batailloner holde ved Landsbyen og Moserne, indtil de af den første og anden Linie vare komne langs med og frem for Skoven; men de af tredie Linie bleve bestandig staaende bag ved Fodfolket, for at understøtte det, og, efter at Kongen var kommen Landsbyen forbie, og havde den bag sig, saa formerede han sin Front af den første og anden Linie hen imod Bierget, og Polakkernes opkastede Volde. Derpaa begyndte man paa begge Sider at lade Canonerne spille, hvorved mange af begge Partier bleve dræbte; men som man nødvendig maatte bemægtige sig Landet, som var paa den Venstre Haand, i Fald Kongen af **Sverrig** havde faaet i Sinde at komme nærmere til Bierget, da han allerede havde Landsbyen bag sig, saa lod han de tre Batailloner komme til sig igien, satte dem bag ved dem, som stode i den anden Linie yderst ved Enden af Fløyen, vendte han om, og stillede sin Front imod Tartarerne, som kom og fyrede paa ham paa Siden tillige med en Deel **Qvartianer**. Da Kongen af **Sverrig** saa dem komme, commanderede han Halt, for at give dem af den tredje Linie Tid til at nærme sig, og indtage den dem anviiste Post. Imidlertid lode Polakkerne tvende Escadroner blive hos det Fodfolk, som stod paa Bierget, og marscherede frem ad med all deres øvrige Magt, deels til høyre Side og omkring Kongens Fløy, og Hussarerne med 5000 Ryttere angrebe Kongen af **Sverrigs** Front, og det med saadan Eftertryk, at de brøde tvende Escadroner; men bleve af den anden Linie saa vel imodtagne, at faa af dem kom over den første, og de som fulgte med, bleve heel mandigen afslagne. Polakkerne kom vel endnu engang tilbage, og begyndte Slaget paa nye imod Kongen af **Sverrigs** Front med en Deel af deres Tropper, og med de øvrige angrebe de Churfyrstens Rytterie; men bleve saaledes hilsede, at de maatte flye til deres Bierg.

Imedens dette Slag varede, lagde Tartarerne ikke Hænderne i Skiødet; thi de stæbede efter at gaae omkring landsbyen, og angribe de Svenske fra Siden; men Kongen af **Sverrig** lod fire Escadroner vende om under sin Broders, Prinz **Adolphs** Anførsel, han drev dem tilbage, og jagede dem lige udi Moserne, hvor mange Tartarer omkomme, og andre bleve nødte til at lade deres Heste blive, for at redde sig selv.

Efter at saa mange Anfald paa saa mange adskillige Stæder vare giorte, fandt Kongen af **Sverrig** for nødvendigt, at sætte sine Tropper paa deres Post, og i den Orden, som de før stode i, for at angribe Polakkerne i deres Poster, og for at tage den Høyde fra dem, som de med lige stor Fordeel endnu havde inde, efter at de havde Skoven paa deres høyre Haand. Saaledes gik man mod dem, for at komme til at slaes med dem bag ved deres opkastede Volde; men det var ikke mueligt at komme til Bierget, før det blev Nat, hvilket nødte Kongen af **Sverrig** til at rykke lidet tilbage, for at undgaae de Uleyligheder, som kunde møde, da han satte sit Rytterie tillige med de tre Batailloner Fodfolk, ved Siden af Landsbyen imod Skoven, og det øvrige af Fodfolket blev staaende lige for Byen. Hvad den Brandenborgske Armee angik, da holdt den sin Post indtil næstpaafølgende Søndags Morgen, og saa snart det blev Dag, satte Kongen af **Sverrig** og Churfyrsten sig i Stand til at fortsætte Slaget, som den forrige Dag var begyndt. Kongen forordnede og en Bataillon, som

skulle blive i Skoven, hvor Rytteriet havde været, paa det at han kunde have nogle bag ved sig, i Fald han vilde gaae videre frem.

Kongen af **Sverrig** og Churfyrsten besluttede at marschere med Armeen igiennem Skoven, hvor det Svenske Rytterie havde været om Natten, og den Skov, som laae paa den høyre Haand, af Polakkerne, og at sætte Fodfolket i Fortropperne tillige med Artilleriet og fem Svenske Escadroner, for at tvinge Polakkerne til at forlade Skoven. Dette Forehavendes Fuldbyrkelse blev betroet den Svenske Artilleriøverst, hvilket han og med lige saa stor Klogskab som tapperhed udførte. Som nu hans Canoner gjorde de Polske megen Uleylighed, stillede de deres Fodfolk bag ved Skoven, og søgte med deres gandske Rytterie at falde de Svenske ind paa Siden, hvorover saa vel Kongen af **Sverrig** som Churfyrsten gjorde adskillige Fronter efter Stædernes Leylighed, for at forekomme, at Polakkerne ikke skulde bryde igiennem dem, og saaledes havde de Fronter paa fire Sider.

Efter at den Svenske Artilleriøverst længe havde beskudt Skoven, gik han videre frem med Fodfolket og to hundrede Mand til hest, og fordrev det Polske Rytterie, som fandtes udi Skoven ned under Bierget, hvorfra det begav sig til et Morads paa venstre haand, hvorhen Tartarerne vare flygtede Dagen tilforn. Feldtmarschal **Wrangel** og Greven af **Waldek** forfulgte dem ud i Mosen, hvor den største Deel drukende og bleve dræbte.

Imidlertid havde Churfyrsten besluttet, at skyde paa det Polske Fodfolk, som havde forladt deres Canoner; men som de begiærede Forlig, forfulgte han dem ikke; men de begave sig til deres Skibsbroe, og imedens man handlede om Forliget, gik de over, og brøde Broen af efter sig. Saaledes blev Polakkernes Venstre Fløy Slagen, og deres Fodfolk bragt i Uorden, saa de maatte forlade deres Leyr, deres Tros og artillerie, den høyre Fløy derimod havde i Tide begivet sig ind i **Praga** og i Skoven i største Forvirring, uagtet Kongen af **Polen** tilforn havde gjort alt sit til at opmuntre dem saa vel ved Formaninger som ved penge, fornemmelig **Helotterne**, som kaldes saaledes, fordi de ikke ere bevæbnede uden med Sabler, Segler, Stave og andre deslige Vaaben. Ligeledes bleve **Qvartianerne** og de russiske **Pospoliter** opmuntrede til, ikke at tage Flugten, hvilket de dog strax gjorde med stor Skrig. Men med et Ord, alle Mand søgte at redde sig, som jeg nylig har fortalt. Kongen af **Sverrig** forfulgte dem nogen Tid; men saasom alle hans Folk og Rytterie var meget udmattet, da de udi disse tre Dage ikke havde haft Tid at foere deres heste, kunde han ikke forfølge dem meget langt; men Dagen derpaa satte han næsten sex Miile efter dem, uden nogen Nytte.

Kongen af polen var fra begyndelsen til enden overværende ved dette Slag, og da han mærkede at hans Krigsmagt blev tvungen til at rykke tilbage, gik han over Broen førend Fodfolket, og tog lige til **Warschou**, hvor han ikke forblev meget længe. Men Dronningen af **Polen** tøvede ikke saa længe, førend hun satte sig i Sikkerhed; thi da hun om Søndagen saae at de Svenske anfaldt Polakkerne i deres Leyer, reyste hun betids derfra med hendes Fruentimmer og nogle Raadherrer, efter at hun i tre Dage havde anseet det hele Feltslag, og tillige havde ladet spænde de Heste, hun havde for sin Vogn, for Stykkerne, for at føre dem hen, hvor de gjordes fornøden.

Natten imellem søndag og mandag forlod den Polske besætning, under Anførsel af Oberste **Zeillary**, Staden **Warschou** tillige med Artilleriet, ligesom Armeen havde gjort udi Leyren, og om mandagen overgav denne Fæstning sig paa nye til Kongen af **Sverrig**. Hans og Churfyrstens

krigsmagt bestod af 70 Escadroner og af fire Regimenter Dragoner, hvoraf han havde tredive paa det høyre og tredive paa det venstre Fløy, tillige med tolv Brigader Fodfolk. Den Polske Krigsmagt derimod bestod af 8000 **Qvartianer**, 16000 **Pospoliter**, **Russer** og **Polakker**, 5000 **Lithuaner**, 6000 **Tartarer** til Hest og 4000 til Fods, endskiønt de selv har roest af, at deres Krigsmagt bestod af 100000 Mand, og hvorfor de og stodele paa deres store Antall, og gjorde sig Haab om Seyeren. De Svenskes Lykke var stor, de sloge ned for Fode; thi Vinden var dem med, og havde vendt sig i en lykkelig Tid for dem, saa at Røgen og Støvet faldt Polakkerne i Øynene. I de Polskes Armee bleve saa fornemme Officerer slagne, derimod bleve i de Svenskes generalmajor **Cannenberg** og Oberste **Senkler** den første Dag dræbte af et Canonskud, og omtrent 3 til 400 Soldater, og saa vidt man af Optegnelsen paa de Døde kand vide, mistede de Polske i dette Slag 4000 Mand.

Kongen af Sverrig har efterladt en Søn, navnlig **Carl den Ellefte**, som i hvorvel han er meget ung, dog giver ved sin hurtige Forstand det haab, at han vil blive en værdig Efterfølgere af hans Fader, som har avlet ham, og ved Opdragelsen indprentet ham baade Forstand og Tapperhed, og som han efterfølger de fremfarne Kongers store Egenskaber, vil han ingenslunde vanslægte fra hans Forfædre.

Bemeldte Konges Enkedronning er af det Holsteenske Huus, hun er en Princesse, som er begavet med stor Dyd. Hun har tvært imod den ordentlige vedtægt i **Sverrig** to Stemmer i Regieringssager, da ellers Dronningerne i dette Rige efter Kongernes, deres Herrers Død, vel ansees som virkelige Dronninger, men har ingen Deel i Statens Bestyring.

Efter at jeg havde taget Afskeed fra den Svenske Dronning **Christine Alexandre** udi **Norkiøping**, reyste jeg fra **Stokholm**, og lod **Hr. Chassan** forblive der, for der at give **Deres Majestæt** Efterretning om Sagerne. Da jeg kom til **Kiøbenhavn**, gjorde jeg min Opvarnting hos Kongen og Dronningen af **Danmark** og det Kongelige Huus, og reyste derpaa bort, og lod **Hr. Bierman** efter mig paa samme Maade, som **Hr. Chassan** i **Stokholm**, paa det at **Deres Majestæt** i min Fravær kunde have Efterretning om det, som foretages i begge disse Riger.

Jeg holder det for min Pligt her at berette **Deres Majestæt**, hvad der i Henseende til Regieringens Forandring i **Danmark** tildrog sig til det Kongelige Huuses Beste. Efter at Freden var sluttet med **Sverrig**, kaldede Kongen af **Danmark** sit Riges Stænder sammen, for at udfinde Midler til at gjøre Kronen i Fremtiden sikker, og sætte den i saadan Tilstand, at den ikke skulde falde oftere i samme Farligheder, hvori den befandt sig. Efter at Sagen var nøye undersøgt, holdt stænderne for, at det eneste Middel og beste Raad til at frelse og helbrede alle Lemmerne, var at man maatte begynde fra Hovedet af; thi naar man betragtede den store Omhyggelighed og Flid, som Kongen havde viist i **Kiøbenvhavs** Beleyring til dens Forsvar, og de Farer, han havde vovet sig udi, for at imodstaa sine Fiender med Tapperhed, burde de overlade ham en fuldkommen Enevoldsmagt over hele Riget, og forandre det Vall, som da var, til en uomskrænket Souverainite, som skulle være arvelig for hans Efterkommere, saa vel af det ene som af det andet Kiøn.

Dette Forslag blev med Fornøyelse antaget af de fornemste i Riget af tvende Aarsager, uden at tale om den egentlige Grund hertil, som var den Nidkiærhed og Bevaagenhed, som Kongen og det Kongelige Huus havde viist imod Folket, imedens Krigen varede.

Den første Aarsag var, at som Riget udi adskillige Tilfælde havde oppebaaret mange Velgierninger af det Oldenborgske Huus, saa kunde man i Henseende til den arvelige Souverainitet, ikke gjøre et værdigere Vall. Den anden og vigtigere Aarsag var, at man herved forenede med **Danmark, Norge, Holsteen** og de andre Provinzer, som denne Konge eyedede og havde arvet, førend han blev Enevoldsherre i **Danmark**, og ved denne Forening bleve Rigets kræfter dobbelt saa store til Staatens Beste og Sikkerhed. Saa snart dette Forslag var antaget, tøvede man ikke længe, førend man lod Kongen vide det, som antog det med megen Fornøjelse. Dagen derpaa forsamlede Stænderne sig i den store Sal paa Slottet, hvor Rigsraad **Trolle** overleverede Kongen paa Adelen Vegne Haandfæstningen, som er en Bog, man kalder saaledes, hvori indeholdes alle de Love, som ere tvert imod Souverainiteten, som de nu oprettede, og til evig Tid forkastede Valrettigheden til Regieringen. Ceremonien skeede offentlig paa denne Maade. Man opbyggede paa Slotspladsen et Theatrum, overtrukket med rødt Klæde, bag hvilket Kongens Garderegiment stod i Gevær. Stadens Borgerskab, som udgjorde tolv smukke Compagnier, stod i Slagtorden for an, og paa begge Sider var Stadens Besætning baade af Rytterie og Fodfolk. Paa Slottet vare alle færdige at gaae til Theatret, naar det blev befalet.

Først kom Trompetterne og Paukerne for ved heele Adelen, som blev anført af deres Marschaller, derefter kom Hofmarschallen med Adelsmændene og de øvrige det Kongelige Huuses Betientere; hvorpaa fulgte tvende Herolde, som bare Rigets Vaaben. Dernæst kom fire af Rigens Raad, som bare dets Standarder, og for ved dem gik generalmajor **Krab**, som bar Blodfanen. Efter disse fulgte **Hr. Henrik Rantzau**, som bar Rigsæblet paa en Fløyelspude, **Hr. Niels Trolle** Sværdet, **Hr. Ole Pasberg** Scepteret, og **Hr. Christopher Urne** Kronen, derefter kom Kongen og Dronningen og det gandske Kongelige Huus; sexten Herremænd af den fornemste Adel, hvoraf de otte vare af Provincierne og de andre Krigsofficierer, bare en rød Fløyels med Guld broderet Himmel over den heele Kongelige Familie, Kongen gik alene for sig selv, Cronprinzen førte Dronningen, Prinz **Jørgen** ledsagede prinsesse **Sophie**, og de fornemste Rigens Raad de andre Prinzesser, siden kom de øvrige Rigsraader Par og Par, og efter dem Hofdamerne, hvorefter fulgte Geistligheden, Professorerne, Provinzernes og Stædernes Fuldmægtige og endelig den tredje Stands Commissarier, Rigshofmesteren **Gersdorf**, saasom han var upasselig, lod sig bære til Stædet paa en Stoel. Kongen og Dronningen var paa en meget høy Throne, som man havde oprettet paa Theatret; De tvende Prinzer stode ved deres høyre og Prinzesserne ved en venstre Side, Rigens Raad stode bag ved Prinzerne, og Damerne ligeledes bag Prinzesserne. Standarderne og Fanerne bleve lagde paa et Bord ved Kongens venstre Side; **Hr. Peder Reetz**, som forrettede Canzlers Embede, og som med Ære beklædte samme Plads, holdt en Tale til Stænderne og Forsamlingen, og oplæste Eden, som enhver skulde aflegge; Rigens Hofmester **Gersdorf** aflagde Eden allerførst paa Knæ og Rigsraaderne siden i samme Postyr, der var et Sted paa Theatret, hvor ti eller tolv Personer af dem, som skulde gjøre Ed, satte sig, og naar de vare staaen op, gik et lige Tall derhen til. Og saaledes fremdeles indtil Ceremonien var til Ende, da alle kyssede Kongen og Dronningen paa Haanden.

Da alting var til Ende, begave Kongen, Dronningen og det heele Hof sig til Slottet igien i samme Orden, som de vare komne i, og strax derpaa lode Canonerne paa Voldene og Floden sig høre tre gange. Borgerskabet, Rytteriet og Fodfolket gjorde og tre Salver. Neppe vare **Deres Majestæter** komne ind paa Slottet, førend Theatret og Klædet, som det tillige med Veyen de havde gaaet paa,

var betrakt med, lige indtil Kongens Gemak, blev plyndret og borttaget af Folket, efter Kongens Tilladelse. Samme Aften tracterede Kongen Stænderne, som udgjorde tre hundrede Personer udi Tallet, hvilke han gjorde et herligt Giæstebud, og ved hver Sundhed, som blev drukken, løsnede man en heel Deel Canoner.

Der seer **Deres Majestæt** hvorledes det er tilgaaen med det Danske Monarchies Forandring, som er Nationen heel fordeelig, og Stænderne kunde for deres Sikkerhed og Vedligeholdelse ikke gjøre bedre, end de ved denne Leylighed gjorde. De, som kiender Kongen af **Danmarks** Dyd og ædle Hierte, kand ikke andet, end høylig berømme denne Opførsel, og det Forsæt han fattede at gjøre **Danmarks** Rige arveligt i den høystberømmelige og gamle Oldenborgske Stamme.

Kongen af **Danmark** er af temmelig høyde, skjønt derhos noget tyk. Han har et meget frit Væsen, og alt hvad han gjør, staaer ham meget vel. Hans heele Person er vel skabt, han har megen stor Forstand, Levemaade og Forsigtighed, han besidder Videnskaber udi en høy Grad, han elsker Retfærdighed, han har Mod og Bestandighed, hvilket han har ladet see udi de sidste Krige, han beviser alle Mennesker Godhed og Høflighed, han er gavmild og holder ubrødeligt sit Løfte.

Dronningen af Danmark er af det **Brunsvig-Lyneborgske** Huus, som er **Tydslands** Ære, i henseende til de store Egenskaber og Fortienester, man har funden hos Fyrsterne af denne Familie. Denne Fyrstinde vanslægtter ikke fra sine berømmelige Brødre; thi hun har alle deres Dyder, Forstand, Skjønhed og Fromhed, og alle de som tihøre hende eller ere i hendes Tieneste, nyde daglig kiendelige Prøver derpaa; hendes ædelmodige Sind vinder hende fleere Hierter ved den gode Maade, hun beviser sine Velgerninger paa, end ved dets Værdie, som hun giver. Hun har ladet see sit Mod og Resolution i de sidste Krige, da hun med en yderlig Standhaftighed har udstaaet Uleylighederne af een saa lang Beleyring, som den ringeste af sine Undersaatter. Hun var Nat og Dag til hest paa **Kiøbenhavns** Volde, og opmuntrede Soldaterne og Borgerne til at gjøre deres Sager vel. Kort sagt: Hun er en Dronning, hvis Egenskaber og Forstand svarer fuldkommen til hendes Persons Skjønhed.

Cronprinzen er ikke saa stor som Kongen, hans fader; men meere beqvem af Vext. Han veed tilfulde alt hvad en stor prinz bør vide, han er overmaade hurtig udi alle slags Øvelser, han har Kiærlighed til Ære, tappert Mod, og forskaffer sig alle Menneskers Kiærlighed, han er høflig imod alle dem, som give ham Leylighed til at bevise dem nogen Godhed, og lader see imod Kongen, sin Fader, den samme ærbødighed og Underdanighed, som den ringeste Undersaat. Han er en Prinds, som giver stor Forhaabning, og som viser, at han ikke skal være bange for Krig, naar leylighed dertil gives. Han var alt udnævnt til Kronen, førend ovenmeldte Forandring skeede.

Prinz **Jørgen** er endnu kun ung; men deylig og velskabt, han har stor Forstand, og lader i alle sine Gierninger see, at han en gang i sin Tid vil blive en stor Prinds.

Prinsesse **Anna Sophia**, som er den ældste, besiidder en usædvanlig Dyd og Fortieneste, ja meere Forstand og Forsigtighed end af hendes Alder kan ventes, hun er saa from og har et saa anstændigt og høfligt Væsen, at hun indtager alle.

Prinsesse **Friderica Amalia** har saa deylig en Taille, som man kand see for Øyne. Hendes Skjønhed er gandske indtagende, hendes Øyne, Mund og Ansigtets Farve, og derhos hendes utvungne Væsen gjør hende overmaade elskværdig.

Hvad Prinsesse **Wilhelmina Ernestina** angaaer, da findes saa, som i Skjønhed ligne hende. Hendes Munterhed, som er fuld af Fortsand og Godhed, hendes skinnende Udseende, og den Behagelighed hun viser ved alt hvad hun foretager sig, gjør at hun er mangfoldig afholden ved det Danske Hof.

Prinsesse **Ulrica Eleonora**, endskiønt hun er meget ung, lader dog een saa munter, hurtig og sindig Forstand see, at hun aldrig siger noget, som jo er rigtigt; hun giver Haab om at blive meget elskværdig og vel skabt.

Alle disse Prinzer og Prinsesser tale Fransk lige saa færdig, som de kunde være fødte i **Louvren**. Dronningen, deres Moder, som er en stor og vel oplyst Fyrstinde, har intet efterladt til at give dem en saadan Opdragelse, som kunde skikke sig til deres høye Herkomst.

Her følger nogle Breve, som ikke paa behørige Stæder ere blevne indførte, og som jeg har holdt for her at burde sættes, og udelader jeg mange, som ere skrevne til mig angaaende Freden, af de Ambassadeurer og Ministre, som **Deres Majestæt** holdt ved fremmede Hoffer, hvilke kunde være min Underhandling vedkommende, i Særdeleshed fra Hr. greven af **Thou**, Hr. **Bourdeaux**, Hr. **Blondel** og Hr. **de Lombres**.

Følgende Brev skrev jeg til Kongen af **Sverrig**, da han var i **Gothenborg**, fra **Kiøbenhavn** den 8 Januar. 1660.

Allernaadigste Konge !

Efter at jeg har ønsket *Deres Majestæt* ved dette Aars Begyndelse en fuldkommen Sundhed, saa beder jeg, at det maa være *Deres Majestæt* angenemt, at jeg hermed sender Hr. *Bierman*, for at overbringe et Brev fra Kongen, min Herre, og derhos at meddele Indholden af mine Brevskeer tillige med en Gienpart af de Breve, som Kongen, min herre, hare skrevet til *Frankfort*, til det Keyserlige Gesandtskab, og de som efter Kongens Befaling ere skrevne til *Hans Eminence* og til *Hans Churfyrstelige Durchlauchtighed af Brandenburg*.

Deres Majestæt seer deraf, at man udi *Frankerig* handler for deres Fordeel, saavit en redelig og oprigtig Underhandling kand tillade. Jeg beder *Deres Majestæt* at befale Deres Fuldmægtige at erklære sig saaledes, at Meglerne kand faae Leylighed at slutte Fred, og, om jeg med Frihed maa tale til *Deres Majestæt*, ville det være gavnligt for Deres Tieneste; thi det er troeligt, at, saa fremt *Deres Majestæt* vedbliver i sin Paastand, det da vil blive vanskeligt at træffe Forliig. Og jeg maa sige *Deres Majestæt*, som af mig selv, at, naar *Frankerig* seer Deres Majestæt at være een saa fordeelagtig Fred imod, saa kand samme Rige ingenlunde til *Deres Majestæts* Fordeel udrette, hvad det gierne vilde, saasom det ikke er billigt, at det derover skulde komme i Misforstaaelse med *Engelland* og de *Herrer Stater*, som ikke bliver *Deres Majestæt* imod, uden fordi de har vildet forskaffe samme en saa nyttig og Ærefuld Fred, hvorefter alle brave Folk tillige med heele Europa

længes. Jeg beder *Deres Majestæt* at tage dette udi Betænkning, og troe, at jeg er med den største Underdanighed. &c.

Et andet, som jeg skrev fra **Helsingøer** den 9 Januar med Baron **Bidal**, Lieutenant i den Kongelige Svenske Garde.

Allernaadigste Konge !

Jeg haaber, at *Deres Majestæt* har taget det i Betænkning, som jeg i Gaar tog mig den Frihed, at skrive Dem til med Hr. *Bierman*. Efter hans Bortreyse har jeg bedet Baron *Bidal*, at tage til *Deres Majestæt*, for at melde, at Ambassadeur *Sidnay* og jeg vare komne her for at tale med *Deres Majestæts* Fuldmægtiger om Tingenes nærværende Tilstand. *Deres Majestæt* ville finde for godt, at jeg end ydermeere melder, at det aldeles ikke var imod *Deres Fordeele*, dersom *Deres Majestæt* vilde erklære sig til Mediateurerne for Freden, hvilken, naar De for *Deres* person vilde indgaae den, kunde ikke andet, end være fordeelig, saasom derved banedes Veyen til ligeledes at slutte Fred med Fordeel paa de andre Stæder. *Deres Majestæt* maa have givet Hr. *Bernin clo*, som er *Deres* Ambassadeur hos Kongen, min Herre, fuld Forsikring om, at vilde paa alle Maader befordre Freden, saasom han har faaet Anledning at skrive til det Keyserlige Gesandtskab og til Churfyrsterne af *Brandenburg*, *Maynz* og *Cøln*, som *Deres Majestæt* selv har kundet see. Vi skal om faa Dage igien indfinde os her, i Haab, at, hvis *Deres Majestæt* ikke ved Hr. *Bierman* har givet sine befuldmægtigede Ministre sin alvorlige Villie tilkiende, det da maatte skee ved Hr. Baron *Bidal*, og, at de da maatte faae saadan Ordre, hvorved Tingen kand bringes til en god Ende. Dette er alle brave Folkes Ønske, som og dens der med Respect &c.

Kongen af **Sverrig** skrev mig følgende Brev til.

Carl Gustav af Guds Naade, Konge af *Sverrig* &c. Naade og synderlig Gunst tilforn. Os elskelige Secretairen *Bierman* har bragt os det, som I have fundet for godt, at lade os vide, og skal kunde sige eder det, som I ellers og kand see af dette vort Svar, at det er vor virkelige Tanke, at befordre Freden af alle Kræfter, som I melder om, da vi ikke kand andet end takke Eder for Eders medeelte gode betænkninger. Vi kand ikke heller andet, end rose os af de gode Tanker, som Kongen, Eders Herre lader see imod os i de Breve, som angaar vore Fordeele; ja han er værd ævig at berømmes, baade fordi han med saa stor Forsigtighed og saa god Lykke har faaet de Tvistigheder med Spanien bilagt (hvorfor vi med Billighed ønske ham til Lykke) og at han endnu derefter værdiger at drage Omsorg for alt det, som kand være tienligt til at fastsætte det Løfte, som ved de Tydske Tractatsartikler er given, og at vedligeholde den *Westphalske* Fred, som for all Verdens Øyne forhindres af den almindelige Roeligheds Forstyrere. Hvad os angaar, da har vi hidindtil tydeligen viist, at intet er os kiærere end bemeldte Freds Vedligeholdelse; thi, for at hindre paa alle optænkelige Maader, at intet skulde gjøre skaar i samme, har vi i lang Tid taalt utallige forurettelser baade i og uden det Tydske Rige, tvert imod de i den almindelige Fred offentlig fastsatte Puncter.

Ikke desmindre glemme vi nu alle disse Forbrydelser, og have ingen anden Hensigt, end paa nye at oprette Venskab med Keyseren og Churfyrsten af *Brandenburg*, men det maa være et oprigtigt Venskab, det er et saadant, der følger de Regler, som Tractaterne af *Mynster* og *Osnabrück* foreskrive, som ere vedtagne i saa mange Medinteressenters Overværelse, og hvis Iagttagelse er, efter vore Tanker ligesaa fornøden for *Frankerig* som for *Sverrig*, da deraf flyde fælles Fordeele. Vi blive bestandig ved at stræbe efter denne Sags Fremgang, ligesom vi og hidtil have arbejdet derpaa, for at vise heele Verden, at vi frem for alle Ting ønske den i det Tydske Rige oprettede Tractats Iagttagelse. Vi have sagt Hr. *Bierman* udførligere vores Tanker, denne Sag angaaende, som og i Henseende til den Underhandling, Eder er betroet, hvilket han og troelig skal berette Eder, hvortil vi forlade os. Da vi haabe, at I seer denne fælles Sag paa det beste recommanderet i *Frankerig*, og at I drager endnu, som før, Omsorg for at stifte Fred i Norden. Vi befale eder herved Gud. Givet til *Gothenborg* den 21de Januar. 1660.

Carl Gustav.

Grev **Thot** skrev mig fra **Stokholm** følgende Brev til af 26 Jan. 1660.

Jeg har paa engang erholdet tre Breve fra *Deres Excellence*, som alle handle om *Bornholms* Udvevling, hvoraf sees at De vil have Deres Arbejde fuldstændigt. Man har talt om dette Forlig i Raadet, saa jeg kand forsikre *Deres Excellence*, at paa vor side skal Tingene gaae saaledes til, som De til Fredens Befordring kand ønske. *Deres Excellence* har gjort *Sverrig* saa mærkelige Tienester, at samme Rige skal have dem i Ævigt Minde, hvilket jeg beder Dem at troe, som og dette, at jeg er *Deres Excellence* gandske hengiven.

Greven af *Thot*.

Følgende Brev skrev jeg til Dronningen af *Sverrig*, angaaende Kongens Død. Fra *Kiøbenhavn* den 3 Febr. 1660. [o.a. fejl, da kongen døde 12. Febr.]

Jeg veed ikke hvorledes jeg skal tilkiendegive *Deres Majestæt* den Sorg jeg føler over det Tab, Samme har lidt ved at miste een af de største Konger paa Jorden. Den Maade han havde for mig, foraarsagede hos mig en Tilbøyelighed til at gjøre for hans Tieneste, alt det som var mig mueligt, og kunde skikke sig med den Post, jeg stod i hos hans Person. *Deres Majestæt* maae være forsikret om, at ingen kand være meere rørt over dette Dødsfald, end jeg. Jeg har hans Dyder og store Fortienester i en alt for kiær og dyrebar Erindring, at jeg ikke skulde blive lige saa sindet imod *Deres Majestæt* og Kongen, hans Søn, som jeg var imod denne høyberømmelige Konge, hvis Ihukommelse vil blive æret og agtet af heele Verden. *Deres Majestæt* skal herefter af Statssagerne faae Sandheden at see, af hvad jeg her siger, og at man ikke med større Respect kand være

Allernaadigste *Dronning* ?

Deres Majestæts

Allerunderdanigste Tienere,

Ridderen af *Terlon*.

Dronningen af *Sverrig* skrev mig dette følgende Brev til:

Hedevig Eleonora af Guds Naade Dronning til *Sverrig* de Gother og Vender &c.: Os Elskelige! Naade og synderlige Gunst tilforn. Ved Eders Brev af 23 Febr. Have vi erfaret, hvor nær Kongens, vor kiære Herres og høytærede Ægtefælles hastige Død er gaaet eder til Hierte. Jeg tilstaar med eder, at dette Forliis er for os ubodeligt. Men hvad kand vi giøre i dette store og bedrøvelige Tilfælde? Det er Guds Haand alene der har slaget os, og igien kand give os de Midler, der kand styrke vores ved en saa billig Sorrhig nedslagne Sind. Vi takke Eder, Hr. Ambassadeur fordi I ikke alene har vildet tage Deel i denne vores Bedrøvelse; men endog tilbyder os og *Hans Helligede Majestæt*, vores høytelskte Søn, at være ligeledes sindet imod ham, som imod Kongen, hans salig Fader, hvorpaa vi haaber at see Prøver ved den paafølgende Freds Forhandling, som vi inderlig ønsker, og som vil forskaffe Eder Ære, og være os en angenem Erindring, som aldrig skal uddøe hos os og alle brave Folk som I ved at forskaffe dem Roelighed, vil paa det fuldkomneste forpligte. Hvad mig i Særdeleshed angaar, da vil jeg bede ved denne Fred at i agt tage Prinzen af *Holsteen*, vores kiære Broders Fordeele. Resten overlade vi til Hr. Ambassadeurens Oprigtighed, og ønsker Eder all Lyksalighed. Givet i *Gothenborg* den 11 Mart. 1660.

Hedevig Eleonora.

Et Brev, som Hr. Grev **Brahe**, Rigens Oberlandedrost i *Sverrig* skrev mig til fra **Stokholm** den 27 May 1660.

Min Herre !

Jeg har af Deres sidste Skrivelse af 12te hujus med megen Glæde og Fornøjelse fornummem, at Deres Excellence har havt den Godhed, at melde mig Bestandigheden af det nøye Venskab, som *Hans allerchristeligste Majestæt* har for Kongen, min Herre, og hans Staters beste, og hvor tilbøvelig *Hans Eminence* er til at vise deri sin Tienstfærdighed, hvilket giver os fordeelagtige Tanker om Bestyrkelsen af disse tvende Kroners Forening, som vil vedvare til ævig Tid, saa vel til den enes som den andens Beste til Trods for dem, som ved Rænker søger at kuldkaste samme. Vi kand ikke noksom agte og ansee den Omhue og Nidkiærhed, som Deres Excellence i disse Omstændigheder har paataget sig for det almindelige Beste, og i Særdeleshed for Kongen, min Herre. Jeg forsikrer, at naar han efter Tractatens Slutning kommer her, skal vi vise alle de oprigtige Tanker, hvormed vi i dette Fald er dem forbunden, og i Synderlighed er jeg paa det allerfuldkomneste &.

P. Brahe.

Et Brev, som Hr. Greven af **Thou, Deres Majestæts** Extraordinaire Ambassadeur hos de Herrer Generalstater for de forenede Nederlande skrev mig til fra **Den Haag** d. 14 Jun. 1660.

Min Herre !

Det er meget billigt, at man fornøyer sig over en Underhandlings lykkelige Fremgang, som har kostet dem saa megen Møye, og som har været hindret ved saa mange Kunstgreb og Tilfælde, af hvilke den mindste var mægtig at giøre den til intet, og indvikle Parterne i en langt fortrædeligere og vanskeligere Krig, end den, de nu kommer ud af. Det er billigt min Herre ! at troe, at jeg heri tager all den Deel, jeg bør saavel for Kongens som deres egen Fornøyesels Skyld. Hr. Major *Beveren* en Svoger af Hr. *Slingeland* har bragt mig denne gode Tidende, og tillige forsikret mig, at den Svenske Skibe, som Admiral *Ruyter* havde arreteret, vare løsgivne nogle Dage, førend Tractaten blev underskreven. Dette Tilfælde forarsagede, at jeg neppe kunde troe, at Freden vilde faae et godt Udfald. Den standhaftighed, som De i denne Sag, der angik Mellemlandings Ære, har udviist, og som De med Billighed kunde have opsat, har saaledes udført, at de har Berømmelse deraf, saasom Freden blev sluttet, efter at de Svenske Skibe vare løsgivne. Denne Forbrydelse imod *Sverrig*, kunde ikke oprettes uden ved den Opførsel, som De ved denne Leylighed har brugt, der er meget nyttig, i særdeleshed for *Sverrig*, og til at forskaffe Norden og den gandske Christenhed Fred. Jeg er &c.

Greve af *Thou*.

Brev fra Hr. Greven af **Slippenbak** Extraordinaire Ambassadeur fra **Sverrig**, ved den Polske Fredsslutning, som han skrev mig til fra **Sopote** den 24 Jun. 1660.

Min Herre !

Deres Excellence kunde ikke tilmelde mig en behageligere Tidende end den om Freden. Vi maae offentlig tilstaae, at ikke alene *Sverrig* og *Danmark*; men og alle Lande i Norden bør takke *Hans allerchristeligste Majestæt*, for at have udvalgt *Deres Excellence* dertil, da De har ført et saa vigtigt Værk til Fuldkommenhed, og som syntes umueligt, formedelst de mange Vanskeligheder og Hindringer, som skulde bestrides. Det var sandelig og et Foretagende, hvis Udfald alle Mennesker stode i Tvivl om, formedelst de Rænker og med Interessanter, som snarere syntes at til Veye bringe Splid, end en lykkelig Udgang. Men *Deres Excellence* har bestyret disse Vanskeligheder saa vel, og holdt Ligevægten saaledes i Stand, at begge Partier har Aarsag at være fornøyet med Deres Opførsel. Jo fleere og mægtigere Fiender man har at bestride, jo større Ære har man af Seyren, og ved denne Freds lykkelige Fremgang har *Deres Excellence* indlagt sig en udødelig Ære hos Efterkommerne, og man vil udi de følgende Tider tale om denne berømmelige Fred i Nord. De maae ufeylbarligen glæde sig meget over at see Deres Arbeyde kronet; Og, som jeg tager Deel i alt hvad *Deres Excellence* angaaer, saa glæder jeg mig derover med Dem, og forbeholder mig, indtil jeg kand have den Ære at see Dem, da at bevidne mundtlig for Dem den særdeles store

Fornøyelse, jeg har deraf, og beder jeg *Deres Excellence* at troe, at ingen i Verden kand være oprigtigere end jeg &c.

Chr. Ch. Slippenbak.

Brev fra Hr. **Bourdeaux**, **Deres Majestæts** Extraordinaire Ambassadeur i **Engelland**.
London den 30 Jun. 1660.

Min Herre !

Jeg var heel bekymret fordi jeg ikke havde spurgt noget fra Dem, siden de tilmeldte mig den Fortrædelighed, som var indfalden ved de af Amiral *Ruyter* anholdte Svenske Skibe, som havde forarsaget en Opsættelse i Underhandlingen; Men jeg har nu med megen Fornøyelse erfaret, at De har bestridet alle Vanskelighederne, og bragt denne Sag til Ende, Kongen til Ære og Norden til Roelighed. Jeg tvivler ikke om, at, naar de kommer til *Frankerig* igien, de jo da vil komme til at nyde Frugten af Deres Arbeyde og Omhyggelighed. Dersom jeg dertil kunde formaae noget, saa er jeg forsikret, at de har saa gode Tanker om mig, at de Troer, jeg ingen Møye skulde spare, som jeg ikke heller har forsømt nogen Leylighed, naar jeg i mine Breve har kundet melde om Deres vigtige Tienester; Jeg haaber, at de efter Fortieneste skal blive erkiennte, hvilket jeg inderligen ønsker, da jeg i Sandhed er &c.

de Bourdeaux.

Brev, som Kongen af **Sverrig** skrev mig til den 30. Jun. 1660.

Carl af Guds Naade Konge til *Sverrig* &c. Os Elskelige! Naade og Gunst tilforn. I har for lang Tid siden givet os tilforladelige Prøver paa Eders Iver ikke alene i de Tractater, som vi have giort med *Danmark*; men endog ved alle forefundne Leyligheder os til Fordeel, som og paa Eders Bevogenhed for den almindelige Roelighed. Vi ønske Eder til Lykke, fordi at Eders Umage ikke har været frugtesløs. Heele Norden har Eders viise Opførsel at takke, og vi skal erkiende Eders Omhue ved alle de Taknemmeligheds og velvilligheds Kiendetegn, som I kand forlange af os. Ingen Tid skal kunde udslukke af vort Minde, de Beviis, som *Hans Allerchristeligste Majestæt* har viist paa sin Bevogenhed imod Christenheden. Vi bede Gud, at han vilde give os en bestandig Fred, som kand vedligeholdes formedelst indbyrdes Troefasthed og Venskab. De Breve, som I sendte os fra Kongen, Eders Herre, vare os meget behagelige, og, naar I finder for godt at komme til os, kand vi have Leylighed at tales ved om Indholden af dem. Imidlertid befale vi Eders Gud. Givet til *Stokholm* den 30 Junii 1660. I *Hans helligede og Kongelige Majestæts*, vores høytelskelige Søns og gode Konges Navn.

Hedevig Eleonora.

Et andet Brev, som Grev **Brahe** skrev mig til fra **Stokholm** den 30 Jun. 1660.

Min Herre !

Jeg venter, at *Deres Excellence* ikke bærer nogen tvivl om den Glæde, jeg finder hos mig, i det jeg af Deres Breve erfarer, at *Hans allerchristeligste Majestæt* holder sit Venskab ved lige med Kongen, min Herre, og saasom jeg er forsikret, at *Deres Excellence* ved sin Vindskibelighed har gjort meget til at conservere os Kongen af *Frankeriges* Venskab, og at De har bragt de almindelige Sager i Roelighed; men i Særdeleshed *Sverrigs*, der er os anbetroet, som Ministre af en Konge, hvis spæde Alder ikke tillader ham endnu Rigets Bestyrelse. Vi skal have Omsorg at forestille ham Kongens, deres herres gode Sindelaug, for bestandig at underholde denne gode Forstaaelse, som har været os saa fordeelagtig. Og skal vi ikke heller forglemme, at forestille ham *Deres Excellences* Tienstfærdighed, hvorom jeg beder dem være forsikret, og at jeg fuldkommen er &c.

P. Brahe.

Et andet Brev fra Dronningen af **Sverrig**.

Hr. Ambassadeur! vi have erholdet deres Brev af den 15 hujus, og er dem meget forbundne for den Bevogenhed, de viser sig at have for vores Hr. Broders Fordeele. Vi takke dem og for deres Ønske for Freden, Gud giøre den varig, hvilke vi haabe, og skal vi paa vor Side giøre alt hvad vi formaae, for at vedligeholde en oprigtig og god Forstaaelse med Kongen af *Danmark*, i Haab, at bemeldte *Hans Majestæt* og paa sin Side skal giøre sit dertil. Det skal og stedse være os en Fornøelse, at give *Hans allerchristeligste Majestæt* alle optænkelige Prøver paa vores Venskab. Det som Hr. *Hannibal Sehested* paa Kongens, sin Herres Vegne har foreslaaet, og som de har skrevet om, er bleven vel antagen, saa at han skal faae Aarsag at finde sig fornøyet, hvilket vi bede Hr. Ambassadeuren at troe, som den Forsikring, vi give dem om vores Bevogenhed og Velvillighed, da vi ønske dem all slags Lyksalighed. Givet til *Stokholm* den 5 Jul. 1660. Deres gandske bevogne

Hedevig Eleonora.

Brev fra Kongen af **Sverrig** af 8 Septembr. 1660.

Carl af Guds Naade Konge til *Sverrig* de Gothers &c. Naade og besynderlig Gunst tilforn. Os Elskelige! Vi have seet af det Brev, som I har skrevet os til fra *Hamborg* den 8de i afvigte Maaned, hvor stor Flid og Omhue i Giøre Eder for alt hvad vore og vort Riges Fordeele er vedkommende. Vi skal aldrig efterlade et giøre eder derfor den tilbørlige Taksigelse. Hvad Dronning *Christines* Ankomst til *Hamborg*, og hendes Forsæt at begive sig hid, angaaer, da maa vi tilstaae, at vi og vort Rige ere denne store Fyrstinde saa høyt forbundne, at hun fortienet af os at imodtages med all den Ærbødighed og Æresbeviisning, som er muelig; ja man kand snart ikke fatte den Lykke, som os vederfares ved en saa uformodentlig Ankomst. Vi have holdt det for billigt at giøre Anstalter til hendes Indkomster, som ved disse Tidens Uorden ere blevne forhindrede, og til den Ende have vi

besluttet, at tilsende hende en af vore Rigens Raad, for dismeere omstændeligen at give hende vores gode Hensigt tilkiende, da vi vil bede Eder forud at sige hende det. Vi befale Eder Gud, og ønske Eder en fuldkommen Sundhed, og at I vilde være forsikret om vores Gunst og Agtelse. I ovenmeldte *Hans helligede* og *Kongelige Majestæts*, vor kiære Søns og gode Konges Navn.

Hedevig Eleonora.

Et andet Brev, som Kongen af **Sverrig** skrev mig til, efter at jeg var reyst fra **Stokholm**, hvilket jeg fik i **Danmark**.

Carl af Guds Naade Konge til *Sverrig* de Gothers &c. Naade og besynderlig Gunst tilforn. Os Elskelige! Hilsen. Den Ære, som *Hans allerchristeligste Majestæt* har erhvervet sig ved at til Veye bringe Fred i Norden, bliver saa meget distørre og anseeligere ved en Forsikring af hans Forløfte, som I har tilsendt os. Vi tilstaae, at vi derfor ere *Frankerig* meget forbundne, vi skal stedse have det udi Minde, og vise os erkjendtlige for den Tilbøyelighed *Hans allerchristeligste Majestæt* har for os og vort Rige, og, saa ofte som noget angaar begge Staters Beste, skal vi ikke viise mere Kiærlighed for den ene, end for den anden; men med en særdeles Omhue stræbe for, at den Omsorg, som *Hans allerchristeligste Majestæt* har havt for denne fælles Sag, ikke skal være forgæves. Vi kand ikke undlade at tilmelde Eder, hvorledes vi ere komne i Erfaring om, at vores kiære Morbroder, *Hans Fyrstl. Durchlauchtighed*, Hertugen af *Gottorp*, hans Lande, endog de som ligge udi det Tydske Rige blive mangfoldigen plagede af Kongen af *Danmarks* og hans allieredes Tropper, da dog Freden er sluttet formedelst Meglernes Omsorg, til hvilken vi med Billighed regne Eders. Herudover bede vi Eder, førend I forlade *Danmark*, at see bemeldte Lande befriede fra saadan Uleylighed, og mage det saa, at samme maatte, i følge af Fredstractatens Indhold, nyde den almindelige Roelighed. Vi have skrevet til Kongen af *Danmark* om denne Sag, og tvivle ingenlunde paa, at han jo finder sig i vore Forestillinger. Vi slaae da vor Lid til Eder, og vente, at I give dem det at forstaae, som bør lade sig Fredens Vedligeholdelse være Magtpaaliggende, og at I vilde see til, at hvad Freden indeholder, maatte blive fuldkommen sat i Værk, hvilket vi alt forvente af Eders Omhyggelighed. Vi befale Eder Gud og ønske Eder Hr. Ambassadeur en lykkelig Reyse. Givet til *Stokholm* d. 4 May 1660. I ovenmeldte *Hans helligede* og *Kongelige Majestæts*, vor kiære Søns og gode Konges Navn.

Hedevig Eleonora.

Alle de Breve, som den Regieringen førende Dronning af **Sverrig** skrev mig til, vare undertegnede af de fleeste Rigens Raad, som vare med i Regieringens Bestyring.

Det Brev, hvorved **Deres Majestæts** tillader mig at komme hjem.

Hr. Ridder af *Terlon* ! jeg sender Eder ved Hr. *Bierman* Ratificationerne, som jeg har ladet udfærdige om mit Forløfte, for Fredstractaten, der ved Eders Fliid er bleven sluttet, og giver Eder

tilligemed Tilladelse til at komme hiem, af hvilken I dog ikke maa betiene eder, førend I have taget Afskeed fra Kongen af *Danmark*, og derfra har I at reyse til *Stokholm*, det snarest mueligt, for i mit Navn at bivaane den afdøde Konge af *Sverrig*, hans Liigbegængelse, hvorefter I og kand tage Afskeed fra det Svenske Hof. I øvrigt vil jeg her intet melde om, hvorvel jeg er tilfreds med Eders Tienester, og i sær med Eders forsigtige Opførsel i Mellemandhandlingen til den ommeldte Tractat. Jeg forbeholder mig derom at give mine Tanker tilkiende, indtil I er kommen tilbage til mig, da det skal skee paa saadan Maade, hvoraf I skal kunde erfare, at I kand vente alle slags Virkninger af min Velvillighed. Imidlertid beder jeg Gud, at han vil have Eder, Hr. Ridder af *Terlon* udi sin hellige Varetægt. Skrevet til *Paris* den 22 Septemb. 1600.

Ludvig.

Delomenie.

Det er billigt, at jeg og her indfører Brevene fra Dronning **Christine Alexandre** af **Sverrig** hendes Secretair **Davidson**, som hun sendte til Kongen af **Sverrig** fra **Rom**, for at see paa hendes Fordeele. Saa snart denne Minister var kommen til **Hamborg**, skrev han mig det Forsæt til, som han havde, nemlig at fremstille sig for bemeldte Konge, hvorfor jeg og talte til ham derom, for at erfare, om det ikke var ham imod. Men Kongen af **Sverrig** svarede mig, at, hvis han understod sig at komme for hans Øyne, vilde han lade ham hænge, fordi han, som en Svensk var bleven Catholik; man seer af disse Breve hans Iver for Religionen efter denne store Dronnings Eksempel, som foragtede et Rige, hun havde bragt i en blomstrende og mægtig Tilstand, og udvalgte frem for det den sande Troes fordeelagtige Lys.

Hamborg den 19 Januar. 1658.

Naadige Herre !

Jeg kand rose mig af en anseelig Lykke, da *Deres Excellence* vil fordrage mig i mine Gienvordigheder. Det er en særdeles stor Naade, som de beviser en Person, der aldrig har havt den Ære at være kiendt af dem. Det som adskillige have sagt mig om den Omsorg, *Deres Excellence* har baaret, for at forskaffe mig en saa vigtig Efterretning, viser tydelig nok, at alt hvad der kand siges mig om deres Godheder, er langt ringere, end det jeg i Gierningen erfarer. Den Glæde jeg kunde have over at see en Person, som *Deres Excellence*, saa alvorligen at antage sig mig, bliver paa nogen Maade blandet med frygt, jeg har, at jeg aldrig skal kunde opnaae at giengielde paa nogen Maade de uendelige Forbindtligheder, som for saadan Godhed paaligger mig. Jeg vil troe, de alene i Betragtning af Dronningen, mit Herskab, og den Religion jeg har antaget, handler med saa megen Nidkiærhed for mig, og De kand være forsikret om min Taknemmelighed, som saa fremt den kand være tilstrækkelig, skal vedvare, saa længe jeg lever. Jeg forbliver indtil min Død &c.

Davidson.

Hr. **Davidsons** Brev til Kongen af **Sverrig**. Fra **Hamborg** den 5 Febr. 1658.

Allernaadigste Konge !

Intet i det Timelige smerter mig meere, end at være berøvet den Lykke endnu engang at see *Deres Majestæt*. Jeg ville skattere mig meget lykkelig, om jeg endog ved mits Livs Fortabelse kunde til Veye bringe mig den. Men jeg er saa ulykkelig, at *Deres Majestæt* ikke agter mig værdig til saa stor en Naade. Jeg har indtil denne Time forestillet mig, at de for *Hendes Majestæt*, Dronningens, mit allernaadigste Herskabs Skyld, skulle havet formildet den Unaade, De har kastet paa mig for Religionens Skyld, og at jeg ved allerhøystsammes Myndighed skulle nyde den Frihed, som alle Konger of Enevoldsherrer forunder hendes Betientere. Men jeg fornemmer, at *Deres Majestæt* ikke vil høre sligt, og at samme ikke vil antage mig, med mindre jeg eedelig erklærer, at jeg ikke er Romancatholsk, og forbinder mig til at fyldestgiøre den Paastand *Hans Fyrstlige Durchlaughtighed*, Prinz *Adolph* gjør imod mig. Det er sandt, jeg burde med en blind Lydighed efterleve *Deres Majestæts* Befalinger; men saadant er mig umueligt, saa vidt Religionen angaar, saasom jeg er oprigtig Romancatholsk, og haaber, at den gode Gud beviser mig den Naade, at lade mig leve og dø samme. Jeg har, hverken af Fortvivlelse eller af Begiærlighed til at blive ophøyet, antaget denne Religion. Jeg veed, at jeg ved denne Erklæring løber Fare for at falde i *Deres Majestæts* høyeste Unaade. Men De er alt for retfærdig til at ville tvinge mig i en Sag som jeg holder allerbequemest til min Siæls Frelse, hvilken Omhyggelighed et hvert Menneske i sin Samvittighed er forbunden til at foredrage, og som man er forbunden at giøre Gud Regnskab for. Hvad *Hans Fyrstlige Durschlaughtighed* angaaer, da skal jeg anvende alt det mig nogensinde mueligt er, for Høystsamme at stille Tilfreds. Imidlertid beder jeg allerunderdanigst, at *Deres Majestæt* vil troe, at den Religion, jeg bekiender mig til, ingenlunde hindrer mig i at forblive af Siæl og Hierte &c.

Davidson.

Et andet Brev, som Hr. **Davidson** skrev mig til fra **Hamborg** den 5 Febr. 1658.

Efter de Naades Beviisninger, jeg har oppebaaret af *Deres Excellence*, er det billigt, at jeg forsikrer Dem om en Sandhed, som De endnu kunde bære Tvivl om. Og haaber jeg De ikke skal fortryde, at De have taget mig saa alvorlig an, naar De erfarer, at jeg er oprigtig Romancatholsk. Ja, naadige Herre! jeg er det, og jeg vil leve og døe det. Beviis mig den Naade, at troe det, som jeg og sværger Dem til, at ved Guds Hielp ikke nogen menneskelig Magt skal kunde bringe mig derfra. Jeg veed den Erklæring hindrer mig, at nyde den Lykke, at faae Kongen af *Sverrig* at see. Jeg vidner for *Deres Excellence*, at der ikke er noget, jeg jo gjorde, for at nyde denne Lykke. Men man sætter mig den alt for høyt. *Hans Majestæt* har i denne Henseende foreslaet mig tvende Vilkaar, af hvilke jeg gierne vil antage den ene, som er, at jeg skal forbinde mig til at fyldestgiøre den Paastand, *Hans Fyrstelige Durchlaughtighed*, Prinz *Adolph* forlanger af mig, og dette er noget, jeg som en ærlig Mand bør giøre; men min Religion har dermed intet tilfælles. Det andet Vilkaar derimod er alt for haardt; thi *Hans Majestæt*, Kongen, vil, at jeg redelig skal erklære, et jeg ikke er Romancatholsk, og dersom jeg ikke vil giøre det, forbyder Allerhøystsamme mig nogensinde at komme for hans Øyne. Det er vist at denne Unaade er meget smertelig; men jeg vil heller lide den største timelige

Elendighed, end at til Side sætte det, som min Samvittighed forpligter mig til at agte høyere, end alle andre Ting. Jeg har hverken af Ærgierrighed eller Fortvivlelse antaget den Romacatholske Religion, og jeg beder Dem at troe, at ingen af disse Passioner kand tvinge mig til at forlade den. Dersom jeg havde kundet begaae denne lumpne Gierning, havde jeg ikke bestyrket Kongen i den Mistanke, som han allerede har havt til mig, fordi jeg paa nogen Tid har opholdt mig her i Byen. Men jeg burde strax reyst herfra med Hr. *Appelman*, for at gjøre Kongen min Opvartning. Her finder de, naadige Herre! den Erklæring, jeg gjør Dem, og den De ønsker, saa vidt det kand synes af det Brev, det har behaget Dem at skrive mig til. Dersom *Hans Majestæt*, Kongen taler noget til *Deres Excellence* herom, da beder jeg jeg at forsikre Allerhøystsamme, at jeg hellere vil forlade mit Liv, end det forsæt, jeg engang har fattet, at leve og døe Romancatholsk. Dernæst beder jeg *Deres Excellence* vil have den Naade, at troe, at jeg min Livs Tid er &c.

Davidson.

Her følger det Brev, som Kongen af **Danmark** gav mig til **Deres Majestæt**, da jeg tog Afskeed fra ham.

Friderich den Tredje af Guds Naade Konge til *Danmark* og *Norge*, de Venders og Gothers, Hertug udi *Slesvig*, *Holsteen*, *Stormarn* og *Ditmarsken*, Greve udi *Oldenborg* og *Delmenhorst* &c. Durchlaughtigste Fyrste, kiære Broder, fetter, Ven og Forbundsforvante. Vi kand ikke med Taushed forbigaae den særdeles Godhed, med hvilken Eders Durchlaughtighed ved sin Ambassadeur har lagt sig imellem de Nordiske Uroeligheder. Den Omhue, som De har baaret, for at udslukke den Krigslue, som her var antændt, og som allerede kastede sin Lue til alle Sider, og de viise Raad, ved hvilke De endog for den anden gang har bilagt de Stridigheder, som vare paakomne imellem Os og Kongen af *Sverrig*. *Deres Durchlaughtighed* kunde ikke tænke noget Kongeligere, end at arbeyde paa, at stifte Fred imellem tvende Magter, der stedse har været nøye foreenede med Dem. Vi kand ikke heller fortie den utrættelige Flid og den særdeles Forstand, med hvilken Hr. Ridderen af *Terlon*, *Deres Ambassadeur*, som Vi have megen Agtelse for, har, under Guds Forsyns Førelse, bestyret disse store Tractater, fra Begyndelsen til Enden. Nu, da Tingene ere bragte til Roelighed, har vi vildet, i Anledning af hans Afskeedsaudienz, da han har i Sinde at forlade os, gjøre hans Fortieneste denne tilbørlige Ære. Vi haver derhos bedet ham, at takke paa vore vegne *Deres Durchlaughtighed* for et Gesandtskab, der har udrettet saa meget til vore Undersaatters Roelighed. Da vi gierne vil gjøre *Deres Durchlaughtighed* samme Skiel, naar Leylighed dertil gives, hvilket vi ligge saa oprigtig ønske, som vi ere færdige til at betiene os deraf. Dernæst bede vi Gud, at han vilde have *Deres Durchlaughtighed* i sin hellige Varetægt. Skrevet i *Kiøbenhavn* den 24 Januar. 1660.

Friderich.

Efter at jeg havde taget Afskeed fra Kongen og Dronningen af **Danmark**, tog jeg min Vey igiennem **Holsteen**, hvor jeg gjorde min Opvartning hos Hans Fyrstlige Durchlaughtighed,

Hertugen af **Gottorp**, som viiste en stor Glæde over Freden, som ved **Deres Majestæts** Megling var bleven til Veye bragt; Derfra reyste jeg til **Hamborg**, hvor jeg nød megen Høflighed af Borgemesterne og Stadens Herrer; siden fortsatte jeg min Reyse igiennem Landet **Mynster**, og besøgte der samme Lands Biskop, og spiiste til Middag hos ham, da han lod see megen Respect og Høragtelse for **Deres Majestæt**. Jeg mærkede af den Samtale, jeg havde med denne Fyrste, at han havde udi Sinde, at tage nogle Lande fra Generalstaterne, som 'han meente at høre til hans Biskopdømme, og som de længe havde været i Besiddelse af. Dagen derpaa forlod jeg denne Fyrste, og tog min Vey igiennem **Sedan**, hvor jeg nød utallige Artigheder af Hr. Marschallen af **Fabert**. Nogle Dage derefter kom jeg lykkeligen til Paris, hvor jeg havde den Ære at giøre **Deres Majestæt** min allerunderdanigste Opvartning; da samme havde den Naade, at sige mig, at De var fornøyet med min Tieneste, og at jeg derom ved **Deres Majestæts** Velgiærninger skulde blive overbeviist. Dersom disse historiske Merkværdigheder kand have den Lykke, ikke at mishage **Deres Majestæt**, skal jeg tage mig den Fricthed, at overgive Dem det øvrige, som har tildraget sig i de Gesandtskaber, som **Deres Majestæt** har vildet beære mig med.

E N D E.